

دَدَه قورقود

ترتیب اندلر: ف. زینال اوو، ص. علیزاده

کۆچورن: محمد عبادی قاراخانلو «الیشیق»

دَدَه قورقود

ترتیب اندلر: ف. زینال اوو، ص. علیزاده
کۆچورن: محمد عبادی قاراخانلو «الیشیق»

Graphic
Book Manager 0914 317 9771

Dədə Qorqud

Tərtib Edənlər: F.Zeynalov, S.Əlizadə
Köçürən: Məhəmməd İbadi Qaraxanlı «Alışiq»

ISBN-978-964-517-241-9

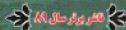

9 789645 172419

تیریز - اول خیابان طالقانی، نشر اختر

تلفن: ۰۹۱۴ ۱۱۶ ۶۸۹۷ و (۰۲۱۱) ۵۵۵۵۳۹۳

دَدە قۇر قۇد

تەرتىپ ئاتىلىرى: خ. زىنالىيەت، م. ئالىيەت
كۆپچۈرۈش: مەمەت ئابدۇل قارىيالىيەت «ئالىيەت»

سر شناسه : علیزاده، صمد، گردآورنده

Alizada, Samat

عنوان و پدیدآور : دده قورقود / ترتیب‌اندن ص. علیزاده: کوچورن محمد
عبادی قاراخانلو "آلیشیق".

مشخصات نشر : تبریز: اختر، ۱۳۸۸.

مشخصات ظاهری : ۲۷۲ ص.

شابک : ۹۷۸-۹۶۴-۵۱۷-۲۴۱-۹

وضعیت فهرست نویسی: فیبا

موضوع : کتاب دده قورقود — نقد و تفسیر

شناسه افزوده : عبادی قاراخانلو، محمد، ۱۳۵۸ — مترجم.

رده بندی کنگره : ۱۳۸۸ ع۸۴/۵۲۳/۹/۹۵ PL

رده بندی دیویی : ۴۰۴/۳۵

شماره کتابشناسی ملی : ۱۷۸۳۷۴۷

دده قورقود

ترتیب‌اندن: ف. زینال‌اؤو، ص. علیزاده

محمد عبادی قاراخانلو (آلیشیق)

ناشر: نشر اختر با همکاری انتشارات آناس

تیراژ: ۱۰۰۰ جلد / چاپ دوم ۱۳۹۱ / ۲۷۲ صفحه / قطع رقی

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۵۱۷-۲۴۱-۹

مرکز فروش: تبریز- اول خیابان طالقانی، جنب داروخانه رازی، نشر اختر

تلفن: ۰۴۱۱-۵۵۵۵۳۹۳

قیمت: ۸۵۰۰ تومان

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

ایچینده کیلر

اۋن سۆز ----- ۵

مقدمه ----- ۳۳

۱- دیرسه خان اوغلو بوغاج بویو ----- ۴۱

۲- سالور قازانین ائوینین یاغمالانیدیگی بوی ----- ۶۲

۳- بای بۇره‌نین اوغلو بامسی بشیرک بویو ----- ۸۷

۴- قازان بیین اوغلو اۋروز بیین دوستاق اولدوغو بوی ----- ۱۲۶

۵- دوخا قوجا اوغلو دلی دومرول بویو ----- ۱۵۴

۶- قانلی قوجا اوغلو قانتورالی بویو ----- ۱۶۷

۷- قازیلیق قوجا اوغلو یشینک بویو ----- ۱۹۰

۸- باساتین تپه گوزو اۋلدوردوگو بوی ----- ۱۹۹

۹- بکیل اوغلو ایمران بویو ----- ۲۱۴

۱۰- اۋشون قوجا اوغلو سیرک بویو ----- ۲۳۰

۱۱- سالور قازانین دوستاق اولدوغو و اوغلو اۋروزون اونو خلاص ائتدیگی بوی ----- ۲۴۵

۱۲- ایچ اوغوزا داش اوغوزون دۋنو ک چیخماسی و بشیرگین اۋلدوگو بوی ----- ۲۶۲

اۋن سۆز

«دده قۇرقۇد كىتابى» ايلك يازىلى يادداشيمىز دىر

عمومى بشرى كىفئەتلىرى ايله برابر، دونيانين مشهور داستانلارينين هر بيرىنى سىجەلندىرن فردى علامتلىرى ده اولور. مثلاً، تورك داستانلاريندان قىرغىزلارين "ماناس"ى يوكسكك بدىعى دىرى ايله ياناشى، هم ده حجمينه گۆره خصوصى سىچىلىر. ايران داستانى "شاهنامه" ۶۰ مين بيت دىر (۱۲۰ مين مصراع). "ماناس" ۲۵۰ مين مصراع دىر. دئمەلى، او، "شاهنامه" دن "۲ دفعه + ۱۰ مين مصراع" چوخدور. وم. ژيرمونسكى نين حساينا گۆره، "ماناس" دونيانين آدلى - سانلى داستانى "ايليادا" دان ۱۶ دفعه بۇيوكدور، "Тюркский героический эпос", 1974, J. M., ج ۵). اوغوز باهادىرلارينين قهرمانلىق آنكىتىنى^۱ نظره آلساق، اليميزده اولمايان دده قۇرقۇد بۇيلارى "كتاب" داكين دان قات - قات آرتىق اولور. مثلاً، ايلكك قوجا اوغلو آلپ آرتين ۵۷ قالانين آچارىنى آلماسى (بو، ۵۷ سفر - بوى دئمكدىر)، ۳۷ بى قىزىنى قاچىرماسى (بو، ۳۷ سفر - بوى دئمكدىر) سۇيله نىر (۹۴ بوى). "كتاب" داكى بامسى بئىرگين آدىنا آيرىجا "آلپامىش" داستانى وار كى، معلوم دده قۇرقۇد بۇيلاريندان بير نئچه دفعه حجملى دىر. و بئله ليكله، "۹۴ بوى + "آلپامىش" + باشقا اوغوز ايگيدلرينين بۇيلارى "شكلىنده جمع لشدىرسك، دده قۇرقۇد اوغوزنامه سى "ماناس" دان ايكي دفعه بۇيوك اولار. بو، ملاحظه دىر، گلىشى گۇزل ادعادىر، آنجاق بونون علمى فيكىر كىمى قۇرقۇد شناس لىقدا

^۱ - آنكت: قاباقچادان حاضيرلانمىش سۇاللارا جواب آلماق اوچون سورغو ورقەسى.

طرفدارلاری وار (باخ: ت. حاجی یئو. "دده قۇرقۇد کتابی" اوغوز تاریخنین یازیلی درسلیگی کیمی، یاخود داستانیمیزین حجمی حاققیندا. "دده قۇرقۇد" توپلوسو، ۲۰۰۱ (نومره ۱، ص. ۲۴-۹). البته، قهرمانلیق داستانلاری ملّتين تاریخی یادداشیدیر - او جومله دن "دده قۇرقۇد کتابی". آنجاق تورک داستانچی لیغیندا یگانه "دده قۇرقۇد کتابی" دیر کی، او غوزلارین، بیرینجی نؤبه ده، آذربایجان تورکلرینین یازیلی یادداشیدیر. شفاهی یادداش عصره گۆره، سؤیله ییجی دن سؤیله ییجی یه ایمپروویزه^۲ اولونور. دئمه لی: دیشیر، بؤیویور، ان پیسی ده، سوبینکتیو^۳ مداخله لر اولور. مثلاً، قیرغیزستان روسیه ایمپریاسینا^۴ گیرندن سونرا ماناسچی "ماناس" "روسلارلا دوستلوق" بحثینی علاوه ائتدی. بئله لیکله، "دده قۇرقۇد کتابی" یازیلی یادداشیمیزدیر و هئچ بیر دیشیک لیگه اوغرامادان یادداشیمیزا نئجه داخل اولوبسا، ائله ده قالیب.

دده قۇرقۇد و اونون آدی ایله باغلی اولان کتاب - "دده قۇرقۇد کتابی" دوشونجه تاریخیمیزده افسانوی بیر آنلایشا دؤنوب. "دده قۇرقۇد کتابی" آنا کتایمیز آدلاندریلیب، بوتون تورک بدیعی ادبیاتینین آغیرلیغیندان دا آغیر گلن بیر اثر ساییلیب، تورکون تاریخینده مثنئی، آتیللا، امیر تیمور، عثمانلی ایمپراتورلوقلاری، اورخون - یئنی سئی ابدی داش (بنگو تاش) کتابه لری، م. قاشقارلی نین "دیوان لغات التورک" او ایله بیر سیرادا یئددی معجزه دن بیر کی می قیمت لندیریلیب. بو "کتاب" بوگونکو دنیا مدنیتینه "کول تیقین" و "بیلقه

^۲ - ایمپروویزه: حاضر لاشمادان شعر و یا نطق سؤیله مک، و یا موسیقی یارادیب چالماق.

^۳ - سوبینکتیو: حاققیندا بحث اولونان شخصه و یا شئی عاید اولان.

^۴ - ایمپریا: امپراطورلوق، باشیندا امپراطور دوران دؤولت.

كاغان" داستان - دىلوگىيالارى^۵ ايله ياناشى يازىلى شكىلدە چاتان تورك ائپوسدور^۶. "دە قۇرقۇد كىتابى" گۆودەسىندە مەخلف مىوہ جالاقلارى يىتىرن نەنگك آغاچا بنزەيىر - مەمۇل سىنكرىتىك^۷ تارىخ سىندى دىر: سالنامە دىر (اوغوزون تارىخى دىر) و بدىعى اثر دىر، شفاھى يارادىجىلىق نەمۇنەسى دىر و يازىلى ادبىيات دىر. بوتون بو تەيىناتلارلا ياناشى، اونا يىر تەشە دە ياراشىر: "دە قۇرقۇد كىتابى" دىلىمىزە بنزەيىر. او دا آنا توركجەمىز كىمى قەدىم و مەاصر دىر، مەمۇل و يىتكىن دىر، گۆزل و شاعىرانە دىر. دىلىمىز قەدر ھىچ نەيى سئومىرىك، اونا گۆرە "دە قۇرقۇد كىتابى" نى دا بوتون ھەمجنس لىرىندىن - داستانلار يىمىزدان و باشقا بدىعى صەنت آيىدە لىرىمىزدىن چوخ سئومىرىك. و ماراقلى دىر كى، بوتون كومپوزىسىيا^۸ كامىل لىگى، اوبرازلار يىن^۹ اورىژىنالىغى^{۱۰}، حادثە لىرىن يىن دراماتىك لىگى^{۱۱} ايله ياناشى، "كىتاب" يىمىزىن ان بۇيوك اوجالىغى اونون دىلىندە دىر - دىلىن يىفادە گوجوندە، زىنگىن لىگىندە، شاعىرانە لىگىندە و ان اساسى مۇدرەك لىگىندە دىر. مەلۇمدور كى، مەقس كىتابلار يىن ان بۇيوك سىرىرى اونلار يىن دىلىن تائىر گوجوندە دىر. يىزىم "دە قۇرقۇد كىتابى" يىمىز دا، يىرىنجى نۆوبەدە، دىلىن گۆزلىگى ايله انسانى حىران قويور. سىنىدىن، سۆزوندىن باشلامىش جوملە

^۵ - دىلوگىيا: ادئالارى يىر اولان ايكى ژمان و يا ايكى پنىس.

^۶ - ائپوس: قەرىمانلىق موضوعو اولان ادبى اثر.

^۷ - سىنكرىتىك: دوزگون.

^۸ - كومپوزىسىيا: ادبىيات و اينجە صەنت اثر لىرىن قورولوشو و آرالارىندا كى علاقە.

^۹ - اوبراز: سىما، شەخسىت، صورت.

^{۱۰} - اورىژىنال: اصلى، ھر شىين اصلى.

^{۱۱} - دراماتىك: گرگىن، فاجەلى.

تشكىلنە قدر بو دىل ھارمونىيا^{۱۲} نمونه سى دىر. اونون دىلى ايله بو تصوّر و آليرىق كى، مین اوچ يوز ایل اولكى دىلیمیز بوگونكونه چوخ ياخینمیش - لغتى و قرامماتیکاسى^{۱۳} ايله:

دىلین اوچون اۆله ییم، گلین جیگیم!
یولینا قوربان اولاییم، گلین جیگیم!

ھمین دىل اۆز اویراز گۆزلىگى ايله بو شعرى دوزوب - قوشان اوزانین اوستادلیغینا بورجلو دورسا، ھمین اوزان دا خالق دىلیمیزین استعدادینا، او واختكى کامل لیگینه منتدار دیر:

قار اوزرینه قان داممیش کیمی
آل یاناقلیم ...
قورولو یا یا بنزر
چاتما قاشلیم.
قوشا بادام سیغما یان
دار آغیزلیم.

^{۱۲} - ھارمونیا: آهنگ.

^{۱۳} - قرامماتیکا: ھر ھانسی بیر دیله خاص اولان سۆزلرین دیشمه سی و ... قایدالارینین مجموعسو.

بو ديل او گوجده اولماسا، آلاهي صفتيني گؤسترن علامتلىرى (اخلاص
سورهسى اساس گؤتورولور) قرآندان بو دولغونلوقدا، بو آيدين ليقددا و بو
ساده ليكده ترجمه ائده، اؤزونه چئويړه بيلمزدى:

يوجالاردان يوجاسان،

كيمسه بيلمز نئجه سن،

گؤركلى تانرى!

سن آتادان اولمادين،

آتادان دوغولمادين.

كيمسه رزقين يئمه دين،

كيمسه يه گوج ائتمه دين،

قامو يئرده آخدسن،

آلاه و صمدسن.

آدمه سن تاج اؤردون،

شيطانا لعنت قيلدين.

اولليغيينا حددين،

سنين بويون - قددين يوق!

يا جيسيمله جلدن يوق!

اؤردوغون اولتيمايان

اولو تانرى!

باسديغين بليرتمه يهن

بللى تانرى!

گوتوردويون گوځه يتيرن

گورکلی تانری!

قافديغين قهر ائدن

قهار تانری!

بیرليگينه سيغنديم،

چکليم، قادير تانری.

"کتاب" يميز ائله اعتبارلی سالنامه دير کی، چوخ تاريخچي لر اوغوزون تاريخی حاقيندا معلومات وئررکن اونا دؤنه - دؤنه مراجعت ائتميشلر. گورکلی قورقود شناس م. ائرگين معتبر شکیلده اينانديرير کی، رشيدالدین، عثمان بایوردلو، علی یازيچی اوغلو، ابوالقاضي خيوه لی و باشقا گورکلی اوغوز شناس تاريخچي لر "دده قورقود" کتابی "نا تاريخی منع کیمی باخميشلار. عادتاً قهرمانلیق داستانلارینی تاريخین شفاهی درسليگی ساييرلار. دده قورقودون حادثه لری بيزه اوغوزنامه حاليندا، یعنی يازیلی شکیلده گليب يتديگی اوچون من اونا اوغوز تاريخين يازیلی درسليگی کیمی تقدیم ائتميشم ("دده قورقود"، ۲۰۰۱، نومره ۱). دئديگيميز کیمی، "دده قورقود" کتابی "اوغوزون تاريخی دير، دؤولتچي ليگی دير، آذربايجانين تاريخی جغرافياسی دير. هر علم آدمی بو "کتاب" دا اؤز آختارديغینی تاپا بيلر، آنجاق، البته، اليميزده اولان "دده قورقود" کتابی"، بيرينجی نؤويه ده، ادبی - بدیعی اثردير (دده قورقود: ديليميز، دوشونجه ميز، ۱۹۹۹، ص. ۱۱۵).

"كەتاب" دا ھەر بويون ئۆز قەھرىمانى وار، بونونلا بئە، بو بويلار بىر بوتۇو بدىيى آيىدەنن، بوتون بىر كەتاب - داستانن تەركىبى دىر، ايندىكى تەبىرلە، بىر اثرىن فەيلىرى دىر. بويلارن ھامىسندا اشتراك ائدن، داھا دوغروسو، آدى چكىلن، آدى كىچن قۇر قۇددور كى، گۇرونور، مەھس بونا گۇرە دە يازىيا آلان طرفىندن "كەتاب" اونونلا آدلاندىرىلمىش دىر. آنچاق قۇر قۇد بو اثرىن قەھرىمانى دىيىل، ھىچ اصليندە اونا اوبراز دا دىمك اولماز. او، بىر رمزدىر - توركون آغساققالا، مۇدرەك سۇز صاحىبەنە خۇرمەتلىن رمزى دىر. بويلارن ھامىسى اوچون عمومى قەھرىمان صورتى بۇيوك اوغوز ائلى دىر. اوغوز قەھرىمانلارنىن ھەم پارچالاناراق اوز - اوزە گەلدىگى، ھەم دە عمومى غايە يولوندا بىرلەشەرك بىر بوتۇو كىمى اشتراك ائتىدىگى اون ايكىنچى بوى داستانن بوتۇولوگونو، بوى - بوى جەملەنە - جەملەنە گلن اوغوزون دۇولتچى لىك طالەينن بۇلونمىزلىگىنى عىانى لىشدىرىر - بۇيوك اوغوز ائلى (دۇولتى) بىر قەھرىمان كىمى غالب گلر.

دەيلىدىگى كىمى، بو اثر ھەم داستاندىر، ھەم دە كەتاب. اثرىن سوزتتىندە ^{۱۴} و قورولوشوندا، اوبرازلارنىن پىسخولوژى ^{۱۵} تەكامولوندا، دىلىنن بدىيى ايفادە طەرىزىندە شفاھى و يازىلى ادبىياتىن علامەتلىرى بىرلەشەر. دلى دۇمرول و تەپە گۇزلە باغلى بويلار ميفولوژى ^{۱۶} فرعى مەسىلەلەر اوستوندا دورور، حادثەلەر بىر اوستو حاكىمەتلە ادارە اولونور - بو، خالص داستان تىپولوگىياسى دىر ^{۱۷}. بامسى بىرەك

14 - سوزت: موزوع.

15 - پىسخولوژى: روانشناسى.

16 - ميفولوژى: اساطير و افسانە.

17 - تىپولوگىيا: شىلرلر و يا حادثەلرلر ھەرىكەتلىرى بىر عمومى خەسسىيەلەر گۇرە تەسنىفى.

بویوندا ایسه یازیلی ادبیات بویالاری اؤن پلانا^{۱۸} کئچیر. بامسی نین ان چیخیلماز مقامیندا، حتّی غیری - عادّی چتین لیک آتیندا دویونون آچیلما سیندا بیر ایناندریجیلیق وار، رئالیست^{۱۹}، عاغیلا باتان بیر مُمکن لوک باش وئریر.

بدیعی اثر اوبرازلاری ایله تانیار. "کتاب" یمیز ادبیاتا کامل بدیعی اوبرازلار، کلاسیک^{۲۰} مثبت و کلاسیک منفی تیپلر^{۲۱} وئریب. قازان خان، بامسی بئیرک بشری مثبت انسان صورتلری دیر. آروز قوجا دنیا ادبیاتیندا یاقوچولوغو (مثبت لیک پرده سی آلتیندا حیله گرلیگی) شکسپیرین یاقوئوندان مین ایل اوّل باشلاییب. بورلا خاتون، دیرسه خانین خانیمی، بانی چیچک دنیا ادبیاتینین نادر قادین تصویرلریندن دیر. "کتاب" ین اوبرازلاری نه یین کی سَوّیه جه اویغون گلدیکلری دنیا ادبیاتینین بدیعی لیک ائتالونو^{۲۲} سایلان پئرسوناژلاری^{۲۳} سیراسینا داخل اولماییلار، حتّی هئچ آذربایجان ادبیاتینین اؤزوندّه، مثلاً، قازان خان کور اوغلو کیمی، بورلا خاتون نیگار قدر تحلیل ائدیلمه ییبلر. فوق العاده گوجو ایله ده، یثیب - ایچمه حجمینه گؤره ده قازانی کور اوغلو اوبرازی ایله مقایسه ائتمک اولار. قازان دا کور اوغلو کیمی قیلینج و ساز (قوپوز) قهرمانی دیر. کور اوغلو قیر آتینین، قازان خان قونور آتینین اوستونده یثیلمز دیر. قازان دا دوشمنه قارشى هم آمانسیر دیر، هم ده صمیمی دیر. تور کون همیشه صُلحه - باریشا مئیل لی

18 - پلان: نقشه، طرح.

19 - رئالیست: حقیقتی دوشون.

20 - کلاسیک: علم، اینجه صنعت، ادبیات ساحه سینده ان گؤز کملی.

21 - تیپ: نمونه، نوع.

22 - ائتالون: معیار، دقیق اؤلچو.

23 - پئرسوناژ: صورت، تیپ.

اولماسی قازانین سیماسیندا بیر داهای آیدین گُورونور. صمیمی لیگینه و صلح سئورلیگینه گُوره قازان خان دوشمنله دانیشیغا گیریر کی، قوجا آتاسینی گئری آلسین، آنجاق آلدانمیر. چونکی قازانین خارا کتیرینده^{۲۴} دؤولتچی لیک دوشونجه سی قهرمانلیق - باهادیرلیق کثیفیتی ایله قوشا یاشاییر. کور اوغلو ساده لوح دور، اونو کئچل حمزه ده آلدادیر. قازاندا بیر انساندا نه قدر مثبت کیفیتلر ممکن دورسه، وار؛ بیر دؤیوشجو، سرکرده اوچون نه لازیمدیرسا، وار؛ بیر دؤولت باشچیسى نه لری بيلمه لی دیرسه، بیلیر، عینی زاماندا او، والدین دیر - اوغول آتاسی دیر، عایله باشچی سیدیر - تک آروادلی دیر. ایران شاهلاری کیمی حرمخانا صاحبی دئیل، اونا گُوره ده قادینی اونون ناموسو یولوندا اوغلونون اؤلوموندن کئچمه یه حاضیر دیر.

بوتون بونلارلا یاناشی، البته، داستان - کتایین ان کامل بدیعی اویرازی بامسی بئیرک دیر. بئیرک بوتون اوغوز ایگیدلری کیمی، طبیعی کی، بیرینجی نؤویه ده، محض قهرمان دیر. آنجاق گُورونور، قول گوجو ایله یاناشی، او هم ده خصوصی عاغل - دوشونجه صاحبی دیر کی، قازان خانین ایناغی (ان یاخین، ان اینانلمیش آدمی) سایلیر. داستانین بدیعی حادثه لرله، تصویرلرله، ائوموسیالارلا^{۲۵} ان رنگین بویلاری اوچونجو و اون ایکینجی بویلار دیر کی، هر ایکسی نین قهرمانی محض بئیرک دیر. او، بوی - بوخونجا، صفتجه ده گؤزلدیر. او قدر گؤزلدیر کی، بدنظردن قورونماق اوچون نیقاب گزدریر. گؤزلیگیندن آلدیغی دؤوقون خاطیرینه کافر قیزی اونون اسیرلیکدن قاچماسینی تشکیل ائدیر. اون آلتی

^{۲۴} - خارا کتیر: خاصیت، ماهیت.

^{۲۵} - ائوموسییا: هیجان.

ایل کافر قیزینین جاذبه سینده یاشایان بئیرک شیخ صنعان اولاییلردی، آنجاق مجنون اولاراق قالیر. نظامی، فضولی مجنونو اصلینده قیلینجیندان ال چکمیش بئیرک دیر. داستاندا بئیرک ان اینجه جیزگی لرله صفته نیش انسان تجسمودور. او ان لیریک ایگید - قهرماندیر. او، قهرمانلیق داستانیندان چوخ محبت داستانین قهرمانینا بنزه بیر.

قالین اوغوز ائللین فیزیکی و ائستتیک^{۲۶} تربیه مکتبیین نین اوسلوبو اوغوز قهرمانلارینین هامیسیندا گورونور: قازان خان اولچویه گلمز گوج صاحیبی دیر، هم ده قوپوز چالیر، شعر دئیر؛ اگرک و سگرک قارداشلاری دوشمن اوردوسونون اؤنونده دوران ارلر دیر، آنجاق قوپوز مثلودیاسی^{۲۷} اوستونده حزین سؤزلی ایل، نسیکیل سوزولن صحبتلی ایل انسانا - اوخویانا، دینلهینه بدیعی محیط اوقاتی تلقین ائدیرلر و س.

"دده قورقود کتابی" نین اولو آدی، بؤیوک شهرتی قدر ده مباحثه لری، پروبلئم لری^{۲۸} وار.

دقتی چکن پروبلئم لردن بیرى بودور کی، آذربایجانین کی ساییلان بو داستان خالقین ایچینده یوخدور، شنلیکلرده، توی - ماغارلاردا، داستان آودیتوریا لاریندا^{۲۹} اشتراک ائتمیر. "بس بو، هارادان بیزیم اولدو؟" سؤالی نین جوابینی تا پاماقدا قیرغیزلارین "ماناس" داستانین یاردیمچی میز اولور. بئله دیر کی،

^{۲۶} - ائستتیک: گؤزلیک، اینجه صنعت نظریه چیس.

^{۲۷} - مثلودیا: هاوا، آهنگ.

^{۲۸} - پروبلئم: مسئله.

^{۲۹} - آودیتوریا: اجلاس سالونو، درس اوتاغی.

قیرغیز باهادیرلاری ماناس، اوغلو سئمئتی، نوه سی سئیتئکین آنا وطنی قورویارکن
 گوستر دیکلری قهرمانلیقلارین ترنمو اولان "ماناس" داستانینی هر عاشیق -
 آکین^{۳۰} ایفا ائده بیلیمیر. اونون مخصوصی ایفاچیلاری وار کی، بونلارا ماناسچیلار
 دئیرلر. ماناس چیلیق نسیلده ارثاً کئچیر - معین زامان کسینگنده ماناسچی
 عایله سینده بو پشه بیر و یا ایکی نفرین شخصینده اوزه چیخا بیلیر. ۱۹۸۹- جو
 ایلده بیشککده کی تورکولوژی^{۳۱} قورولتايدا^{۳۲} بیلدیک کی، قیرغیزستاندا جمعی
 اوچ ماناسچی قالب. اونلاردان ایکی سینی مجلسه گتیرمیشدیلر. دئیدلر کی،
 اوچونجوسو یورغان - دؤشک خسته سی دیر، بوگون - صاباحلیق دیر. دئمه لی،
 ماناسچی نسلی کسيله بیلر (او، باشقا مسئله دیر کی، بیردن بو ایکی نسلین هره سیندن
 ایکسی، اونون دا هره سیندن ایکی سی چیخار و ماناسچی نین سایى آرتار. بونونلا
 بئله زامانین بیرینده نسلین بیتیب - قورتارماسی بیر منطق اولاراق قالیر). بو فاکتی^{۳۳}
 بیلدیکدن سونرا من بئله قناعته گلدیم کی، واختيله بیزده ده قورقودچو اوزانلار
 اولوبلار. دده قورقود حاقیندا ایلک معلوماتلاری وئرن تاریخچی لر بو داستانین هر
 عاشیق طرفیندن ایفا ائدیله بیلمه دیگینی سؤیله ییرلر: "بو ماثاللاری (ناغیللاری -
 ت.ح.) اوغوزلار ایچینده عاغیللی، علملی کیمسه لر اذیرلر و قوپوزلارینی چالاراق
 سؤیلرلر" (باخ: م. اثرگین. دده کورکوت کتابی، ۱ ج، آنکارا، ۱۹۹۴، ص. ۳۶).
 دئمه لی، دده قورقود داستانینی دا خصوصی ایفاچیلاری - قورقودچولار

30 - آکین: قازاخستاندا و قیرغیزستاندا خالق عاشیقی.

31 - تورکولوژی: تورک شناسلیق علمی.

32 - قورولتای: اجلاس، یغینجاق.

33 - فاکت: اولموش حادثه، قضیه.

اولموشلار. و گؤرونور، بير زامانلار اونلارين نسلى كسيلديكى اوچون داستانيميز خالق آراسيندا سؤيله نمكدن دايانميشدير. اونو ائله بئله، مثلاً، "كور اوغلو" داستاني كيمي، يعنى حادثه لرين مضمونونو نثرله دانيشيب، آرادا شعرلى ازبر دئمك شكلينده ايفا ائتمك اولماز. بو داستان باشدان - باشا شعردير. دئمه لي، اونو ازبرله مك اوچون يوز مينلرله بيتلى بير نفسه ازبر سؤيله ين خصوصى ماناسچى يادداشى گركدير. او بيرى داستانلاردا شعرى اوخومايب، اونو آنجاق نثرله دانيشان، مضمونا خلل گلمز. چونكى مضمون نثرله وئريلير، شعر پارچالارى ائموسيونال³⁴ رجعتلدير، اونلارى آتماقلا سوژئنده چاتيشمازلىق يارانمير. آنجاق قوڭر قوڭ ائوسوندا بير جومله نى ده بوراخماق اولماز. چونكى هر جومله شعر مصراعسى دير و او جومله - مصراع ايفادان چيخسا، سوژئين سؤيله نمه سينده قير يقلىق يارانا قدير. بورادا سويلا ما آدى ايله وئريلن شعر پارچالاريندا دا سوژئت دانيشيلير. داستاني قالان حصه لرى ده سؤيلامالار كيمي نظم دير، شعردير و عيى زاماندا سويلامالار دا قالان حصه لر كيمي مضمونون - سوژئين نقلينه خدمت ائدير. هم ده قوڭر قوڭ شعرى بوگونكو شعيميز كيمي هئجا وزننده، معين دوزومده مصراعلاردان و قافيه لردن عبارت دئيل. طبعى كى، بو تپ شعرى ازبرله مه گين اوژ چتين ليكلرى وار. دئمك، بو قورولوش دا شعرله يازيلميش داستاني ازبرله ين، اوليندن آخيري نا قدر بير سؤزو ده ديشمه دن، اونو تمان سؤيله ين، تاريخچى نين دئديكى كيمي، خصوصى "عاغىلى، علملى كيمسه لر"، فوق العاده يادداشلى اوزانلار اولموشلار. همين اوزانلار قوڭر قوڭو آدلانير ميشلار و بير زامان اونلارين نسلى كسيليب. بو سبه گؤره ده بيزيم اولان داستاني ائل ايچينده شفاهى ايفاسى

³⁴ - ائموسيونال: هيچانلى.

دايانمىش و بو نادر صنعت آبيده سىنى ايتيرمه مك اوچون مُدر ك اولو بابالاريميز اونو سونونجو قۇرقۇدچو اوزانين ديلندن يازيبا آلميشلار.

"دده قۇرقۇد كتابى" اؤيره نيلديكجه، سۇزون گئنىش معناسيندا، تور ك تاريخين آيرى - آيرى توتقون صحيفه لرى اوزرينه ايشيق دوشور. تور كون ياراتدىغى دونيوى تصرفاتلار، قوردوغو سايسيز - حسابسيز شهرلره، خارقه سايلان دؤولتچى ليك تاريخينه گؤز يومارق بعضاً اونو، ساده جه، كؤچرى ائتئوس³⁵ كيمي سجيئلنديرنلر اولوبلار. بو ادعادا سؤيكنه جكلردن بيرى بو اولوب كى، توركلر چاديردا ياشايبيلار. "دده قۇرقۇد كتاب" يندا چادير سؤزو هانسى مقاملاردا ايشله نير: "قازان گؤگ - آلا چمنه چادير ديك ديردى. يئددى گون، يئددى گئجه توى - دوگين ائدوب، يئمه - ايچمه اولدى؛" "تكور چريسين ديشيروب مئيدانا گلدى. چادير ديك ديردى؛" "خانلار خانى خان بايندىر. .. بير يئره آغ اوتاغ، بير يئره قيزيل اوتاغ، بير يئره قارا اوتاغ قوردورميشدى". گوروندويو كيمي، بو چاديرلار معين مقصدلر اوچون قورولور، بير مراسيمه خدمت ائدير. و موقتى دير، مراسيم قورتاران كيمي بو قورغونون عؤمرو قورتاير. آنجاق بو چاديرلار چوخ مكمل قورولوشا مالك اولورموش، اوتاغ راحتليغى ايله تيكيليرميش. حتى چادير - اوتاغ سؤز - فورماسى ايشله نير. حتى "اوتاغ قوردوردو" و "چادير تيك ديردى" ايفاده لرى سؤيله نير. دئمه لى، بورادا "اوتاغ" سؤزو شرطى دير، ساده جه، چاديرين مكمل ليگينه اشاره اولونورموش. بئله ليكله، خصوصى مراسيملرى كئچيرمك اوچون تور ك اؤز دايمي ياشايش ائولريندن

35 - ائتئوس: خالق، ملت، طايفا.

کناردا، معین اولونموش ساحه لرده اسکی اولیمپیا^{۳۶} قورغولارینین تیینده قورغولار قورورموش. بونلار، حقیقتاً، چادیرلار ایدی. آنجاق تورکون عؤمورلوک، گنج - گوندوز یاشایش یتیرلی دئیلدی. هئچ اولماسا، بونا دا دقت ائدک کی، تکور دا چادیر تیکدیریر و بو دا موقت دیر - بونو دؤیوش صحنه سینی سیر ائتمک اوچون تاماشا یتیری، معاصر معنادا، یوکسک رتبه لی کومانديرلرین^{۳۷} دوروب باخدیغی حربی استحکام کیمی قورورلار. باشقا بیر چادیرا دقت یتیرک: "اوغوز زامانیندا بیر بیگیت ائولنسه، اوخ آتاردی. اوخی نه یترده دوشسه، آندا گردک دیکردی. بشیرک خان دخی اوخین آتدی، دینه گردگین دیکدی". بو دا چادیردیر، گردک کیمی استفاده اولونماق اوچون قورولور - تیکیلیر. طبیعی کی، بو چادیر - گردک توی مراسیمی نین اؤز ائتیک^{۳۸} آیین لینه گؤره اوچ گوندن قیرخ گونه قدر یاشایش یتیری کیمی استفاده اولونور. گؤرونوگو کیمی، بوتون بونلار قاراچی چادیرلاری دئیل. بونلار بوگونکو یاس و توی چادیرلاری دا دئیل، بوگونکو اولیمپیا تیکیتی لرینین، قورغولارینین آنالوقودور^{۳۹}. بو، دؤرون مراسیم مدنیتی نیش ائتدیرن تاریخی فاکتارلاراندیر.

آت تورکون دوستودور، سیلاحداشی دیر. بونو دا تورکون آياغینا کؤچری لیک گؤستریجیسی کیمی یازیرلار. دوغرودان دا، تورک آنجاق آتین اوستونده اؤزونو تورک ساییر، اؤزونو راحت ییلیر. داستاندا بله بیر صحنه وار:

^{۳۶} - اولیمپیا: اولمیک، هر دؤرد ایلدن بیر کنچیریلن خالق اوینولاری.

^{۳۷} - کوماندير: حربی بیر دسته نین باشچی سی.

^{۳۸} - ائتیک: ملی.

^{۳۹} - آنالوق: بنزریک، اوغولوق.

"اوروزون قىرق يىگىدى آتدان ائىدى. آلا قالقان باغىنى قىسا دوگدىلر. قىلىچ سىيردىلار. اوروزون اوزرىنه چوخ ساواشدىلار. يايانين اومودى اولماز". بلى، يايانين - پىادانين اومىدى يوخدور و اوروزون قىرخ اىگىدى مغلوب اولور. چونكى تورك پىادا ووروشا بىلمىر. آنجاق بو، نيه تورك اوچون عيب سايلىسين؟ بو دۇيوشلر بۇيوك دۇولتلىرىن اوردولارىنين اوز - اوزه دورماسى دىر. تورك اوردو اولاراق "قىرماقلا، محو ائتمكله يوخ، صنعتكارلىقلا، حرب مدنيتى ايله اۈلكهلىرى رام ائىدىب. آتلا داورانىش مدنيتى نين اوستادى توركدور. تورك جيلوۋون، رام ائتمگىن اوستاىلىغىنى آتىن اوستونده كشف ائىدى. سونرا آسانلىقلا اۈلكهلىرى جيلوولادى. عىنا شۇكىلى آتىندا كى كىمى، جيلوودان اداره واسطهسى، يۇنلتمه آلتى كىمى استفاده ائىدى - عذاب وئرمك، اينجىتمك اوچون يوخ" (بىزىم: "قىپچاق چۇلو حاققىندا علمى بالادا"^۴). موراد آدجى نين "قىپچاق چۇلونون يوشانى" كىتابىنا سون سۇز - باكى، ۱۹۹۷، ص. ۱۹۲). تورك آتا مىنىندە مئتى، آتلا، ار تونقا، امير تيمور، آتدان دوشنده فارابى، احمد يسوى، ابن سينا، نسىمى اولور.

"دده قۇر قۇد كىتابى" ايله باغلى مباحثه لردن بىرى بۇيلارىنين ساى مسئلهسى دىر. قۇر قۇد شناسلىقدا بئله بىر قطعى قناعت وار كى، بو گون بىزه معلوم اولان اون ايكى بوى موجود اولموشلاردان آنجاق بىر قسمى دىر. بو ملاحظه نى، بىرىنجى نۇوبه ده، "كىتاب" نىن اۈز قهرمانلارنىنى تقديم ائتمه اوسلوبو دىكتە ائىدىر. مثلاً، ۲- جى بويون سونوندا دۇيوشه چىخان اوغوز باهادىرلارنىندان بامسى بئىرك بو شكىلدە تانىدىلير: "پاراسارىن بايىورت حاصارىندان پىرلايىب اوچان، آبالاجا

گرده گونه قارشو گلن، يئددى قيزين اومودى، قالين اوغوز ايمرنجيسى، قازان بگين ايناغى، بوز آيغيرلو بئيرك چاپار يئتدى". "كتاب"دا "قام بئورهنين اوغلى بامسى بئيرك بويىنى بيان ائدر، خانيم هنى" حكايتينده بويون قهرمانى بوز آيغيرلى بامسى بئيرك گؤستريلن همين علامتlerle گؤرونور: يعنى بامسى بئيرك بوز آيغيرلى باهاديردير، اونون يئددى باجيسى - قيز قارداشى وار، توى گنججيسى ياغى اونو گردگيندن گؤتورور، او، پارسارين بايورت حاصاريندا (قالاسيندا) ۱۵ ايل اسير قالير و اورادان خلاص اولوب، باشقاسينا اره كؤچورولن گلينينه قووشور. دئمهلى، باشقا اوغوز سركرده لر ينين ده قهرمانلىق تعييناتىنى بو تييده قبول ائتمهلى ييك. همين باهاديرلار سيراسيندا دلى دوندار بئله تقديم اولونور: "دمير قابو دروننده كى دمور قابويى دپوب آلان، آلتيمش توتام آلا گؤندرينون اوجيندا ار بؤگوردن قيسان سلجوك اوغلى دلى دوندار چاپار يئتدى". باشقا قهرمانلار دا بو مۇدلله وئريليئر. گؤرونديو كيمي، بو، عينا بامسى بئيرگين تقديم اولوندوغو اوسلويدور. بو اوسلوبو گؤركملى قورقود شناس لارين هاميسى بيرمعنالى شكيلده بئله قيمتلهنديرير كى، همين قهرمانلارين دا تقديمات آنكتيتينده كى علامتلىرى عكس ائتديرن مضموندا بوى - حكايتلىرى اولموشدور. دئمهلى، بويلارين سايى، ان آرزى، قهرمانلارين سايى قدر تصور ائديليئر. حتى بير قهرمان بير نئچه يوروشون قهرمانى كيمي گؤستريليرسه، دئمهلى، اونون آدينيا بير نئچه بوى اولمالى ايدى.

"دده قورقود كتابى" اؤيره نيلىد كچه اونو داستان كيمي دوزوب - قوشان اوزانين شخصيتى آيدين لاشير. داستانى ايفا ائدن خصوصى قورقودچو اولدوغو كيمي، اونو دوزوب - قوشان اوزان دا خصوصى صنعتكار كيفيتى ايله

سټچېلمېشديږ، او دا ياراديجی قورقودچو اوزان اولموشدور. آيدين اولور کی، مثلاً، "کور اوغلو"، يا باشقا داستانلاردا اولان کیمی، هر قولو - بویو ایسته نیلن بیر شخص (عاشیق) دثیب - قوشمور. بو داستان باشقا داستانلار کیمی مختلف عصرلرده دیشیک لیکلره معروض قالا بیلمز. اگر دده قورقود بویلاری آیری - آیری عصرلرده توره بیسه، ینینی دوزوب - قوشان کس - بو اوزان مطلق دده قورقود مکتبی کښېب، قورقودچو درسی آلیب، ایلک شعرین تنخولو گیاسینا^{۴۱} بیله نیب. او درجه ده بیله نیب کی، ینی واسکی متلر مضمونونا و دیل اوسلوبونا گوره فرق وئرمه سین - بو، قورقودچو اوزان دتمکدیر. محض همین اوزان الیمیزده کی اون ایکی بویلو "کتاب" ین اون بیرنجی بویونو نه واختسا داستانا آنومالیا^{۴۲} کیمی علاوه ائدیب. بو قورقودچو اوزان داستانین منطقینی نظره آلیب و بو بویو علاوه قوشوب. منطق چوخ ساده دیر: داستاندا اوغوز قهرمانلارینین هر بیرینین ایگیدلیگینی گۆسترن بوی وار. بو ایگیدلردن بیرى اوروزدور. اوروزون قهرمانلیق گۆسترمه سی بی لری، اوغوزون باش کوماندانی قازان خانین آرزو سودور. تصور ائدک کی، بو بوی یوخدور. دئمه لی، اوغوز ائلینین سرکرده سی اوغلونون ایگید یتکین لیگینی گۆرمه دن نیسگیل له دونیاسینی دیشیمش دیر. حتی داستاندا بئله صحنه وار: آدلی - سانلی اوغوز قهرمانلارینا باخیب قاه - قاه گولن، آنجاق اوغلونا باخیب اونو عنوانسیز گۆرن قازان خان هؤنکور - هؤنکور آغلاییر. او، اوغلونو اوغوز ایگیدلرینین سیراسیندا گۆرمک ایسته ییر. اوغلو دا گیلثی له نیر کی، آتاسی شرایط یاراتماییب، مثیدان وئرمه ییب

41 - تنخولو گیا: تکنولوژی، تولید مرحله لرینی حیاتا کښیرمک اوچون اوصول و علمین مجموعو.

42 - آنومالیا: غیرى عادى لیک.

كى، اوزونو گۆسترسين. سىناق دۇيوشونده آتا اوغلونو ايتيرير، اوروز قهرمانلىق گۆسترمك عوضينه، اسير دوشور. بئله ليكله، دۇردونجو بوى "قازان خان اوغلو اوروز بويونو بيان ائدر، خانيم هئى" يوخ، "قازان بگ اوغلى اوروز بگين توتساق اولديغى بويى بيان ائدر، خانيم هئى" اولمالى اولور. حال بو كى اوروزون بئيرك، قانتورالى، يئگنك، سگر ك، بكيل اوغلو امران جرگه سينده دورماسى اوچون اونون آدينا بوى اولمالى ايدى. حتى بئيرك بويوندا يوروشده آتاسى قازان خانلا و باشقا اوغوز ايگيدلىرى ايله بير سيرادا اونون آدى باهادير كيمي چكيليير: "بئيرك، يئگنك، قازان بگ، تونداز، قازان اوغلو اوروز بگ - بونلار حاصارا يوريش ائتديلر". اون بيرينجى بوى همين دير. اصلينده بو بويون يارانماسيندا دهشتلى بير منطق سيزليك وار. اولاً، ايكينجى و دۇردونجو بويلاردا اوروز حدى بولوغا چاتيب، اون بيرينجى بويدا ايسه هله كۆرپه دير. ايكينجى سى، بو بويدا قازان خانين اون آلتى ايل اسير قالماسى گۆستريلىر. بو مدتده اوغوز ائلينين باش كوماندانى^{۴۳}، دۇولتين باشچيسى كيمدير؟ بويدا بايندير خان دا يوخدور. اولايلىرى كى، اوغوز دۇولتى اون آلتى ايل پادشاهسىز ياشاسين؟ قازانين اسيرليگى، اولسا - اولسا، ۴ - جو بويدا اوروزون اسيرليگى كيمي آنى اولايلىردى. اوغوزون پادشاهى ۱۶ ايل اسير قالسا، اوغوز دۇولتى بو قدر پادشاهسىز ياشايا يىلمزدى. بو دئديگيمىز منطق رئال^{۴۴} دۇولتچى ليك، حقيقى تاريخ باخيمىندان منطق سيزليك دير. حال بو كى بورادا حل ائديجى اولان ادبى - بديعى منطق دير. بديعى منطق اوروز بويونو طلب ائدير. بورادا باشقا گئركچك ليك ده آيدين لاشير: دونيا قهرمانلىق داستانچى ليغينين

43 - كوماندان: باشچى، سر كرده.

44 - رئال: حقيقى، گئركچك.

نظریه سینه گۆره بو اوغوزنامه سالنامه کیمی یارانمالییدی و یقین کی، ائله ده یارانیمیش. اونا گۆره ده ایلک یارادیلش مرحله سینده اوروز بویونا احتیاج اولمایب. اوروز قهرمان اولراق یا یتگنک کیمی آتاسینی، یا دا سگرک کیمی قارداشین خالص ائتمه لییدی. اوروزون قارداشی یوخدور، آتاسی دا دۆلتهچی لیک منطقی ایله اسیر دوشه بیلمزدی. چونکی داستان - سالنامه نین منطقی ایله دۆلته ۱۶ ایل باشچی سیز قالمامالییدی. سالنامه اصلندن دۆوروندن اوزاقلاشدیقجا، بدیعی لیک تاریخی لیگی اؤزونه تابع اتدیکجه، بدیعی منطق تاریخی منطقه حاکیم کسیدیکجه اوروز بویونون بوش یثری داها آیدین گۆرونور. و سونونجو قورقودچو اوزان همین بوشلوغو تاماملاییر. ساده جه اولراق، "دده قورقود" او "کتاب" حالیندا ترتیب ائدن تاریخی شخصیت اونو بویلا رین سیراسیندا دوزگون یثرله شدیرمه ییب.

دده قورقود سوزئتینده کی حادثه لرین تاریخی حاققیندا فیکیر بیرلیگی

یوخدور.

بو تاریخین بیزه طرف آمپلیتودو^{۴۵} ۱۵-۱۱ عصرلری احاطه ائدیر. او طرفه رقصی حدودسوز اولراق اثرامیزدان^{۴۶} اوله گئدیر. منه گۆره بو دوستورو^{۴۷} موجود مباحثه لر اوچون اورتاق مخرج سایماق اولار: "دده قورقود دونیمیزین کئچمیشی دیر" (اسماعیل حاجی یثو). بو دوستورون جانی اودور کی، "دده

۴۵ - آمپلیتود: رقص ائدن جیسمین اؤز تارازلیق وضعیتیندن ان چوخ اوزاقلاشدینی نقطه لر آراسیندا کی

مسافه.

۴۶ - اثر: مین ایلیک بیر دؤور.

۴۷ - دوستور: دستور، قانون، قایدا، اصول.

قورقود کتابی "ندا داستانین یارانماسی حاققیندا بیزه معلوم اولان تاریخدن چوخ - چوخ قدیم لرین نبضی وورور. بایرام ائتدیگی ۱۳۰۰ ایلیک یوبیلئیه^{۴۸} دونا بو سوژتین تاماملانما تاریخی کیمی اثرامیزین ۷ عصرینی قبول ائتدی. همین دوستورا گؤره ۷ عصر دونیمیزدیر و دئمه لی، "کتاب" اونا قدر کی تاریخی عکس ائتدیریر.

"دده قورقود کتابی" ندا "دونیمیزدن" (۷ عصردن) داها درینه گشدن بیر نئجه اؤرنکه دقت یتیرک:

۱. تورکون عایله قوروجولوغوندا بئله بیر آیین اولوب: قیزاره گتدیگی اوغلانی فیزیکی جهتدن یوخلارمیش، یالنیز مغلوب اولدوغونا ره گئدرمیش. م.باشتونون "شان قیزی" بولقار داستانیندا بئله بیر صحنه وار: بویان-ایمغنین اوغلو ایجیک باریسین قیزی سامار اوچون ائلچی لیگه گلیر. سامار او آلپ قیزی آلیدیر کی، افسانوی گوج صاحبی آلپلاردان ارذاهانین یالینی قوپاریب، آلباستی نین اوچ دیشینی سالیب، جینین بیر قانادینی سیندینب، قوبارین ایکی قابیرغاسینی قیریب. ایندی انسان اوغلو ایجیک بئله بیر قیزلا قارشیشمالی دیر. قیز اوغلانا ائله بئله جه ده دئیر: "گل توتاشاق، گوروم منه لایق سنمی؟". بویوک چتین لیکله ایجیک غالب گلیب، سامارلا ائوله نیر. بولقارلار اسلامی قبول ائتدیکدن سونرا بو آیینده بئله بیر دیشیک لیک اولور کی، بی اولاجاق شخصله قیزین اؤزو یوخ، اونون کیشی قوهوملاریندان بیر قارشیشلیر. داستانین سونوندا اسلامی قبول ائتمیش بولقارلارین توی مراسیمینده بئله بیر ائیزود^{۴۹} اؤز بدیعی عکسینی تاپیر. بو عادت

^{۴۸} - یوبیلئ: بیر حادثه و یا بیر شخصین فعالیتین تظنه لی صورتده قید ائدیلن ایل دؤنومو.

^{۴۹} - ائیزود: حادثه، احوالات.

۲. باشقا بیر ائپیزود. داستانیمیزین اھالیسی قیمیز^{۵۵} ایچیر، آت اتی ییشر. آنجاق تاریخمیزین بیزه معلوم دؤورلریندن بری هئچ یئرده آذربایجان تورکلرین قیمیز ایچمه‌سی، آت اتی بئمه‌سی فاکتی قیده آیینمایب. قیمیزدا معین آلكوقول^{۵۶} درجه‌سی وار، انسانی دمله‌ندیریر، خوشحال ائدیر. آنجاق حساب ائتمک اولماز کی، بو خصوصیتینه گؤره، اسلامین قبولوندان سونرا آذربایجان تورکلری قیمیزدان امتناع ائتمیشلر. گؤروندوگو کیمی، داستاندا قیمیز ایچیلمه‌سینه قارشى هئچ بیر یاساق اشاره‌سی یوخدور. بو گون ده او، تورکستان تورکلرین سوفره‌سینین ان کولوریتلی^{۵۷} نعمتی‌دیر. تورکستانلیلار اونو رمضاندا دا ایشله‌دیرلر. ماراقلی‌دیر: قیمیز شراب قدر خومارلان‌دیریر؛ شرابین وئره بیله‌جگی فیکیر آزادلیغینی، حرکت سربست‌لیگینی، واخت خوشحال‌لیغینی، انسانین دردسیزلیک ایچینده یاشاماسینی قیمیز دا وئریر. آنجاق شرابی یاساق بویوردوغو حالدا، اسلام قیمیزی رد ائتمیر. چونکی قیمیز تورکون تاریخی یارادیجیلیقلاریندان بیریدیر. تورک بو خومارلیغی دوشونجه ایله یارادیب. بو خومارلیق محض سؤزون پوئتیك^{۵۸} معناسیندا خومارلیق‌دیر - او، گوناها چکیمیر، جنایت تۇرتمیر، وحشی‌لشدیرمیر، خوشا گلمز هئچ نه‌یه سوق ائتمیر، یالنیز راحتلیق و خوشلوق منبعی‌دیر - اونو نورمادان^{۵۹} آرتیق قبول ائتمک هئچ ممکن ده دئییل. بو شراب تورکون بشریته بخش ائدیگی، تورکو تورک ائدن آتین یئلینیدن ساغیلان

۵۵ - قیمیز: تورشوموش آت سودوندن حاضیرلانان ایچکی.

۵۶ - آلكوقول: الک.

۵۷ کولوریت: خصوصیت.

۵۸ - پوئتیك: شاعیرانه.

۵۹ - نورما: قایدا، اصول.

صاف، گوزل آلاډه نعمتی اولان سوددور، اونون ياراتدېغی خومارليقدا او سودون آغليغی وار. قيمیزی بيزه اسلام اونوتدورماييب. قيمیز ايچيلمه سی آت اتينين يثيلمه سی ايله مقبول سايليميشدير. فولکلور^{۶۰} ماترياليميز^{۶۱} گؤستیر کی، بيزده واختيله آت اتی يثيلميشدير.

بیر يوموريستيک^{۶۲} قدیم خالق شعرينده بونا اشاره وار: - آي آدام، کيمسن؟ - حسن. - نه حسن، هانسی حسن؟ - گوی آتی کسن. - دلی سن، نه سن؟ - سحر گوررسن.

بو مصراعلار ان قدیم تورک شعرينين علامتlerini اؤزونده عکس ائتديرير بورادا آدام، حسن، سحر کیمی غیری - تورک سؤزلرينين ايشلنمه سی شعرين قدیم ليگینی، اسلامدان اولکی دؤوره عاید اولماسینی شېبه آلتينا آلمير. شعر خالق آغزیندا، شفاهی گلدیگیندن زامان - زامان اوندا لئکسيک^{۶۳} ديشمه گئديب، دئیک کی، آرخايکله شن^{۶۴} کيشی، دانلا سؤزونون يثرينده آدام، سحر ايشلنمه یه باشلاييب (مثلاً، مصراعلارين غیری - برابر هئجالی اولماسی). دئمه لی، حادثه ده همین قدیم ليکده اولمالی دير (گوی آت يثيلمک اوچون کسيليپ). نه واختسا، نه سببدن سه (ايقليم دنمی، تصرفات دنمی آسيلي اولاراق) بيزده آت اتی يثيلمه مگه باشلاير. طبعی کی، قيمیزين حاضيرانما ماسی، ايچيلمه مه سی ده اونونلا باغلی دير. "دده قورقود کتابی" ندا بو فاکتی تورکستاندان گلمه ده سايماق اولار (آلپاميش

60 - فولکلور: آغیز ادبیاتی، شفاهی ادبیات.

61 - ماتريال: ماده.

62 - يوموريستيک: گولمه لی، مزه لی.

63 - لئکسيک: لغوی.

64 - آرخايک: قدیم، کؤهنه لشميش.

- بامسی بئیرک علاقه‌سینی یادا سالاق). آنجاق بیر مسئله وار کی، آت اتی ییزده موردار سایلمیر، مکروه‌دور: ینمک‌ده اولار، یمه‌مک‌ده. بو دا، آذربایجان جغرافیاسیندا جریان ائندن دده قورقود حادثه‌لری و مثال گتیردیگیمیز اسکی خالق شعرى ده گؤستریر کی، ییزده آت اتی ییلمیش، قیمیز ایچلمیش دیر. ساده‌جه، بونو چوخ قدیم، اونودولموش بیر حادثه سایماق داها منطقی دیر. دده قورقود سوزه‌لری همین قدیم‌لیکه گئدیر.

۳. "دده قورقود" کتابی "نین شعر قورولوشو لازیمینجا اؤیره‌نیلمه‌ییب.

"کتاب"ی مختلف دؤورلرده ترتیب و نشر ائندلر اونون متنیده مختلف مقداردا شعر نمونه‌لری وئرمیشلر. اوجدان توتما شعر اولان داستانین ایچینده آرا - سیرا شعر گؤرن بو شخصلردن هره‌سی بیر - ایکی نمونه آرتیق وئرمکله اثرین بونونا، بیر نوع، منت قویموشلار. بو باره‌ده چوخ دئییلیب، چوخ یازیلیب. ایندی دده قورقود شعرینین مصراع تخنیکاسی^{۶۵} مسئله‌سینه توخونماق ایسته‌ییرم. داستاندا شعر نمونه‌لری وئرلرین هامیسی مصراعلارین حجمی ایله باغلی بیر موقعه‌ده دورور - هامیسیندا اوزون - اوزون سطرلر مصراع تعیناتی ایله آلت - آلتا دوزولور. حال بو کی "دده قورقود" کتابی "ندا تورک شعرینین چوخ قدیم دؤورلرینین، حتی باشلانغیج مرحله‌سینین نمونه‌لری گؤرونور. "کتاب"دا اوچ هنجالی مصراعلار وار. اوستونه دوشمن اوردوسو یئریدیگینی ائشیدن بکیل بیر خالق مثیلینی دوشونور:

گؤگ ايراق،

یئر قاتی.

بو مثل "ئىلىم، نىجە ئىلەيم" مقامىندا، انسان اۋزونو كۆمكىسىز حس
 اتتىدىكە، ھىچ نە يە الى يىتمەدىكى زامان سۆيلەنر. بو گون خالقدى چىخىلمازلىق
 وضعيتىندە عىنى مضموندا، عىنى مصراع اۋلچوسو ايله بئله مثل -شعر ايشلەنير:

يىر قار،

گوى بوران.

بو شعر اۋلچوسو

آز گىتىدى،

اوز گىتىدى،

دره، تپه

دوز گىتىدى.

- شعرىن ياراندىغى دۇورون، تور كچه ده آنجاق يىر ھىجالى سۆزلىرىن
 موجود اولدوغو زامانىن محصولدور، ان قديم تورك شعرىندە قافىه كۆنوللودور،
 ايشلەنر ده، ايشلەنمز ده، ھىجا قافىه دن واجب فاكوردور.^{۶۶}

بو مرحله نىن داھا ايشلك نمونه سى دۇرد ھىجالى مصراع لاردىر. "كتاب"
 بئله مصراعلارلا دولودور. بوتون نشرلر ده نثر نمونه سى كىمى وئرىلن بو مصراعلار
 ھىمىن قىبىل دندىر:

باقسا - گۆرسه،

بىر درەنن / بىچىنە

قارغا - قوزغون

اثر - چيقار،

قونار - قالقار.

بدوى آتین

اؤنجله دى.

اؤل طرفه يوريدى.

ييرينجى مرحله نين ان اوزون مصراعسى بئش هئجالى دير. بو هم ده ايکى هئجالى سؤز دؤورونون باشلانغيج مصراعسى دير. ايکينجى مرحله نين سون مصراع حجمى ۸-۹ هئجادير. "دده قورقود" كتابى "ندا هر ايکى مرحله نين شعرى بيرلेशير. ماراقلى دير کى، "كتاب" دا اوچ هئجالى سؤز دؤورونون شعرى - اون بير و اوندان يوخارى هئجالى مصراعلار يوخدور. دئمه لى، دده قورقود سوزثلرينين ياشى همين تاريخه قدر اوزانير، ياخود اورادان باشلانير.

۴. "كتاب" ين دىلى نه قدر گونوموزله سسله شسه ده، اوندا معلوم يازىلى ديل نمونه لر ييمزده راست گلمه ديگيميز خصوصيتلر ده مشاهده اولونور. مثلاً، اوتانماق فعلينين کؤکو اولان اؤت - حصه سى مستقل سؤز کيمى آنجاق بورادا ايشلेशير: اؤت + سؤز (حياسيز، اوتانماز). ياخود اوزون، اوزاق، اوزات (ماق) سؤزلرينين اوز کؤکونه يئنه بو آييده نين ديلينده راست گليشير: قارا پولاد اوز قيليج ("آز گئتدى، اوز گئتدى" مصراعلاريندا کى "اوز" لا مقايسه ائدين). "كتاب" ين ديلينده ان تيبیک^{۶۷} آرخايک فاکت ل حش حادثه سى دير. بو عوض لئمه آذربايجان تورکجه سى اوچون چوخ قديم اولوب. معاصر ديل ييمزده ايکى سؤزده قالير: بليک

67 - تيبیک: معين خصوصيتلره مالک اولان.

- بشيک، دلیک - دئشیک ("بلک" و "بشیک" سۆزلرنین ایلکین کۆکو بل، "دلیک" و "دئشیک" سۆزونکو دل مورفمی دیر^{۶۸}). "دده قوزقود کتابی"نین دیلینده باشلی (یارالی) مقامیندا بالکیر سۆزو ایشله نیر. بورادا - کیر شکیلچیسی ده - لی شکیلچیسی نین قدیم قارشیلیغی دیر (معاصر دیلیمیزده دونقار و دلیقیر سۆزلرینده داشلاشیب: دون "شیش" + قار > کیر؛ دیل "دیل" + قیر > کیر "دیللی، بوش - بوشونا دانیشان"). ینگنک بویوندا بتله بیر جومله گئدیر: آلتی - باشی بالکیر بیر ارگوردوم - "آلتی - باشی یارالی بیر ارگوردوم" (اتیمولوگیا^{۶۹} واحد زاهد اوغلونوندور). بوراداکي ت - ن اوغولوغو دا آرخایک فاکتدیر. "باش" سۆزونون "یارا" معناسیندا ایشلنمه سی اورتا عصر اوغوزجالاریندا، مثلاً، آذربایجان و تورکیه تورکجه لرینده مشاهده اولونور: باغری باشلی، گۆزو یاشلی (یونوس امره). "کتاب" ین دیلینده، عمومیتله، اورتا عصر آذربایجان و تورکیه اوغوزجالارینا میل گوجلودور. حادثه لر آذربایجان جغرافیاسیندا جریان اتدیگی اوچون، گۆرونور، قدیم داستاتین دیلینین آذربایجان تورکجه سینه اوغونلاشدیریلما سی جدی مقصد کیمی ایزلنمیشدیر. حساب اتمک اولار کی، "آلتی - باشی" ایفاده سی ایله یاناشی بیر "باش" (یارا) سۆزونون ایشلنمه سی ده اوسلوب باخیمیندان مناسب ییلنمه میش و اونون آرخایک سینونیمی^{۷۰} "بالکیر" گۆتورولموشدور. و همین آرخایم^{۷۱} آلتی معناسیندا آلتی آرخایزمینی ده اؤنه

68 - مورفتم: سۆزون لغوی معناسی اولان حصه سی.

69 - اتیمولوگیا: سۆزون منشایی و اونون عینی دیلده و یا خود باشقا دیلرده کی سۆزلرله قوه مولوق

مناسبتی.

70 - سینونیم: هم معنا.

71 - آرخایم: کؤهنه لمیش و یا آرادان چیخمیش سۆز.

چكەمىشىدۇر. ھەر ھالدا "كىتاب" ئىن دىلېنن نورما سايىلدىغى تارىخى مەرحىلەدە بو
 آرخابىزملر اونىيىت اوچون تام اونودولمايىمىش. طبعى كى، بو، دوننمىزدن اول
 كى تارىخىن ايزى دىر.

اۋىرە نىلدىكجە، تدقيق اولوندوقجا ھم "دەدە قورقۇد كىتابى" ئىن اۋز سىرلىرى
 زامان - زامان آچىلىر، ھم دە دونيا داستان شناس لىق مدنىتى داھا دا زنگىن لەشىر،
 دونيا داستان چىلىق نظرىيەسى داھا دا دولغون لاشىر.

توفىق حاجى ئىنو

مقدمە

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ وَ بِهِ نَسْتَعِينُ

محمد(ص) پيغمبرين زامانىنا ياخين بايات بويوندا "قۇرقۇد آتا" دئيىلن بىر كىشى باردى. او كىشى اوغۇزلارين كامىل بىليجىسى ايدى: نه دئيردىسه، اولوردو. گلەجكدن غرىبه خبرلر سۇيله ييردى. آلاھ اونون كۇنلونه ايلھام وئىرىدى ... قۇرقۇد آتا دئىدى: "آخىردا خانلىق گئىرى يە - قاىي يا دۇنر، ھىچ كىم اللرىدن آلماز ... "قۇرقۇد آتانين بو دئىگى عثمان نسلى دىر. /قيامت گونو قوپونجا نىجە وار، ائلە دە عۇمور سوروب گئىدەجك / ... و داھا بونا بنزر نىچە سۇز سۇيله دى.

قۇرقۇد آتا اوغۇز خالقينين چتىن ايشلرىنى حل ائدردى. نه اولسا، قور - قود آتاي دانيشماينجا ايش گۇرمزديلر. او نه بويورسا، قبول ائدريدلر، سۇزون توتوب گئىدريدلر ...

دەدە قۇرقۇد سويلامىش:

آلاھ - آلاھ دئمە يىنجە ايشلر دوزلمز.
قادىر آلاھ وئرمە يىنجە كىشى وارلانماز.
ازلدن يازىلماسا، قول باشينا قضا گلەز.
اجل واختى چاتمايىنجا كىمسە اۇلمز.
اۇلن آدام دىريلمز،

چىخان جان گئرى گلمز.
 بىر ايگىدىن قارا داغ يوروسونجا مالى اولسا،
 يىغار - توپلار، قىمتىدىن آرتىغىنى يىلمز.
 قورۇشاراق سولار داشسا، دىنىز دولماز.
 تىكىرلوك ائىلەنى تانرى سئومز.
 كۆنلۈنۈنۈن اوجا توتان آدامدا عاغىل اولماز.
 ياد اوغلونۇنۇن ساخلا ماقلا اوغول اولماز، -
 بۇيۇنۇنۇنۇن آتار - گئدر، گۆردۈم دىنمىز ...
 كول تېجىك اولماز (كوركن اوغول اولماز).
 قارا ائششك باشىنا يۈيۈن وورسان، قاطىر اولماز.
 قاراواشا دون گئىدىرسىن دە، قادىن اولماز.
 لوپا - لوپا قارلار ياغسا، يازا قالمىز.
 گول - چىچكىلى گۆيىچە چىن پايزا قالمىز.
 كۆھنە پامبىق بىر اولماز.
 غارى دوشمىن دوست اولماز.
 قاراجىغا قىممايىنجا يول آلىنماز.
 بۇيۇك، ايتى، پولاد قىلىنچى چالمايىنجا دۇيوش بىتمىز.
 كىشى مالينا قىممايىنجا آدى چىخماز.
 قىز آنادان گۆرمەيىنچە اۋبود آلمىز.
 اوغول آنادان گۆرمەيىنچە سوفره چىكمىز.
 اوغول آتانىن يىتىرمەسى، ايكى گۆزۈنۈن يىرىدىر.

عاغیللی اوغول اولسا، اوجاغینین کۆزودور.
 اوغول داها نئيله سین، آتا اولوب مال قالماسا.
 آتا مالیندان نه فایدا، باشدا عاغیل اولماسا ...
 عاغیل سیز آدامین شریندن آللاه ساخلا سین، خانیم، سیزی!

دده قورقور قود سویلامیش:

برک قاچارکن قازلیق آتا نامرد ایگید مینه بیلمز،
 مینینجه، مینمه سه یاخشی دیر!
 چالیب - کسن ایتی قیلینجی مختلر چالینجا، سینسا یاخشی دیر!
 وورا بیلن ایگیده اوخلا قیلینجدان بیر چوماق یاخشی دیر.
 قوناغی گلمه یین بؤیوک اتولر بیخیلسا یاخشی دیر!
 آت یشمه یین آجی اوتلار بیتینجه، بیتمه سه یاخشی دیر!
 آدام ایچمه یین آجی سولار سیزینجا، سیزماسا یاخشی دیر!
 آتا آدینی اوجالتمایان فرسیر اوغول
 آتا بئلیندن ائنینجه، ائنه سه یاخشی دیر.
 آتا بطنینه دوشونجه، دوغولماسا یاخشی دیر.
 آتا آدینی یاشاتماقچین عاغیللی اوغول یاخشی دیر.
 یالان سؤز بو دونیادا اولونجا، اولماسا یاخشی دیر.
 دوغروجول آدمالار یوز یاشاسا یاخشیدیر.
 اوج یوز اون یاشینا چاتاسان؛

آللاھ سىزە يامانلىق گۇسترمەسەن،
دۇولتىنيز ابدى اولسون، خانىم، ھى!

دەدە قۇرقۇد سۇيلايمىش، گۇرەك، خانىم، نە سۇيلايمىشىدەر:

گەتتىگى يىرىن اوتلاقلارىنى كىيىك تانىيار.
اوزاق يىرلىرىن چىملىرىنى قولان تانىيار.
آيرى - آيرى يوللار ايزىنى دۈە تانىيار.
يىددى درە قوخولارىنى تولكو تانىيار.
گىجە ايكەن كاروان كۇچدوگونو تۇراغاي يىلەر.
اوغولون كىمدەن اولدوغونو آنا يىلەر.
ارين آغزىنىن كىرىنى آت يىلەر.
آغىر يوكون زىمىنى قاطىر يىلەر.
ھانسى يىردە سىيرىلان وارسا، چىكن يىلەر.
غافل باشىن آغرىسىنى بىنى يىلەر.
قولچا قوپوز گۇتوروب ائلدن - ائلە، بىدن - بىە
اوزان گزر؛

ار جوۋمردىنى، ار نامردىنى اوزان يىلەر.
ائىلىنىزدە - ائوينىزدە چاللىب - دىن اوزان اولسون!
آزىب گلەن قىزانى تانرى سۇۋۇشدرسون، خانىم، ھى!

دده قورقود يئننه سويلاميش، گورك، خانيم، نه سويلاميشدير:

آغيز آچيب تعريفله سم، اوستوموزدو تانري يا احسن!

تانري دوستو، دين باشچيسي محمد (ص) احسن!

محمد (ص) ساغ يانيندا ناماز قيلان

قرآنين سون فصلينده "عم" سوره سي گوزلدير!

هؤججه له نيپ دوز اوخونسا، ياسين گوزلدير!

قيلنج چالدي، دين آچدي مردلر شاهي علي (ع)، - احسن!

علي (ع) نين اوغوللاري - پيغمبرين نوه لري -

ايكي قارداشا - حسن (ع) له حسينه (ع) احسن!

يازilib - دوزولوب گويدن اتن تانري علمي

قرآنا احسن!

او، قرآني يازدي - دوزدو، عالimler اؤيره نينجه اؤلچدو - بيچدي،

آلچاق يئرده تيكيليدير، تانري ائوي مگه گوزلدير.

او مگه يه ساغ - سالامات گنديب - گلسه، صدقي

بو تئو حاجي يا احسن!

سايلان گونلردن جمعه گوزلدير،

جمعه گونو اوخوناندا خطبه گوزلدير.

قولا ق آسيب - دينله ينده اُمته احسن!

مینارەدە آذان وئرن آذانچى يا احسن!
 دىزىنى يئره باسىب اوتوراندا قادىن گۈزلىدىر.
 سىنەسىندىن آغارىرسا، آتا گۈزلىدىر.
 آغ سودونو دويونجا امىزدىرسە، آنا گۈزلىدىر.
 ياناشىب يولا گىرنىدە قارا بوغۇر گۈزلىدىر.
 سئوگىلى قارداش گۈزلىدىر.
 اوجا ئو يانىندا قورولسا گلېن چادىن، گۈزلىدىر.
 اوزونجا ايى دە گۈزلىدىر. اوغول گۈزلىدىر.
 ھىچ كىمە بىزمەن، بوتون عالملىرى يارادان
 آللاھا احسن!..
 او تعريفلەدىگىم اوجا تانرى دوست اولوب،
 سەنە كۆمك اتتىن، خانىم، ھنى!

اوزان دئىر: "آرۋادلا دۇرد جور دور: بىرىسى سۈي سۈلدۈراندېر؛ بىرىسى
 تۈي دۈلدۈراندېر؛ بىرىسى ئاۋىن داياغىدىر؛ بىرىسى نىجە دئىن، باياغىدىر".
 اوزان، ئاۋىن داياغى اودور كى، چۈلدىن - بايىردان ئاۋە بىر قوناق گلەسە،
 ارى ئاۋدە اولماسا، او گلەن آدمى يىندىر - ايچىرىر، عزيزلەيىب - اوخشاير، يولا
 سالىر. او جور آرۋاد فاطمە(س) جىنىسى دىر، خانىم. اونون اوشاقلارى ساغ
 اولسون. اوجاغىنا بو جور آرۋاد گلەسىن ... گلەدىن، او كى سۈي سۈلدۈراندېر،
 اوغرونجا يىرىندىن قالخار، ال - اوزونو يومادان دوققوز بوژلاماجلا بىر بارداق
 قاتىغى گۈلەير، تىخىب - باسىب دويونجا يىر، الينى بۇيرونە وورار، دئىر: "بو ئاۋى

گۈرۈم، خارابا قالسىن! ارە گئەندەن بىر قارىم دا دۇيمادى، اوزوم دە گۈلمەدى. آياغىم باشماق، اوزوم ياشماق گۈرمەدى. دئىر: "آه، نە اولايدى، بىرىنە دە گئەيدىم. اومدوغومدان دا ياخشى - اۇيغۇن اولايدى". اونون كىمى نىن، خانىم، اوشاقلارى بۇيۇمەسىن اۇجاغىنا بو جور آرواد گلەمەسىن.

گەلدىن، او كى تۇى دۆلدوراندېر، تىرىنچە يىرىندەن قالخىدى، ال - اوزونو يومادان اوبانىن او اوجونو بو اوجونا چارپىشىدى. سۇز - شايعە يايىدى، قاپىلارا قولاق قويدو. اۆينە يەدەك گزدى. اۆينەدن سونرا ائوينە گەلدى. گۈردو كى، اۇغرو كۆپكەلە يىكە دانا ائوينى قاتىب - قاتىشىدىر مىشىدىر؛ ائوى تويۇق كوماسىنا، اينەك دامىنا دۇنموشدور. قونشولارنى چاغىرار كى: "يىترا! زىلچە! زىيىدە! اورودە - جان، قىز - جان! پاشا! آينا ملك! قۇتلۇ ملك! اۆلمگە ايتمگە گىتمە مىشىدىم. ياتاجاق يىرىم يىشە بو خارابا اولاسىدى. نە اولاردى، منىم ائويمە آزاجىق باخايدىنيز؟" قونشۇ حاqqى - تانرى حاqqى دىر - "دئىب - سۇيلر. بونون كىمى نىن، خانىم، اوشاقلارى بۇيۇمەسىن اوجاغىنا بونون كىمى آرواد گلەمەسىن.

گەلدىن، او كى نىچە دىسن، باياغىدىر. ارى ائودە اولاندا چۇلدن - بايىردان ائوينە بىر آيىرلى قوناق گلەسە، ارى دىسە كى، دور چۇرك گىتەر، يىكە؛ قوناق دا يىسىن. دىسە، بىشىمىش چۇرك دايمى دىيىل، يىمەك لازىمىدىر. آرواد دئىر: "ئىلەيىم، بو يىخىلاجاق ائودە اون يوخ، الك يوخ. دوه دە دىيرماندان گلەمدى ... نە گىلرەسە، منىم ساغرىما گلەسىن"، - دىيە الينى يانينا وورار، اوزونو او طرفە، ساغرىسىنى ارينە دۇندور. مەن سۇيلرسەن، بىرىسىنى ائىشىتمز، - ارين سۇزونو قولاغىنا آلماز. او، نوح پىغەمبەرن ائىشىگى نىلىندەن دىر. خان، اوندان دا سىزى آلاە ساخلاسىن! اوجاغىنيزا بىلە آرواد گلەمەسىن.

دیرسە خان اوغلو بوغاج خان بوو

بیر گون قام غان اوغلو بايندیر خان يئریندن دورموشدو. شامی گونلوگونو
يئر اوزونده قوردورموشدو. هوندور آلاچيغی گۆی اوزونه دیرنمیشدی. مین يئرده
ایپک خالچا دۆشنمیشدی ...

خانلار خانی بايندیر خان ایله بیر دفعه شادلیق ائدیپ، اوغوز بی لرینی
قوناق اندردی. یئنه شادلیق مجلسی قوروب، آتدان آیغیر، دوه دن بوغرا، قویوندان
قوچ قیردیرمیشدی. بیر يئرده آغ اوتاق، بیر يئرده قیرمیزی اوتاق، بیر يئرده قارا
اوتاق قوردورموشدو. "کیمین اوغلو - قیزی یوخدورسا، قارا اوتاقدا اوتوردون،
آلتینا قارا کئچه دۆشه یین، اؤنونه قارا قویون اتینین قوؤورماسیندان گتیرین. یئیر -
یئسین، یئمیرسە - دورسون گئتسین" دئمیشدی. "اوغلو اولانی آغ اوتاغا، قیزی
اولانی قیرمیزی اوتاغا یئرلشدیرین. اوغلو - قیزی اولمایانی آلاہ قارغیب، ییز ده
قارغایاریق؛ قوی ییلسین" دئمیشدی.

اوغوز بی لری بیر - بیر گلیب ییغیلماغا باشلادیلار. دیرسە خان دئییلن بیر
بین اوغلو - قیزی یوخ ایدی. اوزان سؤیلامیش، گورک، خانیم، نه سؤیلامیشدیر:

سالخیم - سالخیم دان یئلری اسدیکه،

ساققاللی، بۆز، آج توراغای اؤتدوکه،

ساققالی اوزون تات کیشی آذان چکنده،
 بدوی آتار ییه سینی گوروب کیشنه دیکده،
 "آغلی"، "قارالی" سئچیلن چاغدا،
 کؤکسو گؤزل قایا داغلارلا گون دینده،
 ایگید بی لر، پهلوانلار بیر - بیرله گولشنده

دیرسه خان صبح تئزدن قالخیب، یثریندن دوردو؛ قیرخ ایگیدینی دسته سینه
 قاتیب بایندیر خانین مجلسینه گلدی.

بایندیر خانین ایگیدلری دیرسه خان ی قارشیلادیلار، گتیریب قارا اوتاقد
 اوتورتدولار، آلتینا قارا کئچه دؤشه دیلر، قارا قویون قوؤرماسیندان اؤنونه
 گتیردیلر. "بایندیر خانین امری بئله دیر، خانیم!" دئدیله. دیرسه خان دئییر:
 "بایندیر خان منیم هانسی اکسیک لیگیمی گؤردو؟ قیلینجیم دانمی گؤردو،
 سوفره م دانمی گؤردو؟ مندن آلچاق کیشیلری آغ اوتاقد، قیرمیزی اوتاقد
 اوتورتدو. منیم گوناھیم نه اولدو کی، قارا اوتاغا یثرلشدیردی؟".

دئدیله: "خانیم، بو گون بایندیر خاندان بو بروق بئله دیر کی، اوغلو - قیزی
 اولمایانی تانری قارغاییدیر؛ بیز ده قارغاییریق".

دیرسه خان یثریندن قالخدی: "ایگیدلریم، قالخیب یثرینیزدن دورون! بو
 بؤیوک عیب منه یا مندن، یا آرواددان دیر"، - دئدی.

دیرسه خان ائوینه گلدی. چاغیریب قادینینی سوئلایر، گورک، خانیم، نه سوئلایر. سوئلاما. دئیر:

بری گل، باشیمین باختی، ائویمین تاختی!

ائودن چیخیب یئرینده سرو بویولم!

توپوغونا سارماشاندا قارا ساچلیم!

قورولموش یایا بنزر چاتما قاشلیم!

قوشا بادام سیغمایان دار آغیزلیم!

پاییز آلماسینا بنزر آل یاناقلیم!

قادینیم، دایاغیم، دؤل وئرنیم!

گورورسنمی نه لر اولدو؟

بایندیر خان قالخیب یئریندن دورموش، بیر یئرده آغ اوتاق، بیر یئرده قیرمیزی اوتاق، بیر یئرده قارا اوتاق تیکدیرمیشدیر. "اوغوللولاری آغ اوتاقدا، قیزلینی قیرمیزی اوتاقدا، اوغلو - قیزی اولمایانی قارا اوتاقدا اوتوردون؛ آلتینا قارا کچه دۋشه یین، اۋنونه قارا قویون اتینین قوۋورماسینی گتیرین: یییر - یئسین، یئمیرسه، دورسون - گتئسین. بیر آدامین کی، اوغلو - قیزی اولمایا، اونو آلاسه قارغایبیدیر، بیز ده قارغاییریق" - دئمیشدیر.

گلیب قارشیلادیلار، قارا اوتاقددا اوتورتدولار، قارا قويون اتیندن قوورمانی
 اؤنومه گئیردیلر. "اوغلو - قیزی اولمایانی تانری قارغاییبیر، بیل کی، بیز ده
 قارغایاریق" - دئدیلر. "سندنی دیر، مندنمی دیر، نندنیر آلاهیزه بیر یتکین
 اوغول وئرمیر؟" - دئدی. سوئلادی:

خان قیزی، یریمدن دوروممو؟
 یاخاندان - بوغازیندان توتوممو؟
 قابا دیزیمین آلتینا سالیممی؟
 بؤیوک، ایتی، پولاد قیلینجیمی الیمه آلیممی؟
 اؤز گؤوندن باشینی کسیممی؟
 جان شیرین لیگینی سنه ییلدیریممی؟
 آلجا قانینی یئر اوزونه تۆکوممو؟
 خان قیزی، سببی ندر، دی منه!
 قاتی جزا وئرم ایندی سته! - دئدی.

دیرسه خانین قادینی سوئلامیش، گؤرک، نه سوئلامیشدیر:

آی دیرسه خان، منه غضبلنمه!
 اینجیب آجی سؤزلر سؤیلهمه!

يۈرۈپ قالخ، آياغا دور،
يۈرۈپ ئوزۇن بۇيۇك چادىر قور!
آيغىر، بۇغرا، قوچ قىردىر!
ايچ اوغۇزۇن، داش اوغۇزۇن بىلرېنى اوستونە يىغ!
آج گۇرسىن، دۇيدور؛ چىلپاق گۇرسىن، گىشىندىر!
بۇرجلۇنۇ بۇرجۇندىن قورتار!
تېە كىمى ات يىغ، گۇل كىمى قىمىز ساغدىر!
بۇيۇك شادلىق مجلسى قور، آلاھدان آرزۇنۇ دىلە!
بىلكە بىر آغزى دوعالى نىن آلقىشى اىلە
تانرى يىزە بىر يىتكىن اۋۇلاد وئره، - دئدى.

دىرسە خان آروادىنىن سۇزۇ اىلە بۇيۇك مجلس قوردوردۇ، آلاھدان
اىستىگىنى دىلەدى. آتدان آيغىر، دۈەدن بۇغرا، قۇيۇندىن قوچ قىردىردى. ايچ
اوغۇز، داش اوغۇز بىلرېنى اورا توپلادى. آج گۇردوسە، دۇيدوردۇ.
يالىن گۇردوسە، گىشىندىردى. بۇرجلۇنۇ بۇرجۇندىن قورتاردى. تېە كىمى
ات يىغدى. گۇل كىمى قىمىز ساغدىردى. ال گۇتورۇب آرزۇلارېنى دىلەدىلر.
آلاھ بىر آغزى دوعالى نىن آلقىشى اىلە اۋۇلاد وئردى. آروادى حامىلە اولدۇ. بىر
نەچچە مەتەن سونرا ايسە بىر اوغلان دۇغدۇ. اوغلانچىغى دايەلرە وئردى،
ساخلاندى...

آت آياغی ایتی، اوزان دیلی چئویک اولور. بیسه سی اولان یشکه لیر، قایرغالی بؤیویور. اوغلان اون بشش یاشینا گیردی. اوغلانین آتاسی کؤچوب بایندیر خانین آداملارینا قاریشدی.

دئیلنه گؤره، بایندیر خانین بیر بوغاسی و بیر ده بوغراسی واردی. او بوغا برک داشا بوینوز وورسا، اون کیمی اویودردی. بیر یاز دا، بیر ده پاییزدا بوغا ایله بوغرانی ساواشدیراردیلار. بایندیر خان قالین اوغوز بی لری ایله تاماشایا باخیر، ایله نیردی.

بیر دفعه، سلطانیم، یتنه یاز دا بوغانی سارایدان چیخاردیلار. دمیر زنجیرلی بوغانی اوچ کیشی ساغدان، اوچ کیشی ده سول یاندان توتوموشدو. گلیب میندانین اورتاسیندا قویوب گتدیلر. بو واخت دیرسه خانین اوغلو اوچ اوشاقلا مینداندا "آشیق-آشیق" اویناییردی. بوغانی قویوب گتدنده اوغلانلار "قاچ" دئدیلر. اوغلانلارین اوچو قاچدی، دیرسه خانین اوغلو قاچمادی. هوندور میندانین اورتاسیندا دوردو - باخدی. بوغا دا هجوم ائدیپ اوغلانا ساری گلدی. ایسته دی کی، اوغلانی هلاک ائتسین. اوغلان بوغانین آلینا چپه کی بیر ضربه ووردو. بوغا دال - دالی گتدی، گئری قایدیب اوغلانا هجوم ائتدی. اوغلان یتنه بوغانین آلینا محکم بیر یومروق ووردو؛ بو دفعه بوغانین آلینا یومروغونو دابادی، ایته له ییب میندانین باشینا چیخاردی.

اوغلانلا بوغا خىيلى چكىشىدىلر. بوغانين ايكي كورگى اوستونده كۆپوك دوردو. نه اوغلان، نه ده بوغا اوستون گلىردى. اوغلان فيكىرلشيب اۆز - اۆزونه دئدى: "بىر داما دىرك وورورلار، او داما داياق اولور. من نيه بونون آلئينا داياق اولوب دورورام؟" يومروغونو بوغانين آلئيندان چكىب، يولوندان آتيلدى. بوغا آياق اوستونده دورا بيلمەدى، يىخىلدى؛ تپەسى اوستە دوشدو. اوغلان يىچاغينا ال آتدى. بوغانين باشيني كسدى.

اوغوز بى لرى گليب، اوغلانين باشينا توپلاشديلار، احسن دئدىلر. "ددم قورقۇد گلسين، بو اوغلانا آد قويسون: اۆزويله گۆتوروب، آتاسينين يانينا گئتسين. آتاسيندان اوغلانا بىليك ايستەسين، تخت آليب وئرسين" - دئدىلر. چاغىرديلار، دده قورقۇد گلدى. اوغلانى گۆتوروب آتاسينين يانينا گئتدى. دده قورقۇد اوغلانين آتاسينا سؤيلايمىش، گۆرك، خانيم، نه سؤيلايمىش - دئمىشىدیر:

هئى دىرسه خان! اوغلانا بىليك وئر،

تخت وئر، - گوجلودور، اردملى دير!

بونو اوزون بدوى آت وئر،

قوى مينسين، هئرلى دير!

يا يالاغيندان اون قويون وئر،
بو اوغلانا شيشليك اولسون، جئەلى دير!

قايتاباندان قيزيلي دۆه وئر بو اوغلانا،
قوى يوكله سين، هئرلى دير!
قيزيل طاغلى هوندور ائو وئر بو اوغلانا،
كؤلگه اولسون، اردملى دير!
چيىنى قوشلو جئە - دون وئر سن بو اوغلانا،
قوى گئىنسين، هئرلى دير!

بو اوغلان بايندير خانين اوجا مئيدانيندا ووروشموشدور. سنيين اوغلون بير
بوغا اؤلدورموشدور، قوى آدى "بوغاج" اولسون. آدينى من وئرديم، ياشيني آلايه
وئرسين، - دئدى.

ديرسه خان اوغلانا بيليك وئردى، تاخت وئردى. اوغلان تاختا چيخدى،
آتاسينين قيرخ ايگيدىنى اونوتدو. او قيرخ ايگيد حسد چكدى، كين ساخلادى. بير
- بيرينه سؤيله ديلر: "گلين، اوغلانى آتاسينين گوزوندن سالاق. بلكه آتاسى اونو
اؤلدوره، حؤر مئيميز اونون آتاسى يانيندا يئنه خوش اولاي، آرتيق اولاي"، - دئديلر.
بو قيرخ ايگيدىن ايگيرمى سى بير يانا، ايگيرمى سى ده او بيرى يانا گئتدى.
اولجه ايگيرمى سى گئديب، ديرسه خانا بو خبرى گتيردى: "گورور سنى، ديرسه
خان، نه لر اولدو؟ ياريماسين سنيين اوغلون، نانكور و فرسيز چيخدى. قيرخ
ايگيدىنى دسته سینه قاتيب، قالين اوغوزون اوستونه يوروش ائتدى. هارادا گؤزل

واردیسا، چکیب آلدی. آغ ساققاللی قوجانین آغزینا، آغ بیرچکلی قارنین سودونه سۆیدو. آخان دورو سولاردان، چلیپاق یاتان آلا داغدان سۆز - سۆو آدلایب - کنچر، خانلار خانی بایندیرا خبر چاتار. "دیرسه خانین اوغلو بئله یاراماز ایشلر گۆروب" دئسه لر، یئر اوزونده گزمگیندن اولمگین یاخشی اولار. بایندیر خان سنی چاغیرار، سنه آغیر جزا وئرر. بئله اوغول سنین نهینه گر کدیر؟ بئله اوغولون اولماسیندان اولماماسی یاخشی دیر. او لدورسنه! - دئدیلر.

دیرسه خان: "گئدین، گتیرین، او لدوروم!" - دئدی. بئله دئدیگده، خانیم، او نامردلرین ایگیرمی سی ده گلیب چیخدی و بیر ایفتیرا دا اونلار گتیردیلر. دئدیلر: "دیرسه خان، سنین اوغولون قالخیب یثریندن دوردو، کؤکسو گۆزل بؤیوک داغا اووا چیخدی. سن وار ایکن اوو اوولادی، قوش ووردو. آناسینین یانینا گۆتوروب گلدی. آل شراین توندونو آلدی، ایچدی. آناسی ایله دیل بیر اولوب، آتاسینا قصد ائتمک ایسته ییر. سنین اوغولون نانکور چیخدی. چلیپاق یاتان آلا داغدان اؤتوب، خانلار خانی بایندیرا خبر چاتار. "دیرسه خانین اوغلو بئله یاراماز ایشلر گۆروب" دئیلر. سنی چاغیردارلار، بایندیر خانین یانیندا سنه جزا وئرلر. بئله اوغول نهینه گر کدیر؟ او لدورسنه! - دئدیلر.

دیرسه خان دئدی: "گئدین، گتیرین، او لدوروم! بئله اوغول منه گرک دئیل!"

دیرسه خانین نؤکرلری دئیر: "بیز سنین اوغولونو نئجه گتیرک؟ سنین اوغولون بیزیم سۆزوموزو دینلهمز، بیزیم سۆزوموزله گلیمز. قالخیب یثریندن دور. ایگیدلرینی اوخشایب باشینا بیغ؛ اوغولونلا گۆروش، یانینا آلیب اووا چیخ. قوش

اوچوروب اوو اوۇلاياندا اوغلونو اوخلايىپ اۇلدورا اگر بئله اۇلدورمه سن، يىل
كى، باشقا جور اۇلدوره بيلمىز سن! ". سويلاما:
سالخيم - سالخيم دان يىللىرى اسديكده،
ساققاللى بوژ، آج تۇراغاي اۇتدو كده،
بدوى اتلار يىيه سىنى گۇروب كيشنه ديكده،
ساققالى اوزون تات كيشى آدان چكنده،
"عاغلى"، "قارالى" سئچىلن چاغدا،
قالىن اوغوزون گلىنى - قىزى بزىن چاغدا،
كۇكسو گۇزل بۇيوك داغلار گون دىنده،
ايگيد بى لر، قهرمانلار بىر - بىرىله دۇيوشنده ...

دىرسه خان صبح تىزدن يىرىندن دوردو. اوغلونو يانىنا ساليب، اۇز قىرخ
ايگيدىنىن دسته سینه قوشدو، اووا چىخدى. اوو اوۇلادىلار، قوش ووردولار. او
قىرخ نامردىن بىر نىچەسى اوغلانىن يانىنا گلىب دئىر: "آتان دئدى، كنىكلىرى
قوۋۇب گتىرسىن، منىم قارشىمدا توپلاسىن؛ اوغلو مون آت سىيرتمگىنى، قىلىنچ
چالماغىنى، اوخ آتماغىنى گۇروم، سئوينىم، اۋيونوم!".
اوغلان جاواندىر، نه بىلسىن؟ كنىكى قوۋۇب گتىرىر، آتاسىنىن قارشىسىندا
قىچىقلاندىرىپ - آچىقلاندىرىدى كى، "آتام آت چاپماغىما باخسىن، -
اۋيونسون؛ اوخ آتماغىما باخسىن، - فرحله نسىن؛ قىلىنچ چالماغىما باخسىن -
سئوينسىن!".

او قىرخ نامرد ايسه دئير: "دیرسه خان، گۇرورسنمی، اوغلانى؟ چۇلدىن - دوزدىن كئىيىكى قۇرۇر، سىنىن قاباغىنا گىتىرىر كى، كئىيىكه آتاركن اوخلا سنى ووروب اۇلدورسون. اوغلون سنى اۇلدورمه مىش سن اوغلونو اۇلدور!"

اوغلان كئىيىكى قۇواركن آتاسىنىن اۋنوندن گىلىب - گىدىردى. دیرسه خان قۇرقۇد سىنىرلى برىك يايىنى الینه آلدی. اوزنگىسه قالخىب محكم چكىدى، سراسىت آتدى: اوغلانى ايكي كورگى نىن آراسىندان ووروب يىخدى. اوخ ياراسىندان اوغلان قانى شورولدادى، قوينونا دولدو. او، بدوى آتىنىن بوينونو قوجا قلايىب يىره يىخىلدى.

دیرسه كۇوره لىب اوغلونون اوستونه آتيلماق ايسته دى. او قىرخ نامرد قويمادى. آتىنىن جىلووۋتو دۇندىرىپ قارار گاهىنا گىلدى.

دیرسه خانىن آروادى "اوغلانجىغى مین ايلك اوۋۇدور" دئيه آتدان آيغىر، دوه دن بوغرا، قوينوندىن قوچ قىردىرمىشىدى. "اوۋو قانلى اوغوز بىلرینی يىدىرىم - ايچىرىم، سئویندىرىم" دئدى. اۋزونو يىغىشىدىرىپ يىرىندىن جلد دوردو. قىرخ اينجه قىزى دا اۋزو ايله گۇتوردو. دیرسه خاننا طرف گىتتى. قاپاق قالدیردى، دیرسه خانىن اوزونه باخدى. ساغىنا - سولونا گۇز گزدیردى، اوغلونو گۇرمه دى. قارا باغرى سارسىلدى. اورگى تامام يىرىندىن اوینادى. قارا قىيما گۇزلىرى قان - ياشلا دولدو. چاغىرىپ دیرسه خاننا سۇيلايىر، گۇرك، خانىم، نه سۇيلايىر:

باشىمىن باختى، ائویمىن تاختى، برى گل!

خان آتامىن كوركهنى،

خانىم آتامىن سۇيله نى،

آتام - آتام وئردىگى،
 گۆز آچاراق گۆردويوم،
 كۈنول وئريب سئودىگىم، آدىرسە خان!
 قالخىب يثرىندىن دوردون،
 قارا ياللى گۆزل قازلىق آتىنى مىندىن.
 كۈكسۈ گۆزل بۇيوك داغا اووا چىخدىن.
 ايكى گىتىدىن، بىر گليرىسن، بالام ھانى؟
 قارا دۈوراندا تاپدىغىم اوغول ھانى؟
 چىخسىن مىنىم بو كور گۆزۈم، آدىرسە خان،
 يامان سىرىير.
 كىسلىسىن اوغلون امن سود دامارىم، يامان سىزلاير.
 سارى ايلان سانجمادان آغجا بدنىم قالخىب شىشير.
 تىكجە - بىرچە اوغولم گۆرونمور، باغرىم يانير.
 قورو - قورو چايلارا سوچو سالدىم،
 قارا دونلو درويىشلرە نذيرلر وئردىم.
 آج گۆردوم، - دويوردوم؛ يالين گۆردوم، - گىشىندىردىم.
 تپە كىمى ات يىغدىم، گۆل كىمى قىمىز ساغدىردىم.
 آرزو - دىلكلە بىر اوغول گۈجلە تاپدىم.
 يالنىز اوغولمۇن خىرىنى، آدىرسە خان، دىئ مە!
 قارشىدا كى آلا داغدان بىر اوغول اوچوردونسا، دىئ مە!
 ايتى آخان جوشغون سودان آختىدىنسا، دىئ مە!

آسلانا - قاپلانا اوغلو مو يئدير تدینسه، دئی منه!
 قارا دونلو، آزرغین دینلی کافیرلره توتدوردونسا، دئی منه!
 خان آتامین یانینا من گئدیم،
 آغیر خزینه، بؤیوک قوشون آلیم،
 آزرغین دینلی کافیر اوستونه گئدیم،
 یارالانیب قازلیق آتیمدان ائتمه یینجه،
 یئتمیله، اتگیمله آل قانیمی سیلمه یینجه،
 قول - بود اولوب یئر اوستونه دوشمه یینجه،
 تک اوغلو مون یولوندان من دؤنمرم.
 یالنیز اوغول خبرینی، آ دیرسه خان، دئی منه!
 قارا باشیم قوریان اولسون بو گون سنه! - دئدی، زاریلدا ییب
 آغلادی.

آروادی بئله دانیشاندا دیرسه خان جاواب وئرمه دی. او قیرخ نامرد قاباغا
 گلهرک دئدی: "اوغلون ساغ - سالامات دیر، اوودا دیر. بو گون صاباح هاردا ایسه،
 گلر. قورخما، قایغیلاتما، بی سرخو شدور، جاواب وئره بیلیمیر."
 دیرسه خانین آروادی قاییدیپ گئری دؤندو. دؤزمه دی، قیرخ اینجه قیزی
 اوژو ایله گؤتوروب، بدوی آتا میندی، اوغلونو آختارماغا گئتدی. قیشدا - یازدا
 قاری - بوزو اریمه یین قازلیق داغینا گلدی - چیخدی. آلچاق یئرلری گزدی،
 چاپیب اوجا یئرلره چیخدی. باخدی - گؤردو کی، بیر دره نین ایچینده قارغا -
 قوزغون ائتیر - چیخیر، قونور - قالخیر. بدوی آتینی سوروب، او طرفه چاپدی.

سن دئمه، سلطانیم، اوغلان او آرادا ییخیلیمیش. قارغا - قوزغون قان
 گُروب، اوغلانین اوستونه قونماق ایسته ییردی. اوغلانین ایککی اوو ایتی واردی،
 قارغا - قوزغونو قوؤرُردو، قونماغا قویموردو. اوغلان اورادا ییخیلاندا بوز آتلی
 خیزیر اوغلانین یانیندا حاضیر اولدو. اوچ دفعه یاراسینی الیه سیغالایب:
 "اوغلان، قورخما، سنه بو یارادان اؤلوم یوخدور. داغ چیچگی ایله آنانین
 سودو سنین یارانا ملهم دیر" - دئییب یوخ اولدو.
 اوغلانین آناسی چاپیب، اوغلانین اولدوغو یئره گلیب چیخدی. باخدیی
 گُردو اوغلو آل قانینا بولاشیب یاتیر. چاغیر اراق اوغلانجیغینی سویلایر، گُورک،
 خانیم، نئجه سویلایر:

قارا قیما گُوزلرینی یوخو آلمیشدیر، آج داها!
 او اوزانمیش قول - قیچینی ییغیشدیر داها!
 تانری وئرن شیرین جانا گلدین داها،
 اوز - گُوزونده جان قالیسا، اوغول، خبر وئر منه!
 قارا باشیم قوربان اولسون، اوغول، سنه!..
 نییه آخیر سنین سولارین، قازلیق داغی،
 بئله آخماقدانسا، هئچ آخماسین!
 نییه بیتیر سنین اوْتلارین، قازلیق داغی،
 بئله بیتمکدنسه، هئچ بیتمکدین!
 کئشیکلرین قاچیر سنین، قازلیق داغی،
 قاچار ایکن قاچماز اولسون، داشا دؤنسون!

نه ييليم، اوغول، آسلاندان، يوخسا قاپلاندان اولدو؟
 نه ييليم، اوغول، بو قضا سنه هارادان اولدو؟
 بدننده جانين وارسا، خبر وئر، اوغول،
 قارا باشيم قوريان اولسون، اوغول، سنه!
 آغيز - ديلدن بير نئچه سؤز، خبر منه!

بئله دئديكده اوغلانين قولاغينا سس ديدى. او، باشيني قالديردى، آزاجيق
 گؤزونو آچدى. آناسينين اوزونه باخدى. سويلاميش، گؤرك، خانيم، نه
 سويلاميشدير:

برى گل، آغ سودونو امدىگيم، خانيم آنا!
 آغ بيرچكلى، حورمتلى، جانيم آنا!
 "آخار سولار" دئييب قارغاما،
 قازليق داغينين سولارينين گوناھى يوخدور.
 قاچان كئيكلرينى قارغاما،
 قازليق داغينين گوناھى يوخدور.
 آسلانينى، قاپلانينى قارغاما،
 قازليق داغينين گوناھى يوخدور.
 قارغاييرسان، آتامى قارغا،
 بو سوچ، بو گوناھ آتاميندير، - دئدى.

اوغلان يئنه دئدى: "آنا، آغلاما؛ قورخما، بو يارادان منه اولوم يوخدور. بوز آتلى خيضر يانما گلدى، اوچ دفعه يارامين اوستونده ال گزديردي. "بو يارادان سنه اولوم يوخدور. داغ چيچگى ايله آنان سودو سنه درماندير"، - دئدى.

اوغلان بئله دئديكده قيرخ اينجه قيز ياييلىب، داغ چيچگى توپلادی. اوغلانين آناسى امجگيني بير سيخدى، سودو گلমেدى. ايكي سيخدى، سودو گلমেدى. اوچونجوده اوزونه بير ضربه ووردو، سيخدى، سودله قان قارشيق گلدى. داغ چيچگى ايله سودو اوغلانين ياراسينا چكديلر. اوغلانى آتا مينديرديلر، گؤتوروب ائوه گتيرديلر. اوغلانى حكيملره تاپشيريب ديرسه خاندان گيزلتديلر. آت آياغى ايتى، اوزان ديلي چئويك اولور، خانيم! اوغلانين ياراسى قيرخ گونده ساغالدى، ساپ - ساغلام اولدو. اوغلان آتا مينير، قيلينچ قورشانيردى. اوو اوولايير، قوش ووروردو. ديرسه خانين ايسه خبرى يوخ ايدى. اوغلونو اولموش بيليردى.

او قيرخ نامرد بونو دويدو. "نه ائيله يک؟" دئيه دوشوندولر. "ديرسه خان اوغلونو گؤررسه، اوتورماز، هاميميزى قيرار"، - دئديلر. "گلين، ديرسه خانى توتاق، آغ اللرينى آردينا باغلاياق، آغ بونونا قيل سيچيم تاخاق، گؤتوروب كافير ائللرينه گئدک"، - دئيه ديرسه خانى توتدولار، آغ اللرينى آردينا باغلاديلار، بونونا قيل سيچيم تاخدילار، آغ اتيندن قان چيخينجا دؤيدولر. ديرسه خان پيادا، بونلار آتلى گئتديلر، قالين ائللرينه يئنه لديلر. ديرسه خان دوستاق اولدو - گئتدى. اونون دوستاقلينغان اوغوز بى لرئين خبرى يوخ ايدى.

سن دئمه، سلطانيم، ديرسه خانين آروادى بونو دويوموش؛ اوغلونون قارشيسينا گئديب سويلاميش، گؤرك، خانيم، نه سويلاييب دئميشدير:

گۆرورسنمی، آی اوغول، نهلر اولدو؟!
 سرت قایالار اوینامادی، یئر اووولدو.
 ائلده دوشمن یوخکن آتانی اوستونه دوشمن گلدی.
 آتانی او قیرخ نامرد یولداشی اونو توتدو.
 آغ اللرینی آردینا باغلادیلار.
 آغ بوینونا قیل سیجیم تاخدیلار.
 اوزلری آتلی، آتانی پادا یثرتدیلر.
 آلیب اوزاق کافیر ائللرینه یؤنهلدیلر.
 خان اوغولم! قالخیب یثرتندن آیاغا دورا!
 قیرخ ایگیدینی دسته نه قات!
 آتانی او قیرخ نامرددن قورتارا!
 یثری اوغول!
 آتان سنه قییدیسدا، سن آتانا قییم! - دئدی.

اوغلان آتاسینی سؤزونو سیندیرمادی. بوغاج بی یثرتندن دوردو. بؤیوک،
 ایتی پولاد قیلینجینی بئلنه قورشادی. آغ تۈزلۈجا برک یایینی الینه آلدی. قیزیل
 نیزه سینی الینه گۆتوردو. گۆزل بدوی آتینی توتدوروب میندی. قیرخ ایگیدینی
 یانینا آلیب، آتاسینی آردینجا چاپیب گئتدی.
 او نامردلر ده بیر یثرده دایانیب دینجه لیردیلر. آل شرابین توندوندن
 ایچیردیلر. بوغاج خان چاپیب یثیتشدی. او قیرخ نامرد اونو گۆروب دئدی:
 "گلین، گندک، او ایگیدی توتاق گتیرک. ایکیسینی بیر یثرده کافیره یثیرک".

دیرسه خان دئدی: "قیرخ یولداشیم، آمان وئرن! تانرینن بیرلیگینه شبهه یوخدور. منیم اللریمی آچین، قولچا قوپوزومو وئرن، او ایگیدی گئری دؤندریم. سونرا منی یا اؤلدورون، یا دا دیری آپارین!"

اللرنی آچدیلا، قولچا قوپوزونو وئردیلر. دیرسه خان اوغلو اولدوغونو بیلمه‌دی، قارشیا گلیب سؤیلایر، گؤرک، خانیم، نه سؤیلایر:

بویو اوزون بدوی آتلا گئدیرسه، منیمکی گئدیر،
ایچینده سنین ده میندیگین وارسا، ایگید، دئ منه،
ساواشمادان - ووروشمادان آلیب وئرم، قاییت گئری!
یا یلاقدان اون مین قویون گئدیرسه، منیمکی گئدیر،
ایچینده سنین ده شیشلیگین وارسا، سؤیله منه،
ساواشمادان - ووروشمادان آلیب وئرم، قاییت گئری!
قایتاباندان قیزیلی دؤه گئدیرسه، منیمکی گئدیر،
ایچینده سنین ده یوکلهدیگین وارسا، سؤیله منه،
ساواشمادان - ووروشمادان آلیب وئرم، قاییت گئری!
قیزیل طاغلی اوجا ائولر گئدیرسه، منیمکی گئدیر،
ایچینده سنین ده اوتاغین وارسا، ایگید، سؤیله منه،
ساواشمادان - ووروشمادان آلیب وئرم، قاییت گئری!
آغ اوزلو، آلا گؤزلو گلینلر گئدیرسه، منیمکی گئدیر،
ایچینده سنین ده نیشانلین وارسا، ایگید، دئ منه.
ساواشمادان - ووروشمادان آلیب وئرم، قاییت گئری!

آخ ساققاللی قوجالار گئدیرسه، منیمکی گئدیر،
ایچینده سنین ده آخ ساققاللی آتان وارسا، دی منه،
ساواشمدان - ووروשמادان خلاص ائدیم، قایت گئری!
منیم اوچون گلدینسه، اوغلانجیغیمی او لدورموشم.
ایگید، سنین یازیغین گلمه سین، قایت گئری!

اوغلان بورادا آتاسینا سوئلامیش، گورک، خانیم، نه سوئلامیشدیر:
بوینو اوزون بدوی آتار گئدیرسه، سنین کی گئدیر؛
منیم ده ایچینده منیدیگیم وار،
قیرخ نامرده قویمارام!
قایتاباندان قیزیلی دوه سنین کی گئدیر،
منیم ده ایچینده یو کله دیگیم وار، قیرخ نامرده قویمارام!
یایلاقدان گئدن مین - مین قویون سنین کی دیر،
منیم ده ایچینده شیشلیگیم وار،
قیرخ نامرده قویمارام!
سنین آخ اوزلو، آلا گوزلو گلینلرین گئدیرسه،
ایچینده منیم ده نیشانلیم وار،
قیرخ نامرده قویمارام!
قیزیل طاغلی اوجا ائولرین گئدیرسه،
ایچینده منیم ده اوتاغیم وار،
قیرخ نامرده قویمارام!

سَنین آغ ساققاللی قوجالارین گئدیرسه،
ایچینده منیم ده بیر عاغلی چاشمیش،
باشی ایتمیش قوجا آتام وار،
قیرخ نامرده قویمارام! - دئدی؛

قیرخ ایگیدینه چالماسینی یئلله دی، ال ائله دی. قیرخ ایگید بدوی آتینی
اویناتدی، اوغلانین یانینا ییغیلدی.
اوغلان قیرخ ایگیدینی گوتوروب، آتینی ایره لی سوردو، ووروشدو،
دؤیوشدو.

کیمین بونونو ووردو، کیمینی دوستاق ائتدی. آتاسینی خلاص ائدیپ
قاییتدی، گئری دؤندو.
دیرسه خان بورادا یتنه اوغلونون ساغ اولدوغونو ییلدی. خانلار خانی،
اوغلانا بی لیک وئردی، تاخت وئردی. ددهم قورقود بوی بوئلادی، سوئی
سوئلادی، بو اوغوزنامه نی دوزدو - قوشدو، بئله دئدی:

اونلار دا بو دونیادان گلدی، کئچدی،
کاروان کیمی قوندو، کؤچدو.
اونلاری دا یئر گیزله دی، اجل آلدی.
فانی دنیا یتنه قالدی...
(گلیملی - گئدیملی دنیا،
سون اوجو اولوملو دنیا!)

قارا اۋلوم گلدىكدە كىچىد وئرسىن.
 ساغلىقلا دۋولتىنى آللاھ آرتىرسىن.
 او تعريفله دىگىم اوجا تانرى يار اولوب ياردىم ائتسىن.
 خئىير - دوعا وئرك، خانىم:
 يئرلى بۇيوك داغلار يىخىلماسىن!
 كۈلگە لىجە اوجا آغاچىن كسىلمەسىن!
 جوشغون آخان گۈزل سويون قوروماسىن!
 قانادلار يىنىن اوجلارى قىرىلماسىن!
 چا پاركن آغ - بوژ آتىن بودرمەسىن!
 دۋوشندە بۇيوك، ايتى پولاد قىلىنچىن گۈدەلمەسىن!
 ووروشاركن اوزون نيزەن آيىلمەسىن!
 آغ بىرچكىلى آتانىن يىرى بهشت اولسون!
 آغ ساققاللى آتانىن يىرى جَنّت اولسون!
 حاق ياندىران چىراغىن دائىم يانسىن!
 قادىر تانرى سنى نامردە محتاج ائىلەمەسىن،
 خانىم، ھى! ..

سالور قازانين ائوينين ياغمالانديغى بوى

بىر گون توكلو قوشون بالاسى، يازىقلارين اومىدى، آميت سويونون
آسلانى، قاراجيغين قاپلاتى، قوتور آتين يىهسى، اوروز خانين آغاسى، بايندير
خانين كوركى، قالين اوغوزون داياغى، ايگيدلرين آرخاسى اولاش اوغلو سالور
قازان يثرىندىن دورموشدو. دوخسان اوتاقلى اوجا ائولرىنى قارا يثر اوزرىندى
تيكىدىرمىشى. دوخسان يثرده بويوك ايپك خالى دۇشتدىرمىشى. سكسن يثرده
كوپلر قويولموشدو. قىزىل قىدحلىر - صُراحىلر دوزولموشدو. دوققوز قارا گۆزلو،
گۆيچك اوزلو، ساچى آرخادا دويونلنمىش، كؤكسو قىزىل دويمىلى، اللرى
يىلگىندىن خىنالى، بارماقلارى ناخىشلى، گۆزل كافىر قىزلارى قالين اوغوز بىلرینه
شراب پايلايىردىلار.

اولاش اوغلو سالور قازان ايچدى - ايچدى، آخىردا شرايىن تائىرى باشىنا
وردو. او، قبا دىزلىرى اوستونه چؤكدو، دئدى: "سۆزومو دىنلەين، سىمىه سىس
وئرىن، بىلرا ياتا - ياتا يانيمىز آغرىدى. دورا - دورا بئلىمىز قورودو. دوراق
گئدك، آبيلرا اوو اوولايلاق، قوش ووراق، سىغىن - كئىيك يىخاق، قايدىب
اوتاغىمىز دوشك: يىيىب - ايچك، گونوموزو خوش كئچىرك!".

قىيان سىلجىك اوغلو دلى دوتداز دئىر: "بلى، خان قازان، مصلحتدىر".
قاراگونه اوغلو قارابوداق دئىر: "آغام قازان، مصلحتدىر".

اونلار بئله دئدىكده آت آغىزلى آروز قوجا ايكي دىزى اوستونه چؤكوب

دئدى:

"آغام قازان، ساسى دىنلى گورجۇستان سرحدئە گئدىرسىن، قارار گاهىنىن اوستۇندە كىمى قويۇرسان؟".

قازان دئىير: "اوغلۇم اوروز اوچ يوز ايگىدلە ئويمان كىشىگىندە دورسون".
قونۇر آتىنى چكەيدى، مىندى. دلى دونداز تېل قاشقا آيغىرىنى مىندى.
قازان بىين قارداشى قاراگونه گۇي بدوى آتىنى توتدورۇب مىندى.
باينىدىر خانىن دوشمىنى مغلۇب ائدن شىر شمس الدىن آغ آتىنى
چكەيدىب مىندى.

پاراسارىن بايۇرد حاصارىندان سىچرايىب آشان بئىرك بوز آيغىرىنا مىندى.
قونۇر آدى قازانا "كئشىش" دئىن بى يئىنك دۇرو آيغىرىنا مىندى. سايماق
ايستەسم، توكىن دئىل؛ قالىن اوغوز بى لرى آتلايدىلار.
بۇيوك قۇشون آلا داغا اووا چىخدى.

كافىرلرىن جاسوسو بونو گۇردو؛ چوغول گئدىب، شۇكلو مليگە خبر
وئردى. يئددى مەن قافتانىن آرخاسى جىرىق، كسىك قارا ساچلى، ساسى
دىنلى، دىن دوشمى، آلاجا آدى كافىر مىندى چاپدى، گئجە يارىسى قازان بىين
دوشرگەسىنە گلدى. كافىرلر اونون قىزىل طاغلى ائولرىنى چالېب - چاپدىلار، قازا
بىزر قىز - گلىنىنى چىغىرىشدىردىلار. طۇولە - طۇولە شاھانە آتلارىنى مىندىلر.
قاتار - قاتار قىزىلى دوهلرىنى يئدكەلىب آپاردىلار. قىمتلى خىزىنەسىنى، بول
پولونو تالان ائتدىلر. قىرخ اينجە بئىللى قىز ايلە بويو اوزون بۇرلا خاتون اسىر
گئدى. قازان بىين قارىمىش آناسى قارا دوه بونوندىن آسىلى گئدى.

قازان خانىن اوغلو اوروز بى اوچ يوز ايگىدلە الى باغلى، بونو باغلى
گئدى.

ایلك قوجا اوغلو ساری قالماش قازان ییین انوی اوستونده دویوشده هلاک اولدو.

قازانین بو ایشلردن خبری یوخ ایدی.

کافیر دئیر: "بی لر، قازانین طؤوله - طؤوله شاهانه آتارینی مینمیشیک، قیزیل - گوموشونو تالان ائتمیشیک، قیرخ ایگیدله اوغلو اوروزو دوستاق ائتمیشیک. قاتار - قاتار دوه لرینی گتیرمیشیک، قیرخ اینجه بئللی قیزلا قازانین آروادینی توتموشوق. بیز بو حئیقلری قازانا وورموشوق". کافیرلردن بیرى دئدی: "قازان یدیه بیر حئیقیمیز قالدی".

شؤکلو ملیک دئدی: "اده، آزانوور، نه حئیقیمیز قالدی؟".

کافیر: "قازانین قاپیلی دربندده اون مین قویونو واردیر. او قویونلاری دا گؤتورسک، قازانا چوخ بویوک زیان ووراردیق"، - دئدی. شؤکلو ملیک: "آلتی یوز کافیر گئتسین، قویونو گتیرسین" - دئدی.

آلتی یوز کافیر آتلاندى، قویون اوزرینه یوروش ائتدی.

گنجه یاتارکن قاراجا چوبان یوخودا قارا قایغیلی احوالات گؤردو.

هؤولناک آباغا دوردو. قابان گوجو و دمیر گوجو آدلی ایکی قارداشینى یانینا چاغیردی. آغیلین قاپیسینی برکیتدی. اوچ یترده تپه کیمی داش ییغدی، آلا قوللو ساپانیدینی الینه آلدی.

قاراجا چوبانین اوستونو غفلتاً آلتی یوز کافیر آلدی. اونلار دئدیله:

قارانلیق آخشام اولاندا قایغیلی چوبان!

قار - یاغیش یاغاندا اود - اوجاقلی چوبان!

سودو، پندیری بول، قایماقلی چوبان!
 قازان بیین قیزیل طاغلی اوجا اتولرینی بیز ییخمیشیق.
 طؤوله - طؤوله شاهانه آتلا رینی بیز مینمیشیک.
 قاطار - قاطار قیزیل دوه سینی بیز یئدکله میشیک.
 قاریجیق آناسینی بیز گتیر میشیک.
 قیمتلی خزینہ سینی، بول پولونو بیز تالان ائتمیشیک.
 قازا بنزر قیز - گلینینی بیز اسیر ائتمیشیک.
 قیرخ ایگیدله قازانین اوغلونو بیز توتמושوق.
 قیرخ اینجه بئلی قیزلا قازانین آروادینی بیز گتیر میشیک.

آی چوبان، اوزاقداسان - یاخینداسان، بری گل! باش ائندیریب تعظیم ائت!
 ییزه سلام وئر، اؤلورمه یک! سنی شؤکلو ملیکین یانینا آپاراق، بی لیک آلیب
 وئرک. چوبان دئیر:

بوش - بوش دانیشما، ایتیم کافیر!
 ایتیمله بیر یالاقدان یال ایچن آزرغین کافیر،
 آلتیندا کی آلاجا آتینی نه اویورسن؟
 آلا باشلی کئچیمجه گؤرونمز منه!
 باشیندا کی دیلقه نی نه اویورسن، آی کافیر؟
 باشیمدا کی پاپاغیمجا گؤرونمز منه!
 آلتیمش توتام نیزه نی نه اویورسن، موردار کافیر؟

قیرمیزی دَئیمجه گُورونمز منه!
 قیلینجینی نه اویورسن، آی کافیر؟
 ایری باشلی چؤوکانیمجا گُورونمز منه!
 بثلینده دوخسان اوخونو نه اویورسن، آی کافیر؟
 آلا قوللو ساپاندمجا گُورونمز منه!
 اوزاقداسان - یاخینداسان، بری گل!
 ایگیدلرین ضربه سینی گُور، سونرا گشت!

کافیرلر ساکیتجه ایره لی جوموب اوخ آتدیلار. ایگیدلر ایگیدی قاراجا
 چوبان ساپاندینین آغزینا داش قویدو، آتدی. بیرینی آتاندا ایکیسینی - اوچونو
 ییخدی. ایکیسینی آتاندا اوچونو - دؤردونو ییخدی. کافیرلرین گُوزونه قورخو
 دوشدو. قاراجا چوبان کافیرین اوچ یوزونو ساپاند داشی ایله یثره ییخدی. ایکی
 قارداشی ایسه اوخلانندی، هلاک اولدو.

چوبانین داشی توکندی؛ قویون دئمیر، کئچی دئمیر، ساپاندین آغزینا قویور
 آتیر، کافیری ییخیردی.

کافیرین گُوزو قورخدو، دنیا - عالم باشینا قارائلیق اولدو. دئدیله:
 "آرزوسو گُوزونده قالسین، بو چوبان بیردن ییزیم هامیمیزی قیرار؟". داها
 دورماییب قاجدی لار.

چوبان هلاک اولان قارداشلارینی دفن ائتدی. کافیرلرین لئشیندن بیر
 بؤیوک تپه دوزلندی، چاخماق چاخیب اوددا یانديردی. یاپینجی سیندان کسب
 یانديردی، قورومونو یاراسینا باسدى. یولون آیریسینی توتوب اوتوردو. آغلادی،

سىزلادى. دئدى: "سالور قازان، بى قازان! اۋلوسىنى، دىرىسىنى؟ بو ايشلردن خبرىن يوخدورمو؟".

سن دئمه، خانىم، او گىنجه قالين اوغوزون داياغى، بايىندىر خانىن كوركەنى، اۋلاش اوغلو سالور قازان يوخودا قارما - قارىشىق احوالات گۇردو، ھۇلناك آياغا دوردو. دئدى: "قارداشىم قاراگونە، بىلىرسىنى يوخودا نە گۇرۇندو؟ قارا - قاغىلى احوالاتلار گۇردوم. گۇردوم كى، يومروغومدا بىر شاھىن چىرىنىپ، قوشومو اليمىدن آلىر. ھوندور ائويىمىن اوزرىنە گۇيدىن ايلدىرىم چاخدىغىنى گۇردوم. قاتى، قارا دومانىن دوشىرگىمىن اوستونو بورودو گونو گۇردوم. قودوز قوردلارىن ائويىمى دلدىگىنى گۇردوم. قارا دوەنىن ائىسىمىدىن قاپدىغىنى گۇردوم. گۇردوم كى، قارا ساچىم قارغى كىمى اوزانىر، اوزاندىقچا گۇزومو اۋرتور. اللرىمدە اون بارماغىمى قان ايچىندە گۇردوم. بو يوخونو گۇرۇندىن برى عاغلىمى - ھوشومو يىغا بىلىمىم. خان قارداشىم، منىم بو يوخومو يوز مىمچىن!"

قاراگونو دئىر: "قارا بولود دئدىگىن سىنىن طالعىن دىر. قارا ايلە ياغمور دئدىگىن سىنىن قوشونوندور. ساچ قاغىدىر، دىرى - سىردىر. قان قانقارالىقدىر. قالانىن يوزا بىلىمىم، آلاھ يوزسون".

بئلە دئدىكىدە قازان دئىر: "منىم اوۋومو پۇزما، قوشونومو داغىتما! من بو گون قۇتور آتى چاپىپ، اوچ گونلوك يولو بىر گونىدە گىتىم؛ ائوۋ دىمەدن يوردوما باش چىكەم. اگر سالاماتلىقدىر سا، آخشام اولمادان ئىشە سىنىن يانىنا گلەم. اوراداكىلار ساغ - سالامات دئىلسە، باشىنىزا چارە ائىدىن. من داھا گىتىدىم. قازان بى قۇتور آتىنى ماھىمىزلادى، يولا چىخىدى. گلىب - گلىب يوردونا چاتدى.

گۆردو کی، یوردوندا بیر تازی قالیب، قوزغون دولاشیر. قازان بی بورادا یوردو
ایله خبرله شیب، گۆرک خانیم، نجه خبرله شیب، نه دئیشدیر:

قوهوم - قیله لی کومام - یوردوم!
قولانلا سیغینا - کئیکه قونشو یوردوم!
سنی دوشمن هارادان تالاییب، گۆزل یوردوم!
اوجا ائویمین تیکیلیسی، یوردو قالمیش،
قوجا آنامین اوتوردوغو یئر ده قالمیش.
اوغلوم اوروزون اوخ آتدیغی نشان قالمیش.
بی لرین آت چاپدیردیغی مئیدان قالمیش.
قارا مطبخین یئرینده اوجاق قالمیش ...

بو حالی گۆردو کده قازانین قارا قیسق گۆزلری قان - یاش دولدو. قانی
دامارلاریندا قاینادی. قارا باغری سارسیلدی. قونور آتینی دیزلری ایله ووروب،
کافیرین کئچدیگی یولا دوشدو، گئتدی. قازانین قارشیسینا بیر سو چیخدی. قازان
دئدی: "سو، آلاهیین اوزونو گۆرموشدور. من بو سو ایله خبرله شیم!". گۆرک،
خانیم، نجه خبرله شدی. قازان دئیر:

چاغلایاراق قایالاردان چیخان سو!
آغاج گمی لری آتیب - توتان سو!
حسن (ع) ایله حسین (ع) ین حسرتی سو!

باغ ايله بوستانين زيتى سوا!
 عايشه ايله فاطمه(س)نين باخيشى سوا!
 شاهانه آتلارين ايچديگى سوا!
 قيزيل دوه لرین گليب كئچديگى سوا!
 چئوره سينده آغ قويونلارين ياتديغي سوا!
 يوردومدان بير خبر بيلير سنسه، دئ منه!
 دردلى باشيم قوربان اولسون، سو يوم، سنه!

سو نئجه خبر وئرسين؟! سودان كئچدى، بو دفعه بير قوردا راست گلدى.
 "قورد اوزو اوغورلودور، قوردلا بير خبرله شيم"، - دئدى. گؤرك، خانيم، نئجه
 خبرله شدى:

قارانلىق آخشام اولاندا گونو دوغولان!
 قارلا ياغيش ياغاندا ار كيمي دوران!
 قاراجيق آتلارى كيشنه شدير!
 قيزيل دوه گؤردوكده اينله شدير!
 آغجا قويون گؤرنده قويروغويلا قامچى چكن!
 آرخاسيلا ووروب، برک آغيلين آرديني سؤكن!
 بورما - آختا كؤك قوچلارى آليب - توتان!
 قانلى قويروق اوزوب شاپ - شاپ اودان
 اولاشماسى كؤپكلىرى تشويشه سالان!

الده مشعل چوبانلاری گئجه واختی یو یوردن!
 یوردومدان بیر خبر بیلیر سنسه، دئی منه!
 دردلی باشیم قوربان اولسون، قوردوم، سنه! - دئدی.

قورد نئجه خبر وئرسین؟! قوردان دا اؤتوب - کئچدی. قاراجا چوبانین قارا
 کۆپگی قازانین قارشیسینا گلدی. قازان قارا کۆپکله خبرله شدی، گؤرک، خانیم،
 نئجه خبرله شدی:

قارانلیق آخشام اولاندا هاو - هاو هورن!
 تورش آیران تۆکولنده شاپ - شاپ ایچن!
 گلن یادی، اوغرونو قورخودان!
 هورمگیله قورخوداراق هورکودن!
 یوردومون خبرینی بیلیر سنسه، دئی منه!
 دردلی باشیم ساغ اولدوقجا
 یاخشیلیقلار ائدیم، کۆپک، سنه! - دئدی.

کۆپک نئجه خبر وئرسین؟! کۆپک قازانین آیتنین آياغینا آتیلیب - دوشور،
 زینگ - زینگ زینگیلده ییر. قازان قامچی ایله کۆپگی ووردو. کۆپک چکیلدی،
 گلدیگی یوللا گئتدی. قازان کۆپگی قوولا ییب، قاراجا چوبانین یانینا گلدی.
 چوبانی گۆردوکده خبرله شدی، گؤرک، خانیم، نئجه خبرله شدی:

قارانلىق آخشام اولاندا قاينغىلى چوبان!
 قارلا ياغىش ياغاندا اود - اوجاقلى چوبان!
 سسىمى آنلا، سۇزومو دىنلە!
 ائويمىن بورادان كىچىدىگىنى گۇردونمو، دىئ مە!
 دردىلى باشىم قوربان اولسون، چوبان سە! - دىئدى.

چوبان دئىير:

اۆلموشدونمو، ايتىشىدىنمى، آقازان!
 هاردا گزىردىن، هارادايدىن، آقازان!
 دونن يوخ، او يىرى گون ائوين بورادان كىچىدى.
 قوجا آنان قارا دۈە بوينوندىن آسىلى كىچىدى.
 قىرخ اينجە بىللى قىزلا آروادىن -
 بويو اوزون بۇرلا خاتون آغلايىب بوردان كىچىدى.
 قىرخ ايگىدلە اوغلون اوروز باشى آچىق، آياغى يالين
 كافىرلرىن يانينجا دوستاق گىتىدى.
 طۇولە - طۇولە آتلارىنى كافىر مىنمىش.
 قاتار - قاتار قىزىل دۈەلرىنى كافىر يىتكەلمىش،
 قىزىل - گوموش، پول خزىنەنى كافىر تالامىشدىر!..

چوبان بڼه دثیرکن قازان آه چکدی، عاغلی باشیندان چیخدی. د دنیا - عالم
باشینا قارانیق اولدو. دئدی: "آغزین قوروسون، چوبان! دیلین چوروسون، چوبان!
آللاه سنین آلنیا بلا یازسین، چوبان!" قازان بڼه دئنده چوبان دثیر:

نه دانلاییرسان منی، آغام قازان؟
یوخسا هنج کؤ کسونده یوخمودور ایمان؟

آلتی یوز کافیر ده منیم اوستومه گلدی. ایکی قارداشیم هلاک اولدو. اوچ
یوز کافیری اوڭدوردوم، جزاسینا چاتدیردیم. سنین قاپیندان بیر کؤک قویون،
آریق توغلو دا کافیرلره وئرمه دیم. اوچ یئردن یارالاندیم، دردلی باشیم
دومانلاندی، یالقیز قالدیم. گوناھیم بودورمو؟". سونرا چوبان دثیر:

قونور آتینی منه وئر!
آلتیش توتاملیق نیزه نی منه وئر!
آت او بویوک قالخانینی، منه وئر!
بویوک، ایتی، پولاد قیلینجینی منه وئر!
اوخقاپیندان سکسن اوخونو منه وئر!
آغ توزلوجا توتاجاقلی برک یایینی منه وئر!
گئدیم کافیرین قولوندا کی شاهینینی اوڭدوروم.
پالتاریمین قولو ایله آلنمین قانینی سلیم.
اؤلرسم، قوی سنین اوغروندا من اؤلوم!
آللاه قویارسا، اتوینی من خلاص ائله ییم!

چوبان بڼله دڼديکده قازان قهرلندی. يولا دوزه لیب گۆتورولودو. چوبان دا قازانين آرديندان يئتیشدی. قازان دؤنوب باخدی، سوروشدو: "اوغول چوبان، هارا گئديرسن؟" چوبان دئدی: "آغام قازان، سن ائوينی - عایله نی خلاص ائتمگه گئديرسن، من ده قارداشیمین قانینی آلماغا گئديرم".

بڼله دڼديکده قازان سوروشدو: "اوغول چوبان، قارنیم آجدیر. يئمگه بير شئين واردیرمی؟" چوبان دئدی: "بلی، آغام قازان، گئجه دن بير قوزو ييشيريب قويموشام. گل بو آغاجين دييينده اوتوراق، يئيک".

ائندیلر. چوبان داغار جيغینی چيخاردی. يئدیلر. قازان فيکیرلشدی، دئدی: "اگر چوبانلا گئتمه لی اولسام، قالین اوغوز بی لری بونو باشیما قاخینچ ائدرلر. چوبانلا اولماسایدی، قازان کافیری مغلوب ائتمزدی دئیرلر".

قازانا غيرت گلدی. چوبانی بير بؤيوک آغاجا ساریا - ساریا محکم باغلادی. آتلاندى گئتى. چوبانا دئدی: "اده، چوبان! قارنیم آجمامیش، گؤزون قارالمایش کن بو آغاجی قوپار! يوخسا سنی بوردا قورد - قوش يئر".

قاراجا چوبان گوج ائله دی، ایری آغاجی يئریله - يوردويلا قوپاردی، آرخاسینا آلیب قازانين آردینجا دوشدو.

قازان باخدی گؤردو، چوبان آغاجی آرخاسینا آلیب گلیر. قازان سوروشدو: "اده، چوبان، بو آغاج ندير؟" چوبان دئیر: "آغام قازان، بو آغاج اونا گؤره دير کی، سن کافیری باسارسان، قارنیم آجار، من ده سنه بو آغاجلا يئمک ييشيرم".

بو سؤز قازانا خوش گلدی. آتیندان ائندی، چوبانين اللرینی آچدی. بير دفعه آلنيسندان اوپوب دئدی: "آللاه منیم ائویمی بلادان قورتارارسا، سنی بوتون ایلخی لاریما باشچی قویارام". اکیسی بيرلیکده يولا دوزلدی.

بو ياندا شۇكلو مليك كئىفى كۆك، كافىرلرلە ئىيب - ايچىب
اوتورموشدو.

دئدى: "بىلر، بىليرسىزىمى، قازانا نىجە ئىيف وورماق لازىمدىر؟ بويو
اوزون بۇرلا خاتونونو كىتىردىك، باده پايلاسىن!"

بويو اوزون بۇرلا بونو ئىشتىدى، اورگىنە - جانينا اود دوشدو. قىرخ اينجە
بىللى قىزىن ايچىنە گىرىب، مصلحت وئردى، دئدى: "قازان يىين خاتونو
هانسىنىزدير؟" - دئە هانسىنىزا ياپىشارلارسا، قىرخ يتردىن سىس وئرسىز."

شۇكلو مليكدن آدام گلىدى: "قازان يىين خاتونو هانسىنىزدير؟" دئە
سوروشدو. قىرخ يتردىن سىس گلىدى. هانسىدير، بىلمەدىلر. كافىرە خبر وئردىلر:
"بىرىنە ياپىشدىق، قىرخ يتردىن آواز گلىدى. بىلمەدىك، هانسىدير" - دئدىلر.

كافىر دئدى: "اده، گئىدىن قازانين اوغلو اوروزو دارتيب چىنگلدىن آسىن.
آغ اتىدىن قىما - قىما چكىن؛ قارا قوۋۇرما بىشىرىب، قىرخ بى قىزىنا
آپارىن. هر كىم ئىدى، او دئىل، هر كىم ئىمەدى، اودور. گۆتورون - گلدىن،
شراب پايلاسىن!"

بويو اوزون بۇرلا خاتون اوغلونون يانينا گلىدى. چاغىرىب اوغلونو سۇيلاير،
گۆرك، خانىم، نه سۇيلاير:

اوغول، اوغول، آى اوغول!

بىليرسىمى، نەلر اولدو؟

سۇيلىشىدىلر خىسىن - خىسىن،

دويدوم ايشىنى كافىرىن.

قیزیل طاغلی اوجا ائویمین دیرگی اوغول!
 قازا بنزر قیز - گلیمین چیچگی اوغول!
 اوغول، اوغول، آی اوغول!
 دوققوز آی دار قارنیمدا گزدیردیگیم اوغول!
 اون آی دئینده دونیا یا گئتیردیگیم اوغول!
 بلگینی بشیکده بله دیگیم اوغول!

کافیرلر فیکیرلرینی دیشیلر؛ دئیلر کی، قازان اوغلو اوروزو حبسدن
 چیخاریب، اؤرکنله بوغازیندان آسین. ایکی کورگیندن چنگله سانجین، قیما -
 قیما آغ اتیندن چکین. قارا قوورما ائدیب، قیرخ بی قیزینا آپارین. هر کیم یئدی،
 او دئیل. هر کیم یئمده، او قازانین خاتونودور؛ چکین - گئیرین، دؤشگیمیزه
 سلاق، شراب پایلاتدیراق! "سین اتیندن، آی اوغول، یئیممی؟ یوخسا اییرنج
 دینلی کافیرین دؤشگینه گیریممی؟ آغان قازانین ناموسونو تاپداییممی؟ نئيله ییم،
 آی اوغول!" - دئدی.

اوروز دئیر: "آغزین قوروسون، آنا! دیلین چورووسون، آنا!" آنا حاققی -
 تانری حاققی - "دئیلمه سه ییدی، قالخیب یئریمدن دوراردیم، یاخاندان -
 بوغازیندان توتاردیم. قبا دیزیمین آلتینا سالاردیم. آغ اوزونو قارا یئره چیرپاردیم.
 آغزیندان - اوزوندن قان شورولدا یاردی. جان شیرین لیگینی سنه گؤسترردیم. بونه
 سؤزدور؟ ساقین، خانیم آنا! منیم اوزریمه کلمه یه سن! منیم اوچون آغلاما یاسان!
 قوی منی، خانیم آنا، چنگله سانجسینلار! قوی اتمیدن چکسینلر؛ قارا قوورما
 ائدیب، قیرخ بی قیزینین اؤنونه آپارسینلار. اونلار بیر یئهنده، سن ایکی دفعه یی.

کافیرلر دۇئماسینلار، سنی تانیماسینلار. تکی موردار دینلی کافیرین دۇشگینه دوشمیه سن. اونلار شراب پایلایب، آتام قازانین ناموسونو سیندیرمایاسان. ساقین!"

اوغلان بئله دئینده گوزونون یاشی گیلدیر - گیلدیر آخدی. بویو اوزون، بئلی اینجه بورلا خاتون بویون - قولاغینی توتدو، ییخیلیدی. پاییز آلماسی کیمی آل یاناغینی ییرتدی - داغیتدی. قارغی کیمی قارا ساچینی یولددو. "اوغول!"، "اوغول!" دئییب، زار - زار آغلادی. اورو ز دئیر:

خانیم آنا! قاباغیمی کسب نه اینله ییرسن؟

نییه زار ییرسان، نییه آغلاییرسان؟

باغیریمی، اور گیمی نه داغلاییرسان؟

کنچمیش گونلریمی نه آندیریرسان؟

آی آنا! عرب آتلاری اولان یئرده

بیر قولونو تاپیلمازمی؟

قیزیل دوه لر اولان یئرده

بیر کؤشک تاپیلمازمی؟

آغجا قویونلار اولان یئرده

بیر قوزوسو تاپیلمازمی؟

سن ساغ اول، خانیم آنا! آتام ساغ اولسون!

بیر منیم کیمی اوغول تاپیلمازمی؟!

بئله دئديكده آناسى دوزه بيلمهدى. آنا گئديب، قيرخ اينجه بئللى قيزين آراسينا گيردى.

كافيرلر اوروزو توتوب قناره ديينه گتيرديلر. اوروز دئدى: "آي كافير، آماندير، تانرينين بيرليگينه شېبه يوخدور! قويون منى، بو آغاجلا دانيشيم". چاغيريب آغاجا سويلاميش، گورك، خانيم، نئجه سويلاميشدير:

سنة "آغاج!", "آغاج!" دئيرمه، اؤيونه، آغاج!

مگه ايله مدينه نين قاپيسى آغاج!

موسى (ع) كليمين عصاسى آغاج!

بؤيوك - بؤيوك سولارين كؤرپوسو آغاج!

نهنك - نهنك دنيزلرين گميسى آغاج!

على (ع) نين دولدولونون يهرى آغاج!

على (ع) نين قيلنجى نين قينىلا دستگى آغاج!

امام حسن (ع) له حسين (ع) ين بئشىگى آغاج!

ار ده اولسا، آرواد دا اولسا، قورخوسو آغاج!

باشىنى توتوب باخارسام، باشسىز آغاجسان!

ديىنى توتوب باخارسام، ديسسىز آغاجسان!

منى سندن آسارلار، گؤتورمه، آغاج!

گؤتورسن، ايگيدليگيم سنى توتسون، آغاج!

گرك بيزيم ائلده اولايدين، آغاج!

قارا هيندو قوللارېما بويورايديم،

سنى پارا - پارا دوغرايايديلار، آغاج!

سونرا دئدى:

طۇوله - طۇوله باغلانان آتلارىمدان حئيف!
 "قارداش" دئيه سيزلايان يولداشلارىمدان حئيف!
 يومروغومدا قاناد چالان شاهين قوشومدان حئيف!
 يىتر ايله توتان كيمي تازىلارىمدان حئيف!
 بىلىكدن دويمادىم، اوزومدن حئيف!
 ايگىدلىكدن يورولمايان جانىمدان حئيف!

اوروز هۇنكور - هۇنكور آغلادى، يانيق جييرنى داغلادى.

بو زامان، سلطانيم، سالور قازانلا قاراجا چوبان چاپاراق يىتدى. چوبانين ساپاندين داشليغي اوچ ياشار دانا دريسيندن، ساپاندين قوللارى ايسه اوچ كئچى توكوندن دوزلميشدى. ساپاندين چاتيسى بير كئچى توكوندن ايدى. هر آتанда اون ايكي باتمان داش آتاردى. آتديغي داش يىره دوشمزدى. يىره دوشسه ده، تۇز كيمي سۇورولار، كول كيمي اووولاردى. اوچ ايله دك داشينين دوشدوگو يىرين اوتو يىتمزدى. بايردا كؤك قويون دا، آرىق توغلو دا قالسايدى، ساپاندين قورخوسوندا قورد گليب يىتمزدى.

سلطانيم، قاراجا چوبان چاتان كيمي، ساپاندين ايشه سالدى. دونيا - عالم كافيرين گۇزونده قارالدى. قازان دئدى: "قاراجا چوبان، قوى آنامى كافيردن ايسته ييم، آت آياغى آلتيندا قالماسين".

آت آياغى ايتى، اوزان دېلى چئويك اولور. قازان كافىرى چاغىرىب
سۇيلايمىش، گۇر ك، خانىم، نه سۇيلايمىشدير:

آى شۇ كلو مليك!
قىزىل طاغلى اوجا ائولرىمى گۇتوروب گلמיםن،
سنه كۇلگه ليك اولسون!
قىمتلى خزينه مى، بۇل گوموشومو گۇتورموسن،
سنه خر جليك اولسون!
قىرخ اينجه بئلى قىزلا بۇرلا خاتونو گتىرمىسن،
سنه اسير اولسون!
قىرخ ايگيدله اوغلوم اوروزو گتىرىب گلמיםن،
سنين قولون اولسون!
طۇوله - طۇوله شاهانه آتلارىمى گتىرىب گلמיםن،
سنين مينىگين اولسون!
قاپار - قاپار دوه لرىمى گتىرىب گلמיםن،
سنين يوكونو داشيسين.
قوجا آنامى گتىرمىسن، آى كافىر،
آنامى وئر منه!
ساواشمادان - ووروشمادان قايدىم گئرى،
دۇنوب گئدىم!

کافیرلر دئدیلر:

قیزیل طاغلی اوجا ائوینی گتیرمیشیک، بیزیمدیر!
 شؤکلو ملیک قیرخ اینجه بئلی قیزلا بورلا خاتونو
 گتیرمیشدیر، بیزیمدیر!
 قیرخ ایگیدله اوغلون اوروزو گتیرمیشدیر، بیزیمدیر.
 طؤوله - طؤوله آتلا رینی، قاتار - قاتار دوه لرینی
 گتیرمیشدیر، بیزیمدیر!
 قاریجیق آنانی گتیرمیشیک سه، بیزیمدیر،
 سنه وئرمیک؛ یایخان کنشیش اوغلونا وئرمیک،
 یایخان کنشیش اوغلوندا اوغلو دوغولار،
 بیز اونو سنه عوض قویاریق!

بئله دئدیکه قاراجا چوبانین آجیغی توتدو، دوداقلاری سیریدی. چوبان

دئدی:

ائهی، دینسیز، هوشسوز کافیر!
 عاغیلسیز، باشسیز کافیر!
 قارشیداکی قارلی داغلار
 قاریبیدیر، اوتو بیتمز.
 قان - قادیلی ایرماقلار
 قورویوبدور، سویو گلمز.

شاهانه - شاهباز آتلار
 قاریبیدیر، قولون وئرمز.
 قیزیل - قیزیل دوهلر ده
 قاریبیدیر، کؤشک وئرمز.
 آکافیر، قازانین آناسی
 قوجالیبیدیر، اوغول وئرمز.

شؤکلو ملیک، جینس توخوما میلین وارسا، قارا گؤزلو قیزی گتیر قازانا
 وئرا! آی کافیر، سنین قیزیندان اوغلو دوغولسون، سیز اونو قازان ییین خدمتینه
 گؤندره سینیز!

بو واخت قالین اوغوز بی لری گلیب یئتیشدی، خانیم، گؤرک کیملر گلدی:
 قارا دره آغزیندا قارا بوغا دریسیندن بئشیگینین یئرلیگی اولان، آجیغی
 توتاندا قارا داشی کول ائیله یین، بیغینی بوینو دالیندا یئددی دفعه دوینله یین،
 ایگیدلر ایگیدی، قازان ییین قارداشی قاراگونو چاپاراق یئتیشدی:

"چال قیلینجینی، قارداشیم قازان، یئتدیم!" - دئدی.

بونون آردینجا، گؤرک، کیملر یئتیشدی.

دمیر قاپی دربندده کی دمیر قاپینی هُجوملا آلان، آلتیش توتاملیق بؤیوک
 نیزه سینین اوجوندا ایگیدلری بؤیوردن قیان سلجیک اوغلو دلی دونداز چاپاراق
 یئتیشدی: "چال قیلینجینی، آغام قازان، یئتدیم!" - دئدی.

بونون آردینجا، خانیم، گؤرک، کیملر یئتیشدی:

آمیدله مردین قالاسینی ووروب - ییخان، دمیر یایلی قیپچاق ملیکه قان قوسدوران، گلهرک قازانین قیزینى مردلیکله آلان، اوغوزون آغ ساققاللی قوجالاری گورنده او ایگیده "احسن" دئین، آل مخمر شالوارلی، آنی ماوی قوتازلی قارا گونو اوغلو قارابوداق چاپاراق یئتیشدی: "چال قیلینجینی، آغام قازان، یئتدیم!" - دئدی.

بونون آردینجا گورک، خانیم، کیملر یئتیشدی:

اجازه سیز بایندیر خانین دوشمنینی باسان، آلتیش مین کافیره قان قوسدوران، آغ - بوژ آتینین یالی اوزرینده قار ییغیلان غفلت قوجا اوغلو شیر شمس الدین چاپاراق یئتیشدی: "چال قیلینجینی، آغام قازان، چاتدیم!" - دئدی.

بونون آردینجا، گورک خانیم، کیملر یئتیشدی:

پاراسارین بایورد حاصاریندان سیجریایب آشان، آل رنگلی گلین اوتاغینا قارشى گلن، یئددی قیزین اومیدی، قالین اوغوزون موژده چی سی، قازان ییین سیلاحداشی، بوژ آغیرلی بئیرک چاپاراق یئتیشدی: "چال قیلینجینی، آغام قازان، چاتدیم!" - دئدی.

بونون آردینجا، خانیم، گورک کیملر یئتیدی:

چالیم - چارپاز چالمالی، چال قارا قوش اردملی، قوراما قورشاقلی، قولاغی قیزیل کوپه لی، قالین اوغوز بی لرینی بیر - بیر آتیندان ییخان، قازلیق قوجا اوغلو یئگنکک بی چاپاراق یئتیشدی: "چال قیلینجینی، آغام قازان، چاتدیم!" - دئدی.

بونون آردینجا، گورک، خانیم، کیملر یئتیشدی:

آلتیش تکه دریسندن اولان کورکو توپوقلارینی اورتهمین، آلتی اثرکک دریسندن پاپاغی قولاغینی اورتهمین، قولو - بودو اوزونجا، بالديرلان اینجه قازان

بیین دایسی آت آغیزلی آروز قوجا چاپاراق یئتیشدی: "چال قیلینجینی، بییم قازان، چاتدیم!" - دئدی.

بونون آردینجا، گۆرک، کیملر یئتیشدی:

گنّدیپ پیغمبرین اوزونو گۆرن، گلرک اوغوزلار ایچینده اونا طرفدار چیخان، آجیغی توتاندا بیغلاریندان قان چیخان، بیغی قانلی بوکدوز آمن چاپاراق یئتیشدی: "چال قیلینجینی، آغام قازان، چاتدیم!" - دئدی.

بونون آردینجا، گۆرک، کیملر یئتیشدی:

کافیرلری ایت آردینا قوشوب - آلچالدان، ائلدن چیخیب آغیر گۆزلو سویوندا آت اوزدورن، اللی یئددی قالانین آچارینی آلان، آغ ملیگین چشمه قیزینا ائولهن صوفی ساندال ملیکه قان قوسدوران، قیرخ جبه بورونوب اوتوز یئددی قالا بیسین گۆزل قیزلارینی اوغورلاییب بیر - بیر بۆینونو قوجان، اوزوندن - دوداغیندان اۆپن ایلک قوجا اوغلو آلپ ارن چاپاراق یئتیشدی:

"چال قیلینجینی، آغام قازان، چاتدیم!" - دئدی.

سایلماقلا اوغوز بیلری توکنمز. هامی یئتیشدی. تمیز سودا یویوندولار. آغ آلینلارینی یثره قویدولار. ایکی رکعت ناماز قیلیدیلار. آدی عزیز محمد (ص) صلوات گتیردیلر. ساکیتجه کافیرین اوستونه آت سالدیلار، قیلینج چالدیلار. گومبور - گومبور ناغارالار دؤیولدو. بورماسی قیزیل تونج بۇرولار چالیندی.

او گون جسور ار ایگیدلر بللی اولدو. او گون نامردلر گیزلنمه یه یئر آختاردی. او گون بیر قیامت ساواش اولدو، مییدان باشلا دولدو؛ باشلار توپ کیمی کسیلدی. شاهانه آتلار قاچاندا نالی دوشدو. بؤیوک - اوزون نیزه لر سانجیلیب سوستلدی. بؤیوک، ایتی پولاد قیلینجلار چالیندی، تییه سی کورشالیدی.

اوچ لکلی قایین اوخلار آتیلدی، دمیر اوچلوغو دوشدو. او گون، ائله بیل، قیامتین بیر گونو ایدی. بی نو کریندن، نو کر ییندن آیریلدی.

داش اوغوز بی لری ایله دلی دونداز ساغدان، جسور ایگیدلرله قارا گونو اوغلو دلی بوداق سول یاندان هجوم ائتدی. ایچ اوغوز بی لری ایله قازان مرکزده دوشمنلرین توپاسینا هجوم ائتدی. شو کلو ملیکه چاندی، بؤیوردوب آتدان یثره سالدی، غیلجه توتوب باشینی کسدى. بیر ضربه ایله آل قانینی یثر اوزونه تۆکدو. ساغ طرفده قارا توکن ملیکه قیان سلجیک اوغلو دلی دونداز قارشیلانیدی. ساغ یانینی قیلینجلایب یثره سالدی. سول طرفده بوغاجیق ملیکه قارا گونو اوغلو دلی بوداق قارشیلانیدی. آلتی پرلی گورز ایله تپه سینه محکم ضربه ووردو. دنیا - عالم بوغاجیق ملیکین گؤزوندە قارالدى: آتین بونونو قوجاقلایب، یثره دوشدو. قازان بین قارداشی کافیرین بایراغینی قیلینجلایب یثره سالدی.

دره لرده، تپه لرده کافیرلره قیرغین دوشدو، لشلرینه قوزغون توپلاشیدی. اون ایکی مین کافیر قیلینجدان کئچدی. اوغوز ایگیدلریندن بش یوزو هلاک اولدو. قازان بی قاچانی قومادی، "آمان" دئییه نی اؤلدورمه دی. قالین اوغوز بی لری بؤیوک غنیمت الدهه ائتدیلر.

قازان بی اوز اوردوسونو، آرواد - اوشاغینی، خزینه سینی گئری آلدی، قیزیل تاختیندا گئری دؤندو. یئنه ائولرینی تیکدیردی. قاراجا چوبانی امیراخور ائتدی. یئددی گون، یئددی گئجه یئمک - ایچمک اولدو. قیرخ نفر قولو، قیرخ کنیزی اوغلو اوروزا گؤره آزاد ائله دی. جسور قوچ ایگیدلره چوخلو تورپاقلار وئردی: شالوار، چوخا، آرخالیق وئردی ...

ددهم قورقود گلیب بوی بویلا دی، سوی سویلا دی. بو اوغوزنامه نی قوشدو
- دوزدو، بئله دئدی:

هانی دئدیگیم بی ارلر؟
دوینا منیمدیر دئیلر؟
اجل آلدی، یئر گیزله دی،
فانی دوینا کیمه قالدی؟
گلیملی - گندیملی دوینا،
سون اوجو اؤلوملو دوینا!

خئیر-دوعا وئرک، خانیم:

قارلی اوجا داغلارین ییخیلماسین!
کؤلگه لیک هوندور آغاجین کسيلمه سین!
جوشغون آخان گوزل سویون قوروماسین!
تانی سنی نامرده محتاج ائتمه سین!
چاپارکن آغ - بوز آتین بودرمه سین!
ووروشاندا ایتی پولاد قیلینجین گؤدلمه سین!
سانجیلارکن اوزون نیزه ن آیلمه سین!
آغ ساققاللی آتان یئری جنت اولسون!
آغ بیرچکلی آنان یئری بهشت اولسون!

سون گونده تمیز ایماندان آیرماسین!

"آمین!" دینلرین اوزونو گؤرسون!

آغ آلنیمیزی یثره قویوب، بئش کلمه دوعا قیلدیق،

قبول اولونسون!

آللاه وئرن اومیدین اوزولمه سین!

یغیشدیر سین، ساخلا سین گوناھلارینی

آدی گؤزل محمد (ص) مصطفی نین

اوزو سوؤیونا باغیشلا سین، خانیم، هئی!..

بايئۇرەننن اوغلو بامسى بئىر ك بۇيو

قام غان اوغلو بايىندىر خان يثرىندن دورموشدو. قارا يثرىن اوستونده هوندور آغ ائوينى تىكدىرمىشىدى. اوجا آلاچىغى گۇى اوزونه دىرنمىشىدى. مەين يثردە ايپىك خالچا دۇشنىمىشىدى. ايچ اوغوزون، داش اوغوزون بىلىرى بايىندىر خانىن صحبتىنە توپلاشمىشىدى. بايئۇرە و اونون آداملارى دا بايىندىر خانىن مجلسىنە گلەمىشىدى. بايىندىر خانىن قارشىسىندا اوغلو قارا بوداق بىلى دايانىپ دورموشدو. ساغ يانىندا قازانىن اوغلو اوروز دورموشدو. سول يانىندا قازلىق قوجا اوغلو يىنىك بىلى دورموشدو. بايئۇرە بونلارى گۇردوكدە آە چكدى. عاغلى باشىندان چىخدى. دىسمالىنى الينە آلىپ، هۇنكۇرە - هۇنكۇرە آغلادى.

بونو گۇرن قالىن اوغوزون آرخاسى، بايىندىر خانىن كوركىنى سالور قازان قابا دىزى اوستونە چۇكدو. بايئۇرە بىين اوزونە قىقاجى باخدى. دئدى: "بايئۇرە بىلى، نىيە آغلايىپ زارىيىرسان؟". بايئۇرە بىلى دئىر:

"قازان خان، نىجە آغلامايم، نىجە زارىمايم؟ اوغولدان داياغىم يوخ، قارداشدان سايىلمايم! آلاە - تعالى منى قارغايىدىر ... بىلىر، تاخىم - تاجىم اوچون آغلايىرام. بىر گون اول، دوشم اۇلم، يثرىمدە - يوردومدا كىمسە قالماياجاق".

قازان دئىر: "آرزون ائلە بودورمو، بايئۇرە بىلى؟". دئىر: "بىلى، بودور. مەنم دە اوغلوم اولسون، بايىندىر خانىن خدىمتىندە دوروب، قوللوق ائلەسىن، مەن دە باخىپ گۇوہەنم، سئوينىپ - فرحلەنم ..."

بئله دئدىكده قالين اوغوز بى لرى گۆيه اوز توتدولار. ال قالديرىب دوعا ائله ديلر. "آللاه - تعالى سنه بير اوغول وئرسين!" - دئدىلر.

او زامانلار بى لرين آلقىشى آلقىش، قارغىشى قارغىش ايدى. دوعالارى يئرني توتوردو. بايبيجان بى ده يئرني دوردو، دئدى: "بى لر، منيمچين ده بير دوعا ائله يين. آللاه - تعالى منه ده بير قيز وئرسين" - دئدى. قالين اوغوز بى لرى ال قالديرديلار، دوعا ائله ديلر: "آللاه - تعالى سنه ده بير قيز وئرسين" - دئدىلر.

بايبيجان بى دئير: "بى لر، سيز شاهيد اولون، آللاه - تعالى منه بير قيز وئرسه، بايؤره يين اوغلونا گۆبك كسمه آداخلى اولسون!"

بونون اوستوندن بير مدت كئچدى. آللاه بايؤره ييه بير اوغول، بايبيجان ييه بير قيز وئردى. قالين اوغوز بى لرى بونو ائشيتديلر، شاد اولوب سئوينديلر.

بايؤره بى تاجيرلرينى يانينا چاغيرىب امر ائتدى: "آي تاجيرلر، آللاه منه بير اوغول وئردى. اوغولما گۆره روم ائلينه گئدين، اوغولوم بؤيويونجه ياخشى هديه لر گتيرين!" - دئدى. تاجيرلر گئجه - گوندوز يول گئتديلر. ايستانبولا گلدیلر. دانيشيق آپاريب ياخشى هديه لر آلدیلار. بايؤره نين اوغلو اوچون بير دنيز قولونو، بوژ آيغير آلدیلار. دستگى آغ تۈزلۈ بير محكم ياي آلدیلار، بير ده آلتى پرلى گورز آلدیلار. قايتماق اوچون يول حاضيرليغي گوردولر.

بايؤره نين اوغلو بئش ياشينا گيردى. بير مدت سونرا چايا باخاندا اۈز عكسینه شيغيان چال قارقوش اردملی، بير گۈزل، ياخشى ايگيد اولدو.

او زامانلار بير اوغلان باش كسمه سه، قان تۈكمه سه ييدى، اونا آد قويولمازدى. بايؤره يين ده اوغلو آتلاندى، اووا چيخدى. اوو اوولاركن آتاسى نين طۈوله سینه گلدی. اونو امير اخورباشى قارشيلادی، آتدان ائنديردى، قوناق

ئاتتى. ئىيىب - ايچىب اوتوروردولار. بو ياندان دا تاجىرلر گلىب، بۇيوك درىند
 سرحدىندە دا يانمىشىدىلار. يارىماسىنلار ائونىك قالاسىنىن كافىرلىرى، اونلاردان
 جاسوسلوق ائتدىلر. تاجىرلر ياتاركن غفلتاً بئش يوز كافىر هجوم ائدىب، ماللارنى
 چالدىلار چاپدىلار. تاجىر باشى توتولدى، تاجىرلردن يىرى قاچاراق اوغوز دىيارىنا
 گلدى. باخدى گۇردو كى، اوغوز يوردونون اۇچقارىندا بىر هوندور آلاچىق
 قورولموش؛ بىر ياراشىقلى، گۇزل ايگىدە ساغىندا و سولوندا قىرخ ايگىدلە
 اوتورموشدور. تاجىر فىكىرلىشىدى: "اوغوزون ياخشى ايگىدلىرىندىن دىر، گندىم
 كۇمك اىستەيم". تاجىر دئىر: "ايگىد، ايگىد، بى ايگىد! سىن منىم سسىمى آنلا،
 سۇزومو دىنلە! اون آلتى ايلدىر كى، اوغوزلارنىن ايچىندىن گىتىش دىك. دانىشىق
 - راضىلىقلا كافىرىن مالىنى اوغوز بىلرېنە گىتىرىدىك. بۇيوك درىندىن
 باسنىك قالاسى ياندىدا ياتمىشدىق. ائونىك قالاسىنىن بئش يوز كافىرى بىزە هجوم
 ائتتى. قارداشىم دوستاق اولدى. مالىمىزى، آذوقەمىزى چالىب - چاپىب گىتىدىلر.
 دردىلى باشىمى گۇتوروب، ياندىا گلدىم. باشىنا دۇنوم، ايگىد، مە كۇمك ائت!".
 بو دفعە اوغلان ايچىدىكى ايچىگىنى ايچمەدى. لىندە كى قىزىل قدحى يىرە
 چىرىدى. دئدى: "نە دئدىگىمى يىتىرىن، منىم گىشىمى، شاھباز آتىمى گىتىرىن!
 ھى! منى سئون ايگىدلر آتلاسىنلار!". تاجىر دە قاباقلارنىا دوشدو، بلدىچى اولدى.
 كافىرلر دە بىر يىرە چكىلىب، پول بۇلوشدورمكدە ايدى. بو واخت ايگىدلر
 مئىدانىنىن آسلانى، پهلوانلارنىن قاپلانى بوژ اوغلان اۋزونو يىتىردى. نە بىر دئدى، نە
 ايكى، كافىرلرى قىلىنجلادى. باش قالدىرانلارى اۋلدوردو، جزاسىنا چاتدىردى.
 تاجىرلرلر مالىنى خلاص ائتتى.
 تاجىرلر دئدىلر: "بى ايگىد، سىن مردلىك گۇستىرىب بىزى خلاص ائىدىن.

ایندی گل، بَئیدیکین مالی گۆتور!" ایگیدین گۆزو بیر دَئیز قُولونو بوْز
 آيغیری توتدو، بیر ده آلتی پُری گورزله دستگی آغ توزلو یایی. بو اوچ شئی
 بَئیدی. دئدی: "آی تاجیرلر، بو آيغیری، بو یایی و بیر ده بو گورزو منه وئیرین!"
 بئله دئدیکده تاجیرلر پُرت اولدولار.

ایگید دئدی: "آی تاجیرلر، چوخمو ایسته دیم؟!" تاجیرلر دئدیلر: "بییه
 چوخدور؟". آما ییزیم بَئیمیزین بیر اوغلو واردیر، بو اوچ شئی گرک اونا هدیه
 آپارایدیق!"

اوغلان دئیر: "اده، بَئینیزین اوغلو کیمدیر؟". دئدیلر: "بایوره نین اوغلو وار،
 آدینا بامسی دئیرلر". بایوره نین اوغلو اولدوغونو بیلمه دیلر.
 ایگید بارماغینی دیشله ییب فیکیرلشدی: "بوردا مَنتله آلماق دانسا، اورادا
 آتامین یانیندا مَئنتسیز آلماق یاخشیدیر"، - دئدی. آتینی قامچیلیب، یولا دوشدو.
 تاجیرلر آردینجا باخا - باخا قالدی. "واللاه، یاخشی ایگیددیر، انصافلی ایگیددیر!"
 - دئدیلر.

بوْز اوغلان آتاسینین ائوینه گلدی. آتاسی تاجیرلرین گلمه سیندن خبر
 توتدو، سئویندی. چتیرلی چادیر، اوچا آلاچیق قوردوردو. یئره اییک خالچالار
 سالدیردی. کچجی اوتوردو. اوغلونو ساغ یانیندا ایلشدیردی. اوغلان تاجیرلر
 باره ده بیرجه سۆز سؤیله مه دی. کافیرلری قیردیغینی دئمه دی.

گۆزله نیلمه دن تاجیرلر گلدیلر. باش ائندیریب، سلام وئردیلر.
 گۆردولر کی، او باش کسن، قان تۆکن ایگید بایوره بَئین ساغیندا اوتورور.
 تاجیرلر یاناشیب ایگیدین الینی اؤپدولر.

بونلار بئله ائندیکده بایوره بَئین آجیغی توتدو. تاجیرلره دئدی:

"ادە، بېكە اوغلو بېكەلەر! آتا دورا - دورا اوغولونمو يېنى ئۇرۇر؟" دېدىلەر:
 "خان، بو ايگيد سېنىن اوغولوندورمو؟". "بېلى، مېنىم اوغولومدور!" - دېدى. دېدىلەر:
 "ايىدى لېككە اولجە اونون يېنىن اوڭدو گوموزدن اينجىمە، خان. اگر سېنىن اوغولون
 اولماسايدى، بېزىم مالىمىز گورجوستاندا گىتىشىدى. هامىمىز دوستاق
 اولموشدوق".

بايۇرە بى دىير: "ادە، مېنىم اوغولوم باشى كىسب، قانمى تۇكوب؟". "بېلى،
 باش كىسدى، قان تۇكدو، آتدان آدام سالىدى!" - دېدىلەر. "آھا، بو اوغلان آد
 قويماق حدىنە چاتىمى؟" - دېدى. "بېلى، سىلطانىم، اوندان دا آرتىقدىر!" - دېدىلەر.
 بايۇرە بى قالين اوغوز بى لىرىنى چاغىردى، قوناق ائتدى. دەم قۇر قۇر
 گىلدى، اوغلانا آد قويدو. دېدى: "سۆزومو دىنلە، بايۇرە بى! آلاھ - تعالى سە بىر
 اوغول وئرمىشىدىر، يېنىدە قالسىن! آغىر بايراق گۇتورندە مىسلانلار آرخا اولسون!
 قارشى ياتان اوچا قارلى داغلاردان آشارسا، آلاھ سېنىن اوغلونا كىچىد وئرسىن!
 جوشغون سولاردان كىچىرسە، كىچىد وئرسىن! كافىر قوشونونا باش ووراندا آلاھ -
 تعالى سېنىن اوغلونا فرصت وئرسىن! سەن اوغلونو "بامسىم" - دىيە اوخشايرسان؛
 اونون آدى بۇز آيغىرلى بامسى بىرك اولسون! آدىنى مەن دىدىم، ياشىنى آلاھ
 وئرسىن!".

قالين اوغوز بى لىرى ال گۇتوروب دوعا ائتدىلەر. "بو آد بو ايگيد اوچون
 اوغورلو اولسون!" - دېدىلەر.

بى لىر ھامى اوو اوچون آتلاندىلار. بىرك بوز آيغىرىنى چىكىدىرىپ مىندى.
 بۇيوك قوشون آلا داغا اووا چىخىدى. بىردىن اوغوز يوردونون اوزرىنە بىر سورو
 كىيىك گىلدى. بامسى بىرك بىرىنى قووب گىتتى. قووا - قووا بىر يىرە گىلدى

چيخدى. نه گۆرسه ياخشيدير؟! گۆردو كى، گۆى چمنليكده بير قيرميزى چادير قورولموشدور. "گۆره سن، بو اوتاق كيمين اولاق؟!" - ديه فيكيلشدى. خبرى يوخ ايدى كى، آلاجاغى آلا گۆزلو قيزين اوتاغى دير. بو اوتاغا سارى گتمه يه اوتاندى. سونرا دئدى: "نه اولورسا - اولسون، هر حالدا من اووومو توتماييام!". گليب چاديرين اؤنونه چاتدى، كئيكى قيجيقلانديردي. باخدى گۆردو كى، بو اوتاق اونون گۆبك كسمه نيشانلى سى - آداخلى سى اولان بانى چيچگين اوتاغى بيمش.

بانى چيچك اوتاقدان باخيردى. دئدى: "آى دايه لر، بو آبله اوغلو آبله ييزه گوجونومو گؤستير؟ گشدين اوندان بير پاى ديله يين، گؤرون نه دئير؟" - قيسيرجا ينگه دئيلن بير قادين واردى. ايره لى گنديب پاى ايسته دى. "هئى، بى ايگيد، ييزه ده بو كئيكدن پاى وئر!" - دئدى. "آى دايه، من اووچو دئييلم، هامينيزين نيينين اوغلو يام. آما سوروشماق عيب اولماسين، بو اوتاق كيمين دير؟" - دئدى. قيسيرجا ينگه دئير: "ايگيد ييم، بو اوتاق بايبيجان بيين قيزى بانى چيچگين دير".

خانيم، بونو ائشيدنده بئيرگين قانى قاينادى. ادبله ياواش - ياواش گئري دؤندو. قيزلار كئيكى گؤتوردولر. گؤزلر شاهى بانى چيچگين اؤنونه گئيرديلر. بانى چيچك باخدى گۆردو كى، بو بير سلطانا لاييق، كؤك سيغن - كئيكيدير. بانى چيچك دئير: "آى قيزلار، بو ايگيد نئجه ايگيد دير؟". قيزلار: "والله، سلطانيم، بو ايگيد اوزو اؤرتوكلو ياخشى ايگيد دير. بى اوغلو بى ايمش"، - دئديلر. بانى چيچك دئير: "هئى، هئى، دايه لر، آتام هميشه منه سنى اوزو نيقابلى بئيرگه وئرمشم، دئيردى. اولمايا، بو اولاق چاغيرين بير خبرله شيم"، - دئدى.

چاغير ديلار، بئيرك گلدی. بانی چیچك یاشماقلاندی، سوروشدو: "ایگید، هاردان گلیرسن؟" بئيرك دئیر: "ایچ اوغوزدان". "ایچ اوغوزدا کیمین نه یی سن؟" او "بایبوره بی اوغلو بامسی بئيرك دندیکلری منم". قیز دئدی: "بس نه مقصدله گلیمسن، ایگید؟". بئيرك دئیر: "بایبیجان ییین بیر قیزی وار، اونو گورمگه گلدیم!". قیز دئدی: "او ائله قیز دئییلدیر کی، سنه گورونه! اما من بانی چیچکین دایه سی یم. گل ایندی سنینه اووا چیخاق. اگر سنین آتین منیم آتیمی کنچسه، اونون آتینی دا کنچر. هم ده اوخ آتاق. منی کنچسن، اونو دا کنچرسن؛ همچنین سنینه گولشک. منی باسان، اونو دا باسمیش اولورسان".

بئيرك دئدی: "یاخشی، ایندی آتلانین!". ایکسی ده آتلائیپ مئیدانا چیخدیلار. آت سور دولر. بئیرگین آتی قیزین آتینی کنچدی. اوخ آتدیلار. بئیرگین اوخو قیزین اوخونو اؤتدو.

قیز دئیر: "آی ایگید، هئچ کیمین آتی منیم آتیمی، کیمه نین اوخو منیم اوخومو کنچمه ییب. ایندی گل سنینه قورشاق توتاق!". بئيرك در حال آتدان ائندی. گولشمگه باشلا دیلار؛ یکی پهلوان کیمی بیر - بیرینه سارماش دیلار. گاه بئيرك قیزی، گاه دا قیز بئیرگی یشره وورماق ایسته ییر. بئيرك سارسیلدی، فیکیرله شدی: "بو قیزا باسیلسام، قالین اوغوز ایچینده باشیما قاخینج، اوزومه ریشخند اولاجاق". غیرته گلدی. قارمالاییب قیزین سینه باغینی اله کنچیردی. دوشوندن توتدو. قیز قورجاندی. بو دفعه بئيرك قیزین اینجه بئیلندن یاپیشدی، فیرلادیب آرخاسی اوسته یشره ووردو. قیز دئدی: "ایگید، بایبیجانین قیزی بانی چیچک منم!". بئيرك اوچ اوپدو، بیر دیشله دی، "دویون قانلی اولسون، خان

قیزی!" - دئيه بارماغيندان قيزيل اوزويو چيخاردی، قيزين بارماغينا كڅچيردی. "بو اوزوك آراميزدا نيشان اولسون، خان قیزی!" - دئدی.

قیز دئیر: "بئله اولدوسا، ايندی ایره لی دورماق لازیمدير، بی اوغلو!"
بئیرك ده همچنین: "نه دئیرم، خانیم، باش اوسته!" - دئدی.

بئیرك قیزدان آیریلیب، ائولرینه گلدی. آغ ساققاللی آتاسی قارشيسينا گلیب دئدی: "اوغول، بو گون اوغوز يوردوندا نه گوردون، نه ائشیتدین؟". دئیر: "نه گوره جكدیم، اوغلو اولان ائولندیرمیش، قیزی اولان كؤچورموشدور ..."
آتاسی دئیر: "اوغول، یوخسا سنی ائولندیرمك لازیمدير؟". "بلی، آغ ساققاللی عزیز آتا، ائولندیرمك لازیمدير" - دئدی. آتاسی دئدی: "اوغوزدا کیمین قیزی نی آلیب وئیرم؟". "بئیرك: "آتا، منه بیر قیز آلیب وئر کی، من یئیرمدن دورمادان او دورموش اولسون! من قاراجیق آتیما مینمه دن او مینمیش اولسون! من دؤیوشه گنتمه میش او منه باش گنیرسین! آتا، منه بئله بیر قیز آلیب وئر"، - دئدی.

آتاسی بایبوره خان دئیر: "اوغول، سن قیز یوخ، اوزونه بیر یولداش سیلاحداش ایسته ییرسنمیش. اوغول، بلکه ایسته دیگین قیز بایبیجان بین قیزی بانی چیچكدیر؟". "بئیرك: "بلی، آغ ساققاللی عزیز آتا، منیم ایسته دیگیم ائله اودور"، - دئدی.

آتاسی دئدی: "آی اوغول، بانی چیچکین بیر دلی قارداشی واردير، آدینا دلی قارجار دئیرلر. قیز ایسته به نی اؤلدورور". "بئیرك دئیر: "یاخشی، بس نه ائدك؟". "بایبوره بی دئیر: "اوغول، قالین اوغوز بی لرینی ائویمیزه دعوت ائدك، نجه مصلحت گؤررلرسه، اونا اویغون دا ایش گؤرك". "بوتون قالین اوغوز بی لرینی چاغیریب، ائولرینه ییغدیلا ر. زنگین قوناقلیق وئردیلر. قالین اوغوز بی لری

دئىلەر: "بوقىزى ايستەمگە كىم كندە بىلەر؟". مصلحت گۇردولر كى، ددە قۇرقۇد گىتسىن. بو تكلېفە قارشى ددە قۇرقۇد دئىر: "دوستلار، مادام كى، منى گۇندىررسىنيز، بىلرسىز كى، دلى قارجار باجىسىنى ايستەنىنى اۇلدورور؛ بارى بايندىر خانىن طۇولەسىندىن ابكى شاهانە يويرك آت گىتىرىن. بىر كىچى باشلى كىچر آيغىرى، بىر دە توغلو باشلى دورو آيغىرى. بىردن قاچ - قوولارسا، بىرسىنى مېنىم، او بىرىنى ئىدكلەيم".

ددە قۇرقۇدون سۇزو غاغللارينا باتدى. گىتدىلەر، بايندىر خانىن طۇولەسىندىن او ابكى آتى گىتدىلەر. ددە قۇرقۇد بىرىنى مېندى، بىرىنى ئىدكلەدى. "دوستلار، سىزى آلاھا تاپشردىم!" - دئدى، گىتدى.

سلطانېم، بو واخت دلى قارجار دا اۇز اوجا ائوينى، هوندور اوتاغىنى قارا يئر اوستوندە قوردورموشدو. يولداشلارى ايلە نىشان قويوب آتىردى. ددەم قۇرقۇد دا اوياندان گىلدى. باش ائندىرىپ تعظىم ائندى. دىل - آغىز ائدىب، حۇرمتلە سلام وئردى. دلى قارجار آغزىنى كۇپوكلندىردى. ددە قۇرقۇدون اوزونە باخدى. دئدى: "عليك سلام! آى عملى آزمىش، يولوندان دۇنموش، قادىر آلاھ آغ آلىنا قادا يازمىش! آياقلى لارىن بورايا گىلدىگى، آغىزلى لارىن بورادا كى سودان اىچىدىگى يوخ ايدى. سەنە نە اولدو؟ عملىمنى آزدى؟ غاغلينىمى آزدى؟ اجلىنمى گىلدى؟ بو آرالاردا نئىلە بىرسن؟". ددە قۇرقۇد دئىر:

قارشى ياتان اوجا داغىنى آشماغا گىلمىش.
جوشوب داشان تمىز سويونو كىچمگە گىلمىش.
گىن اتگىنە، دار قولتوغونا قىسىلماغا گىلمىش.

تانرینن امریله، پیغمبرین رأیی ایله
آیدان آری، گوندن دورو باجین بانی چیچگی
بامسی بئیر گه دیله مگه گلیمش!

دده قورقود بئله دندیکده دلی قارجار دئیر: "ایه، نه دندیگیمی یئیرین، قارا
آیغیری یاراقلی گتیرین!". قارا آیغیری یاراقلی گتیردیلر. دلی قارجار آتلانندی.
دده قورقود اومیدینی اوزوب گۆزله مه دی، قاجدی. دلی قارجار آردینجا دوشدو.
توغلو باشلی دورو آیغیر یورولدو. دده قورقود کئچی باشلی کئچره سیچراییب
میندی.

دده نی قووا - قووا دلی قارجار اون اوخ مسافه سینی کئچدی، آرخادان دده
قورقودا چاتدی. دده نین یادداشی جانلانندی، آلاها سیغینیب، اسمی اعظم
اوخودو.

دلی قارجار قیلینجینی الینه آلدی. قولونو یوخاری قالدیریب هجوم ائتدی.
دلی بی دده نی بیر آندا وورماق ایسته دی. دده قورقود دئدی: "وورسان، الین
قوروسون!".

آلاهیین امری ایله دلی قارجارین الی یوخاریدان آسیلی قالدی. دده قورقود
ولایتین روحانی آغاسی اولدوغو اوچون دیلگی قبول اولوندو. دلی قارجار دئیر:
"آماندیر، کۆمک ائت! تانرینن بیرلیگینه شبهه یوخدور! سن منیم الیمی ساغالت;
تانرینن امری ایله، پیغمبرین رأیی ایله باجیمی بئیر گه وئیریم". دندیگینی اوچ دفعه
تصدیق ائله دی. گوناھینا تۆبه ائتدی. دده قورقود دوعا ائیلهدی. آلاهیین امری ایله
دلی نین الی ساپ - ساغلام اولدو. دؤندو، دئدی: "دده، باجیمین یولوندا من نه

ايستەسم، وئىرسىمى؟". ددە دئىير: "وئىرىك، دئ، گۇرك نە ايستەيىرسن؟". دلى قارجار دئىير: "مىن بوغرا گىتىرىن كى، مايا گۇرمەمىش اولسون. مىن دە آيغىر گىتىرىن كى، ايلخى يا گىرمەمىش اولسون. مىن دە قويون اوزو گۇرمەمىش قوچ گىتىرىن. مىن دە قويروقسوز - قولاقسىز كۆپك گىتىرىن. مىن دە يىرە گىتىرىن منە! اگر بو دئدىگىم شىلرى گىتىرسىنىز سە، باجىمى وئىردىم. آما گىرمەسن، بو دفعە اۆلدورمەدىم، او واخت اۆلدورمىم!".

ددە دۇندو، بايۇرە يىين ائوينە گىلدى. بايۇرە بى دئىير: "ددە، اوغلانمىسان، قىزمىسان؟". ددە "اوغلانام!" - دئدى. "بس دلى قارجارىن ايلدىن نئجە خلاص اولدون؟" - دئدى. ددە دئىير: "آلاھىن كۇمگى، ارىلرىن سىيى ايلە قىزى آلدىم". بىرگە، آناسىنا و باجىلارىنا موژدە چى گىلدى. سئويندىلر، شاد اولدولار. بايۇرە بى دئىير: "دلى نە قدر مال ايستەدى؟". ددە دئدى: "يارىماسىن دلى قارجارى، ھىچ ممكىن اولمايان مال ايستەدى!". بايۇرە بى دئىير: "آخى، نە دىلەدى؟". ددە دئىير: "مىن آيغىر ايستەيىدىر كى، ايلخى يا گىرمەمىش اولسون. مىن دە بوغرا ايستەدى كى، مايا گۇرمەمىش اولسون. مىن دە قوچ دىلەيىدىر كى، قويون اوزو گۇرمەمىش اولسون. مىن دە قويروقسوز - قولاقسىز كۆپك ايستەيىب. مىن دە قاراجا - قاراجا بىرەلر دىلەدى. "بو شىلرى گىتىرسەنيز، باجىمى وئىرم. گىرمەسن، گۇزومە گۇرونمەيە سن، يوخسا سنى اۆلدورمىم!" - دئدى. بايۇرە بى دئىير: "ددە، من اوچونو تاپارسام، ايكى سىنى سىن تاپارسانىم؟". ددە قۇرقۇد "بلى، خانىم، تاپاجاغام" - دئدى. بايۇرە بى: "ايندى، ددە، كۆپكلە يىرەنى سن تاپ"، - دئدى. اۆزۈ دە طۇولە - طۇولە آتلارى اوچون گىتتىدى. مىن آيغىر

سڅېدى. دوه لړينې آراسيندان مين بوغرا - نر سڅېدى. قويون سورولريندن مين قوچ سڅېدى.

دده قورقود دا مين قويوروقسوز - قولاقسيز كؤپكله مين ده بيره تاپدى. بونلارى گؤتوروب دلى قارجارين يانينا گڼتدى. دلى قارجار ائشيتدى، قارشيسينا گلدى. "گؤروم، دئديگيمى گتيرديلرمى؟" - دئدى. آيغريلارى گؤرنده يئىدى. دوه لرى ده گؤروب يئىدى. قوچلارى يئىدى. كؤپكلرى گؤرنده قاه - قاه گولدى، دئدى: "دده، بس مينم بيره لريم هانى؟". دده قورقود: "هئى، اوغول قارجار، او ايت ميلچگى كيمى آدمى دلى ائله ير. او بير آجىقلى جانلى دير. اونا گؤره ده بير يئرده ييغيب ساخلاميشام. گل گئدك، كؤكونو گتير، آريغينى قوى قالسين"، - دئدى.

دده قورقود دلى قارجارى بيره اولان يئره گتيردى. دلى قارجارى سؤيوندوروب آغىلا سالدى. بيره لرى دلى قارجارين بدنينه داراشدىلار. دلى قارجار گؤردو بيره لره باجارمير، دئدى: "دده، كؤمك! آلايه عشقينه، انصاف ائله! قاپينى آچ، چيخيم". دده قورقود: "اوغول، قارجار، قارغايىب ائله مه يه سن، بو تاپشيريغين شيدير، گؤتور! نه اولدى، بئله اؤزونو ايتيردين؟ كؤكلرينى سئچ، آريغينى قوى!" - دئدى.

دلى قارجار دئير: "واى، دده سلطان، آلايه بونلارين كؤكونو ده گؤتورسون، آريغينى دا! بير منى قايدان چؤله چيخار، كؤمك ائله". دده قاپينى آچدى. دلى قارجار چيخدى. دده گؤردو كى، بيره لرى دلى نين جانينا كنچميشدير؛ باشى - بدنى بيره دن گؤرونمور. اوز - گؤزو بللى دئيل. دلى قارجار دده نين

آياغينا دوشدو: "آللاه عشقينه، منى خلاص انت!" دڊى. دده قورقود "گنت، اوغول، اوزونو سويا وورا!" - دڊى.

دلى قارجار قاجاراق گنتدى، سويا دوشدو. بيره دير ده، سودا آخدى گنتدى. گلدی پالتارینی گئیدی، ائوینه گنتدی. بؤيوك توى حاضیر لیغینی گوردو. اوغوز زامانیدا ائوله نن هر ایگید اوخ آتاردی. اوخو دوشن یترده ده گلین اوتاغی قوراردی. بئیرك خان دا اوخونو آتدی، اوخو سانجیلان یترده اوتاغینی قوردوردو. آداخلی سیندان بیر بی لیک قیرمیزی قافتان گلدی. بئیرك گئیدی. بو ایش یولداشلارینا خوش گلمه دی. پرت اولدولار. بئیرك دئیر:

"نییه پرت اولدونوز؟" دئیلر: "ننجه پرت اولمایاق؟ سن قیرمیزی قافتان گئیرسن، ییز ایسه آغ قافتان!". بئیرك: "بئله شئیدن اؤترو نییه حالینیزی پوزورسونوز؟ بو گون من گئیمیشم، صاباح نائیم گئیسین. قیرخ گونه دك سیرا ایله گئینك. اوندان سونرا بیر درویشه وئرک!" - دڊى. قیرخ ایگیدله یئیب - ایچیب اوتورموشدولار.

یاریماسین کافیرین جاسوسو، بونلان گوروب، گنتدی بایبورد حاصارینین بیینه خبر وئردی. دئیر: "نه اوتورورسان، سلطانیم، بایبیجان بی او سنه وئره جگی قیزی بئیرگه وئردی. بو گنجه گلین گنده جکدیر."

او ملعون یئددی یوز کافیرله آتلائیپ یوروشه چیخدی. بئیرك آپ - آلاجا گلین اوتاغیندا یئیب - ایچیب خبرسيز اوتورموشدو. گنجه یوخوسو واختی کافیرلر هجوم انتدی. نائب قیلینجینی سییردی، ایله آلدی. "منیم باشیم بئیرگین باشینا قوربان اولسون!" - دڊى. نائب یارالاندی، هلاک اولدو. درینلیک گیزله در، چوخلوق قورخودار.

آت ایشله، ار اویونر ...

آتسيز کیشی نین اومیدی اولماز.

اوتوز دوققوز ایگیدله بئیرک دوستاق گئتدی. دان یشری قیزاردی، گونش دوغدو. بئیرگین آتاسی - آتاسی باخیب گوردو کی، گلین اوتاغی گورونمز اولموشدور. آه - وای ائتدیلر، عاغیللاری باشلاریندان چیخدی. گوردولر کی، یورددا بیر قوزغون، بیر تازی دولاشیر. اوتاق یئرله - یکسان، نائب ایسه هلاک اولموشدور. بئیرگین آتاسی بویوک چالماسینی گؤتوروب یئرله چیرپدی. دارتدی، یاخاسینی بیرتدی. "اوغول، اوغول!" - دئییب یویوردو، زاریلدادی. آغ بیرچکلی آتاسی آغلادی، گیلدیر - گیلدیر گؤز یاشینی تۆکدو، آغ اوزونه آجی دیرناق چالدى. آل یاناغینی دارتدی، قارغی کیمی قارا ساچینی یولدو. آغلایب - سیزلاییب ائوینه گلدی.

بابیوره بیین قیزیل طاغلی هوندور ائوینه شیون دوشدو. قیز - گلینین قهقههلی گولوشو کسیلدی. آغ اللره قیزیل خینا یاخمادیلار. یئددی باجی آغ چیخاریب، قارا دونلارینی گئیدیلر. "وای، بی قارداشیمیز! مورادینا - آرزوسونا چاتمايان یالقیز قارداش!" - دئییب هؤنکور - هؤنکور آغلاشدیلار.

بئیرگین نیشانلی سینا خبر چاتدی. بانى چیچک قارالار گئیدی، آغ قافتانینی چیخاردی. پاییز آلماسی کیمی آل یاناغینی دارتدی، بیرتدی. "وای، آل دوواغیمین بیسه سی! وای، آلنیمین - باشیمین اومیدی! وای، شاه ایگیدیم، شاهزاده ایگیدیم. دویونجا اوزونه باخمادیغیم، ایگید خانیم! هارا گئتدین، منی یالقیز قویوب ایگید خانیم؟! گؤز آچاراق گوردویوم، کؤنول وئریب سئودیگیم، بیر یاسدیقدا باش قویاجاغیم! یولوندا اؤلدوگوم! قوربان اولدوغوم! وای، قازان بیین

دوستوا! وای، قالین اوغوزون سئویملیسی بئیرک!" - دئییب زار - زار آغلادی. بونو ائشیدن قییان سلجیک اوغلو دلی دونداز آغ چیخاردی، قارا گئیدی. بئیرگین یار - یولداشلاری آغ چیخارب قارا گئیدیلر. قالین اوغوز بی لری بئیرک اوچون بئو یوک یاس توتدولار. اومیدلرینی اوزدولر.

بو حادثه دن اون آلتی ایل کئچدی. بئیرگین اولو - دیریسینی بيلمه دیلر. بیر گون قیزین قارداشی دلی قارجار بایندیر خانین دیوانینا گلدی. دیز چؤکوب دئدی: "اغیللی خانین عؤمرو اوزون اولسون! بئیرک دیری اولسایدی، اون آلتی ایلدن بری گلردی. بئیرگین دیری اولدوغو خبرینی گئیرن بیر ایگید اولسا، قیزیلی تیکیشلی، ناخیشلی چوخا، قیزیل - گوموش وئرم. اولوم خبرینی گئیره نه باجیمی وئرم."

بئله دئدیگده، مورادی گؤزونده قالسین، یالانچی اوغلو یالانچغ دئدی:

"سلطانیم، من گندیم، اولوسو - دیریزی خبرینی گئیریم!"

سن دئمه، بئیرک یالانچی اوغلونا بیر کؤینک باغیشلا ییمیش؛ گئیمه ییب ساخلا بیرمیش. گئتدی، همین کؤینگی قانا - مانا باتیردی، گئیریب بایندیر خانین اؤنونه آتدی. بایندیر خان دئیر: "اده، بو نه کؤینکدیر؟" یالانچق: "بئیرگی دربندده اؤلدورموشلر، بو دا نشان دیر، سلطانیم!" - دئدی.

بئیلر کؤینگی گؤرنده هؤنکور - هؤنکور آغلاشدیلار، زاریلدا دیلار. بایندیر خان دئیر: "ایه، نیه آغلا ییر سینیز، بیز بونو تانیما ریق. آداخلی سینا آپارین، گؤرسون. او یاخشی ییلر. چونکی او تیکیدیر، یننه او تانیار."

گئتدیلر، کؤینگی بانی چیچکه آپاردیلار. گؤردو، تانیدی. "اودور!" دئدی. دارتدی، یاخاسینی بیرتدی. ایتی دیرناق ایله آغ اوزونو آلدی - جیردی. پاییز

آلماسی کیمی آل یاناغینی بیرتدی. "وای، گۆز آجیب گۆردویوم، کۆنول وئریب سئودینگیم! وای، آل دوواغیمین صاحیبی! وای، آلنیمین - باشیمین اومیدی، بئیرک خان!" - دئییه آغلادی.

بئیرگین آتا - آناسینا خبر چاتدی. بایئوره نین بؤیوک دوشرگه سینیه شیون دوشدو. آغ چیخاردیلار، قارا گئیدیلر. قالین اوغوز بی لری بئیرکدن بوتون اومیدلرینی اوزدولر.

یالانچی اوغلو کیچیک نیشانینی ائیلهدی. بؤیوک توی گونو اوچون واخت قویدو. بئیرگین آتاسی دا تاجیرلری چاغیردی، یانینا گتیریب دئدی: "آی تاجیرلر، گئئدین ایقلیم - ایقلیم آرایسین، بئیرگین خبرینی گتیریب دئیین، گؤروم، دوغرو دانمی اؤلوموشدور؟"

تاجیرلر حاضیرلیق گۆردولر. گئجه - گوندوز دئمهییب یول گئئیدیلر. تصادفاً پاراسارین بایبورد حاصارینا گلیب چاتدیلار. کافیرلرین شادلیق گونلری ایدی. هر بیر یئمکده - ایچمکده ایدی. بئیرگی ده گتیریب قوپوز چالديريردیلار. بئیرک اوجا چارداقدان باخدی، تاجیرلری گۆردو. بونلاری گۆردوکده خبرله شدی. گۆرک، خانیم، نئجه خبرله شدی، نه دئدی:

هوندور - آلچاق یئرلردن گلن کاروان!

بی آتامین، خانیم آتامین سوقاتی کاروان!

آیاغی اوزون شاه آتینا مینن ساروان!

سسیمی آنلا، سؤزومو دینله، ساروان.

قالین اوغوز دیانندا اولاش اوغلو سالور قازانی

من سوروشسام، ساغمی، ساروان؟
 قیيان سلجیک اوغلو دلی دوندازی
 من سوروشسام، ساغمی، ساروان؟
 آغ ساققاللی آتامی، آغ بیرچکلی آتامی
 من سوروشسام، ساغمی، ساروان؟
 گۆز آچاراق گۆردو گوم، کۆنوللوجه سئودیگیم
 بایبیجان قیزی بانی چیچک ائوده می، ساروان،
 یوخسا گوردامی، ساروان؟
 دی منه،

دردلی باشیم قوربان اولسون، ساروان، سنه!

تاجیر دئدی:

ساغ - سالاماتسانمی، جانیم بامسی!
 قیيان سلجیک اوغلو دلی دوندازی سوروشورسان،
 ساغدیر، بامسی!
 قاراگونه اوغلو بوداغی سوروشورسان،
 ساغدیر، بامسی!
 او بی لر آغ چیخاریب قارا گئیدی سنینچین، بامسی!
 آغ ساققاللی آتانمی، آغ بیرچکلی آنانی سوروشورسان،
 ساغدیر، بامسی!

آغ چىخارىپ قارا گىدىلر سىنىچىن، بامسى!
 يئددى باجىنى يئددى يول آيرىجىندا
 آغلار گۆردوم، بامسى!
 پايز آلماسىت ك آل ياناقلارنى
 يىرتار گۆردوم، بامسى!
 "گىدىب گىلمەن قارداش!" - دئە
 اينلەن گۆردوم، بامسى!
 گۆز آچاراق گۆردوگون، كۆنول وئرىپ سئودىگىن
 بايىجان قىزى بانى چىچىك
 كىچىك نىشانىنى ائىلەدى،
 بۇيوك تويو اوچون واخت قويدو.
 يالانچى اوغلو يالانچىغا گىئەن گۆردوم،
 خان بئىرك!
 پاراسارىن بايورد حاصارىندان سىچرايىب آش،
 آپ - آلاجا گىلەن اوتاغىنا يىتىش، گل!
 گىلمز سىنسە، اۆز سئوگىلەن بانى چىچىكى
 ھىمىشەلىك ايتىرسەن، يقىن يىل!

بئىرك قالخدى، آغلایا - آغلایا قىرخ اىگىد يولداشینی يانینا گىلدى. ایرى
 چالماسینی گۆتوروب یشرە چیریدى. دئدى: "ھى، منیم قىرخ يولداشیم!
 ییلر سیزمى نەلر اولوب؟ يالانچى اوغلو يالانچىق منیم اولوم خبریمى آپارمیشدیر.

آتامین قیزیل طاعلی هوندور ائوینه شیون دوشوب. قازا بنزر قیزی - گلینی آغ چیخاریب قارا گنیمشیدیر. گۆز آچاراق گۆردو گوم، کۆنول وئریب سئودیگیم بانى چیچک یالانچی اوغلو یالانجیغا گنمه لی اولموشدور.

بونو ائشیتدیکده قیرخ ایگید بویوک چالمالارینی گۆتوروب یثره ووردو، هیچقیرا - هیچقیرا آغلاشدی، اینله دی.

دئیرلر کی، کافیر بیی نین بیر باکیره قیزی واردی. هر گون بییرگی گۆرمگه گلیردی. او گون یئنه گلدی. باخدی گۆردو بییرک پرتدیر. قیز دئدی: "نییه پرتسن، خان ایگیدیم؟ همیشه گلنده سنی شن گۆروردوم. گولردین، اویناردین. ایندی نه اولدو سنه؟". بییرک دئدی: "نئجه پرت اولماییم؟ اون آلتی ایلیدیر کی، سنین آتانین دوستاغی یام. آتا - آنایا، قوهوم - قارداشا حسرتم؛ بیر ده بیر قارا گۆزلو سئوگیلیم واردی؛ یالانچی اوغلو یالانجیق دئیلن بیر کیشی وار، گنئید یالاندان منیم اۆلدو گومو دئیش، سئودیگیم قیز دا اونا گنمه لی اولموشدور".

قیز بییرگه عاشیق اولموشدو، اونا گۆره ده دئدی: "اگر سنی حاصاردان اۆرکنله آشاغی سالاسام، ساغ - سالامات آتا - آنانین یانینا گئتسن، منی بوردا گلیب حلال لیقلا آلاسانمی؟ بییرک آند ایچدی: "اوغوز یوردونا سالامات چاتسام، گلیب سنی حلال لیقلا آلاسام، قیلینجیمله دوغرانیمل! اوخوما سانجیلیم! یئر کیمی چاتلایم، تورپاق کیمی سوورولوم!". قیز دا اۆرکن گتیریب، بییرگی حاصاردان آشاغی سالاندیردی. بییرک آشاغی باخدی. اۆزونو یئر اوزونده گۆردو. آلاها شوکور ائتدی. یولا دوشدو. گنئنده کافیرین ایلخی سینا گلدی. "بیر آت تاپا بیلسم، توتوم منیم!" - دئدی. باخدی گۆردو اۆز دنیز قولونو بوز آغیر بورادا اوتلاماقدادیر. بوز آغیر دا بییرگی گۆروب دیانندی، شاهه قالخیب

ایکی آياغینین اوستونده دوردو، کیشنه دی. بئیرک ده آتینی اویوب -
تعریفله میش، گۆرک، خانیم، نئجه اویמוש، نه دئیشدیر:

آچیق - آچیق مئیدانلارا بنزر سنین آلنین.

ایکی گنجه چیراغی دیر سنین گۆزلرین.

یومشاق ایپگه بنزه بیر سنین یالین.

قوشا قارداشا بنزر سنین قولقلارین.

مردی مورادینا چاتدیرار سنین بئلین.

من سنه آت دئیرم، قارداش دئیرم،

قارداشیمدان آرتیق!

باشیما ایش گلنده یولداش دئیرم،

یولداشیمدان آرتیق!

آت باشینی یوخاری توتوب بیر قولاغینی قالدیردی، بئیرگین قاباغینا گلدی.

بئیرک آتین کؤکسونو قوجاقلادی. ایکی گۆزوندن اؤپدو. سیچراییب میندی. قالا

حاصارنین قاپی سینا گلدی. اوتوز دوققوز یولداشینى تاپشیردی، گۆرک، خانیم،

نئجه تاپشیردی:

ائی موردار دینلی کافیر!

منیم آغزیم سؤیوب دوردون، آنلامادیم،

قارا دوتوز اتیندن خۆرک یئدیرتدین، دۆزه بیلمه دیم.

آلاه منه يول وئردى، گئدهسى اولدوم، آى كافير!
 اوتوز دوققوز ايگيديم امانت قالسين، آى كافير!
 بيرينى اسكيك گؤرسم، يئرینه اوتونو اؤلدوررم.
 اوتونو اسكيك گؤرسم، يئرینه يوزونو اؤلدوررم، آى كافير!
 اوتوز دوققوز ايگيديم امانت اولسون، آى كافير! -
 بئله دئيىب دايانمادى، آتيني چاپدى.

قىرخ نفر كافير آتلاندى، آردىنجا دوشدو؛ قووا - قووا گتتديلر، چاتا
 بيلمه يىب گئرى دؤندولر.

بئيرك اوغوز ديارينا گلدى. گؤردو بير اوزان گئدير، دئدى: "آى اوزان،
 هارا گئديرسن؟". اوزان دئير: "بى ايگيد، تويا گئديرم". بئيرك دئدى:

"كىمين تويودور؟". "يالانچى اوغلو يالانچيغين"، - دئدى. "ايه، كيمين
 قيزنى آليز؟". اوزان دئير: "خان بئيرگين آداخلى سىنى آليز". بئيرك دئير:

"آى اوزان، قوپوزونو منه وئر، آتىمى سنه وئريم؛ ساخلا، گليم، دَيرىنى -
 قيمتىنى گتيريم، آليم". اوزان دئير: "آوازيم قيسالمادان، سسيم بوغولمادان بير
 آتدير اليمه كئچيب، آباريب ساخلايم". اوزان قوپوزو بئيرگه وئردى. بئيرك
 قوپوزو آلدى، آتاسينين دوشرگه سينه ياخينلاشدى. باخدى گؤردو كى، بير نئچه
 چوبان يول آيريجيندا اوتوروب آغلايىرلار، هم ده دورمادان داش ييغىرلار.
 بئيرك دئير: "آى چوبانلار، بير آدام يولدا داش تاپسا، چؤله آتار. سيز نيه بو
 داشى يولا ييغىرسينيز؟". چوبانلار دئير: "ائه، سنين آنجاق اوزوندن خبرين وار،
 بيزيم حاليميزدان خبرين يوخدور". "حالينيزا نه اولوب كى؟". چوبانلار دئدى:

"بیمیزین بیر اوغلو واردی، اون آلتی ایلدیر کی، اؤلوسو - دیرسی خبرینی کیمسه بیلیم. یالانچی اوغلو یالانجیق دئیلن بیرسی اونون اؤلوم خبرینی گتیردی. آداخلی سینی اونا وئرمه لی اولدولار: قیز گلیب بورادان کئچه جک. داشلا یا جاقیق اونو کی، یالانجیغا گئتمه سین، تاینا - توشونا گئتسین". بئیرک دئیر: "ایه، اوزونوز آغ اولسون! آغانیزین چؤرگی سیزه حلال اولسون!". سونرا آتاسینین ائوینه گلدی. ائولرینین اؤنونده بیر بؤیوک آغاج واردی، دیننده ده بیر یاخشی بولاق. بئیرک باخدی گؤردو کی، کیچیک باجیسی بولاقدان سو گؤتورمگه گلیر، "بئیرک، قارداشیم!" - دئییه آغلایب - اینله ییر. "توی - دویونون قارا اولدو"، - دئییه آغلایر.

آیریلیق بئیرگه یامان تأثیر ائله دی، دؤزمه دی، گؤز باشی گیلدیر - گیلدیر آخدی. بورادا چاغیریب سو یلا ییر، گؤرک، خانیم، نه سو یلا ییر؛ دئیر:

آی قیز، "آغا" دئییب نه آغلا ییب - اینلرسن،

یاندی باغیریم، گؤینه دی ایچیم.

یوخسا آغان یوخا چیخیب، اؤلویدور؟

اورگینه قاینار یاغلار تۆکوبدور؟

قارا باغیرین دیدیلیدیر،

"آغا" دئییه نه آغلا ییب - اینلرسن؟

یاندی باغیریم؛ گؤینه دی ایچیم ...

قارشیدا کی اوجا داغی سوروشارسام،

یا یلاقلاری کیمیندیر؟

سویوق - سویوق سولارینی سوروشارسام،

بولاقلاری کیمندیر؟

طؤوله - طؤوله آتارینی سوروشارسام،

کیمین مینگی دیر؟

قاپار - قاپار دوه‌سینی سوروشارسام،

کیمین یوکلوگودور؟

یا یلاقلاردا آغ قویونو سوروشارسام،

شولکیگی کیمندیر؟

قارالی - گؤیلو چادیرلاری سوروشارسام،

کؤلگه‌لیگی کیمندیر؟

اؤز دیلینده بیر خبر وئر، آی قیز منه!

دردلی باشیم قوربان اولسون بو گون سنه!

قیز دئیر:

چالما، اوزان، دانیشما، اوزان!

نه‌ینه گرک قارا گئیمیش بیر قیزین؟!

قارشى یاتان اوجا داغی سوروشورسانسا،

آغام بئیرگین یا یلاغیدی،

آغام بئیرک گئنددن یا یلاق ییلمرم.

سویوق - سویوق سولاری سوروشورسانسا،

آغام بئیرگین ایچدیگی سوداندير.
 آغام بئیرك گئندن او سولاردان ایچمرم.
 طؤوله - طؤوله آتینی سوروشورسانسا،
 آغام بئیرگین میندیگی دیر.
 آغام بئیرك گئندن او آتلارا مینمرم.
 قاطار - قاطار دوهلری سوروشورسانسا،
 آغام بئیرگین یو کله دیگی دیر.
 آغام گئندن او دوهلری یو کله مرم.
 یایلاقدا کی آغ قویونو سوروشورسانسا،
 آغام بئیرگین شولنی دیر.
 آغام گئندن شولنلرده شنله نمرم.
 قارالی - گؤیلو چادیرلاری سوروشورسانسا،
 آغام بئیرگین دیر ...
 آغام بئیرکسیز او چادیرلارا کؤچمرم.

قیز یننه دئیر:

آی اوزان! قارشیدا اوجا داغلاری
 آشیب گلدیكده، کئچدیكده سن
 بئیرك آدلی بیر ایگیدله راستلاشما دینمی؟
 داشقین - داشقین سولاری

آشيب گلديكده، كئچديكده سن
 بشيرك آدلى بير ايگيده راست گلدينمى؟
 بۇيوك، آدلى شهرلردن گلديكده سن
 بشيرك آدلى بير ايگيدله راستلاشمادينمى؟
 آي اوزان، گوردونسه، سۇيله منه!
 دردلى باشيم قوربان اولسون، اوزان، سنه!

قىز يئنه دئير:

قارشيدا كى اوجا داغيم يىخيليدير،
 اوزان، سنین خبرين يوخ!
 بير كۆلگهلى اوجا آغاجيم كسيليدير،
 اوزان، سنین خبرين يوخ!
 بو دونيادا بير قارداشيم توتولوبدور،
 اوزان، سنین خبرين يوخ!
 چالما، اوزان، دانيشما، اوزان،
 نهينه گرک قارا گئيميش بير قيزين؟
 ايرهلى ده توى - دويون وار،
 توي گئديب، اوخو - چال!

بئيرك كىچىك باجى سىنين يانيندان كئچدى. بئيوك باجىلار يانينا
 گلدى. باخدى - گوردو باجىلارى گوى - قارا گىنىب اوتورموشلار. بئيرك
 چاغىرىب سويللاير، گورك، خانىم، نه سويللاير؛ دئير:

صبح تئزدن اوز يئرندىن دوران قىزلار!
 آغ اوتاقدان قارا اوتاغا گىرن قىزلار!
 آغ چىخارىب، قارا پالتار گىن قىزلار!
 جىر رنگلى سرنىجده قاتىق وارمى؟
 قارا ساج آلتىندا كؤمىنيز وارمى؟
 طاباغىنيزدا چور گىنيز وارمى؟
 اوچ گوندور يولدان گلمىشم،
 دويورون منى.
 اوچ گون كئچمه سىن، آلاھ سئويندېرسىن سىزى!

قىزلار گئدىلر، يىمك گئىردىلر. بئيرگىن قارنىنى دويدوردولار. بئيرك
 دئدى: "قارداشنىز يىن باش - گوزونه صدقه اولسون، كوهنه بير قافتانىز وارسا،
 وئرىن گئىم، تويلا گئىم. تويلا اليمه قافتان كئچر، قافتانىزى قايتارارام".
 گئىدىلر، بير قافتانى وارمىش، گئىرىب اونا وئردىلر. آلدى، گئىدى. بويو
 بويونا، بئلى بئلىنه، قولو قولونا ياراشدى. بئيوك باجىسى اونو بئيرگه بنزدى. قارا،
 قىيلىمىش گوزلرى قان - ياش دولدو. سويلادى، گورك، خانىم، نه سويللاير
 دئدى:

قارا قىيما گۆزلىرىن چۆكمەسەيدى،
 "آغام بئىرك" دئىردىم، اوزان، سنە!
 اوزونو قارا ساچىن اۋرتمەسەيدى،
 "آغام بئىرك" دئىردىم، اوزان، سنە!
 اتلى - جانلى يىلكلىرىن بوشالماسايدى،
 "آغام بئىرك" دئىردىم، اوزان، سنە!
 ايتى - ايتى يىرشىندىن،
 آسلان كىمى دوروشوندان،
 قانىلاراق باخشىندان
 آغام بئىرگە بىزەدېرم، اوزان، سنى!
 سئوئىردىن، غملىندىرمە، اوزان، منى!
 قىز بىر داھا سۇيلايمىش - دئىمىشدىر:

بئىلە چالما - اوخوما، اوزان!
 بئىرك گئىندىن بىر بىزە اوزان گلەمەمىش.
 آينىمىزدىن پالتارىمىزى آلامىش.
 باشىمىزدان چادىرىمىزى ايستەمەمىش،
 بونىوزو بورما قوچوموزو آلامىش.

بئىرك فېكىرلەشدى: "گۆردونمو، قىزلار بو قافتاندا منى تانىدىلار. قالين اوغوز بىلەرى دە تانىيارلار. گۆرك اوغوز يوردوندا منىم دوستوم، دوشمنىم كىمدىر؟" - دئدى. قافتانى سىيرىپ، قىزلارنى اوستونە آتدى: "نە سن قال، نە بئىرك قالسىن! بىر كۆھنە قافتان وئردىنىز، منىم باش - بئىنىمى آپاردىنىز"، - دئدى. بىر كۆھنە دۆە چووالى تاپدى؛ دلدى، بوينونا كىچىردى. اۆزونو دللىلىگە ووردو، توى يىرنە گلدى. گۆردو كى، بورادا كوركن اوخ آتير. قارا گونە اوغلو بوداق، قازان بىين اوغلو اوروز، بىلر بىي يىنىك، غفلت قوجا اوغلو شىر شمس الدىن، قىزىن قارداشى دللى قارجارلا اوخ آتيردىلار.

بوداق اوخ آتاندان بئىرك "الين وار اولسون!" - دئدى. اوروز آتاندان "الين وار اولسون!" - دئدى. يىنىك دە آتاندان "الين وار اولسون!" - دئدى. شىر شمس الدىن آتدى، "الين وار اولسون!" - دئدى. ائلە كى، كوركن آتدى، "الين قوروسون، بارماقلارنى چوروسون، ھى، دوتوز اوغلو دوتوز، بو بىلرە قورىبان اول!" - دئدى.

يالانچى اوغلو يالانچىغىن آجىغى توتدو، دئدى: "ادە، ابلە اوغلو ابلە، منە بئلە سۆزلر دئمگە سىنن حاققىن وارمى؟ گل، ابلە اوغلو، منىم يايىمى چك، يوخسا ايندى بوينونو وورارام!"

بئلە دئدىكە، بئىرك يايى آلدى، چكدى. ياي دستگىندن ايكى پارا اولدو. گۆتوروب قاباغىنا آتدى. "قورو يىردە توراغايا آتماغا ياخشى دىر"، - دئدى. يالانچى اوغلو يالانچىق ياي سىندىغى اوچون برك غضبلندى. دئدى: "ايە، بئىرگىن يايى واردىر، گتىرىن!". گتسىدىلر، گتىردىلر. بئىرك يايى گۆردو كە يولداشلارنى خاطرلادى، آغلادى. دئدى:

نېچە - نېچە دۇيوشلره گيرديگيم،
 هر ياراقلى توخارلىنى قوودوغوم،
 دوشمن يوردو قيل كيشلى ياييم،
 آيغير جنسلى آيغير وئريب آلديگيم
 دستگى آغ توزلو، محكم ياييم ...
 بوغا وئريب آلديگيم بوغان كيريشيم،
 دار يئرده قويوب - گلديم سىرداشىمى، -
 ايكي ساروان، اوتوز دوققوز يولداشىمى!

بوندان سونرا بئىرك دئدى: "بىلر، سىزىن عشقنيزه بويايى چكىب، اوخو
 آتيرام". بو واخت كوركىن اوزوگونو نيشان آليب آتيردىلار. بئىرك اوخلا
 اوزوگو ووردو، پارالادى. اوغوز بىلرى بونو گورنده ال چالدىلار، گولوشدولر.
 قازان بى باخيپ تاماشا اندىردى. آدام گوندردى. بئىركى چاغىردى. دلى
 اوزان گلدى؛ باش اندىريب تعظيم ائتدى، سلام وئردى. بئىرك دئير:

صبح تئزدن سرت يئرده قورولموش هوندور اوتاقلى،
 آتلاسلاردان تىكىلميش گوى چارداقلى،
 طؤوله - طؤوله چكىلن شاهانه آتلى،
 چاغىراندا هايائىتن يولو چاوشلو،
 ياغ ايچينده يايخانان، بول نعمتلى!

ايگيدلرين آرخاسى، يازيقلارين اوميدى!
 بايندير خانين كوركنى!
 توكلو قوشون بالاسى، توركوستانين ديرگى!
 آميت سويونون آسلانى، قاراجيغين قاپلاتى!
 قونور آتين بيهسى، اوروز خانين آتاسى!
 آي قازان خان، سسىمى آنلا، سوزومو دينله!
 صبح اثركن دورموشسان، آغ اورمانا گيرميشسن.
 آغ قوواغين بوداغيندان بيرغالانيب كئچميشسن.
 ديركلرى باسديراراق، اوخچون نيشان قويموشسان.
 بى - گلينچين ياراشيقلى، آدلى اوتاق قورموشسان.
 ساغ طرفده آيلهشن حورمتلى بى لر،
 سول طرفده آيلهشن غيرتلى بى لر،
 ائشيكده كى ياورلر! ديدده اوتوران دوست بى لر،
 دؤولتينيز گوجلر اولسون، اوغورلار سيزه!

بونو سؤيله ديكده قازان بى دئدى: "آي دلى اوزان، مندن نه ايسته ييرسن؟
 آرزون چتيرلى چاديردير مى؟ قول - قاراواشمى ايسته ييرسن؟ قيزيل - گوموشمو
 ايسته ييرسن، وئريم؟".

بئرك دئير: "سلطانيم، منى قويسانا توى سوفره سينين يانينا گئديم. قارنيم
 آجدير، دويدورسانا!". قازان دئدى: "دلى اوزان، بختين گتيردى. بى لر، بو گونكو
 بى ليگيم بونون اولسون. قويون هارايا گنديرسه - گئتسين، نئيله ييرسه، ائيله سين".

بئىرك توى سوفره سىنين اوستونه گلدى. قارنىنى دويوزدوردوقدان سونرا قازانلارى ووردو - تۇكدو، چئوئىردى. قوئۇرمانى كىمى نىن ساغىنا، كىمى نىن سولونا آتيردى. ساغدان كئىدەنى ساغدان، سولدان كئىدەنى سولدان توتور، حاقلى يا توخونمور، حاقسىزى تحقير ائدىب آلچالدىردى...

قازان بىه خبر چاتدى: "سلطانيم، بو دلى اوزان بوتون يئمگى تۇكدو، - دئدىلر - ايندى ده قىزلارين يانينا گئتمك ايسته يير". قازان دئير:

"ايه، قويونوز قىزلارين يانينا دا گئتىن!". بئىرك قالخدى، قىزلارين يانينا گئتى. زورناچى لارى قوئودو، ناغاراچىلارى قوودو. كىمىنى دئيدو، كىمىنين باشىنى ياردى، قىزلار اوتوران اوتاغا گلدى؛ قاپى نىن آغزىنى كسىب اوتوردو.

بونو گۇرن بۇيو اوزون بورلا خاتون غضبلەنىپ دئدى: "اده، ابلكه اوغلو، سەن لايىقدىرمى چكىنمەدن من اولان يتره گله سن؟ بئىرك دئير: "خانيم، مەنە قازان بىي ايجازە وئرىپ. مەنە كىمەسە دىيىپ - دولاشمىر". بورلا خاتون دئدى: "قازان بىي ايجازە وئرىسە، قويون اوتورسون!". يئە دۇندو بئىرگە، دئدى: "آي دلى اوزان، بس مطلبين ندىر؟". دئدى: "خانيم، مطلبيم اودور كى، ارە گئىدن قىز قالخىپ اويناسىن، مەن قوپوز چالىم". قىسىر جا يئنگە دئىلن يىر قادىن واردى، اونا دئدىلر: "آي قىسىر جا يئنگە، دلى اوزان نە بىلىر، دور سن اوينال!" قىسىر جا يئنگە دوروب دئير: "آي دلى اوزان، ارە گئىدن قىز مەن!". اويناماغا باشلادى. بئىرك قوپوز چالدى، سۇيلادى، گۇرك، خانيم، نە سۇيلايىپ دئدى:

"آند ايجمىشم، قىسىر آتا مېنىرم.

قىسىر آتىن بئلىندە دۇيوشلرە گئتىرم.

اٲونيزين آرخاسيندا ساروانلار،

سنه باخار اونلار.

گيلدير - گيلدير گؤز ياشين آخار،

سن اونلارين يانينا گئت،

موراديني وئرلر چوخدور!

منيم سنيمله ايشيم يوخدور!

اره گئدن قيز قالخسين،

قول ساللايب اويناسين،

من ده قوپوز چاليم."

قيسيرجا يئنگه: "بو، بو زاولا گلميش دلي مني گؤرموش كيمي

سؤيله بير"، - دئدى. گئديب يئرئينده اوتوردو.

بوندان سونرا بوغازجا فاطما دئيلىن بير قادين واردى "قالخ، سن اوينا!" -

دئديلر. "اى، بو دلي من يازيغا دا بيردن او جور سؤزلر سؤيله ير" - دئيه قورخودان

قيزين قافتانيني گئيدى، "چال، آي دلي اوزان، اره گئدن قيز منم، اوينايم!" -

دئدى. دلي اوزان دئيير:

آند ايچيرم، بوغاز آتا مينرم،

مينسم بئله، دؤيوشلره گئترم.

اٲونيزين آردى دره ليك دئيلىدىمى؟

ايتينيزين آدى بوراخ دئيلىدىمى؟

آدين دا قيرخ اويناشلى بوغازجا فاطما دئيلىدىمى؟

داها دا عيښنی آچارام، يقين بيل!
 منيم سنله نه اوږونوم،
 گڼت بو قافتانی سوږون،
 اړه گڼدن قيز دورسون،
 من قوپوز چاليم اونا،
 قول ساللايب اویناسين!

بشيرك بڼله دډديكده بوغازجا فاطما دئير: "بوی، دلی بوغما چيخارميش نه
 قدر عيښمیز وارسا، آچېب - توكدو. دور، آی قيز اوینايرسان، اوینا؛ اویناميرسان،
 جهنمه اوینا! بشيركدن سونرا باشينا بڼله ايش گله جگينی بيليردين."
 بورلا خاتون دئدی: "قیز، فالخ اوینا، داها اليندن نه گلر؟". بانی چيچك
 قيرمیزی قافتانینی گڼیدی. گورونمه سين دئيه اللرينی ايچری يه قافتانين قولونا
 چكدی، او یونا گيريب دئدی: "آی دلی اوزان، دی چال!". دلی اوزان چاليب
 دئدی:

من بو يثردن گڼدهلی دلی اولوسان، دليم!..
 چوخلو آغجا قارلار ياغيب ديزه چيخميشدير،
 خان قيزنين ائوينده قول دا يوخا چيخميشدير...
 سهنگ آليب سويوقدا، سويلا گڼتميشدير، -
 اون بارماغی سويوقدان دونوب ايتميشدير.
 قيزيل - گوموش گتيريب، ديرناق يونون گلينه،
 عيلى اړه گڼتمك عيدير ار ائوينه.

بونو ائشیتجک بانى چیچک غضبلندی: "اده، دلى اوزان، من عیلى یم کی،
منه عیب قوشورسان؟" - دئدی. گوموش کیمی آغ ییلگینی آجدی، الینی
چیخارتدی. بئیرگین کنچیردیگی اوزوک گؤرونندو. بئیرک اوزوگو تانییدی.
بورادا سوْیلامیش، گؤرک، خانیم، نه سوْیلامیش، نه دئمیشدیر:

بئیرک گئنده لی بام - بام تپه یه چیخمیسانمی قیز؟!
بوْیلانیب هئچ دؤرد یانینا باخمیسانمی، قیز؟!
قارغی کیمی قارا ساچینی یولموسانمی قیز؟!
قارا گؤزدن آجی یاشلار تۆکموسنمی قیز؟!
آلما کیمی آل یاناغینی بیرتمیسانمی قیز!
سن اره گئدیرسن، قیزیل اوزوک منیمدیر،
قایتار منه، قیز!

قیز دئدی:

بئیرک گئنده لی بام - بام تپه باشینا چوخ چیخمیشام،
قارغی کیمی قارا ساچیمی چوخ یولموشام.
آلما کیمی آغ یاناغیمی چوخ بیرتمیشام.
گلندن - گلندن چوخ سوروشموشام.
"گئتدی، گلمز بی ایگیدیم، خان ایگیدیم"

بټيرك " - دټيه چوخ آغلاميشام.
 سټوښديگيم بامسى بټيرك سن دټيلسن.
 قيزيل اوزوك ده سنين دټيلدير.
 قيزيل اوزوگون چوخ نشانى وار
 قيزيل اوزوگو ايسته يير سن، نشاني دى!
 بټيرك دټير:

خان قيزى، سحر تږدن يټريمدن دورماديمى؟
 بوږ آيغيرين بټلينده اوټورماديمى؟
 چاډيرنين يانيندا بير كټييك ييخماديمى؟
 سن ده منى يانينا چاغيرماديمى؟
 ييز سنينله مټيداندا آت چاپماديمى؟
 گولشنده من سنى ييخماديمى؟
 اوچ اوپوب - بير ديشله ييب، قيزيل اوزوگو
 سنين بارماغينا تاخماديمى؟
 سټوښديگين بامسى بټيرك من دټيلمى؟

بټله دټديكده قيز تانيدى - بيلدى كى، بټيركدير. جبه چوخاسى اينينده
 بټيركين آياغينا دوشدو. دايه لږ بټيركه تزه قافتان گټينديرديلر. بو آندا قيز

سېچرايىب آتا ميندى، چاپاراق موشتولوق اوچون بئيرگين آتا - آناسينا خبره
گئتىدى. قيز دئير:

سيرا داغلارين يىخيلمىشىدى، اوجالدى آخيرا!
آشيب - داشان سولارين آخميردى، چاغلادى آخيرا!
بۇيوك آعاجين قوروموشدو، گۇيردى آخيرا!
گۇزل آتين قاريمىشىدى، قولون وئردى آخيرا!
دوهرلرين قاريمىشىدى، كۇشك وئردى آخيرا!
قويونلارين قاريمىشىدى، قوزو وئردى آخيرا!
اون آلتى ايلليك حسرتين - اوغلون بئيرك گلدى آخيرا!
قاييناتا، قاييناتا، نه موشتولوق وئرسيز منه؟

بئيرگين آتا-آناسى دئير:
دولين اوچون اۇلوم، گلين جيگيم!
يولوندا قوربان اولوم، گلين جيگيم!
يالانسا بو سۇزلرين، گئرچك اولسون، گلينجيگيم!
ساغ - سالامات گليب چيخسا،
قارشيداكى داغلار يايلاغين اولسون!
سويوق - سويوق سولار بولاغين اولسون!
قولوم - قاراواشيم سنين خدمتچين اولسون!
شاها لاييق آتلاريم سنين مينگين اولسون!

قاطار - قاطار دوه لريم يو کلو گون اولسون!
 يايلاقدا کي قويونومو صرف ائيله شولن ليگه،
 قيزيليمى - گوموشومو خرجه سن شنليگه!
 قيزيل طاغلي هوندور ائويم اولسون سنين کولگه ليگين!
 بو بلالي باشيم سنه قوربان اولسون، گلين جيگيم!

بو زامان بي لر بئير گي گئيرديلر. قازان بي دئدى: "بايؤره بي، موشتولوق!
 اوغلون گلدى!" بايؤره بي دئدى: "اوغلوم اولدوغون اوندان ييلرم كي، كيچيک
 بارماغيني قاناتسين، قانيني دسمالا سيلسين، گوزومه چکيم: گوزوم آچيلسا، اوغلوم
 بئير کدير!"

بايؤره نين گوزلري آغلاماقدان گورموردو. دسمالا گوزونو سيلن کيمي
 آلاهي ن قدرتي ايله گوزو آچيلدى. آتا - آناسى گولده سئويندى. بئير گين آياغي ن
 دوشدولر. دئدى:

اوغول! قيزيل طاغلي ائويمين داياغى اوغول!
 قازا بنر قيز - گلينمين چيچگى اوغول!
 گورن گوزومون ايشيغى اوغول!
 بئليمين توتارى، قوتى اوغول!
 قالين اوغوزون سئويملىسى، جانيم اوغول!

- دئييب چوخ آغلادى، آلاهي ن شوکور ائيله دى.

يالانچى اوغلو يالانچىق بونو ائشيتىدى. بئىرگىن قورخوسوندىن قاقچىدى،
 اۋزونو "دانا سازى" دئيىلن قامىشلىغا سالدى. بئىرك اونون آردىنجا دوشىدو.
 قوۋۇب قامىشلىقىدا ياخالادى. دئدى: "اده، اود گتيرىن!" گتيردىلر، قامىشلىغا اود
 ووردولار.

يالانچى اوغلو گۆردو كى، يانير، قامىشلىقدان چىخدى. بئىرگىن آياغىنا
 يىخىلدى، قىلىنچى نىن آلتىندان كئچدى. بئىرك ده گوناھىندان كئچدى.
 قازان بى دئىر: "گل، مورادىنا يئتىش!" بئىرك دئىر: "يولداشلارىمى
 قورتارماينجا، بايورد قالاسىنى آلمايىنجا مورادىما چاتمايم!" قازان بى: "منى
 سئون يئتىشىس!" - دئدى. قالىن اوغوز بى لرى آتلاندىلار. چاپاراق بايورد
 حصارىنا چاتدىلار. كافىرلر ده بونلارى قارشىلادىلار.

قالىن اوغوز بى لرى تمىز سودا يويونوب، آغ آينىلار يىرە قويدولار. ايكى
 ركعت ناماز قىلدىلار. آدى گۆزل محمد(ص)ى يادا گتيردىلر. گومبور - گومبور
 ناغارالار دۇيولدى. بىر قىامت ساواش اولدى، مئىدان دولو باش اولدى.

شۇكلو مىلكى قازان بى بۇيوردوب آتدان سالدى. قارا تگورى دلى دۇنداز
 قىلىنچلايىب يىرە سالدى. قارا آرسلان مىلكى قارابوداق يىرە سالدى. درەلرە
 كافىرلرە قىرغىن دوشىدو. يئددى كافىر بى قىلىنچدان كئچىرىلدى.

بئىرك، يىمك، قازان بى، قارا بوداق، دلى دۇنداز، قازانين اوغلو اوروز بى
 حصارا يوروش ائتدىلر. بئىرك اوتوز دوققوز ايگىدىن يانينا گلدى. اونلارى ساغ
 - سالامات گۆروب، آلاھا شوکور ائىلەدى.

كافىرىن كىلسەسىنى يىخىدىلار، يىرىندە مسجد تىكدىلر. كئشىشى
 اۋلدوردولر. عزيز تانرى آدىنا خُطبە اوختودوروب، آذان وئردىردىلر... اوۋو

اۋۇلايان قوشلارین ان ياخشى سىنى، قوماشىن گۇزلىنى، قىزىن گۇيچىگىنى،
دوققوزلاما قىزىل ناخىشلى چوخانى خانلار خانى باينىدىر اوچون ھدىۋە آيىردىلار.
بايۇرە بىين اوغلو بىيرك بايىجان بىين قىزىنى آلدى، ھوندور ئولرىنە، آغ
اوتاغىنا قايتىدى. توى شىلىگىنە باشلادى. بو قىرخ اىگىدىن بىر نىچە سىنە قازان خان،
بىر نىچە سىنە باينىدىر خان قىز وئردىلر. بىيرك دە يئددى باجى سىنى يئددى اىگىدە
وئردى. قىرخ يئردە اوراق تىكىدىردى. اوتوز دوققوز قىز ھرە بختىنە - طالعىنە گۇرە
بىر - بىر اوخ آتدى. اوتوز دوققوز اىگىدىن ھر بىرى اۋز اوخونون آردىنجا
گىتتى. قىرخ گون - قىرخ گىجە توى - دويون ائتدىلر.

بىيرك اىگىدلرلە بىرلىكدە اۋز مورادىنا چاتدى. ددەم قۇر قۇد گلدى، قوپوز
چالدى. بوى بويلادى، سوي سويلادى. اىگىدلرلر بىشينا نە گلدىگىنى
سۇيەلەدى. "بو اوغوزنامە بىيرگىن اولسون!" دئدى. خىير - دوعا وئرك، خانىم:

اوجا داغلارین يىخىلماسىن!
بۇيوك كۇلگەلىك آغاچىن كسىلمىسەن!
آغ ساققاللى آتانىن يئرى جىت اولسون!
آغ بىرچكىلى آتانىن يئرى جىت اولسون!
اوغولدان، قارداشدان آيىرماسىن!
آخىر واخىتىندا تىمىز ايماندان آيىرماسىن!
"آمین! آمین!" دئىن اوزلر گۇرسون!
يىغىشىدىرىپ ساخلاسىن گوناھىنىزى
آدى گۇزل محمد(ص) مصطفى نىن
اوزو سۇيونا باغىشلاسىن، خانىم، ھنى! ..

قازان يېنىن اوغلو اوروز يېنى دوستاق اولدوغو بوى

بىر گون اولاش اوغلو قازان بى يىرىندىن دورموشدو. قارا يىر اوزرىندە اوتاقلارنى تىكدىرمىشىدى. مېن يىردە ايىك خالچا دۇشمىشىدى. هوندور آلاچىق گۆى اوزونە دىرنىمىشىدى. دوخسان دستە گىنج اوغوز مجلسىنە توپلاشمىشىدى. آغزى بۇيوك شراب كوپلىرى اورتالىغا قويولموشدو. دوققوز يىردە كئف مجلسى قورولموشدو، قىزىل قدحلىر، صُراحي لىر دوزولموشدو. دوققوز قارا گۆزلى، هۇرمە ساجلى، اللرى يىلگىندىن خىنالى، بارماقلان ناخىشلى، بوغازلارى بىر قاراش كافىر قىزلارى آل شرابى قىزىل قدحلىه قالىن اوغوز بى لرىنە پايلايىردىلار. اولاش اوغلو سالور قازان هر بىر شراب كوپوندن ايچمىشىدى. قىزىلى ساپلا تىكىلمىش چادىر - اوتاقلار، قاتار - قاتار دوهلر باغىشلايىردى. اوغلو اوروز، قارشىسىندا ياي كىمى سۆيكەنىب دورموشدو. ساغ يانىندا قارداشى قارا گونە اوتورموشدو. سول يانىندا دايىسى آروز اوتورموشدو.

قازان ساغىنا باخدى، قاه - قاه گولدى. سولونا باخدى، چوخ سئویندى. قارشىسىنا باخدى، اوغلو اوروزو گۆردو. النى الینه چاللىب آغلادى. اوغلو اوروزا بو ايش خوش گلەمدى. اىرهلى گلدى، دىز چؤكدو. چاغىرىب آتاسىنا سۆيلىيىر، گۆرك، خانىم، نه سۆيلىيىب دئىير:

سۆزومو آتلا منىم، سۆزومو دىنله، آغام قازان

ساغىنا باخدىن قاه - قاهلا گولدىن.

سولونا باخدىن، چوخ سئویندىن.

قارشيا باخدين، منى گوروب آغلادين.

سببى ندير، سؤيله منه،

قارا باشيم قوربان اولسون، آتا، سنه!

دئمز سنسه، قالخيب يثريمدن دورارام،

قارا گوزلو ايگيدلريمى اوز دسته مه قاتارام،

قانلى آبخاز ائلينه من گئدرم،

قيزيل خاچا من ال باسارام،

پيلون گئئن كئشيشين الينى اوپرم،

قارا گوزلو كافير قيزيني من آلارام،

داها سنين اوزونه من گلرم.

آغلاماغينا سبب ندير؟ سؤيله منه!

قارا باشيم قوربان اولسون، آغام، سنه!

قازان بى قيزاردى. اوغلانين اوزونه باخدى. چاغيريب سويللاير، خانيم،

گورك، نه سويللاير:

برى گل، قولونوم اوغول!

ساغ طرفه باخاندا من

قارداشيم قاراگوننى گوردوم -

باش كسيب - قان توكوبدور،

حاققين آليب، آد قازانيدير.

سول طرفه باخديقدا دايم آروزو گوردوم، -
 باش كسيب - قان توكوبدور،
 حاققين آليب، آد قازانيدير.
 قارشىما باخاندا سنى گوردوم.
 اون آلتى ياشين اولدو
 بير گون اول، دوشوب اولم، سن قالارسان، -
 ياي چكمه ميسن، اوخ آتماييسان،
 باش كسمه ميسن، قان توكمه ميسن.
 قانلى اوغوز يوردوندا بير موكافات آلماييسان.

صاباحكى گون واخت گلر، من اولوب سن قالاندا تاخت - تاجىمى بيردن
 سنه وئرمزله، - دئيه سونومو آنديم، آغلاديم، اوغول، - دئدى.
 اوروز بورادا سويلاميش، گورك، خانيم، نه سويلاميشدير:

دوهجه بؤيوموشسن، كؤشكجه عاغلين يوخ!
 تپهجه بؤيوموشسن، داريجا بئينن يوخ!
 هنرى اوغول آتادانمى گورر، اويرنر،
 يوخسا آتالار اوغولدانمى اويره نير؟
 سن منى گوتوروب هاچان كافير سرحدينه چيخاردين،
 قيلينچ چاليب باش كسدن؟
 من سندن نه گوردوم، نه اويره نيم؟ - دئدى.

قازان بې الينې الوړوب قاه - قاه گولډو. دئدى: "آي بې لړ، اوروز ياخشى دئير. سيز يئينيز - ايچينيز، صحبتينيزى ائله يين. من بو اوغلانى گوتوروب اووا گنديم. يئددى گونلوک آذوقه ايله چيخاق. اوخ آتديغيم يئرلرى، قيلينج چاليب باش كسديگيم يئرلرى گؤستريم. كافير سرحدينده جيزيقلارا، آغلانا، گؤيجه داغا گؤتوروب آپاريم. سونرا اوغلانا گرک اولار، آي لړ!" قونور آتيني چكيدردى، ميندى. دونو قاش - داشلا بزنىميش اوچ يوز ايگيدى سئچدى، اؤز دسته سينه قوشدو. اوروز دا قيرخ آلا گؤزلو ايگيدىنى اؤزو ايله آپاردى. قازان اوغلونو گؤتوروب اوجا داغلار اوزرينه اووا چيخدى. اوو اوولادى، قوش ووردو. سيغين - كئيك ييخدى. هوندور و گؤزل گؤي چمنليكه چادير قوردو. بير نئچه گون بې لړ ائله جه يئيب - ايچدى.

سن دئمه، باشى آچيغين دادى آنى قالاسيندان، آق - ساقا قالاسيندان كافيرين جاسوسو بونلارى گؤروب، تكورا دئدى: "هئى، نه اوتورورسان، آي ايتيني اولاتمايان، پيشيگينى ميولدا تمايان! آلانلارين باشچيسى قازان اؤز اوغلو ايله سرخوش اولوب ياتير".

اون آلتى مين قارا دونلو كافير آتا ميندى. قازانين اوزرينه ايره لى لى. باخيب گوردولر آلتى بؤلوك تۇز ائندى. كيمى دئدى: "كئيك توزودور"، كيميسى دئدى: "دوشمن گلير". قازان دئدى: "كئيك اولسايدى، بير يا ايكي بؤلوك اولاردى. بيلين كى، بو گلن دوشمندير". توز ياربلىدى، گون كيمى پاريلدادى، دنيز كيمى ياىخاندى، مئشه كيمى قارالدى. اون آلتى مين ايپ اوزنگيلى، كئچه پاپاقلى، آزغين دينلى، قوزغون ديللى كافير گليب چيخدى.

قازان قونور آتینی چکدیردی، میندی. اوغلو اوروز بدوی آتینین جیلوووتو چکیب
اویئاتدی، اونون قارشیسینا گلدی، دئدی:

بری گل، آغام قازان!
دنیز کیمی قارالیب گلن ندیر؟
اود کیمی ایشاریب، اولدوز تک پارلاییب
گلن ندیر؟
اؤز دیلینله بشش کلمه خبر وئر منه!
قارا باشیم قوربان اولسون، آتام، سنه!
قازان دئییر:

بری گل، آسلا نیم اوغول!
بؤیوک دنیز کیمی یایخانیب گلن
کافیرین قوشونودور.
گون کیمی پارلاییب گلن
کافیرین پاپاغیندا کی ایشیقدير.
اولدوز کیمی ایشاریب گلن
کافیرین نیزه سی دیر.
آزغین دینلی یاغیدیر، دوشمندیر، اوغول!

اوغلان دئیر: "یاغی" دئینده نه یه دئیرلر؟ قازان دئدی: "اوغول، اونا گۆره یاغی دئیرلر کی، بیز اونلارا یئتسک، اۆلدورریک؛ اونلار ییزه یئتسه، اۆلدوررلر".

اوروز دئیر: "آتا، اونلارین ایچینده بی ایگیدلردن اۆلدورولسه، قان حاققی طلب ائدرلرمی؟". قازان دئیر: "اوغول، مین کافیر اۆلدورسن ده، کیمسه سندن قان ادعاسیندا اولماز. آما بونلار آزغین دینلی کافیردیرلر، یاخشیی یئرده راست گلدیلر. آنجاق سن یامان یئرده منه بوخو وولدون، اوغول!".

اوروز بورادا سوئلامیشدیر، گۆرک، خانیم، نه سوئلایب دئمیشدیر:

بری گل، آغام قازان!

قالخیب یئریمدن

بدوی آتیمی ساخلا بیردیم بو گون اوچون.

گونو گلدی، هوندور مثیداندا سیردیم من سنین اوچون!

اوزاق ووران سور نیزه می

ساخلا بیردیم بو گون اوچون.

گونو گلدی، قارینلارا - کۆکسلره سانجیم من سنین اوچون.

بۆیوک، ایتی پولاد قیلینجیمی ساخلا بیردیم بو گون اوچون،

گونو گلدی، موردار دینلی کافیر باشین کس دیریم سنین اوچون!

آینیمده برک دمیر دونومو ساخلا بیردیم بو گون اوچون.

گونو گلدی، قولچاق - یاخا تیکدیریب - تاخیم سنین اوچون!

گونو گلدی، قبا توپوز آلتیندا یوغوردوم سنین اوچون

قیرخ ایگیدیمی ساخلا بیردیم بو گون اوچون.

گونو گلدى، كافير باشىنى كسىدىم سىنن اوچون!
 آسلان آدىمى ساخلايىردىم سىنن اوچون.
 كافيرلە البە ياخا توتاشىم من سىنن اوچون!
 آغىز - دىلدن بىر نىچە سۆز سۆيە مە!
 قارا باشىم قوربان اولسون، آغام، سە!

قازان بورادا سۆيلىمىش، گۆرك، خانىم، نە سۆيلىمىشىدەر، - دئىير:

اوغول، اوغول، آي اوغول!
 سىمىمى آنا، سۆزومو دىنلە!
 او كافىرىن اوخچوسو وار،
 آتدىغى اوچ اوخدان بىرى بوشا چىخماز.
 "ھى!" دئمەدن باشلار كىس جىلادى وار.
 آدام ايتىندن قوۋورما ائىدن آشبارى وار.
 بو، سىن دئىن دوشمن دئىل،
 مىن يىرىمدىن قالخىپ دوروم.
 قوتور آتىن بىلىنە قولى مىنىم.
 دوشمن مىنىمچىن گلەر، قولى مىن گئىدىم.
 بۇيوك، ايتى پولاد قىلىنچى مىن چالىم.
 كافىر آزغىن دىنلىدىر، باشلار مىن كسىم.
 دۈنە - دۈنە ساواشىم، دۈنە - دۈنە دۇيوشوم.

قىلىنچ چاللىب باش كىسمىگى گۆر، اۆيرن.
باشىن بلالدا دوشىسە، گرگىن اولار ...

اوروز بورادا سۇيلايمىش، گۆرك، خانىم، نە سۇيلايمىش، نە دۇمىشىدىر:

آبى آتا، ائشىدىرم،
عرفاتدا اثر كك قوزو قوربان كىيلر.
آتا اوغول قازانار آد اوچون.
اوغول دا قىلىنچ قورشانار آتا غىرتى اوچون.
مىنىم دە باشىم قوربان اولسون سىنىنچون.

قازان بورادا سۇيلايمىش، گۆرك، خانىم نە سۇيلايمىش. قازان دۇدى:

اوغول، اوغول، آى اوغول!
دوشمن آراسىنا گىرىب باش كىسمە يىسىن،
آدام اۆلدورۇب قان تۆكمە يىسىن،
آلا گۆزلو قىرخ اىگىدى گۆتور اۆزۈنلە،
كۆكسۈ گۆزل داغ باشىنا چىخ.
مىنىم نىجە ساواشاراق دۇيوشدۇيۈمە،
مىنىم نىجە قىلىنچ چاللىب چكىشىدىگىمە
ھەم باخ، اۆيرن، ھەم گۆز اولوب، پوسقۇدا دور سن!

اۋروز آتاسینین سۋوزونو سیندیرمادی، گئری دۋندو. یولداشلارینی دا
گۋتوروب اوجا داغلارین باشینا چیخدی. او زامانلار اوغول، آتا سۋوزونو ایککی
ائله مزدی. ایککی ائله سهیدی، او جور اوغولو قبول ائتمزدیلر. اوروز سونگوسونو
گئن یاخاسیندان کنچیریب، یئرله سانجی، دوردو.

قازان بی گۋردو کی، کافیر یاخینلاشدی. آتیندان ائدی، تمیز سودا
یویوندو. آغ آلینسی یئرله قویدو، ایککی رکعت ناماز قیلدی. آدی گۋزل
محمد(ص) یادا سالدی. قارا دینلی کافیرین گۋزونه قارانیق چۋکدوردو.
هایقیریب آت سوردو، ایرهلی گندیب قیلینچ ووردو.

گومبور - گومبور ناغارالار چالیندی،

بورماسی قیزیل تونج بوزولار چالیندی.

او گون ایگید بی ارنلر دۋنه - دۋنه ساواشدی.

گون ایتی پولاد قیلینجلار چالیندی.

گون قارغی دیللی برک اوخلار آتیلدی.

اوزاق ووران سور نیزه لر سانجیلدی.

گون نامردلر خلوت یئر گۋزله دی.

او گون اوروز باخا - باخا جوشه گلدی.

دئدی: "بری گلین، قیرخ یولداشیم،

قوربان گئتسین یولونوزدا منیم باشیم!"

گورورسونوز کی، آغام قازان باش کسدى، قان تو کدو. منه ده هنج اوغول - اوشاغن يئمگى قدر تاثير ائتمير. اما آتام، ائله بيل، بعضى کافيرلرى باغيشلاير. منى سئون ايگيدلريم، نه دورموسوز، دشمن قوشونونون بير اوجونا هجوم ائدک! "قاراجيق آئينى اويناتدى. اوروز کافيرين ساغ جيناچينا آت سوردو. ساغلى - سوللو دشمنى ياخشيجا داغيتدى. سانكى دار يولدا دولو دوشدو، يا قاز سوروسونه شاهين گيردى. کافيرين بير جيناچى باسيلدى. آزغن دينلى کافير الدن دوشوب اوخ آتماغا باشلادى. قوږوږلارلدان بيرى اوروزون بدوى آئينى اوخلادى. آت ييخيلدى. کافيرلر قايديب اوروزون اوستونه ييغيشديلار. اوروزون قيرخ ايگيدى آتدان ائندى. بؤيوک قالخان باغينى قيسا دويونله ديلر. قيلينج سييرديلر. اوروزون اوستونده چوخ ووروشدولار. لاکين چوخلوق قورخودور، درينليک باتيرير. پيدا يولچونون اوميدى اولماز. اوروزا ساغدان - سولدان هجوم ائتديلر، قيرخ يولداشينى هلاک ائتديلر. اوغلانين اوستونه دوشوب توتدولار. قوللاريني باغلاديلار. آغ بوينونا قيل اؤرکن تاخديلار. اوزو اوسته ساليب سورودولر. آغ اتيندن قان چيخينجا دؤيدولر. "آتا" دئيه آغلاديلار، "آنا" دئيه اينله تديلر. الى باغلى، بوينو باغلى، اوزو اوسته ساليب سورويرک آپارديلار. اوروز دوستاق اولدو. قازان خبر توتماى. ائله ساندى کى، دشمن باسيليب. آتين يويه نيني دؤندريب گئرى قايتدى. گلدى، اوغلانى قويدوغو يئرده تاپا بيلمه دى. "آبى لر، اوغلان هارا گئتميش اولاق؟" - دئدى. بى لر دئديلر: "اوغلان قوش اورکلى اولور. قاجيب آناسى يانينا گئتميشدير." قازان قارالدى دؤندو. دئدى: "بى لر، آلاه بيزه بير فراستسيز اوغول وئرميشدير. گئدک، اونو آناسى يانيندان آلاق، قيلينجلا پارالاياق، آلتى بؤلوک ائدک، آلتى يولون آيريجينا آتاق. بير داهي

كىمىسە چۆللۈك يىردە يولداش قوبۇب قاچماسىن!" سونرا قونۇر آتىنى دىزلرى
ايله ووروب يولا دوشدو. ائوينة گلدی.

خان قىزى بۇيۇ اوزون بۇرلا خاتون قازانين گلديگىنى ائشيتىدى. آتدان
آيغىر، دوه دن بوغرا، قويونداق قوچ كسىردى. "اوغلانچىغىمىن ايلكك اووودور،
اووۇ قانلى اوغوز بى لرىنى سئويندىرىب - شىنلەندىرىم!" - دئدى. خان قىزى
گۆردو كى، قازان گلير، اوزونو يىغىشىدىرىب يىرىندىن جلد دوردو. سامور جبه سىنى
آينىه كئىدى. قازانين قارشىسىنا گلىب اوز اورتوگونو قالدردى. قازانين اوزونە
سارى باخدى. ساغ - سولونا گۆز گزدردى. اوغلو اوزوزو گۆرمەدى. قارا باغرى
سارسىلدى، اورگى يىرىندىن اوينادى، قارا قىيىلمىش گۆزلرى قان - ياشلا دولدو.
قازانا سۇيلايمىش، گۆرك، خانىم، نه سۇيلايمىش، دئمىشىدىر:

برى گل، سالور بىي، سالور گۆيچكى!

باشىمىن بختى، ائويمىن تاختى!

خان آتامىن كوركىنى،

خانىم آتامىن سئويلەنى،

آتا - آتامىن وئردىگى،

گۆز آچاراق گۆردوگوم،

كۆنول وئرىب سئودىگىم.

ايگىد بىيم قازان!

قالخىب يىرىندىن سن دوردون،

اوغلونلا گۆزل قارا ياللى قازلىق آتىنى مىندىن.

بوئینو اوزون وحشی کئیکى ووروب - ییخدین،
 سن آتینی یوکلە تدین، گئری دؤندون؟
 ایکی گئتدین، بیر گلیرسن، بالام هانی؟
 قارا دؤوراندا تاپدیغیم اوغلو م هانی؟
 تکجه بییم گؤرونمور، باغیریم یانیر.
 آسیلان اوچوروم قایالاردان
 قازان، اوغلو مو اوچوردونمو؟
 تالی سازین آسلانینا یئدیرتدینمی؟
 آغ اللرینی قوللاریندان ساریتدینمی؟
 کافیرلر اؤنوندە قاچیرتدینمی؟
 دؤرد یانینا باخدیردینمی؟
 دیل - داماغینی قوروتدونمو؟
 قارا گؤزدن آجی یاشلار آختیدینمی؟
 "خانیم آنا، بی آتا!" - دئییب آغلادتینمی؟

یئنه سؤیلایب دئیر:

اوغول، اوغول، آی اوغول! ائویمین دیرگی اوغول!
 قارشى یاتان قارا داغین یو کسگی، اوغول!
 قاراليجا گؤزلریمین ایشیغی، اوغول!
 آجی یئلر اسمەدن، قازان، قولاغیم جینگیلده ییر.

ساریمساق اوتونو یئمەدن، قازان، ایچیم گۆینە بیر.
 ساری ایلان سانجمادان آغ بدنیم قالخیر - شیشیر.
 قوروموشجا سینەمدە سودوم اویناییر.
 یالقیزجا اوغول گۆرونمور، باغیریم یانیر.
 یالنیز اوغول خبرینی، قازان، سۆیلە منە!
 دئمز سنسە، یانا - یانا قارغایارام، قازان، سنە!
 آناسی بیر سوئی داها سوئیلایب دئییر:

قارغی نیزە اوینادانلار گئتدی، گلدی.
 قیزیل نیزە اوینادانا، یارب، نە اولدو؟
 قاراجیق آتا مینلر گئتدی، گلدی.
 بدوی آدی بیر اوغولا، یارب، نە اولدو؟
 نۆکر گلدی، نائب گلدی.
 یالنیز بیر اوغولا، یارب، نە اولدو؟
 یالنیز اوغول خبرینی، قازان، سۆیلە منە!
 دئمز سنسە، یانا-یانا قارغایارام سنە!

بیر داها سوئیلا میشدیر:

قورو - قورو چایلارا سو بوراخدیم؛
 قارا دونلو درویشلره نذیر وئردیم.

يان - يۇرمە باخديقدا قونشوما ياخشى باخديم.
 اوموب - كوسنه، ديلنچى يە يىمك وئرديم.
 آج گۇرسم، دۇيوردوم؛ چىلپاق گۇرسم، گىيىندىرديم.
 دىلك ايله بيرجه اوغول گوجلە تاپديم.
 يالنىز اوغول خبرىنى، آقازان، سۇيله منە!
 دىمىز سىنسە، يانا - يانا قارغايارام سە!

بىر داھا سۇيلايمىشدير:

قارشى ياتان اوجا داغدان
 بىر اوغول اوچوردونسا، دى منە،
 كولونگله يىخديرىم!
 جوشغون آخان يويرك سودان
 بىر اوغول اوچوروب - آختىدىنسا، دى منە،
 منبعينى - منصينى داغيدىم!
 آزغىن دىنلى كافىرلرە
 بىر اوغول توتوردونسا، دى منە؛
 خان آتامىن يانىنا گىدىم من،
 بۇيوك قوشون، بول خزينە آلیم من.
 يارالانىب قازلىق آتىمدان ائىمە يىنجە،
 اتگىملە آلجا قانىمى سىلمە يىنجە،

قول - بود اولوب يئر اوزونه دوشمه يىنجە،
 بيرجه اوغلو مون خبرىنى آلمايىنجا
 كافير يوللاريندان دۇنمە يىم من! - دئدى.
 بوخسا، آقازان، آياقدان باشماغىمى چىخارىم؟
 آغ اوزومه اوْزونجا ديرناقلارىمى چالىم؟
 پايىز آلماسى كىمى ياناغىمى يىرتىممى؟
 اوْز چادراما، دونوما قانىمى آخىدىممى؟
 سنىن يوردونا آغىر بير شيون سالمايىممى؟
 "اوغول، اوغول!" دئيه رك هامىنى آغلادىممى؟
 قىزىل دوه سوروسويله بوردان كئچدى؛
 كۆشكلىرى مله يرك اوردان كئچدى.
 بالاجىغازىمى ايتيرمىشم، مله يىممى؟
 بير قاراجىق قازلىق آت دا بوردان كئچدى،
 قولونجوغو كيشنه يرك اوردان كئچدى.
 قولونجوغو مو ايتيرمىشم، كيشنه يىممى؟
 يايلاقدا كى آغجا قويون بوردان كئچدى،
 قوزوجوغو مله شر ك اوردان كئچدى.
 قوزو بالامى ايتيرمىشم مله يىممى؟
 "اوغول" دئيه هيچقير يىممى، اينله يىممى؟

بير داها سويلاميشدير:

قالخېب يثرىمدن دوروم، دئيرديم.
 قارا ياللى قازلىق آتېما مېنىم، دئيرديم.
 قالين اوغوز ايچينده گزيم - آراييم، دئيرديم، -
 اوغلو ما بير آلا گۆزلو گلين آليم، دئيرديم.
 قارا يثرده آغ اوتاقلې چاديرلار قوردوروم، دئيرديم.
 اوغلو مو هوسله بى اوتاغينا كئچيريم، دئيرديم.
 مورادينا، مطلبينه يئتيريم، دئيرديم.
 مورادېما، آرزوما يئتيرمه دين مى،
 دردلى باشيمين قارغيشى توتسون، قازان، سنى!
 بير بېيم گۆرونمور، باغريم يانير،
 نئيله دين، سؤيله منه!
 دئمز سنسه، يانا - يانا قارغارام، قازان، سنه!

اوغلانين آناسى بئله دئديكده قازانين عاغلى باشيندان گئتىدى. قارا باغرى
 سارسيلدى، اورگى يثريندن اوينادى. قارانلىق چؤكموش گۆزلرى قان - ياشلا
 دولدو. دئدى: "عزىزيم، اوغول گلسه يدى، سندنمى سؤروشارديم؟ قورخما، فيكىر
 ائله مه، اوودا دير. اوودا قالان اوغول اوچون غملى نه! من قازانا يئددى گون مهلت
 وئر! يثرده ايسه اوغلونو يثردن چيخاريم؛ گۆيده ايسه، گۆيدن ائنديريم. تاپا بيلديم،
 تاپديم؛ تاپماسام، تانرى وئردى، تانرى آلدى، نئيله يك؟ سنىله بيرليكه قارا شيوتە
 گيرك."

خان قیزی دئیر: "قازان، اوغلانین اوډا اولدوغونا اوندا اینانارام کی، یورغون آتینلا، کوتله شمش نیزه نله آردینا دوشه سن".

قازان گثری دؤندو. گلدیگی یولو آلیب چاپدی. گئجه نی گوندوزو قاتدی. اوغلانین آناسی دویمادان ال آلتی بویوردو: "دوخسان دسته گنج اوغوز آریمجا گلکسین! بی لر بیلکسین کی، اوروز دوستاقدیر"، - دئدی.

... او یثره گلدی کی، دوشمن باسیلمیشدی. گؤردو اوغلانین آلا گؤزلو قیرخ ایگیدی قیریلیمیشدیر. اوغلانین بدوی آتی اوخلانمیش یاتیر. مئیتلر آراسیندا اوغلونو تاپمادی. قیزیل دستکلی قامچیسینی تاپدی. یقین بیلدی کی، اوغلو کافیرلره دوستاقدیر، آغلادی:

اوجا داغیمین ذیره سی اوغول!

جوشغون سؤلاریمین داشقینی اوغول!

قوجالیغیمدا ایتیردیگیم یالنیز اوغول! - دئدی،

هیچقیردی. کافیرین ایزینه دوشدو. کافیر دربندده ساکین اولموشدو. اوغلانا قارا یاپینجی گئیدیرمیشدیلر. ائشیکده، قاپی آغزیندا قورو یثرده قویموشدولار؛ گیرن باسیر، چیخان باسیردی. فیکیرله شیردیلر: "بو قاری دوشمن، یاد اوغلو الیمیزه دوشموشکن عذابلا اؤلدورک!". اوروزون بئله قورو یثرده آتیلدیغی واختدا قازان خان یئتیشدی. قوتور آتینی اویناتدی. کافیرلر قازانین گلدیگینی گؤروب تشویشه دوشدولر. کیمی آت مینیر، کیمیمی زیرئهللی پالتار گئیر. اوغلان باشینی قالدیریب سوروشدو: "اده، کافیر، نه اولوب؟" کافیر دئدی: "آتان گلیب، توتماق ایسته ییریکک." اوغلان دئیر: "آمان، آی کافیر، آمان!

تانرىنىن بىرلىگىنە شېھە يوخدور!" كافرلر اوغلانا آمان وئردىلر، الينى - گۇزونو آچدىلار. اوغلان آتاسىنا قارشى گلدى، سۇيلادى، گۇرك، نه سۇيلادى؛ اوروز دئدى:

برى گل، آبى آتا!
 هارادان بىلدىن دوستاقلېغىمى؟
 آغ اللرىمىن باغلاندىغىنى؟
 آغ بوينو ما قىل سىجىمىن تاخىلدىغىنى؟
 قارا گۇز اىگىدلرىمىن قىرىلدىغىنى؟
 سن گلېنجه، آتا، كافرلر دانىشدىلار:
 "قوتور آتلى قازانى توتون،
 آغ اللرىنى، قوللارنى باغلاين.
 سس - سمىرسىز گۇزل باشىنى كسىن.
 آلجا قانىنى يئر اوزونه تۇكون.
 اوغلو ايله اۋزونو بىر يىردە اۋلدورون.
 "اوجاغىنى سۇندورون!" - دئە سۇيله دىلر.
 خان آتا، قورخورام سىيردركن
 قوتور آتىنى سوروشدوره سن،
 ووروشاركن اۋزونو توتدوراسان،
 خبرسىزجه گۇزل باشىنى كسىدیره سن.
 آغ بىرچكىلى آنامى "اوغول" دئىر كن

"باشیم بختی قازان" - دئییه آغلاداسان.

قاییداراق، آتا، گئری یه دؤن!

سور آتینی، قیزیل طاغلی ائوینه گئت!

قوجالمیش آنامین اومیدی اول!

قارا گؤزلو باجیمی آغلانما!

قاریمیش دردلی آنامی سیزلاتما!

آتا اؤلسه اوغلو اوچون، عیدیر،

یارادانا آند وئریم سنی، آتا، قایداراق گئری یه دؤن، ائوینه گئت!

قوجا آنام قارشیلاییب سوروشسا،

آتا، دوغرو خبر وئر:

سنین اوغلونو دوستاق گؤردوم، دئی!

آغ اللرینی قوللاریندان باغلی گؤردوم، دئی!

قیل سیجیمی آغ بوینونا تاخیلی گؤردوم، دئی!

قارا دؤنوز دامیندا یاتیردیرلار، دئی!

قیل یاپینجی بوینونو سورتموشدور، دئی!

آغیر بوخوؤ توپوغونو دؤینک اندیب، دئی!

یانمیش آرپا چؤرگی، آجی سوغاندیر یشمگی، دئی!

آنم منی اؤزو اوچون درد ائتمه سین!

بیر آی یولا باخسین، گلمه سم، ایکی آی باخسین!

ایکی آیدا گلمه سم، اوچ آی باخسین!

اوچ آیدا گلمه سم، او واخت بیلسین اؤلموشم.

آيغير آتيمي كسديريپ، آشيمي وئرسين!
 ياد قيزيدير، آروادىما اذن وئرسين،
 منيم بى اوتاغيما آيريسى گيرسين!
 منيم آنام گۆي گيئنيپ قارا سارينسين!
 قالين اوغوز ائلينده ياسيمي توتسون!
 منيم باشيم سنين يولوندا قوربان اولسون!
 گئرى دۇن، آتا!

اوغلان بير داهيا سويلاميشدير، گؤركك، خانيم، نه سويلاميشدير:

قارشى ياتان اوجا داغلار ايستهسه، ائل يايلاز.
 آشقين - داشقين سئلر - سولار ايستهسه، آخار - چاغلار.
 قاراجيق آتلار ساغلام اولسا، قويون وئرر.
 قايتاباندا قيزيل دوه ساغلام اولسا، دوغار - تۇرر.
 يايلاقداكى آعجا قويون ساغلام اولسا، قوزولايار.
 ايگيد بى لر ساغلام اولسا، اوغلو دوغولار.
 سن ساغ اول، آنام ساغ اولسون،
 آلايه سيزه مندن ياخشى اوغول وئرر.
 آنام منه حلال اتسين آغ سودونو،
 ووروشما، سن، قايت، آتا، قايت گئرى!

قازان خان بورادا سوْیلا میش، گۆرک، خانیم، نه سوْیلا ییب دئیشدیر:

اوغول، اوغول، آی اوغول!
 قارشیدا کی اوجا داغیمین ذیروه سی اوغول!
 گوجللو بئلمین قوتی، جانیم اوغول!
 قارانلیق گۆزلریمین ایشیغی اوغول!
 دان سؤ کولنده یثریمدن سنینچین دورمو شام.
 قوتور آتی چاپاراق سنینچین یورمو شام.
 کیره - توزا سنه گۆره بولامیشام آغ دوتومو.
 قوربان وئرم قوی سنینچین من باشیمی، بو جانیمی.
 سن گنده لی اوجا تاختیم گۆیده ایکن یثره ائندی.
 ناغارالار، طیللر ده گومبور - گومبور دؤیولمه دی.
 عظمتلی دیوانیمدا بوتون ایشلریم دایاندى.
 تانیدیغیم بی زاده لر آغ چیخاریب قارا گئیدی.
 قازا بتزر قیز - گلینیم آغ چیخاردی، قارا گئیدی.
 قاریمیش آنان قان - یاش تۆکدو.
 آغساقال آتانین هوشو باشیندان گئتدی.
 اوغول، بوردان قاییداراق انوه گئتسم،
 آعجا اوزلو آنان گلیب "اوغول" دئسه،
 دئییممی کی، قیل اؤرکن ده آغ بوینونا تاخیلیدیر؟
 دئییممی کی، آغ اللری آرخاسیندا باغلیدیر؟

دئيممى كى، نئجه سنى يويوردورلور آياقلا؟
 اوندا منيم بس ناموسوم هارا گئتسين، دئ، بالا؟
 قيل ياپينجى نئجه سورتموش بويونجوغونو، دئيممى؟
 آغير بوخوو نئجه دؤيوب توپوغونو، دئيممى؟
 آرپا چؤرگى، آجى سوغان ناھاريدير، دئيممى؟

قازان يئنە دئير:

قارشيدا كى اوجا داغلار.
 قوروسا، اوتو بيتمز، ائل يايلاماز.
 آخيتيلى گؤزل سولار
 قوروسا، آشيب - داشماز.
 دؤهلر قاريسا، نسيلى وئرمز.
 قاراجيق آتالار قاريسا، قولون وئرمز.
 ايگيدارلر قوجالسا، اوغلو اولماز.
 آتان قوجا، آنان قارى
 سندن ياخشى آلاھ بيزه اوغول وئرمز.
 وئرسه بئله، سنين يئرني توتا بيلمز.
 قارا بولود اولوب گؤي آسيماندا،
 كافيرين اوستونده قوي گورلاييم من.
 آغ ايلدير يم اولوب قوي چاخيم من.

کافیری قامیش کیمی اود اولوب يانديریم.
 بیر نفرین یثرینه دوققوزونو سایدیریم.
 ووروش، دؤیوش سسیله قوی عالمی دولدوروم.
 یارادان آلاهه کؤمگیم اولسون!

قوتور آتیندان یثره ائندی، آخیب گئدن تمیز سودا یویوندو. آغ آلنینی یثره قویدو. ناماز قیلدی، آغلادی. قادیر آلاهدان گوج ایسته دی. محمده صلوات چکدی. دوه کیمی کوکره دی. آسلان کیمی نره چکیب هایقیردی. آتا کافیرلره یالقیز هجوم ائتدی، آت سوروب قیلینج ووردو. دؤن - دؤنه یاخشیجا ووروشدو، کافیری مغلوب ائتمک ایسته دی، باجارمادی. بیر ساعات عرضینده آتلا اوچ دفعه هجوم ائتدی. بیردن گؤز قاپاغینا قیلینج توخوندو. قارا قانی شورولدایب، گوزونه تۆکولدو. اوزونو خلوت یثرلره سالدی. گؤرک، ایندی یارادان نیله بیر.

بو یو اوزون بۇرلا خاتون اوغلونو آندیقجا قراری قالمادی. قیرخ اینجه بئللی قیز - اوغلانلا قارا آیغیرینی چکدیریب میندی. بؤیوک قیلینجینا قورشاندی. "باشیمین تاجی قازان گلمه دی"، - دئییه ایزینه دوشوب گئتدی. گلیب، گلیب قازانا یاخینلاشدی. قازان اوز آروادینی تانییا بیلمه دی. دئییر:

قارا آیغیرین جیلوؤتو منه وئر، ایگید!
 آباق ساخلا، اوزومه باخ بیر، ایگید!
 آلتیندا کی قارا آیغیری منه وئر، ایگید!
 الینده کی سور نیزه نی

يانيندا كى گۇى پولاد سىلاحي منه وئر، اىگىدا!
 بو گونومده كۇمك اول منه!
 قالا - اۆلكه وئريم سنه!

بو رلا خاتون دئير:

قارشىمى آليب، اىگىد، منى نه ساخلاير سان؟
 منيم كئچميش گونومو نه يادىما سالىر سان؟
 قالخىب يئرinden دوران قازان!
 قاراگۆز آتين بئلينه ياتان قازان!
 آپاراراق اوجا داغىمى يىخان قازان!
 كۆلگهسى تىك ايرى آغاجىمى كسن قازان!
 بىچاق آليب قانادلاريمى قيران قازان!
 يالنيز اوغلوم اوروزا قىيان قازان!
 آت اوستونده اوتورمايىب، آياق اوسته چاپان قازان!
 اوزنگيه يىغىشمازدى ديزين سنين
 خان قيزىنى، - آروادىنى تانىماير گۆزون سنين!
 نه اولموشدور سنه بئله، اؤز هوشونو ايتيرميسن؟
 چال قىلينجىنى، يئتديم، قازان!

بو زامان اوغوز ايگيدلري بير - بير يئتيشدى. گورک، خانيم، کيملر يئتيشدى:

قارادره آغزيندا آلايه وئرن، قارا بوغا دريسيندن بشيگي نين اورتوگو اولان، آجيغي توتاندا قارا داشى كول ائيلهين، قارا ييغيني انسە سينده دويونلهين، قازانين قارداشى قارا گونه چاپار يئتدى: "چال قيلينجيني، قازان قارداش، چاتديم!" - دئدى.

اونون آردينجا گورک، خانيم، کيملر يئتيشدى:
دمير قاپى دربندده کى دمير قاپيني آلان، آلتيمش توتامليق بؤيوک نيزه سينين اوجوندا ايگيدلري بؤيوردن، قازان کيمي پهلوانى بير ساواشدا اوچ دفعه آتيندان ييخان قيان سلجىک اوغلو دلى دونداز چاپاراق يئتدى:
"چال قيلينجيني، آغام قازان، چاتديم!" - دئدى.
اونون آردينجا، گورک کيملر يئتدى:

گنديب بايندير خانين دوشمىنى ايجازه سيز باسان، آلتيمش مين کافيره قان قوسدوران غفلت قوجا اوغلو شير شمس الدين چاپاراق يئتدى: "چال قيلينجيني، آغام قازان، چاتديم!" - دئدى.

اونون آردينجا، گورک، کيملر يئتدى:
پاراسارين بايورد حاصاريندان سيچرايب آشان، آتى بؤيوک گلين اوتاغىنين قارشى سينا گلن، قالين اوغوز سئويملىسى، قازان يمين دوستو - سيلاحداشى بوز آيغىرلى بئيرک چاپاراق يئتيشدى: "چال قيلينجيني، خانيم قازان، چاتديم!" - دئدى.

اونون آردينجا، گورک، کيملر يئتيشدى:

چایا باخسا، قیلینج چالان، قارا قوش اردملی، قوراما قورشاقلی، قولاغی قیزیل کوپه‌لی، قالین اوغوز بی‌لرینی بیر - بیر آتدان ییخان قازیلیق قوجا اوغلو یئینک بی‌ چاپاراق یئتدی: "چال قیلینجینی، آغام قازان، چاتدیم!" - دندی. اونیون آردینجا، گورک، کیملر یئتیشدی:

ایبیرمی دورد بوینو تعریف اندیب اوخشیان دلی دونداز یئتدی. اونیون آردینجا مین نفرین باشچیزی دویر یئتدی. اونیون آردینجا مینباشی بوگدوز آمن یئتدی. اونیون آردینجا دوققوز طایفانین باشچیزی آروز یئتدی. سایدیقجا اوغوز بی‌لزی توکنن دئیل.

قازانین بوتون بی‌لری یئتدی، اطرافینا ییغیلدیلار. تمیز سودا یویوندولار. ایکی رکعت ناماز قیلدیلار. آدی گوزل محمد(ص)ه صلوات گتیردیلر. جسارتله کافیرین اوستونه آت سالدیلار، قیلینج چالدیلار. اوگون جییرلی، جسور ایگیدلر بللی اولدو. اوگون نامردلر گیزلنمگه یئر آختاردی. بیر قیامت ساواش اولدو، مئیدان باشلا دولدو. بیر قیامت گونو اولدو، بی‌نؤکردن، نؤکر بی‌دن آیریلدی.

اوغوز بی‌لری ایله دلی دونداز ساغدان هجوم ائتدی. جسور ایگیدرله قارا بوداق سولدان هجوم ائتدی. قازان اوزو دوشمن قوشونونون مرکزینه هجوم ائتدی. تکور ایله شؤکلو ملیکه چاتدی. بویوردوب آتدان سالدی. آل قانینی یئر اوزرینه تۆکدو.

ساغ طرفده دونداز قارا توکنه قارشى گلدی. قیلینجلایب یئر سالدی. سول طرفده بوغاجیق ملیکه قارشى قارا بوداق گلدی. نیزه سیله سانجیب یئر چالدی، بیر آندا باشین کسدى.

بویو اوزون بورلا خاتون کافیرین قارا بایراغینی قیلینجلادی، یئر سالدی.

تکور باسیلدی، قالان دوشمنلر قاچدی. دره لرده کافیرلره قیرغین دوشدو. اون بش مین کافیردن کیمی قیریلدی، کیمیمی توتولدو. قازان، اوغلونون یانینا گلدی. آتیندان دوشوب، اللرینی آچدی. آتا ایلہ اوغول قوجاقلاشیب گؤروشدولر. اوغوزلاردان اوچ یوز ایگید هلاک اولدو. قازان، اؤز اوغلونو خلاص ائدیپ کئری دؤندو. هامی بیر - بیرینی تبریک ائدی. اوغوز بی لری سئویندیلر، بؤیوک غنیمت الده ائتدیلر. قازان آغجا قالا سورمه لیگه گلیب، قیرخ اوتاق تیکدیردی. یئددی گون، یئددی گنجه یئمک - ایچمک اولدو. قازان قیرخ ائولی قوللا قیرخ خدمتچی قیزی اوغلونون باشینا چئویریب آزاد ائیلهدی. قهرمانلیق گؤسترلره بؤیوک اؤلکه وئردی، جبّه - چوخا وئردی. ددهم قور قود گلیب قوپوز چالدى، اوخودو: بو اوغوزنامه نی دوزدو قوشدو. بئله دئدی:

ایندی هانی او دئدیگیم بی ارنلر؟

دوینا منیمدیر دئینلر!

اجل آلدی، یئر گیزله دی،

فانی دوینا کیمه قالدی؟

گلیملی - گئدیملی دوینا،

سون اوجو اؤلوملو دوینا!

خئیر - دوعا وئرک، خانیم:

يثرلى اوجا داغين ييخيلماسين!
 كۆلگه لى ايرى آغاجين كسيلمه سين!
 جوشغون آخان گۆزل سويون قوروماسين!
 قانادلارينين اوجو قيريلماسين!
 آلاله سنى نامرده محتاج ائتمه سين!
 چاپاركن آغ - بوز آتين بودرمه سين!
 ووروشاندا ايتى پولاد قيلينجين گؤدلمه سين!
 آلاله وئرن اوميدىن اوزولمه سين!
 آخير گونده آرى ايماندان آيرماسين!
 آغ آلنيمىزى يثره قويوب بش كلمه دوعا ائديك، قبول اولسون!
 اولو تانرى ييغيشديرسين، ساخلاسين گوناھمىزى،
 آدى گۆزل محمد(ص)ه باغيشلاسين، خانيم، هئى!!!

دوځا قوځا اوغلو دلی دومرول بویو

دئیلنه گوره، خانیم، اوغوزلارین آراسیندا دوځا قوځا اوغلو دلی دومرول دئیلن بیر ایگید واردی. قورو بیر چایین اوزرینده بیر کۆرپو سالدیرمیشدی. کۆرپودن کئچندن اوتوز اوچ آخچا، کئچمک ایسته مەیندن قیرخ آخچا آلیردی. بونو نییه بئله اندیردی؟ اونا گوره کی، "مندن جسور، مندن گوجلو بیر ایگید وارمی کی، چیخیب منیمله ساواشسین؟ - دئیردی؛ منیم جسورلوغومون پهلوانلیق و ایگیدلیگیمین شهرتی روما، شاما گنډیب چاتمیشدیر"، - دئیردی.

بیر گون کۆرپونون یانیندا اوبانین بیر بؤلوک جاماعاتی چادیر قورموشدو. همین اوبادا بیر گۆزل ایگید خسته لئیمیشدی. آلاهیین امری ایله او ایگید اۆلدو. کیمی "اوغول" - دئی، کیمی "قارداش" - دئی آغلادی. او ایگیدین اوستونده برک قارا شیون قوپدو. گۆزلەنیلمه دن دلی دومرول چاپاراق یتیشیدی، دئدی: "آی ابله لر، نه آغلایرسیز؟ منیم کۆرپومون یانیندا بو های - کوی ندير، نییه شیون سالمیسیز؟". "خان، بیر یاخشی ایگیدیمیز اۆلدو، اونا آغلاییریق"، - دئدی لر. دلی دومرول دئیر: "آیا، ایگیدینیزی کیمی اۆلدوردو؟". دئدی لر: "والله، ایگید بی، آلا - تعالی دان بویروق اولدو. آل قانادلی عزراییل او ایگیدین جانینی آلدی". دلی دومرول دئیر: "ائه، عزراییل دئدیگینیز نه کیشی دیر کی، آدامین جانینی آلیر؟ یا قادیر آلا، بیرلیگین، وارلیغین خاطیرینه، عزراییلی منیم گۆزومه گۆستر، ووروشوم، گوله شیم، دؤوشوم - یاخشی ایگیدلرین جانینی قورتاریم. بیر داها یاخشی ایگیدلرین جانینی آلماسین". دلی دومرول قایتیدی، ائوینه گلدی.

آلا - تعالی یا دومرولون سۆزو خوش گلمه دی.

"باخ بیر، دلی آخماق منیم بیرلیگیمی تانیمیر، کؤمگیمه کریمه شوکور ائلیمیر. منیم بؤیوک ساراییمدا گزیب مغرورلوق ائله ییر؟" - دئدی. عزرایلا امر ائتدی کی، ائی عزراییل، گت او دلی ابلهین ده گؤزوننه گؤرون، بنیزینی سارالت، خیریلدا دیب جانینی آل!

دلی دومرول قیرخ ایگیدله یئیب - ایچیپ اوتورارکن بیردن عزراییل گلیب چیخدی. عزراییلی نه قاپیچی گؤردو، نه گؤزتچی. دلی دومرولون گؤرن گؤزو گؤرمه دی، توتان اللرینده قوت قالمادی. دنیا - عالم دلی دومرولون گؤزونده قارالدى. دلی دومرول چاغیریب سؤیلا ییر، گؤرک، خانیم، نه سؤیلا ییر، - دئییر:

واى، نه هییتلی قوجاسان؟

قایپچیلار سنی گؤرمه دی.

گؤزتچیلر ده دؤیمادی.

گؤرن گؤزوم قارالدى،

توتان الیم یورولدو.

جانیم تیتَرتمه دوشدو،

قیزیل قرح الیمدن یشره دوشدو.

آغزیم دؤندو بوز کیمی،

سومو کلریم اوؤولدو دوز کیمی،

آی ساققاللی آغ قوجا،

گؤزلری دؤمبا قوجا،

واى، نه قورخونج قوجاسان، دئ منه!

قادام - بالام توخونار بو گون سنه!
 بئله دئینده عزراييلين آجيغي توتدو. دئير:

اده، دلی ابله!

گوزومون دومايیغینی نه بینمیرسن؟
 گویچک گوزلو قیزلارین - گلینلرین، جانینی چوخ آلمیشام!
 ساققالیمین آغلیغینی نه بینمیرسن؟
 آغساققال، قاراساققال ایگیدلرین جانینی چوخ آلمیشام!
 ساققالیمین آغاردیغینین معناسی بودور!

آی دلی آخماق، اویونوب دئیردین "آل قانادلی عزرايیل منیم الیمه
 دوشهیدی، اولدورهیدی؛ یاخشی ایگیدین جانینی اونون الیندن قورتارایدیم".
 ایندی، آی دلی، گلیمیش کی، سنین جانینی آلیم. وئیرسنمی، یوخسا منیمله
 دویوشورسن؟

دلی دومرول دئیر: "آیا، آل قانادلی عزرايیل سن سنمی؟". "بلی، منم!" -
 دئدی. "بو یاخشی ایگیدلرین جانینی سنمی آلیرسان؟" - دئدی. "بلی، من
 آلیرام"، - دئدی. دلی دومرول دئیر: "اده، قاپیچیلار، قاپینی اؤرتون! آی عزرايیل،
 من سنی گئن یترده آختاریردیم، دار یترده یاخشی الیمه کئچمیسن، دئیہ سن؟ من
 ایندی سنی اولدوروم، یاخشی ایگیدلرین جانینی قورتاریم!". بؤیوک قیلینجینی
 سییردی، الینه آلدی. هجوم ائتدی کی، عزرايیلی وورسون. عزرايیل بیر گؤیرچین
 اولوب، پنجره دن اوچدو - گتتدی.

ایگید دلی دومرول الینه چالیدی، قاه - قاه گولیدو. دئدی:
 "ایگیدلریم، عزراییلین گؤزونو ائله قورخوتدوم کی، گئن قاپینی قویدو،
 دار باجادان قاچدی. منیم الیمدن گؤیرچین کیمی بیر قوش اولوب اوچدو. آی
 های، من اونو قیزیل قوشا آلدیرماینجا قویارامی جانینی قورتارسین؟! "دوردو،
 آتینا میندی. شاهینی الینه آلیب، آردینجا دوشدو. بیر - ایکی گؤیرچین اؤلدوردو،
 دؤندو ائوینه گلرکن عزراییل اونون آتینین گؤزونو گؤرونسۇ. آت اورکدو. دلی
 دومرولو گؤتوروب یثره ووردو. قارا باشی فیرلاندی، هوشسوز قالدی. عزراییل آغ
 کؤکسونون اوستونه قوندو. دلی دومرولا میریلدانیردی. سونرا اونو بوغماغا
 باشلادی.

دلی دومرول دئیر:

آی عزراییل، آمان!
 تانرینین بیرلیگینه شبهه یوخ، اینان!
 من سنی بئله بیلمز ایدیم.
 اوغرو کیمی جان آلدیغینی دویماز ایدیم.
 بیزیم بؤیوک ساحه لی داغلاریمیز اولور،
 او داغلاریمیزدا باغلاریمیز اولور.
 او باغلارین قارا سالخیملی اوزومو اولور.
 او اوزومو سیخیرلار، آل شرابی اولور.
 او شراب دان ایچن سرخوش اولور.
 سرخوشدوم، دویمادیم؛ نه دئدیگیمی بیلمه دیم.

بى ليككن اوسانمادىم، ايگيدليككن دويمادىم.

جانىمى آلما، عزرايىل، آمان وثر!

عزرايىل دئير: "آي دلى آخماق، منه نه يالواريرسان، آلاە - تعالى يا يالوار. منىم اليمده نه وار؟ من بو يروق قولويام". دلى دومرول دئير: "بس جان وثرن، جان آلان دا آلاە ديرمى؟". "بلى، اودورا" دئدى. عزرايىلا دؤنوب دئدى: "بس سن نه ايش گؤرورسن؟ سن آرادان چىخ، من آلاە - تعالى ايله خبرله شىم". دلى دومرول بورادا سوئلامىش، گؤرك، خانىم، نه سوئلامىشدىر:

او جالاردان اوجاسان،

كىمسه يىلمز نئجه سن.

گؤزل تانرى!

نئجه جاهيللر سنى

گؤيده آرار، يثرده ايستر.

سن مؤمن لر كؤنلونده سن.

سن بؤيوكسن، قدرتلى سن،

ابدى سيرر صاحىبى سن.

جانىمى آلسان، اؤزون آل.

قويما، عزرايىل آلسين!

دلى دومرولون سؤزو بورادا آلاە - تعالى يا خوش گلدى. عزرايىلى

چاغيرىب دئدى كى، بو دلى منىم بيرليگىمى بىلدىگى، بيرليگىمه شو كور ائتدىگى

اوچون اونون جاني عوضينه جان تاپ؛ قوى دلى دومرولون جاني آزاد اولسون!

عزرايىل دئىير: "آي دلى دومرول، آلاھىن امرى بئله اولدو كى، دلى دومرول اؤز جاني يثرينه جان تاپسين، اونون جاني آزاد اولسون!". دلى دومرول دئىير: "من جاني نئجه تاپيم؟ بير قوجا آتام، بير قارى آتام وار، گل گئدك، ايكي سيندن بيرى بلكه جانيني وئردى، آل، منيم جانيم قالسين!".

دلى دومرول دوروب آتاسينين يانينا گلدى. آتاسينين اينى اؤپوب سويلاميش، گؤرك، خانيم، نه سويلاميشدير؛ دئدى:

آغ ساققاللى عزيز، حۇرمتلى، جانيم آتا!
 ييلير سنى، نه لر اولدو؟
 گوناھ سۇز سۇيله ديم، -
 آلاھا خوش گلەدى،
 گۇيده آل قانادلى عزرايىلا
 امر ائله دى، اوچوب گلدى.
 باسيب قونموش آغ كؤكسومه،
 شيرين جاني آليز مندن.
 آتا، سندن جان ايسترم، وئرسنى؟
 يوخسا "اوغول، دومرول!" دئيه آغلارسانمى؟

آتاسى دئىير:

اوغول، اوغول، آی اوغول!
 جانیمین بیر پاراسی اوغول!
 دوغولاندا دوققوز بوغرا اؤلدوردو گوم آسلان اوغول!
 قیزیل تاغلی اوجا ائویمین دیرگی اوغول!
 قازا بنزر قیز - گلینیمین چیچگی اوغول!
 قارشى یاتان اوجا داغیم گر کسه،
 سؤیله، اولسون عزرا ییلین یایلاغی!
 سویوق - سویوق بولاقلاریم گر کسه،
 اونلار اولسون عزرا ییلین بولاغی!
 طؤوله - طؤوله شاه آتلاریم گر کسه، اونون مینیگی اولسون!
 قاتار - قاتار دوه لریم گر کسه، اونون یو کلوگو اولسون!
 یایلاقدا کی آغ قویونوم گر کسه،
 مطبخلرده اولسون اونا شولن لیک!
 قیزیل - گوموش پول گر کسه،
 خرجه سین، قورسون بؤیوک بیر شنلیک!
 دنیا شیرین، جان عزیزدیر،
 جانیمی قییا بیلرم!
 مندن عزیز، مندن یاخین
 آتان واردیر، گئت یانینا!

دلی دومرول، آتاسیندان اومیدی اوزولوب، آتینی سوردو، آناسینین یانینا
گلدی. دئیر:

آنا، ییلیرسنمی نه لر اولدو؟
آل قانادلی عزراییل گوی اوزوندن اوچوب گلدی.
منیم آعجا کؤکسومو باسیب قوندو،
خیریلدادیب جانیمی آلیر ایندی.
آتامدان جان ایسته دیم، آما وئرمه دی.
سندن جان ایسته بیرم، آنا، جانینی منه وئرسنمی،
یوخسا "اوغول، دومرول!" - دئییه آغلارسان؟
آغ اوزونه ایتی دیرناق چالارسان؟
قارغی کیمی قارا ساچینی یولارسان، آنا؟

آناسی بورادا سوئلامیش، گؤرک، خانیم، نه سوئلامیشدیر. آناسی دئدی:

اوغول، اوغول، آی اوغول!
دوققوز آی دار قارنیمدا گزديرديگيم اوغول!
بَلْگینی بئشیکلرده بله دیگیم اوغول!
اون آی دئینده یئر اوزونه گتیردیگیم اوغول!
دویونجا آغ سودومو امیزدیردیگیم اوغول!
آعجا بورجلو حاصارلاردا توتولسایدین، اوغول!

ایرنج دینلی کافیر الینده دوستاق اولسایدین، اوغول،
 قیزیل - گوموش گوجونه سنی قورتارادیم، اوغول!
 یامان یثره گئدیسن؛ گنده بیلمرم،
 دونیا شیرین، جان عزیزدیر،
 جانیمی قیا بیلمرم، یقین بیل! - دئدی.

آناسی دا جانینی وئرمه‌دی. بئله دئینده عزراییل دلی دومرولون جانینی آماغا
 گلدی. دلی دومرول دئیر:

آی عزراییل، آمان!
 آلاهمین بیرلیگینه یوخ شهبه، اینان.

عزراییل دئیر: "آی دلی آخماق! داها نه آمان ایسته‌یرسن؟ آغ ساققاللی
 آتاین یانینا گئتدین، جانینی وئرمه‌دی. آغ بیرچکلی آنانین یانینا گئتدین، جان
 وئرمه‌دی. داها کیم وئره‌جکدیر؟ دلی دومرول دئیر:
 "حسرتلیم واردیر، اونولا گؤروشم". عزراییل دئیر: "آی دلی، حسرتلین
 کیمدیر؟" دئیر: "یاد قیزی آروادیم وار، اوندان ایکی اوغلو وار؛ امانتیم وار،
 اونلارا تاپشیریم، اوندان سونرا منیم جانیمی آلاسان". آتینی سوروب آروادینین
 یانینا گلدی. دئدی:

بیلیرسنمی نه لر اولدو؟

آل قانادلی عزرايیل گۆی اوزوندن اوچوب گلدی.

منیم آغجا کؤ کسومو باسیب قوندو.

منیم شیرین جانیمی آلیر ایندی.

آتاما دئدیم، جانینی وئرمه دی،

آتاما دئدیم، جانینی وئرمه دی،

"دوینا شیرین، جان شیرین!" - دئدیله.

ایندی اوجا - اوجا داغلاریم یایلاغین اولسون!

سویوق - سویوق سولاریم بولاغین اولسون!

طؤوله - طؤوله شاهانه آتلازیم سنین مینگیین اولسون!

قیزیل طاغلی اوجا ائویم سنین کؤلگه لیگیین اولسون!

قاپار - قاپار دوه لیریم سنین یوکلوگون اولسون!

یایلاقداکی آغ قویونوم سنین شولن لیگیین اولسون!

گؤزون کیمی توتورسا،

کؤنلون کیمی سئویرسه، اونا اره گئت!

ایکی اوغلانجیغی یتیم قویما!

آرواد بورادا سؤیلامیشدیر، گؤرک، خانیم، نه سؤیلامیشدیر - دئمیشدیر:

نه دئیرسن، نه اؤتورسن،

گؤز آچاراق گؤردوگوم!

کؤنول وئریب سئودیگیم!

قوچ ایگیدیم، شاه ایگیدیم،
 شیرین داماغ وئریب اؤپوشدو گوم،
 بیر یاسدیقدا باش قویدوغوم،
 قارشى یاتان اوجا داغلاری
 سندن سونرا من نئیلرم؟
 یایلا یارسام، گوزوم اولسون!
 سویوق - سویوق سولارینی من ایچرسم، منیم قانیم اولسون!
 قیزیلینی - گوموشونو خرجه لسم، کفن لیگیم اولسون!
 طؤوله - طؤوله آتلارینی من مینسم، منیم تابوتوم اولسون!
 سندن سونرا بیر ایگیدی سئویب سئچسم،
 اره گتسم، بیر گه یاتسام،
 بیر ارذاها ایلان اولوب، منی چالسین!
 او مخنت، اعتبارسز آتان - آنان
 جان ندیر کی، سنه قییا بیلمه میشلر؟
 یئرلر شاهید اولسون، گوی شاهید اولسون،
 قدرتلی آلاهی شاهید اولسون، قوریانام سنه،
 منیم جانیم قوریان اولسون سنین جانینا!

عزرائیل راضی لاشدی، قادینین جانینی آماغا گلدی. ایگید دومرول عؤمور
 یولداشینا قییا بیلمه دی. بورادا آلاها یالوارمیش، گورکک، نهجه یالوارمیشدیر، دئییر:

اوجالاردان اوجاسان،
 كېمسە بېلمز نىجەسن!
 گۆزل تانرى، چوخ جاھىللر
 سنى گۆيدە آرار، يىردە آرزولار.
 سن مۇمن لرېن كۆنلۈندسن.
 سن ابدى حۇكمران سان.
 بۇيوك يوللار اوزرىندە
 عمارتلر ياپېم - قوروم سىنىچېن.
 ھاردا گۆرسىم، آج دۇيوروم سىنىچېن.
 چىلپاق گۆرسىم، دون گىدىرىم سىنىچېن.
 آلېرسانسا، ايكىمىزېن جانېنى بېرگە آل!
 ساغ قويورسان، ايكىمىزە دە رحم ائت!
 كرمى چوخ، قادىر آللاه!

دلى دومرولون سۆزو آللاھا خوش گلدی. عزرايىلا امر ائتدى: "دلى
 دومرولون آتا - آناسىنېن جانېنى آل! دلى دومرولا و آروادىنا يوز قىرخ ايل عۇمور
 وئردىم"، - دئدى. عزرايىل دا درحال اونون آتاسىنېن - آناسىنېن جانېنى آلدی.
 دلى دومرول عۇمور يولداشى ايله يوز قىرخ ايل دە ياشادى.
 ددە قۇرقۇد گلىب بوى بوئىلادى، سوى سويىلادى. "بو داستان دلى
 دومرولون اولسون. مندن سونرا اىگىد اوزانلار سۆيله سىنلر! آلنى آچىق، الى آچىق
 اىگىد شىخصلر دىنلە سىنلر!" - دئدى.

خئير - دوعا وئرك، خانيم:

كۆكلو اوجا داغلارين ييخيلماسين!
 كۆلگه لى ايرى آغاجين كسيلمه سين!
 جوشغون آخان گۆزل سويون قوروماسين!
 آلاھ سنى نامرده محتاج ائتمه سين!
 آغ اوزون قارشيسيندا بئش كلمه دوعا قىلديق قبول، اولونسون!
 ييغيشديريب ساخلا سين گوناھمىزى،
 گۆزل آدلى محمد(ص)ه باغيشلا سين، خانيم، هئى!!!

قانلى قوچا اوغلو قانتورالى بويۇ

اوغوزلار يىن واختىندا قانلى قوچا دئيىلن يىر مُدرِك كىشى باردى. يىر يىتىشمىش ايگىد اوغلو باردى. آدينا قانتورالى دئير دىلر. قانلى قوچا دئير:

"دوستلار، آتام اۆلدو، من قالدیم. يىرىنى - يوردونو توتدوم. صاباح كى گون من اۆلرم، اوغلو قالار. بوندان ياخشى نه اولايىلر كى، اوغول، نه قدر كى، ساغام، گل سنى ائولندىرىم!". اوغلان دئير: "آتا، منى ائولندىر مەك اىستە يىرسن سە، بىلىرسنى مە لايىق قىز نىچە اولمالى دىر؟ .. من يىرىمدن دورمادان او دورموش اولسون! من قاراجىق آتما مېنمەدن او مېنىمىش اولسون! من قانلى كافىر ائلىنە گىتمەمىش او گىندىب مە باش گىتىرمىش اولسون!".

قانلى قوچا دئير: "اوغول، سن قىز اىستە يىرسنىمىش، يىر جسور پهلوان اىستە يىرسنىمىش، اونون آرخاسىندا يىسەن - اىچەسن، گونونو خوش كىچىرسن!". دئى: "بلى، آتا جان، ائلەسنى اىستە يىرم! بس گىندەسن، يىر جىجى - مېجى تور كمان قىزىنى آلاسان، بىردن سوروشوب اوزرىنە دوشم، قارنى يىرتىلا؟". قانلى قوچا دئير: "اوغول، قىز گورمەك سندن، مال - پول خرچلە مەك مندن!".

آتاسى بئلە دئىندە اىگىدلر اىگىدى قانتورالى دوردو. قىرخ اىگىدىنى اۆزو ايلە گۆتوردو. اىچ اوغوزو گزدى، قىز تاپا بىلمەدى، قايتىدى، گىرى دۇندو. ائولرىنە گلدى. آتاسى دئير: "اوغول، قىز تاپدىنمى؟". قانتورالى دئير: "يىخىلسىن اوغوز ائللرى، مە يارايان قىز تاپا بىلمەدیم، آتا!". آتاسى دئير:

"هئى، اوغول! قىز آلماق اوچون گئىدن بئلە گىتمز". قانتورالى دئير: "بس نىچە گىندر، آتا؟". قانلى قوچا دئير: "اوغول، سحر واختى گىندىب گون اورتا

گلمکک اولماز. گون اوڤتا گئديب آخشام گلمکک اولماز. اوغول، سن تلس، مال ييغ، من سنه گئديم قيز آختاريم!"

قانلی قوجا سئوينجک، فرحله آياغا دوردو. آغ ساققاللی پیرانی قوجالان دا يانينا سالدی. ايچ اوغوزو آختاردی، قيز تايمادی. دولانندی، داش اوغوزا گلدی، تاپا ييلمه دی. دولانندی، ترابزون گلدی. سن دئمه، ترابزون تکورونون بير گؤزل - گؤيچک، ياراشيقلی قیزی وارميش. ساغينا - سولونا ايکی قوشا يای چکردی. آتديغی اوخ يثره دوشمزدی. او قيزين "قالينليغی - قافتانليغی" اوچون اوچ حيوان ساخلانيردی. آتاسی وعد ائتميشدی کی، هر کيم او اوچ حيوانی باسيب غالب گلسه، اؤلدورسه، قيزیمی اونا وئره جگم. باسا ييلمه به نين باشینی کسيردی. بئله ليکله، اوتوز ايکی کافير يينين اوغلانلارينين باشی کسيليب قالا بورجوندن آسيلميشدی. همين اوچ حيوانين بيری قودوز آسلانندی؛ بيری قارا بوغا، بيری ده بوغرا ایدی. بونلارين هر بيریسی بير اژداهايا برابر دی. باشلاری آسیلان اوتوز ايکی نفر، قودوز آسلانلا قارا بوغرانيں اوزونو گورمه ميشدی، آنجاق بوغا بوينوزوندا هلاک اولموشدو.

قانلی قوجا بو باشلاری و حيوانلاری گورنده باشيندا کی بيت آياغينا داراشدی. دئدی: "گئديم، اوغلوما دوزونو دئيم، هئری وارسا، گليب آلسين، يوخدورسا، کیمی آلساق، راضی اولسون".

آت آياغی ایتی، اوزان ديلي چئويک اولور. قانلی قوجا قاييديب گلدی، اوغوز يوردونا چاتدی. قانتورالی يا خبر وئرديلر، "آتان گلدی" - دئدیلر. او، قيرخ ايگيدله آتاسينين قارشيسينا گلدی. الینی اؤپدو، دئدی: "آتا جان، منه يارايان قيز

تا پدینمی؟" دئدی: "اوغول، هُئرین وارسا، تا پدیم". قانتورالی دئیسیر: "قیزیل - گوموشمو ایسته ییر؟ قاطر، دوه می ایسته ییر؟". آتاسی دئیسیر:

"اوغول، هُئر لازیمدیر، هُئر!" قانتورالی دئیسیر: "آتا، قارا یاللی قازیلیق آتیمی یَهَرله ییم، قانلی کافیر ائلینه هجوم ائدیم، باش کسیم، قان تۆکوم، کافیره قان قوسدوروم. قول - قاراواش گتیریم، هُئر گؤستریم".

قانلی قوجا دئیسیر: "های - های، اوغول جان! هُئر دئدیگین او دئیل. او قیز اوچون وحشی حیوان ساخلا ییلار. کیم او اوچ حیوانی باسیب اؤلدورسه، او قیزی اونا وئریلر. اؤلدورمه سه، اونون باشینی کیسب بورجدن آسیرلار".

قانتورالی دئیسیر: "آتا، بو سؤزو سن منه دئمه مه لی ایدین. ییر حالدا کی، دئدین، البتّه، گتتمه لی یم. باشیما قاخینج، اوزومه ریشخند اولماسین. خانیم آنا، بی آتا، سالامات قالین!". قانلی قوجا فیکیرلشدی: "گۆردونمو من اؤزومه نه ائدیم؟ اوغلانا قورخونج خبرلر وئریم، بلکه گتتمه سین، دؤنسون"، - دئدی.

قانلی قوجا بو زامان سو یلامیش، گۆرک، خانیم، نه سو یلایب - دئمیشدیر:

اوغول، سنین گئده جگین او یئرین
 دولامباج - دولامباج یوللاری واردیر.
 آتیلار باتدیقجا چیخا بیلمه یین
 کئچیلمز پالچیقلیق، چامورلوقلاردیر.
 اژداها ایلاتلار دله بیلمه یین
 قالین مئشه لر دیر، سیخ اورمانلاردیر.
 گۆیلره باش چکن دیک قالالاردیر.

گۆز ووروب كۆنول آلان گۆزلی وارسا،
 "های!" دئمه‌میش باش کسن جلاادی دا وار.
 بیه‌سینین چینینده قالخان اوینایار ...
 یامان یثره گئدیرسن، قاییت، دؤن گئری!
 قوجالمیش آنانی آغلتما بئله،
 آنانی اینلتمه، قاییت، دؤن بری!

قانتورالی حیرصله‌نیب دئدی:

نه سؤیله‌ییر، نه دئیرسن، آتا جان؟
 بو شیلردن قورخان آدام ایگیدمی اولار؟
 ایگید اره قورخو وئرمک عیب ساییلار.
 او دولامباج یوللاری آلا‌ه قویسا، گئجه کئچیم.
 آتلی باتان پالچیقینا قوملار تۆکوم، دۆشه‌ییم.
 اژداهانین سؤکمه‌دیگی اورمانینا
 چاخماق چاخیب، اود ووروم.
 گۆیلره باش ووران قالالارینی آلا‌ه قویسا، ووروم - ییخیم.
 اوغرون باخیب كۆنول آلان گۆزلینین بونون اؤیوم.
 چینینده قالخان اوینادان آتاسینین باشین کسیم.
 ایندی گئدیم، گئتمه‌ییم؟
 گئدرم! یا گلیم، یا گلکه‌ییم؟

يا قارا بوغرانين كۆكسو آلتيندا قالام،
يا بوغانين بوينوزونا سانجىلام،
يا قودوز آسلانين جايناغيندا ديدىلىم ...
گئىدىم، گىتىمەيىم؟ گئىدىم، يا گلىم، يا گلمەيىم! ...
يىنىدىن گۇرۇشونجە بى آتا، خانىم آنا، ساغ - سالامات قالين سىز!

گۇردولر كى، ناموس گوج گلىر، آيلىمىر، دئىدىلر: "اوغول، يولون آچىق
اوغورلو اولسون! ساغ - سالامات گئىدىب - گلەسن!".
قانتورالى آتا - آناسىنين اللرىنى اۋىدو. قىرخ اىگىدىنى يانينا سالىدى.
يئىدى گون يئىدى گىنجە آت چاپدىلار. كافىرىن سرحدىنە چاتدىلار.
چادىر قوردولار. قانتورالى يويىرك آتىنى چاپاراق گورزونو گۇيە آتير، يىشە
دوشمەدىن قايىب توتور، دئىردى:

هئى، قىرخ دوستوم، يولداشىم!
قاچان اولسايدى، يارىشسايدىم،
گوجلو اولسايدى، قاپشسايدىم،
آللاھ كۆمك ائىسەيدى،
او اوچ حيوانى اۋلدورسەيدىم،
گۈزلىرىن باشى سارى دونلو
سئلجان خانىمى آلسايدىم،
اۋيىمىزە قايىتسايدىم،

دردیم اولماز، قیرخ یولداشیم!

سیزه قوربان منیم باشیم!

بونلار بئله دانیشارکن تکورا خبر چاتدی: "اوغوز یوردوندان قانتورالی دئییلن بیر ایگید وار، قیزی نی ایستمگه گلیمیشدیر"، - دئیدیلر. کافیرلر یئددی آغاجدان گلیب اونلاری قارشیلادیلار، دئیدیلر: "ایگید، دئ گؤرک نیه گلیمیسز؟". "آلشماغا - وئریشمگه گلیمیشیک"، - دئیدیلر. حؤرم - عزت ائله دیلر. آغ چادیر قوردولار، ایری خالی دؤشه دیلر، آغ قویونلار کسدیلر، یئددی ایللیک آل ایچگی ایچیردیلر. اونلاری گؤتوروب تکورون یانینا گتیردیلر. تکور تاخت اوزرینده اوتورموشدو. یوز کافیر آلتدان یاراقلائیپ، اوستدن گئینیمیشدی. قانتورالی مئیدانی یئددی دفعه دولانیپ گلدی.

قیز مئیداندا بیر کؤشک دوزلتدیرمیشدی. یانیندا اولان بوتون قیزلار آل گئینیمیش، تکجه اؤزو ساری رنگلی دون گئیمیشدی. یوخاریدان تاماشا ائدیردی. قانتورالی گلدی، بؤیوک قولدور دسته لی تکورا سلام وئردی. تکور سلام آلدی. ایری خالی دؤشه دیلر، اوتوردو. تکور دئیر: "ایگید، هاردان گلیرسن؟". قانتورالی یئریندن دوروب گلدی. ایره لی سیچراییب، آغ آلینی آچدی. آغ ییلکلرینی سیغاللائیپ دئدی کی:

قارشیداکی اوجا داغینی آشماغا گلیمیشم!

آشقین - داشقین سولارینی کنچمگه گلیمیشم!

دار اتگینه، گئن قولتوغونا سیغینیب گلیمیشم!

آللاهین امری ایله، پیغمبرین رأیی ایله

قیزین سئلجان خانیمی آماغا گلیمیشم!

تكور دئير: "بو ايگيدىن سۇزو اۋتگمدير، اگر اينده هُنرى ده وارسا ... بو ايگيدى آنادان گلمه سۇيوندورون!". سۇيوندورولار. قانتورالى قيزىلى اينجه كتان بئزىنى بئلىنه سارىدى. قانتورالىنى چكىب مئيدانا گتيردىلر.

قانتورالى گۈزل و عاغىللى بىر ايگيد ايدى. اوغوزلاردا دۇرد ايگيد اوز اۋرتوگو ايله گزيردى. بىرى قانتورالى، بىرى قارا چكىر و اوغلو قيرخچىق، بىر ده بوز آيغىرلى بئرك ايدى. قانتورالى نىقايىنى يانا آتدى. قىز كۈشكدن باخىردى. بئل باغىسى بوشالدى، احتراضدان اۋوسل اولموش دانا كىمى آغزىنىن سويو آخدى. يانيندا كى قىزلارا دئدى: "كاش آلا - تعالى آتامىن كۈنلونه رحم سالىن، كىن كسديرىب مى او ايگيده وئرسىن. بونون كىمى ايگيد حثيفدير كى، او حيوانلار اينده هلاك اولال!".

بو زامان دمير زنجيرلى بوغانى گتيردىلر. بوغا دىز اوسته چۇكدو، بوينوزو ايله بىر مرمر داشى اوودو، پئندىر كىمى ديددى. كافىرلر دئير: "ايندى ايگيدى آتيب - يىخاجاق، يئره سريب پىرتداناغىنى چىخاراجاق. يىخىلسىن اوغوز ائللرى! بىر قىزدان اۋرتو قىرخ ايگيدله بىر بى اوغلونون اۋلمهسى نە يە لازىمدير؟". بونو ائشىندنه قىرخ ايگيد آغلاشدى. قانتورالى ساغينا باخدى، قىرخ ايگيدىنى آغلار گۇردو. سولونا باخدى، يئنه آغلايىردىلار. دئدى: "هئى، قىرخ دوستوم، قىرخ يولداشيم، نيه آغلايىرسىنيز؟ كۈكلنمىش قوپوزومو گۇتورون، تعريفله يىن، مى!". بورادا قىرخ ايگيد قانتورالىنى اۋيوب - تعريفله مىش، گۇرك، خانىم، نئجه تعريفله مىشدير:

سلطانیمیز قانتورالی، قالخیب یثرىندن دورمادینمی؟

قارا یاللی قازلیق آتینی مینمه دینمی؟

آرقوبئلده، آلا داغدا قوش اوولاییب،

آتانین ائو - ائشیگینه قاییدان باش

قاراواشلاری اینک ساغاندا گورمه دینمی؟

"بوغا، بوغا!" دئدیکلری قارا اینگین بوزوؤ دئیلدیرمی؟

ایگید ارلر سنین دؤیوشوندن قورخوردو ...

اودور، ساری دونلو سئلجان خانیم کؤشکدن باخیر،

کیمه باخسا، اؤز عشقیله اودا یاخیر!

قانتورالی ساری دونلو قیزین عشقی ایله بیر "هوا" دئدی. "ایه، بوغانیزی

بوراخین گلکسین"، - دئدی. بوغانین زنجیرینی آچیب بوش بوراخیدیلار. بوینوزو

آلماز سونگو کیمی اولان بوغا، قانتورالی نین اوستونه جومدو.

قانتورالی محمد(ص)ین عزیز آدینا صلوات چکدی. بوغانین آلینا ائله بیر

یومروق ووردو کی، دالی اوسته چؤکدوردو. یومروغونو آلینا دایادی، سوروب

مئیدانین باشینا چیخاردی. چوخ چالیشدیلار: نه بوغا، نه ده قانتورالی اوستون

گلیردی. بوغا یاواش - یاواش یورولماغا باشلادی. آغزی کؤپوکلهندی. قانتورالی

دئیر: "بو دونیانی ایگیدلر عاغیلا تاپمیشلار. بونون اؤنوندن سیچراییم، نه هُتریم

وارسا، بوندان سونرا گؤستریم!". آدی گؤزل محمد(ص)ه صلوات چکدی.

بوغانین قاباغیندان قاچدی، بوغا بوینوزو اوستونده قالخدی. قانتورالی بوغانی

قویروغوندان توتوب، اوچ دفعه یثره ووردو. بوغانین سوموکلری سیندی. باسیب

بوغازلادی. بیچاق چیخاریب دریسینی سویدو. اتینی مینداندا قویوب، دریسینی تکورون قاباغینا گتیردی، دئدی:

"صاباح قیزی منه وئیرسن". تکور دئدی: "آیا، قیزی وئیرن، شهردن قوؤوُن، چیخسین - گتتسین!". تکورون قارداشی اوغلو واردی، دئدی: "حیوانلارین باشی آسلاندير، اونونلا دا اوْيون گؤسترسين، قیزی اوندان سونرا وئرك!".

گتتدیلر، آسلانی چیخاریب میئدانا گتیردیلر. آسلان هایقیردی، میئدانا نه قدر آت واردیسا، قان قاشاندی. ایگیدلر دئدیلر: "بوغادان قورتاردی، آسلاندا نئجه قورتولاجاق؟". آغلاشدیلار. قانتورالی ایگیدلرینی آغلار گوردو، دئدی: "ایه، آل قوبوزومو اله آلیب، منی تعریفلهیین! ساری دونلو قیزین عشقی ایله بیر آسلاندا نؤنوممو؟" یولداشلاری بورادا سوْیلامیش، گؤرک، خانیم، نه سوْیلامیشلار:

سلطانیمیز قانتورالی،

آغ قامیشلیق ایچینده

ساری گؤنلو دایلار باسان،

شاه دامارینی دلیب، قانین سوران،

بؤیوک، ایتی پولاد قیلینجدا ن قایتمایان،

دستگی آغ توزلو برک یایدان چکینمهین،

آغ لِّلکلی کسکین اوخدا ن قورخمایان

حیوانلارین باشچیسی قودوز آسلانی قیران

ايرى كۆپك ايتنه اۋزونو دالدارمى؟
 ايكيد ارلر دۇيوش گونو اۋلوموندىن قورخارمى؟
 سارى دونلو سئلجان خانيم كۆشكدن باخير،
 كيمه باخسا، اۋز عشقيه اودا ياخير!

سارى دونلو قيزين عشقى ايله هاى چكن قانتورالى دئدى: "آى كافير،
 آسلانينى بوراخ گلگسين!". سونرا فيكىرله شيب: "بۇيوك پولاد ايتى قىلنجيم
 يوخدور كى، چارپىشاركن ايكي بيجه يديم. سنه سيغينيرام، اولو تانرى، كۆمك
 ائت!" - دئدى.

آسلانى بوراخديلار؛ جومدو گلدى. قانتورالى يير ياپينجىنى ديز قاپاغينا
 دولادى، آسلانين پنجه سينه وئردى. عزيز آدلى محمد(ص)ه صلوات گتيردى.
 آسلانين آلننى گۆزله ييب ائله بير يومروق ووردو كى، يومروق حيوانين چنه سينه
 ديب پارچالادى. بوينوندان توتوب، بئلىنى اوزدو. اوندان سونرا گۆتوروب يئره
 ووردو؛ آسلانين سوموكلرى سيندى. قانتورالى تكورون قاپاغينا گلدى. دئدى:
 "صاباح قيزىنى منه وئر!". تكور دئير: "قيزى گتيرين وئرين، بو ايكيدى گۆزوم
 گۆردو، كۆنلوم سئودى. ايسته يير دورسون، ايسته مير، گتسين!" يئنه قارداشى
 اوغلو دئدى: "حيوانلارنى باشچىسى دوه دير. اونونلا دا اويون گۆسترسين، اوندان
 سونرا قيزى وئر ك!".

آلاهيىن كۆمگى ايله بى لر، پاشالار قانتورالى يا خئير - دوعا وئرديلر.
 تكور دئدى كى، دوه نين آغزىنى يئددى يئردن باغلاين. لاكين كافيرلر
 باخيل ليقدان باغلاماديلار، يوين قايشىنى آچيب بوراخديلار. قانتورالى فيرلانيب

دوه نین قولتوغوندان گیریر - چیخیردی. باشی قیزیشمیش ایگید آرتیق ایکی حیوانلا ساواشمیشدی. سوروشوب ییخیلدی. آلتی جلالاد تئز باشینین اوستونو آلدی. یالین قیلینج توتدولار. بورادا یولداشلاری سویلامیش، گورک، خانیم، نه سویلامیشلار:

قانتورالی، یئریندن قالخیب گلدین،
 قارایاللی گوزل قازلیق آتینی میندین.
 آلا گوزلو ایگیدلرینی گتیردین.
 آرقوبلی، آلا داغی گنجه آشدین.
 آشقین - داشقین سولاردان گنجه کنچدین.
 قانلی کافیر ائلینه گنجه گیردین.
 قارا بوغا گلنده خورد - خشیل ائتدین.
 قودوز آسلان گلنده بئلینی بوکدون.
 قارا بوغرا گلنده نه یورولوب - دوشدون؟
 اوجا - اوجا داغلاردان خبر آشار،
 قانلی، داشقین سولاردان هنیر کنچر،
 قالین اوغوز ائلیرینه خبر گئدر،
 قانلی قوجا اوغلونون نه ائتدیگینی دئیرلر:
 قارا بوغایا دیز چؤکدورمه میش،
 قودوز آسلان گلنده بئلینی بوکמוש،
 قارا بوغرا گلنده نه دؤیو کموش؟!

بۇيوك - كىچىك آراسىندا سۆز - صحبت اولار،
 قارى - قوجا قالماز، - شايە يايىلار.
 آغ ساققاللى آتائين بئلى بولر،
 قارىجىق اولموش آنان قان - ياش تۇكر.
 آى خان، قالخىب يثرىندىن دورماسان،
 جىلاد قىلىنچى نىن آلتىندادىر آنس.
 غفلتاً گۆزل باشىنى كسرلر.
 آشاغيدان يوخاريا باخمىر سانمى؟
 قارشىنا ايرى قاز گليب، شاهىنى آتمىر سانمى؟
 سئلجان خانىمىن اشاره سىنى گۆرمور سىنى؟
 "دۆه بورنوندا ازىلر" دئدىلر، - بىلمىر سىنى؟
 سارى دونلو سئلجان خانىم كۆشكدن باخار،
 كىم اونا باخسا، عشقىيلە اودا ياخار!

قانتورالى سارى دونلو قىز عشقىنە بىر "هو!" دئيب آياغا دوردو.
 فىكىرلشدى: "آيا، من بو دۆه نىن بورنوندان ياپىشسام، قىزىن سۆزو ايله ياپىشدى، -
 دئىرلر. صاباحى اوغوز ائللىرىنە خبر گئدر كى، دۆه اىندە گىرىنج اولموشدو، قىز
 خلاص ائلهدى." سونرا دئدى: "آيا، قولجا قوپوزومو چالين، تعريفله يىن منى!
 يارادان آلاها سىغىندىم. بىر بوغرادان دؤنوممو؟ آلاھ قويسا، بونون دا باشىنى
 كسىم!"

ايگيدلرى قانتورالينى اۆيۈب - تعريفله مېش، گۇرك، خانيم، نه
سۇيلا مېشلار:

سرت قايالار باشيندا يووا قوران،
اولو تاترييا ياخين اوچوب قاناد ووران،
مانجاناق داشى تىك قىزىلدايىب يىره اتىن،
دورو گۇلون اۆردگىنى شىغىيىب آلان،
سو دىيىنه گىرن قوشو دارتيب اوزن،
قارنى آجان زامان قالخىب سوزن،
بوتون قوشلار يىن سلطانى چال قارا قوش
اۆزونو ھىچ ساغساغانا ووردورارمى؟
ايگيدارلر دۇيوش گونو اۆلوموندن قورخارمى؟
سارى دونلو سىلجان خانيم كۆشكدن باخار،
كىمه باخسا، اۆز عشقىيله اودا ياخار!..

سارى دونلو قىز عشقىنه ھايقىران قانتورالى آدى گۇزل محمد(ص) ھ صلوات
چكىدى. دۆيه چىنى ايله بير ضربه ووردو، دۆه باغىردى. بير ده ووردو، دۆه آياق
اوسته دورا يىلمەدى، يىخىلدى. قانتورالى دۆهنى باسىپ، ايكي يىردن كسدى،
دوغرادى. آرخاسىندان ايكي قايش چىخارتدى، تىكورو قباغينا توللادى. دئدى:
"دۇيوشچولرىن اوخ قابى سىنين باغى، اوزنگى سىنين قايشى اوزولنده تىكمگه
گرىك اولار".

تکور دئیر: "واللا، بو ایگیدی گؤزوم گوردو، کؤنلوم سئودی". قیرخ
یشرده اوتاق قوردوردو. قیرخ یشرده بئوک، قیرمیزی بی - گلین اوتاغی
تیکدیردی. قانتورالی ایله قیزی گتیریب اوتاغا سالدیلار.

اوزان گلدی، گلین هاواسی چالدى. اوغوز ایگیدینین سینه سی قاربardi،
قیلینجینی چیخاریب یئری چالدى - چاپدی. دئدی کی، یئر کیمی چاتلایم،
تورپاق کیمی سوورولوم، قیلینجیملادوغرانیم، اوحوما سانجیلیم، اوغولوم
دوغولماسین، دوغولارسا، اون گونلوک اولماسین، اگر بی آتامین و خانیم آتامین
اوزونو گؤرمه میش بو اوتاغا گیریپ یاتسام. چادیرنین ایپلرینی آجدی. دوه لرینی
نریلدتدی، آتلا رینی کیشنه تدی. گنجه نی گوندوزو قاتدی، کؤچدو ...

یئددی گون یئددی گنجه گئدیپ، اوغوز یوردونون سرحدینه چیخدیلار.

چادیر قوردولار. قانتورالی دئیر:

هئی، قیرخ دوستوم، یولداشیم!

قوربان سیزه منیم باشیم!

آللاه - تعالی یول وئردی، گئتدیم.

او اوچ قودوز حیوانی اؤلدوردوم.

ساری دونلو سئلجان خانیمی آلیب گلدیم.

خبر وئرن، آتام منی قارشیلاسین!

قانتورالی باخدی گوردو کی، بو دایاندىقلاری یشرده قوقو قوشلاری،

دورنالار، توراجلار، ککلیکلر اوچورلار. سویوک - سویوک سولار، چایرلار -

چىمىنلار ... سىلجان خانىم بو يىرى سئۇدى، يىنىدى. دوشدولر، كىئىف مىجلىسى قوردولار. يىدىلر، ايجدىلر.

اوزامانلار اوغوز ايجىدلرینه نه بلا گلىردىسه، يوخودان - ياتماقدان گلىردى. قانتورالى نىن يوخوسو گلىدى، ياتدى. او، ياتاركن قىز فىكىرلەشدى: "منىم عاشىقلرىم چوخودور. بىردن خلوتجە گلىب، ايجىدىمى توتوب اۆلدوررلر! آغ اوزلو من گلىنى توتوب يىنە آتا - آنامىن ائوینە آپارارلار!". اونا گۆره ده قانتورالى نىن آتىنى گىزلىجە يەرلەتدى. اۆزۈ دە آلتدان ياراقلاىىب اوستىدىن گىنىدى. سونگوسونو الینه آلدى، بىر يوكسك يىرە چىخىپ گۆزلەدى.

خانىم، دىئەسن، تىكۈر پىشمان اولموشدۇ. "ائىلە اوچ حيوان اۆلدوردوگو اوچون تىكجە - بىرچە قىز جىغازىمى آلدى گىتىدى"، - دىئە فىكىرلەشدى. گىزلىنچە قارا دونلو، گۆى دىمىر قىلىنچلى آلتى يوز كافىر سىچدى. گىنچە - گوندوز آت سوردولر. بىردن گلىب قانتورالى گىل دوشن يىرە چاتدىلار. قىز حاضىر ايدى. باخدى، لاپ ايرەلى گلىمىشدىلر. آتىنى اويناىىب، قانتورالى نىن اوستونە گلىدى. سۆيلادى، گۆرك، خانىم، نه سۆيلاىىب دىئى:

غافىل اولما، قارا باشىنى قالدىر، ايجىد!

آلا - قىيما، گۆزل گۆزونو آچ، دور، ايجىد!

قوللارنى و آغ اللرىن باغلامادان،

آغ آلنىن قارا يىرلەر چىرىلمادان،

بىرچە آندا گۆزل باشىن كسىلمەدن،

قىزىل قانىن يىر اوزونە تۆكۈلمەدن،

دوشمن چاتدى، ياخشىدادىر،
 نه ياتىرسان، آياغا قالخ!
 سرت قايلار اويناپمادان يىر اوۋۇلدو.
 قوجا بىي لىر ھىچ اۆلمەدن ائىل بوشالدى.
 قوشولاراق - قوۋۇشاراق داغدان ائىدى،
 بىر سىرادا دوزولەرك اوزرىنە دوشمن گىلدى.
 ياتماغا يىر - يوردىمو تاپدىن، سەنە نە اولدو؟

- دىيە چاغىردى. قانتورالى گىرەشىپ اوياندى، دورىدو. دىيىر: "نە سۇيلىرسىن، گۆزلىم!". سىلجان خانىم: "ايگىدىم، اوستونە دوشمن گىلىپ. اوياتماق مىندن، ساواشىپ ھىر گۆستىرمەك سىندن!" دىدى. قانتورالى گۆزىنى اچىدى، گۆز قاپاقلارنى قالدىرىپ باخىدى. گۆردو گىلىن آت اوزرىندەدىر؛ گىيىنىش، سونگوسو دە اليندە. يىرى اۋىدو. دىدى: "آمانا و صدقنا! آلاھىن قايسىندا مطلبىمىز يىرىنە يىتىدى". تىمىز سودا يويونىدو. آغ آلىنى يىرە قويدو، ايكى ركەت ناماز قىلدى، آتىنا مىنىدى. آدى گۆزل محمد(ص)ە صلوات چىكىدى. قارا دونلو كافىرىن اوستونە آت سوردو، ايرەلى گىتىدى. سىلجان خانىم آت اويناتىدى. قانتورالى نىن اۋنۇنە كىچىدى. قانتورالى دىيىر: "گۆزلىم، ھارا گىدىرسىن؟". دىيىر: "ايگىدىم، باش سالامات اولسا، پاپاق تاپىلمازمى؟ بو گىلن دوشمن قاتى دوشمىدىر. يوشماق، دۇيوشك: اۋلىمىز اۋلسون، دىرى قالانىمىز ائو گىلىن!". بورادا سىلجان خانىم آت سالىدى، قىرىلانى قىردى، قاچانى قومادى، "آمان" دىيەنى اۋلدورمەدى. ائىلە

ساندى كى، دوشمن باسىلدى. قىلىنچى نىن قېزەسى قان چادىرا گلدى. قانتورالىنى تاپا يىلمەدى.

ئالە بو زامان قانتورالى نىن آتا - آناسى گىلىب چىخدى. گۇردولر كى، بو "گىلىن" دىئىلن آدامىن قىلىنچى نىن قېزەسى قانلى دىر، اوغوللارى گۇرونمور. خبر يىلدىلر، گۇرك، نىجە خبرلەشدىلر. آناسى دىئىر:

آنام گىلىن، قىزىم گىلىن،
صبح تىزدن اۋز يىرىندن دوروب گلدىن،
اوغلو موزو توتدوردونمو؟
خبرسىزجە گۇزل باشىنى كىسىردىنمى؟
"خانىم آنا، بى آتا!" دىئىب اينلەتدىنمى؟
سن گىلىرسن، بىر بالام گۇرونمور،
باغرىم يانىر، اۋز دىلىنلە خبر وئرمنە!
دردلى باشىم قورىان اولسون، گىلىن، سنە!

قىز يىلدى كى، گىلىنلر قايناناسى و قايناتاسىدىر. قامچى ايلە اشاره ئالەدى كى، اوتاغا كىنچىن، هارادا قارماقار شىقلىق وارسا، توز وارسا، هارادا قارغا - قوزغون دولاشىرسا، قانتورالىنى اورادا آختارىم. آتىنى ماھىمىزلادى. بىر يوكىسك يىرە چىخدى، گۇزلەدى؟ گۇردو كى، بىر درەننن ايچىندە توز گاه يىغىلىر، گاه داغىلىر. اورا يا گلدى؟ گۇردو كى، قانتورالى نىن آتىنى اوخلا مىشلار. گۇزونون

قاپاغی سییریلیمیش، اوزونو قان بوروموشدور. آخماقدا اولان قانینی سیلیر. کافیرلر
 قیلینج سییریب اوستونه توپلاشیر، او ایسه اونلاری قاباغینا قاتیپ قووور.
 سئلجان خانیم بونو بئله گؤردو، ایچینه اود دوشدو. بیر بؤلوک قازا شاهین
 گیرن کیمی کافیرلرین اوستونه آت سالدی. کافیرلرین بیر اوجوندان قیریب او
 بیر اوجونا چیخدی. قانتورالی باخدی گؤردو کی، کیم ایسه دوشمنی قاباغینا
 قاتیپ قووور. سئلجان اولدوغونو بیلمه دی، غضبله ندی. بو واخت سوْیلامیش،
 گؤرک، خانیم، نه سوْیلایب - دئیشدیر:

قالخیب یثریندن دوران ایگید، نه ایگیدسن؟
 قارایاللی قازلیق آتامین ایگید، نه ایگیدسن؟
 غفیلدن باشلار کسن،
 اذن سیز دؤیوشه گیرن ایگید، نه ایگیدسن؟
 اذن سیز دؤیوشه گیرمک بیزیم ائلده عیب دیر.
 چیخ، گئت! قیزیلقوش اولاراق اوچوممو؟
 ساققالیندان، بوغازیندان تو توممو؟
 غفیلدن سنین باشینی کسیممی؟
 آل قانینی یثر اوزونه تۆکوممو؟
 قارا باشینی آتینین ترکیندن آسیممی؟
 آی خطاسی چاتمیش ایگید، نه ایگیدسن، قایت، دؤن گئری!

سئلجان خانیم بورادا سوْیلامیش، گؤرک، خانیم، نه سوْیلامیشدیر:

ھى اىگىدىم، بى اىگىدىم!
 نر دۈەلر كۇشگىندىن دۇنرمى؟
 ھىچ قاراجىق، قازلىق آتلار قولونونو ازرمى؟
 يايلاقدا كى آغ قويونلار قوزوسوندىن بىزرمى؟
 ار اىگىدلر، اىگىدارلر سۇدىگىنە قىيارمى؟
 اىگىدىم، بى اىگىدىم،
 بو دوشمىن بىر اوجو مىنم، بىر اوجو سىن!

قانتورالى يىلدى كى، بو دوشمىن باسىب - داغىدان سىلجان خانىمدىر. بىر
 طرفدىن دە اۋزو قوشونا گىرىپ قىلىنچ چكىدى. كافىرىن باشىنى كىسدى. دوشمىن
 باسىلىپ مغلۇب اولدۇ.

سىلجان خانىم قانتورالىنى آتا مىندىرىپ، يىدگىنە آلدى، گىرى قايتىدى.
 گىدرىكن قانتورالى اۋز - اۋزىنە فىكىرلىشى:

سىلجان خانىم، يىرىندىن قالخىب - دورۇب،
 قارا ياللى قازلىق آتىنا مىنىپ،
 آتامىن ائو - ائشىگىنە گىلدە،
 اوغوزون آلا گۈزلۈ قىز - گىلىنى بىلىندە،
 اطرافىنا يىغىشاراق گۈلدە،
 ھەر كىس اۋز سۇزونو سۇيلىپىندە

سەن دە دوروب اۋيۈنەسەن،

"قانتورالى ياراليدى،

آت بىلىنە آلدىم، چىخدىم" دىيەسەن!

گۈزۈم دويدۇ، كۈنلۈم دۇندۇ، اۋلدورۇم سەنى! - دىدى.

سەلجان خانىم ايشىن نە يىردە اولدوغونۇ بىلىپ، سۇيلايمىش، گۈرك، خانىم،

نە سۇيلايمىشىدۇر:

ايگىدېي، اۋيۈنرەسە، ار اۋيۈنسۈن، - آسلاندىر!

لووغلانماق آرواد اوچۇن نقصاندىر.

اۋيۈنمىكلە آرواددان كىشى اولماز ...

ايرى يورغان آلتىندا قوجاقلاشمادىق،

شىرىن داماق توتاراق اۋپوشمەدىك،

آل دوواغىم آلتىندا دانىشمادىق.

تۇر سۇدىن، تۇر دە بۇزدىن، ابلە اوغلو، ابلە!

بىر آلاھ بىلىر كى، مەن سەن سىرداشام، يارام، قىيما مە!

قانتورالى دىيىر: "بوخ، البتە، اۋلدورمەلىيم!" قىز حىرسلەنىپ دىدى: "آي

ابلە اوغلو، ابلە! مەن آشاغى قۇلپا ياپىشىرام، سەن بوخارى قۇلپا ياپىشىرسەن. آي ابلە

اوغلو، اوخلا يا قىلىنچىلا ووروشورسان؟ بىرى گل، دانىشاق!" آتىنى سورۇپ بىر

يوكسەك يىرە چىخدى. اوخ قاينىندان دوخسان اوخونۇ يىرە تۇكدۇ. ايكى اوخ

سئچیب، دمیر اوجلوقلارینی چىخاردى: بیرینی گىزلىتدی، بیرینی الینه گۆتوردو. دمیر اوجلوقلو اوخلا آتماغا اورگی گلمه‌دی. دئدی:

"ایگید، اوخونو آت!" قانتورالی دئدی: "قىزلارین یولو بیرىنجى دیر، اولجه سن آت!" قىز بیر اوخو ائله آتدی کى، قانتورالی نین باشیندا کى بیت آياغینا ییغیلدی. قانتورالی اوخ آتمادی، ایره‌لى گلیب سئلجان خانیمی قوجاقلاییب باریشدی؛ اؤپوشدولر. قانتورالی سويلامیش، گۆرک، نه سويلامیشدیر:

پار - پار یانان، پاریلدايان اینجه دؤنلوم!

یثریینه یثره قدم باسمايان،

قار اوستونه قان داممیش تىک آل یاناقلىم!

قوشا بادام سیغمايان دار آغیزلىم!

قلم ایله رسام چکن قارا قاشلىم!

هؤروکلری قیرخ توتاملىق قارا ساجلىم!

آسلان نسلى، سلطان قیزی،

هنچ من سنى اؤلدورمگه قیيارديمى؟

اؤز جانىما قیيارديم، سنه قیمازديم؛

من سنى سينايرديم، - دئدی.

سئلجان خانیم بورادا سويلامیش، گۆرک، خانیم، نه سويلامیشدیر:

قالخارق یثرىمدن دوراردیم،

قارا ياللى قازلىق آتیمایمىردیم.

آتامین دیک چادیریندان چبخاردیم.
 آرقوبلده، آلا داغدا اوو اوولاردیم.
 او یثرلرده سیغین - کئیک قوواردیم.
 یای دارتاندا بیر اوخلا نئیله یردیم؟
 دمیر اوجلوقسوز اوخلا، ایکید، سنی سیناردیم،
 من سنی اؤلدورمگه، ایکیدیم، هنج قیاردیم؟.

اونلار یاخینا گلکیلر. قوجاقلاشیب قول - بویون اولدولار، شیرین - شیرین
 اؤپوشدولر. آغ - بوز آتلارینی مینیپ چاپدیلا، بی آتاسنین یانینا چاتدیلا.
 آتاسی اوغلونو گوردو، آلاها شوکورلر ائله دی. قانلی قوجا اؤز اوغلو و گلینی ایله
 اوغوز یوردونا گیردی. بؤیوک و گؤزل چمنلیکده چادیر قوردوردو. آتدان آیغیر،
 دوه دن بوغرا، قویوندان قوچ کسدیردی. توی ائتدی. قالین اوغوز بی لرینی
 چاغیریب عزیزله دی ...

قانتورالی قیزیل طاغلی گونلوگونو قوردوروب، گلین اوتاغینا گیردی،
 مورادینا - آرزوسونا چاتدی.

ددهم قورقو د گلیب قوپوز چالیدی. بوئی بوئیلا دی، سوئی سوئیلا دی.
 ایگیدلرین باشینا گلنلری سؤیله دی:

ایندی هانی دئدیگیم بی ارنلر؟
 دنیا نیمیدیر دئیلر؟
 اجل آلدی، یثر گیزلندی،

فانی دنیا کیمه قالدی؟
 گلیملى-گندیملى دنیا،
 سون اوجو اؤلوملو دنیا!
 اجل گلديکده تمیز ایمانداڭ آییرماسین،-
 آلاھ سنی نامرده محتاج ائتمه سین!
 آلاھ وئرن اومیدین اوزولمه سین!
 آغ آلتین اؤنوندە بئش کلمه دوعا ائدیک، قبول اولسون!
 "آمین!" دئیلرین اوزونو گۆره سن!
 ییغیشدیر سین، ساخلا سین آلاھ گوناھینیزی،
 آدی گۆزل محمد(ص) مصطفی یا باغیشلا سین، خانیم، هئی!!!

قازىلىق قوجا اوغلو يىنىك بۇيو

قام غام اوغلو باينىدىر خان يىرىندىن دورموشدو، قارا يىرىن اوزرىندە اوجا انوينى تىكدىرمىشىدى. بۇيوك آلاچىغى گۆى اوزونە دىرنمىشىدى. مەن يىردە ايىك خالچا دۆشنىمىشىدى. ايىچ اوغوز و داش اوغوز بى لرى مجلسە توپلاشمىشىدى. يىمىك - ايچمىك ايدى.

قازىلىق قوجا دئىيلن بىر كىشى وار ايدى. باينىدىر خانين وزىرى ايدى. شرايىن تأيىرى باشينا ووردو. قابا دىزلرى اوستە چۆكوب، باينىدىر خاندان يوروش اوجون اذن ايستەدى. باينىدىر خان اجازە وئردى: "هارايا ايستە يىرسن، گىت!" - دئدى.

قازىلىق قوجا دونيا گۆرموش، ايشە يارايان آدام ايدى. اعتبارلى قوجالارى يانينا جمعه لىدى. ياتاق - ياراغى ايله يولا دوشدو. چوخ داغلار، درە - تپەلر كئچدى. گونلرىن بىر گونو دوزمورد قالاسينا گلىدى. قارا دنيز كنارىندا ايدى؛ اورايا چايب داياندىلار.

او قالانىن بىر تكورو واردى. آدىنا آرشىن اوغلو دىرك تكور دئىردىلر. او كافىرىن آلتىمش آرشىن قامتى واردى. آلتىمش باتمانلىق گورز آتيردى. ان محكم يايى دا چكردى ...

قازىلىق قوجا اورايا چاتان كىمى دؤيوشە باشلادى. سونرا او تكور قالادان بايرا چىخدى. مئيدانا گىردى، اؤزونه تاي ايگىد ايستەدى. قازىلىق قوجا اونو گۆرن كىمى يىل كىمى يىتىشىدى، يىلم كىمى ياپىشىدى. كافىرىن انسە سىنە بىر قىلىنج ووردو. ذره قدر كسە بىلمەدى. نؤوبە كافىرە چاتدى. او آلتىمش باتمانلىق

گورزلو قازىلىق قوجانى ووردو. بوش دونيا باشىنا دار اولدو. قانى دودوگ كىمى شورولدادى. قازىلىق قوجانى قارمالايىب - توتوب قالايلا سالدىلار. ايگيدلر دورمايىب قاچدىلار.

قازىلىق قوجا دوز اون آلتى ايل قالادا دوستاق اولدو. سونرالار آمن دئيلىن بير كيشى آلتى دفعه گئتدى، همين قالانى آلا يىلمەدى.

سن دئمه، قازىلىق قوجا دوستاق دوشن واخت بير ياشىندا بير اوغلو وارمىش. اون بئش ياشىنا گىردى، ايگيد اولدو. آتاسىنى اؤلموش بيليردى. آتاسىنين دوستاق اولدوغونو اوغلانلار گىزلە ديردىلر. همين اوغلانلار آدينا يىنىك دئيردىلر. گونلرين بير گونو يىنىك اوتوروب بى لرله صحبت اندر كن قاراگونو اوغلو بوداقلا سؤزو دوز گلەدى. بير - بيرينه سؤز آتدىلار. بوداق دئدى: "بورادا بوئش - بوئش دانىشيب ئىله يىرسن؟ دالاشماغا آدام آختارير سانس، گئديب آتانى قورتارسانا! بس نيه اون آلتى ايلدير، دوستاقدير؟".

يىنىك بو خبرى ائشيدنده اورگى اوينادى، قارا باغرى سارسيلدى. قالخدى، بايىندير خانين حضورونا گئتدى. اوزونو يثره قويدو، دئدى:

سحر چاغى سرت يثرده تىكىلن هوندور ائولى!
 آتلاسدان ياپىلمىش گۆي آلاچىقلى!
 طؤوله - طؤوله چكىلن شاهانه آتلى!
 چاغيراندا هاى وئرن، يولو چاووشلو!
 سوفره سيندن ياغ تۆكولن، بول نعمتلى!
 بوتون ايگيدلرين آرخاسى، يوخسوللارين اوميدى!

تور كوستانين ديرگى! توكلو قوشون بالاسى!

آميت سۇيۇنۇن آسلانى! قاراجيغىن قاپلانى!

دۇولتلى خان، منە كۆمك!

قوشون وئر، منى آتامين دوستاق اولدوغو قالايا گۇندرا!

باينىدىر خان امر ائتتى: "ايگيرمى دۇرد ولايتين بىلىرى گىلىسين!
بىرىنجى سى، دمير قابى درىند بىيى، قارغى سونگو اوجوندا ار بۇيوردن، دۇيوشه
گىرىندە "كىمسىن" دئيه سوروشمايان قىيان سلجىك اوغلو دلى دۇتداز سىنىله
بىرلىكدە گىتسىن! آيغىر گۇزلوده آت اوزدورن، اللى يىددى قالانين كىلىدىنى
سىندىران ايلك قوجا اوغلو تولك ووران بىرلىكدە گىتسىن! قوشا بورجدن قاين
اوخو داينمايان ياغرىنجى اوغلو ائل آلمىش سىنىله بىرلىكدە گىتسىن! اوچ دفعه
دوشمن گۇرمهسه، قان آغلايان دوغسون اوغلو روستم سىنىله گىتسىن! اژداھالار
آغزىندان آدام آلان دلى وۇران بىرلىكدە گىتسىن! "يىرىن بىر اوجوندا او بىرى
اوجونا چاتىم!" - دئىن ساوغان سارى سىنىله گىتسىن!..."

سايىلماقلا اوغوز ايگيدلىرى توكنمىز. باينىدىر خان ايگيرمى دۇرد ولايتين
پهلوان ايلرىنى يىنگە بىله يولداش ائتتى. بىلىرى يىغىشىب، حاضىرلىق گۇردولر.
بىردن او گىتچە يىمك يوخو گۇردو. يوخوسونو يولداشلارينا سۇيلادى، گۇرك،
خانيم، نه دئدى: "يىلر، دردلى باشىم - گۇزوم ياتمىشكن يوخو گۇردو. آلا
گۇزومو آچاندا دونيانى گۇردوم. آغ - بۇز اتلار چاپدىران آلپانلارى گۇردوم.
آغ ايشىقلى ايگيدلىرى يانما سالدىم. آغ ساققاللى دده قۇر قۇددان اۋيود آلدىم.
قارشىدا كى اوجا داغلارى آشدىم. ايرەلى ده اوزانان قارا دنيزى گۇردوم. گمى

دوزلتدیم؛ كۋىنگىمى چىخارىپ، يىلكن قوردوم. قاباقدا كى دىزى اوزوب كىچىدیم. او طرفده كى اوجا داغىن بىر يانىندا آلنى - باشى بالقارا بنزهين بىر كىشى گوردوم. قالخىب يىرىمدن دوردوم. قارغى دىللى ايتى سونگومو قاپىپ، او كىشى يە سارى گىتدیم. قارشىدان او كىشى يە سانجماق اىسته دىگىم زامان گۈز وچو اونا باخدیم؛ تانیدیم، دايم امن ايمىش. دۇنوب او كىشى يە سلام وئردیم. "اوغوز ائللرينده كىملردن سن؟" - دئدیم. گۈز قاپاقلارنى قالدیرىپ، اوزومه باخدى. "اوغول، يىنىك، هارایا گئدىرسن؟" - دئدى. من دئدیم: "دوزمورد قلاسىنا گئدیرم. آتام اورادا دوستاق ايمىش". بورادا دايم منه سۇيلادى:

يىتدىگىم يىره يىل يىتمزدى.

يىتدى دسته اىگىدلىرىم

يىنى بايرىن قوردونا بنزدى.

يىتدى كىشله قورولوردو منىم يايىم!

قايىن بوداغىندان يونولدى اوخوم،

للكلى، قىزىلى مۇهورلو اوخوم!

يىل اسدى، ياغىش ياغدى، طوفان قوپدى،

يىتدى دفعه گىتدىمسه ده، قالانى آلا يىلمه يىب گىرى دۇندوم.

مندن اىگىد اولا بىلمزسن، يىنىگىم، دۇنا - دئدى.

يىنىك ده يوخ سوندا دايى سىنا سۇيلايىپ، دئمىشدير:

قالخیب یثریندن دوراندا
 آلا گۆزلو ایگید بی لری یانینا سالمادین.
 سن تانینمیش بی لرله گتتمه دین،
 بشش آخچایا قوللوق ائدن، اوت - علف ییغان
 آداملاری اؤزونه یولداش ائله دین.
 او قالانی اونا گۆره آلا ییلمه دین!

یئینک یئنه دئیر:

قوۋورمانی کسه - کسه یئمک یاخشیدیر.
 دؤیوش گونو سو ایچمگه چشمه یاخشیدیر.
 دؤولت دائم گلدیگی تک دورسا یاخشیدیر.
 ییلدیگینی اونو تماسان، عاویل یاخشیدیر.
 اؤلوموندن قورخماسان، مردلیک یاخشیدیر.

یئینک بو یوخونو یولداشلارینا دانیشدی.

سن دئمه، دایسی امن اورایا یاخین ایمیش. بوتون بی لرله یولداش اولوب
 گتتیلر. گتدیپ دوزمورد قالاسینا چاتدیلار. دایره شکلینده دایاندیلار. ائله کی،
 کافیرلر بونلاری گۆردو، آرشین اوغلو دیرک تکورا خبر وئردیلر. او لعتنه گلیمیش
 ده قالادان چیخیب، بونلارا قارشى گلدى و اؤزونه اویغون دؤیوشچو ایسته دی.
 قیان سلجیک اوغلو دلی دونداز دوروب گلدى. آلتیمیش توتاملیق سور نیزه سینی

قولتوغونا قيسيب، "او كافيري قاباق طرفدن ووروم"، - دئيه فيكيرلشدي، وورا ييلمه دي. كافير تكور اونو قارمالاييب، ضربه ووردو. سونگوسونو چكيپ اليندن آلدی: او، آلتيمش باتمانليق گورز ايله دؤندازی برک ووردو. گئن دونيا دوندازين باشينا دارالدي، قازليق آتيني دؤندردی، قاييديب گلدی.

بوندان سونرا دؤنه ييلمز تولک ووران آت اوستونده آلتی پرلی چوماغی ايله هجوم انديب، كافيري يوخايريدان آشاغی محکم ووردو، ييخا ييلمه دي. تكور اونون دا چوماغيني قارمالاييب آلدی. اونو دا گورزله ووردو. او دا قازليق آتيني دؤندريب قايتدی. خانيم، ايگيرمی دؤرد ولايتين يیی تكورون لينده مغلوب اولدو.

سونرا جاوان، تزه جه ايگيد اولان قازيلىق قوجا اوغلو يئنيك آلاها سيغيندى. قدرتلى آلاهي تعريفله دي:

او جالاردان اوجاسان،

کيمسه ييلمز نئجه سن، عزيز آلاه!

آنادان دوغولمادين، سن آتادان اولمادين.

هئچ کيمين ماليني يئمه دين،

کيمسه يه گوج ائتمه دين.

هر يترده آحدسن، آلاه و صمدسن!

آدمه سن تاج قويدون،

شيطانا لعنت ائتدين.

بير گوناها گؤره قايندان قوودون.

نامرود گۆیه اوخ آتدی.
 قارنى ياريق باليغى قارشيا توتدون.
 بۇيوكلو كده حدىن يوخ،
 سنین بۇيون - قدىن يوخ،
 يا بدنين، جدىن يوخ!
 ووردوغونو اولاتمايان اولو تانرى!
 باسدیغینی بیلدیرمه ین بللی تانرى!
 آپاردیغینی گۆیه یتیرن عزیز تانرى!
 غضبلندیگینی باتیریب - بوغان آجیقلی تانرى!
 بیرلیگینه سیغیندیم، قادیر تانرى!
 قارا دوتلو کافیره قارشى آت سورورم،
 ایشیمی سن باشا وور، سن کۆمک ائت!

همین دمده آتینی ایره لی سوردو. یئل کیمی یتیشدی، یئل کیمی یاپیشدی.
 کافیرین چینینه بیر قیلینج ووردو. گئیم - کئجیمینی دوغرادى. آلتی بارماق
 درینلیگینه یارا ووردو. قارا قانی شورولدايیب آخدى. قارا اینک گۆنوندن
 تیکیلیمیش چکمه لری قانلا دولدو. قارا باشی دومانلاندی، فیrlاندی. درحال
 دۇندو، قالایا قاچدی. یئینک آرخاسیندان چاتدی. حاصار قاپیسیندان گیرن یترده
 بۇيوك، ایتی پولاد قیلینجینی انسه سینه ائله ووردو کى، باشی توپ کیمی یتره
 دوشدو. اوندان سونرا یئینک آتینی دۇندریب، قوشونون ایچینه گلدى.

قازىلىق قوجانى دوستاقلقدان چىخارتدىلار. "ھى، بىي ايگىدلر، كافىرى
كىم اۆلدوردو؟" دئە سوروشان قازىلىق قوجا سۆيلايمىش، گۆرك، خانىم، نە
سۆيلايمىش - دئمىشىدېر:

قايتابانين مایاسینی یوكلو قويوب گىتىمىش،
كاش بىلەيدىم، نرمى، مایامى دوغدو؟
بۇيوك اۆلدا قويونلارى یوكلو قويوب گىلمىش.
كاش بىلەيدىم، اثر ككك يا دىشى دوغدو؟
آلا گۆزلو گۆزلىمى یوكلو قويوب گىلمىش.
كاش بىلەيدىم، اوغلو يا قىزى اولدو؟
آي ايگىدلر، يارادانين عشقىنە،
خبر وئرين سىز مە!

يىنىك بورادا سۆيلايمىش، گۆرك، خانىم، نە سۆيلايىب - دئمىشىدېر:

قايتابانين مایاسینی یوكلو قويدون، نر اولدو!
بۇيوك اۆلدا قويونلارین یوكلو قالدی، قوچ دوغدو!
آلا گۆزلو گۆزلىنى یوكلو قويدون، آسلان بير اوغلو اولدو!

يىنىك آتاسى ايله گۆرۈشۈدو. اوندان سونرا قالان بىي لر گۆرۈشۈدولر. سونرا
بىي لر بير آندا حاصارا ھجوم ائىدىلر، دوشمن مالینی چالىب - چاپدىلار.

يىنىك و آتاسى بىر - بىرىنە حسرت قالدېقلارى اوچون خىيلى قوجا قلاشيب
 اۇبوشدولر. صاحىبسىز يىرلر قوردو كىمى اينىلدەدىلر. آلاھا چوخ شو كور
 ائتدىلر. قالانين كىلسەسىنى يىخىب، يىرىندە مسجد تىكدىلر. عزيز تانرى آدىنا
 خۇتبە اوخوتدولار. شاھين لرىن ان ياخشى سىنى، قوماشين گۇزلىنى، قىزلارين
 گۇيچىگىنى دوققوز جرگە زر ناخىشلى چوخانى بايىندىر خاننا ھدىە آيىردىلار.
 قالان شىلرى دۇيوشچو ايگىدلرە باغىشلادىلار، دۇنوب ائولرىنە گلدىلر.

دەم قۇر قۇد گىلىب بۇي بۇيلادى، سۇي سۇيلادى. "بو اوغوزنامە يىنىگىن
 اولسون!" دئدى. خىير - دوعا وئرك خانىم:

يىرلى اوجا داغلارين يىخىلماسىن!
 كۇلگەلىك ايرى آغاجين كسىلمەسىن!
 آغ ساققاللى آتائين يىرى جَنّت اولسون!
 آغ بىرچكىلى آتائين يىرى جَنّت اولسون!
 آخىر گوندە آلاھ سىزى پاك ايماندان آيىرماسىن!
 آغ آلئين اۋونۇدە بئش كلمە دوعا ائتدىك، قبول اولونسون!
 گوناھىنىزى آدى گۇزل محمد(ص) مصطفى
 اوزو سۇيونا باغىشلاسىن، خانىم، ھى!!!

باساتين تپە كۆزۈ اۋلدوردوگو بۇي

خانيم، بىر گون اوغوزلار خبرسيز اوتوروركن يوردلارينا دوشمن گلكدى. اونلار گنجە يله قورخوب كۆچدو. قاچىب گئدركن آروۇز قوجانين كۆرپە اوغلو دوشوب يولدا قالير، بىر شير تاپىب گۆتورور، بسلە بىر ...

بىر مۇتدن سونرا اوغوز جاماعاتى يئنە اۋز يوردونا قايتىدى. اوغوز خانين ايلخىچى سى گلىب خبر گتىردى. دئير: "خانيم، قاميشلىقدان بىر شير چىخير، سىچرايىب قاچماغى آدام كىميدىر، آتى ووروب - باسير، قانىنى سومورور".

آروز دئير: "خانيم، بولكه يثريمىزدن قاچاندا دوشوب ايتن كۆرپە اوغلودور؟". بىلر آتلانديلار. شيرين ياتاغى اوزرينە گلكدىلر. شيرى قاچىرىب، اوغلانى توتدولار. آروز اوغلانى ائوينە گتىردى. شادلىق ائتدىلر. يئمك - ايچمك اولدو. آما اوغلانى نە قدر ساخلايىب - اوۋۇندوردولارسا، دورمادى، شيرين ياتاق يثرينە قاچدى. يئنى دن توتوب گتىردىلر.

دەم قۇرقۇد گلكدى. دئدى: "اوغلوم، سن انسان سان. حيوانلا همصحب اولما. گل، ياخشى آتلاز مين، ياخشى ايگىدلرلە ايش يوروت! بۇيوك قارداشينين آدى قيان سلجىكىدير، سنین آدين باسات اولسون! آدىنى من وئردىم، ياشىنى آلالە وئرسين!".

اوغوز جاماعاتى بىر گون يايلاغا كۆچدو. آروزون بىر چوبانى واردى. قۇتور قوجا سارى چوبان دئيردىلر آدىنا. اوغوزلارين اۋنونندە بوندان اوّل كيمسە كۆچمزدى. اوزون بولاق دئيلن مشهور بىر بولاق واردى. او بولغا پرىلر قونموشدو. بىردن قويونلار اوركدو. چوبان قاباقدا كى تكه يە حيرصلندى، ايرەلى

گئىدى. گوردو كى، پرى قىزلار قاندا - قانادا باغلايىب اوچورلار. چوبان اوز ياپىنجى سىنى اوزرلرېنه آتدى. پرى قىزىنىن يېرىنى توتدو. طاماح ساليب، قوجاقلادى... قويون اوركمگه باشلادى. چوبان قويونون قاباغىنا قاچدى. پرى قىزى قاندا چاليب اوچدو. دئدى: "چوبان، ايل تامام اولاندا منده كى امانتىنى گل، آل! آما اوغوزلارېن باشىنا بلا گتيردين!" چوبانېن ايچينه قورخو دوشدو. آما قىزېن آيرىليغىندان بنىزى سارالدى.

زaman گلدى، اوغوزلار يىئنه يايلاغا كؤچدولر. چوبان يىئنه بو بولاغا گلدى. يىئنه قويون اوركدو. چوبان ايرهلى گلدى. گوردو كى، بير ات توپلوسو ياتير، پار - پار پاريلداير. پرى قىزى گليب دئدى: "چوبان، امانتىن بودور، گل گؤتور! آما اوغوزون باشىنا بلا گتيردين!" - دئدى. چوبان بو ات توپاسىنى گؤرنده تعجبله ندى. گئرى دؤنوب، ساپاند داشىنا توتدو. ووردوقجا بؤيودو؛ چوبان همين يىغناغى قويدو، قاچدى؛ قويونلارېن آردىنجا دوشدو.

سن دئمه، او زمان بايىندىر خان بى لرله گزمگه چىخيمىش. بو بولاغېن اوستونه گلديلر. گوردولر كى، بير تعجبلو شى ياتير، باشى - آياغى بىلنمير. چئوره يه آلديلار. بير ايگيد آتدان دوشوب اونو ترپتى - ووردو. ووردوقجا بؤيودو. بير نئچه ايگيد ده دوشوب ووردو. اولار ووردوقجا بؤيودو. آروز قوجا دا ائتيب ووردو - سيلكله دى، بيردن ماهمىزى همين شىيه توخوندو. بو ات توپاسىنىن پرده سى يارىلدى، ايچىندن بير اوغلان اوشاغى چىخدى. گؤوده سى آدام گؤوده سى، تپه سىنده بير گؤزو واردى. آروز بو اوشاغى گؤتوروب ائگينه سارىدى. دئدى: "خانېم، بونو منه وئرين، اوغلو م باساتلا بؤيودوم!"

بايىندىر خان: "سنىن اولسون!" - دئدى.

آروز تپه گؤزو گؤتوروب ائوینه گتیردی. بویوردو، بیر دایه گلدی. دایه آمجگینی آغزینا وئردی. اوشاق بیر سۆردو، اولان سودونو ایچدی. ایکینجی دفعه سوردو، قانینی ایچدی؛ اوچونجوده جانینی آلدی. بیر نئچه دایه گتیردیلر. تپه گؤز اونلاری هلاک ائتدی. گۆردولر اولمور، "سودله بسله یک" - دئدیلر. گونده بیر قازان سود چاتمیردی. بسله دیلر، بؤیودو، گزمگه باشلادی. اوغلان اوشاقلاری ایله اویناییردی. اوشاقلارین کیمی نین بورنونو، کیمی نین قولاغینی یئمگه باشلادی. خلاصه، جاماعات بونون الیندن زارا گلدی. عاجز قالدیلار، آروزا شکایت ائدیپ آغلاشدیلار. آروز تپه گؤزو دؤیدو - سؤیدو، بئله حرکتلری قاداغان ائتدی؛ تپه گؤز سؤزونه باخمادی. آخیر کی، آروز اونو ائویندن قوودو.

تپه گؤزون پری آناسی گلیب اوغلانین بارماغینا بیر اوزوک کئچیردی. "اوغول، سنه اوخ باتماسین، بدنینی قیلینج کسمه سین!" - دئدی.

تپه گؤز اوغوزلارین آراسیندان چیخدی، بیر اوجا داغدا مسکن سالدی. یول کسدی، آدام اوغورلادی، بؤیوک قولدور اولدو. اوزرینه بیر نئچه آدام گؤندردیلر. اوخ آتدیلار، باتمادی. قیلینج ووردولار، کسمه دی. سونگونو سانجدیلار، یئرمه دی. چوبان - چولوق قالمادی، تپه گؤز هامینی یئدی. اوغوزلارین ایچینده آدام یئمگه باشلادی. اوغوزلار ییغیشیب اونون اوزرینه گلدیلر. تپه گؤز گؤروب غضبلندی. بیر آغاجی قوپاریب یئریندن آتدی، اللی - آلتیش آدام هلاک ائله دی. ایگیدلرین باشچیسى قازانا ائله ضربه ووردو، دنیا باشینا دارالدى.

قازانین قارداشی قارا گونو تپه گؤزون الینده مغلوب اولدو. دؤزن اوغلو آلپ روستم هلاک اولدو.

اوشون قوجا اوغلو کیمی پهلوان اونون الينده اؤلدو؛ اونون ايکي قارداشي دا تپه گوزون الينده پاك جانيني تاپشيردي.

دمير دوتلو ماماق اونون الينده محو اولدو. ييغي قانلي بو کدوز امن ده تپه گوز طرفيندن مغلوب انديلدي. تپه گوز آغ ساققاللي آروز قوجايا قان قوسدوردو. قيبان سلجيكين اؤدو ياريلدي. اوغوزلار تپه گوزه هئچ نه انده بيلمه ديلر، واهمه يه دوشوب قاچديلار. تپه گوز اونلارين قارشيسيني آلدی، گئري قايتاردی. خلاصه، اوغوزلار يئددی دفعه قاچدی،

تپه گوز اونلارين قارشيسيني آليب، يئددی دفعه گئري اوتورتدو. اوغوز يوردو تپه گوزون الينده اسير - يئسير اولوب قالدي. گئديب دده قورقودو چاغيرديلار. اونولا دانيشديلار: "گلين، پای آيیراق، خراج وئرک!" - دئديلر. دده قورقودو تپه گوزون يانينا گؤندرديلر. گلدي، سلام وئردی. دئير: "اوغول، تپه گوز، اوغوز يوردو الينده اسير اولوب، ويران قالدي. سنين آياغينا مني گؤندريلر. سنه واخت آشيري پای وئرک، دئيرلر." تپه گوز دئدی: "گونده آلتميش آدام ييغيب وئرين يئمگه!" دده قورقود دئير: "بو حسابلا سن آدام قويماز، هاميني قيرارسان. آما گونده ايکي آداملا بئش يوز قويون وئر ييلريک!"

دده قورقود بئله دئينده تپه گوز دئير: "ياخشي، ائله اولسون! لاکين منه هم ده ايکي آدام وئرين، يئمگيمي ييشيرسين، من يئيم!"

دده قورقود دؤندو، اوغوز يوردونا گلدي. دئدی: "بوتلو قوجا ايله ياپاقلي قوجاني تپه گوزه وئرين، خؤرگيني ييشيرسين! بير ده گونده ايکي آداملا بئش يوز قويون ايسته بير." جاماعات راضي لاشدی. دؤرد اوغلو اولان بيريني وئردی، اوچو

قالدی. اوچ اوغلو اولان بیرینی وئردی، ایکسی قالدی. ایکی اوغلو اولان بیرینی وئردی، بیر قالدی.

قاپاققان آدلی بیر کیشی واردی. ایکی اوغلو واردی. بیر اوغلونو وئرمیش، بیر قالمیشدی. ایندی نؤوبه دولانیب اونا چاتمیشدی. آناسی فریاد ائدیب زار - زار آغلادی. سن دئمه، خانیم، آروز اوغلو باسات حاراصا دؤیوشه گئدیمیش؛ بو زامان گلیب چیخدی. اوغلانین آناسی دئدی: "باسات ایندی چاپقینچیلیقدان گلیب. گئدیم، بلکه منه بیر اسیر وئردی، اوغولجوغازیمی قورتارا بیلدیم".

باسات قیزیل ناخیشلی گونلوگونو قوروب اوتورموشدو کی، گؤردولر بیر قادین گلیر. ایجری، باساتین یانینا گلدی، سلام وئردی، آغلادی. دئدی:

اوووجلارینا سیغیر لکلی اوخون،
 یشکه تکه بوینوزوندان برک یابین وار.
 ایچ اوغوزدا، داش اوغوزدا بللیدیر آدین،
 آروز اوغلو، ایگید باسات، کؤمک ائت منه!

باسات دئیر: "نه ایسته بیرسن؟". قادین دئیر: "وفاسیز دونیادا بیر کیشی میدانا چیخیب. اوغوز ائلینی یایلاغا کؤچمگه قویمادی. بؤیوک ایتی پولاد قیلینجلار بیر توکونو کسه بیلمه دی. قارغی نیزه اوینادانلار دریسینی دله بیلمه دی. قاین آغاجیندان دوزلمیش اوخلاری آتانلار اونا کار ائتمه دیلر. ایگیدلرین باشچیسى قازانا بیر ضربه ووردو. قارداشی قارا گونه اونون الینده ازیلدى. بیغی قانلی بوگدوز امن اونون الینده دؤیولدو. آغ ساققاللی آتان آروزا قان قوسدوردو.

مئيداندا قارداشين قيسان سلجيكين اؤدو ياريلدى، جان وئردى. قالين اوغوز بى لرينين ده كيميني شيكست اتتى، كيميني هلاك ائلهدى. يئددى دفعه اوغوز ائلىنى يئرندن قوودو. خراج ايستهدى، آلدى. ايندى گونده ايكي آدام، بئش يوز قويون ايسته يير. بونلو قوجا ايله ياپاقلى قوجانى اونا خدمتچى وئريلر. دؤرد اوغلو اولان بيرينى وئردى. اوچ اولان بيرينى وئردى، ايكي اولان بيرينى وئردى. ايكي اوغلو واردى، بيرينى وئردىم، بير قالدى. نؤويه فيرلانيب، منه چايب. اونو دا ايسته ييرلر. خانيم، منه كؤمك ائت!"

باساتين قارائلىق چؤ كموش گؤزلى ياشلا دولدو. قارداشيدان اؤترو سويلاميش، گؤرك، خانيم، نه سويلاميشدير:

قايلق يئرده تيكلميش اوتاقلارنى

او ظاليم ييخميشدير يقين، قارداش!

ايتى قاچان آتلارىنى طؤوله دن

او ظاليم سئچميشدير يقين، قارداش!

تك هور كوجلو دؤه لرى قاطاريندان

او ظاليم آيرميشدير يقين، قارداش!

شولن لرده قيرديرديغين قويونلارى

او ظاليم قيرميشدير يقين، قارداش!

فرحله نيب گئتيرديگين گلينينى

او ظاليم سندن آيرميشدير يقين، قارداش!

آغ ساققاللى آتامى "اوغول" دئيه آغلالتدين يقين، قارداش!

آغجا اوزلو آنامى سىزلا تىدىن، يقىن قارداش!
 قارشىدا كى اوجا داغىمىن ذىروھسى قارداش!
 ايتى آخان گۈزل سۇيۇمون داشقىنى قارداش!
 گوجلو بىلىمىن قۇھسى،
 قارانلىق چۇكموش گۈزلرىمىن ايشىغى، قارداش!

"قارداشىمدان آيرىلدىم!" - دئە چوخ آغلادى، زارىلدادى. باسات ھىمىن
 قادىنا بىر اسىر وئردى. "گىت، اوغلونو خلاص ائت!" دئدى.
 قادىن اسىرى گۈتورروب گىلدى، اوغلو يىرىنە وئردى، ھەم دە آروزو
 "اوغلون گىلدى!" دئە موشولوقلادى. آروز سئوئىدى. قالىن اوغوز بى لرى باساتى
 قارشىلايدىلار. باسات آتاسىنىن الىنى اۋپىدو. آغلاشدىلار، ھۇنكوردولر. آناسىنىن
 ائوئىنە گىلدى. آناسى اوغلونو قارشىلايىپ قوجاقلادى. باسات آناسىنىن الىنى اۋپىدو.
 گۈرۈشۈب - آغلاشدىلار. اوغوز بى لرى توپلاشدى. يىمىك - اىچمىك
 مجلس لرى اولدو. باسات دئدى: "بى لىر، قارداشىمىن قانىنى آلماق اوچون تپە
 گۈزلە قارشىلاشماق اىستەيىرم. نە دئىرسىز؟"

قازان بى بورادا سۇيلايمىش، گۈرك، خانىم، نىجە سۇيلايمىشىدېر:

بۇيوك نىھنگ اولدو تپە گۈز،
 گۈيدە چئوئىردىم، يىخا بىلمەيدىم، باسات!
 بۇيوك قاپلان اولدو تپە گۈز،
 اوجا داغلاردا فىرلاندىق، يىخا بىلمەيدىم، باسات!

قودوز آسلانا دۇندو تپه گۆز،
 قالین قامیشلیقدا ییخا بیلمه دیم، باسات!
 ایگید اولسان، یاخشیدیر،
 آما من قازاندان آرتیق اولمازسان، باسات!
 آغ ساققاللی آتانی آغلتما!
 آغ بیرچکلی آنانی زاریلداتما!

باسات دئیر: "مطلق گنده جگم!" قازان دئیر: "اؤزون بیلرسن". آتاسی
 آغلایب دئیر: "اوغول، اواجیمی صاحیسیز قویما، رحم ائله، گتتمه!". باسات
 دئیر: "یوخ، آغ ساققاللی عزیز آتا، گئدیرم". آتاسینی ائشیتمه دی، پالتارینین
 قولوندان بیر توتام اوخ چیخاردی، قورشاغینا کنچیردی. قیلینجینی دا قورشاندی.
 یاینی قولونا سالدی. اتکلرینی ییغیشدیردی. آتاسینین - آتاسینین الینی اؤپدو،
 حلال لاشدی، "سالامات قالین!" - دئدی. تپه گۆزون اولدوغو سالاخانا قیاسینا
 گلدی. گۆردو کی، تپه گۆز آرخاسینی گونه وئریب یاتیر. اؤز بئلیندن چکیب بیر
 اوخ چیخاردی. تپه گۆزون چینینه بیر اوخ ووردو. اوخ کنچمه دی، پارچالاندی.
 بیر ده آتدی. او دا پارا - پارا اولدو. تپه گۆز قوجالارا دئدی: "بو یئرین میلچگی
 بیزی دیلخور ائتدی!". باسات بیر ده آتدی. او دا پارچالاندی، بیر پارچاسی تپه
 گۆزون قاباغینا دوشدو. تپه گۆز سیچرادی، باخدی. باساتی گۆردو، الینی الینه
 جالیب قاه - قاهلا گولدو. قوجالارا دئدی:

"اوغوزلاردان بیزه یئنه بیر یئمه لی - یئتیشمیش قوزو گلیب". باساتی قاباغینا
 قاتیپ توتدو. بوغازیندان یاییشپ یاتاغینا گتیردی. چکمه سینین بوغازینا سوخدو.

دئدی: "آی قوجالار، گون اورتا اوستو بونو منیمچین شیش - کاباب ائله یین، یثیم". یئنه یوخویا گئنتدی.

باساتین خنجری واردی. چکمه نین بوغازینی یاریب ایچیندن چیخدی. دئدی: "آی قوجالار، بونون اؤلومو نندیر؟" دئدی: "یلمیریک. آما گوزوندن باشقا آیری یترده ات یوخدور". باسات تپه گوزون باشی اوجونا گلدی. گوز قاپاغینی قالدیردی. باخدی گوردو کی، گوزو اتدندیر. دئیر: "آی قوجالار، سونگونو اوجاغا قویون، قیزسین!". سونگونو اوجاغا سالدیلار، قیزاردی.

باسات الینه آلدی. آدی گوزل محمد (ص)ه صلوات چکدی. سونگونو تپه گوزون گوزونه ائله باسدی کی، گوزو محو اولدو. تپه گوز ائله نره چکدی کی، ائله هایقیردی کی، داغ - داش تیتره دی. باسات سیچرادی. ماغارایا قویونلارین ایچینه گirdی. تپه گوز ییلدی کی، باسات ماغارا دادیر. ماغارانین قاپسیندا دوروب بیر آیاغینی قاپی نین بیر یانینا، بیرینی دیگر یانینا قویدو. دئدی: "آی قویونلارین باشچیلاری ارکجلر، بیر - بیر گلین، کئچین!". بیر - بیر گلیب کئچدیلر. هر بیر نین باشینی سیغاللادی. "توغلوجوقلار، وار - دؤولتیم قاشقا قوچ، گلین، کئچین!" - دئدی. بیر قوچ یئریندن قالخدی، بوینوز لاییب ایره لی جومدو. باسات بیر آندا قوچو باسیب کسدی، دریسینی چیخاردی، قویروغو ایله باشینی دریدن آیرمادی؛ درینین ایچینه گirdی. باسات تپه گوزون اؤنونه گلدی. تپه گوز ییلدی کی، باسات دری ایچینه دیر. دئیر:

"آی قاشقا قوچ، منیم هلاک اولاجاغیمی هارادان ییلدین؟ ائله ووروم سنی ماغارا دیوارینا کی، قویروغون ماغارانی یاغلا سین!". باسات قوچون باشینی تپه گوزون الینه اوزاتدی. تپه گوز قوچون بوینوزوندان برک توتدو. قالدیراندا

بوینوزلا دری الینده قالدی. باسات تپه گوزون آياقلان آراسیندان سیچرایب چیخدی. تپه گوز بوینوزو گوتوروب یثره چیریدی. دئدی:

"اوغلان، قورتولدونمو؟" باسات دئییر: "تانریم قورتاردی." تپه گوز دئییر: "آی اوغلان، آل بو بارماغیمدا کی اوزوگو بارماغینا تاخ، سنه اوخ و قیلینج کار ائيله مه سین."

باسات اوزوگو آلیب بارماغینا کئچیردی. تپه گوز دئییر: "اوغلان، اوزوگو آلیب تاخدینمی؟" باسات دئییر: "تاخدیم." تپه گوز باساتین اوزرینه آتیلیب، خنجرله ووروب - کسدی. باسات سیچرایب کناردا دوردو، گوردو کی، اوزوگ یثنه تپه گوزون آياغی آلتینا دوشوب قالیب.

تپه گوز دئییر: "قورتولدونمو؟" باسات دئییر: "تانریم قورتاردی." تپه گوز دئییر: "اوغلان، او گونبذی گورورسنمی؟" دئییر: "گورورم." تپه گوز دئییر: "منیم خزینهم وار. گئت مؤهورله، او قوجالار گوتورمه سینلر!" باسات گونبذین ایچینه گیردی. گوردو کی، قیزیل - گوموش ییغلمیشدیر. باخاندا هر شئی اونوتدو. تپه گوز گونبذین قاپیسینی توتدو. دئدی: "گونبذه گیردینمی؟" باسات دئییر: "گیردیم." تپه گوز دئییر:

"ایندی ائله ووروم کی، گونبذه بیر یثرده دارماداغین اولاسان." باسات "لااله الله، محمداً رسول الله!" - دئدی. همین آندا گونبذ یاریلدی، یئددی یثردن قاپی آچیلدی. باسات قاپیلارین بیریندن چیخدی.

تپه گوز الینی گونبذه سوخدو. ائله ووردو کی، گونبذ آلت - اوست اولدو. تپه گوز دئییر: "اوغلان، قورتولدونمو؟" باسات دئییر: "تانریم قورتاردی." تپه گوز دئییر: "سنه اولوم یوخموش! او ماغارانی گورورسنمی؟" باسات دئییر:

"گۇرورم!". دئير: "اورادا ايكي قىلىنچ وار: بيرى قىنلى، بيرى قىنسيز. منيم باشىمى او قىنسيز قىلىنچ كسر. گنت گۇتور، منيم باشىمى كس!".

باسات ماغارا قابى سينا گنتدى. گۇردو بير قىنسيز قىلىنچ دورمادان ائير - قالخير. باسات فيكىرله شدى: "بونونلا احتياطلى اولمالى يام!". اۇز قىلىنجىنى چىخاردى، قارشىسنا توتدو. قىلىنجى ايكي پارا اولدو. گنتدى، بير آغاچ گتىردى، قىلىنجىن قاباغىنا توتدو. اونو دا ايكي پارا ائيله دى. سونرا يايىنى الينه آلدى. اوخلا او قىلىنچ آسىلان زنجىرى ووردو. قىلىنچ يىره دوشوب كۇمولدو. اۇز قىلىنجىنى قىينا قويدو. همين قىلىنجىن دستگىندىن بر ك توتدو. گلىب دئدى: "آى تپه گۇز، نىجه سن؟" تپه گۇز دئدى: "آى اوغلان، يىنه اۇلمه دىنىمى؟". باسات دئير: "تائيرىم قورتاردى". تپه گۇز دئدى: "سنه اۇلوم يوخموش!".

تپه گۇز چاغىرىب سويلامىش، گۇرك، نه سويلايىب دئمىشدير:

گۇزوم، گۇزوم، يالنىز گۇزوم!

سن يالنىز گۇزله من اوغوز يوردونو اسير ائتدیم!

آلا گۇزومدن آيردين، ايگيد، منى!

شيرين جانندان آيرسين آلاسه سنى!

بنله كى من چكىرم گۇز دردنى،

هئچ ايگيده وئرمه سين آلاسه گۇز بو گونو!

تپه گۇز يىنه دئير:

ھاردان گلدىن سن ايگيد، يثرين نه يثردير؟
 قارانلىق گئىجە دە يول آزسان، اوميدىن نه يەدير؟
 بۇيوك بايراق گۇتورن خانىنىز كىمدير
 دۇيوش گونو اۋندە؟
 آغ ساققاللى آتانىن آدى ندير؟
 ايگيد اگر ايگيد اردن آد گىزلىتسە، عىيدىر.
 آدىن ندير، ايگيد، سۇيله منە!

باسات تپە گۈزە سۇيلايمىش، گۇرك، خانىم، نه سۇيلايمىشىدیر:

اولدوغوم يثر، يوردوم منىم گون اورتاجدير!
 قارانلىق گئىجە دە يول آزسام، اوميدىم آلاھادير.
 بۇيوك بايراق گۇتورن خانىمىز بايندىر خان،
 دۇيوش گونو اۋندە گئىدن قهرمانىمىز سالور قازان.
 آتامىن آدىنى سورشسان، - قابا آغاجدير!
 آتامىن آدىنى سورشسان، - خاقان آسلاندير!
 منىم آدىمى سورشورسان، - آروز اوغلو باساندير!

تپە گۈز دئير:

"سود قارداشلىق، قىيما منە!"

باسات دئير:

آي ابله، آغ ساققاللى آتامى آغلاديسان،
 آغ بيرچكلى قوجا آنامى اينله ديسن.
 دوغما قارداشيم قيان سلجيكى اولدورموشسن.
 آغجا اوزلو گلينيميزى دول اتميشسن.
 آلا گوزلو اوشاقلاريني يثيم قويوموشسان.
 بۇيوك، ايتى پولاد قيلنجيمي چكمه يينجه،
 قافالى - پاپاقلى باشيني كسمه يينجه،
 آل قانينى يثر اوزونه توكمه يينجه،
 قارداشيم قيانين قانينى آلمايينجا
 قوياراممى ساغ قالاسان، - قويمارام!

تبه گوز ده بورادا سويلاييب دئمشدير:

دئيرديم كى، قالخيب يثيمدن دوروم،
 قالين اوغوز بى لريله عهدىمى پوزوم،
 قوللاريندا شاهينلرى اولدوروم.
 بيرجه دفعه آدام اتيندن دوئوم.
 قالين اوغوز بى لرى اوستومه گلسه،
 دئيرديم كى، قاجيب سالاخانا قاياسينا گيريم.

مانجاناقلا آغیر داشلار آتیم، - دئییردیم.
 گۆیدن باشیما دوشن داشلا اؤلوم، - دئییردیم.
 آلا گوزدن محروم ائتدین، ایگید، منی!
 شیرین جانندان محروم ائتسین آلا سنی!

تپه گۆز بیر داها سۆیلایب دئیشدیر:

آغ ساققاللی قوجالاری چوخ آغلایمیشام،
 آغ ساققالین قارغیشیمی توتدو اول، گۆزوم سنی؟
 آغ بیر چکلی قاریلاری چوخ آغلایمیشام،
 آنالارین گۆز یاشیمی توتدو اول، گۆزوم، سنی؟
 بیغ یثری ترلەمیش جاوانلاری چوخ یئمیشم،
 جاوانلیقلاریمی توتدو اول، گۆزوم، سنی؟
 اللری خینالی قیزجیغازلاری چوخ یئمیشم،
 اووۇجلاری - قاریشلاری توتدو اول، گۆزوم، سنی؟
 بئلە کی من چکیرم گۆزومون گۆینمینی،
 هنج کیمه وئرمه سین آلا گۆز یوکو، گۆز غمینی!
 گۆزوم، گۆزوم، آی گۆزوم! یالنیز گۆزوم!

باسات حیرلەندى، يثرىندن دوروب گەلدى. تېە گۆزۈ نر دۈە كىمى دىزى
اوستونە چۆكدوردو. تېە گۆزۈن اۋز قىلىنجى ايله بويونو ووردو. باشىنى يايىن
كىرىشىنە تاخدى، سورويە - سورويە ماغارا قايسىنا گەلدى.

باسات بۆلۈ قوجا ايله ياپاقلى قوجانى اوغوز ائلىنە موشتولوقچو گۆندردى.
اونلار آغ - بوز آتلار مېنىب چاپدىلار. قالىن اوغوز ائللىرىنە خبر چاتدى.
آت آغىزلى آروز قوجانىن ائوينە چاپار گەلدى. اونا باساتىن سئوينچ خبرىنى
وئردى: "موشتولوق! اوغلون تېە گۆزۈ اۋلدوردو!"

قالىن اوغوز بى لرى يىتىشىدىلر. سالاخانا قايسىنا گەلدىلر.
تېە گۆزۈن باشىنى اورتايا كىتىدىلر.
دەمە قۇرقۇد گەلىب شادلىق هاواسى چالدى. مرد ايگىدلرېن باشىنا نە
گەلدىگىنى دئدى - دانىشىدى. ائللەجە دە باساتا خئىير - دوعا وئردى:
قارا داغا يىتتە سەن، كىچىد وئرسىن!

آشقىن - داشقىن سولار كىچىسەن، كىچىد وئرسىن! ايگىدلىكلە قارداشىنىن
قانىنى آلدېن. قالىن اوغوز بى لرىنى فلاكتىدن قورتاردىن. قادىر آلاە اوزونو آغ
ائىسىن، باسات! - دئدى.

سىزە دە خئىير - دوعا وئرك، خانىم:

اۋلوم گەلدىكە سىزى پاكك ايماندا ن آيرماسىن!
گوناهىنىزى آدى عزيز مەمەد(ص) مصطفىى يا باغىشلاسىن، خانىم، ھى!

بکیل اوغلو ایمران بوْیو

قام غان اوغلو بایندیر خان یئریندن دورموشدو. یوکسک ائوینی قارا یئر اوزرینده اوجالتمیشدی. هوندور آلاچیغی گؤی اوزونه دیرنمیشدی. مین یترده ایپک خالچالار دؤشتدیرمیشدی. ایچ اوغوز و داش اوغوز بی لری توپلاشمیشدی.

دوققوز توملیک گورجوستانین خراجی گلدی: بیر آت، بیر قیلینج و بیر چوماق گتیردی.

بایندیر خان برک دیلخور اولدو. ددهم قورقود گلدی، شادلیق هاواسی چالدى. "خانیم، نیه قانین قارالیب؟" - دئدی. دئیر: "تجه قارالماسین، هر ایل قیزیل - گوموش گلیردی، جاوانلارا - بی لره وئیردی، خاطیرلری شاد اولوردو. ایندی بونلان کیمه وئرک کی، اونونچون خوش اولسون؟"

دده قورقود دئیر: "خانیم، بونون اوچونو ده بیر ایگیده وئرک، اوغوز ائلینه قاراوول چکسین!". بایندیر خان "کیمه وئرک؟" - دئدی، ساغینا - سولونا باخدی. هئج کیم راضی اولمادی. بکیل دئیلن بیر ایگید واردی. اونا باخدی، دئدی: "سن نه دئیرسن؟" بکیل راضی اولدو. قالخدی، یئری اؤپدو. ددهم قورقود گتیریلن قیلینجی اونون بئلینه باغلادی. چوماغی چینینه سالدی، یایی قولونا کئچردی.

بکیل شاهانه آغیری چکدیریب میندی. قوهوم - اقباسینی آیردی، ائو - ائشیکینی ییغیشدیردی، اوغوز ائلیندن کؤچدو. بردهیه، گنجهیه گئدیب مسکن سالدی. گئدیب دوققوز توملیک گورجوستان سرحدینه چادیر قوردو.

قاراوولچولوق ائله‌دی. بورالارا یاد کافیر گلسه ایدی، باشینی اوغوز ائلینه هدیّه گوندردی. ایلده بیر دفعه بایندیر خانین دیوانینا گئیدیدی.

بیر دفعه یتنه بایندیر خاندان آدام گلدی کی، تئز گل. بکیل ده گلدی. هدیه‌لرینی یتره قویدو، بایندیر خانین الینی اۋپدو. خان دا بکیلی قوناق ائتدی. یاخشی آت، یاخشی قافتان، بوللوجا خرچلیک وئردی. اوچ گون تام عزیزله‌دی، حؤرم ائتدی. "بکیلی اوچ گون ده اوو اتی ایله قوناق ائله‌یک، بی‌لر!" - دئدی.

اووا حاضیرلیق اوچون جار چکیلدی. ائله کی، اوو حاضیرلیغی تامام اولدو، کیمی آتینی، کیمی قیلینجینی، کیمسی ده یای چکیب اوخ آتماغینی تعریفله‌دی. سالور قازان نه اۋزونو، نه آتینی تعریفله‌دی. آما بی‌لرین هۋریندن دانیشدی.

اوچ یوز آلتیش آلتی ایگید اووا آتلاسا، کئیک اوزرینه یوروش اولسا، بکیل یای قورماز، اوخ آتمازدی. ائله یایی بیلگیندن چیخاریب، بوغانین - سیغینین بوینونا آتاردی، چکیب دورغوزاردی. آریق اولسا، قولاغینی دلردی کی، اوودا بللی اولسون. آما کؤک اولسا، بوغازلاییب کسردی.

بی‌لر، قولاغی دئشیک کئیک اوولایاندا "بو، بکیلین نیشان ائتدیگی‌دیر"، - دئیّه اونا گوندریردیلر.

قازان بی‌دئدی: "بو هۋر آتیندیر، یا ایگیدیندیر؟". دئدی: "خانیم، ایگیدیندیر!". خان دئدی: "بوخ، آت ایشله‌مسه، ار اۋیونمز. هۋر آتیندیر". بو سؤز بکیله خوش گلمه‌دی. دئدی: "ایگیدلر ایچینه بیزی بدنم ائدیپ، قوشقونوموزا دک پالچیغا باتیردین". بایندیر خانین هدیه‌سینی اۋنونه قویدو؛ خاندان کوسدو، دیواندان چیخدی. آتینی گتیردیلر. آلا گؤزلو ایگیدلرینی ده گؤتوروب ائوینه

گلدی. اوغلانلاری قارشیسینا گلدی، اونلاری اوخشامادی. آغ اوزلو خانیمی ایله دانیشمادی. قادین بورادا سۆیلامیش، گۆرک، خانیم، نه سۆیلامیشدیر:

قیزیل تاختیمین ییه سی، ایگید نییم!
 گۆز آچاراق گۆردو گوم،
 کۆنول وئریب سئودیگیم،
 قالخاراق یئریندن دوروب گلدین.
 آلا گۆزلو ایگیدلرینی یانینا سالدین.
 آرقوبئلدن، آلا داغدان گئجه کئچدین.
 جوشغون آخان گۆزل سودان گئجه کئچدین.
 آغ آیلنلی بایندیر خانین دیوانینا
 گئجه گئتدین، بی لر ایله یئدین - ایچدین.
 هره اؤز قوهوم - قارداشی ایله دئییب - گولدومو؟
 غریبلیکده تک له نمک خطرینه دیدیمی؟
 هانی، خانیم، آلتیندا یاخشی آتین یوخدور!
 آلیننی اؤرتن قیزیل ایشیقلی زیرئهن یوخدور!
 آلا گۆزلو بی لرینی اوخشامیرسان،
 آغجا اوزلو سئوگیلینله دانیشمیرسان،
 حالین نییه بئله دیر؟

بکیل سۆیلامیش، گۆرک، خانیم، نه سۆیلامیشدیر:

قالخاراق يثرىمدن دوروب گىتىدىم،
 قاراياللى گۈزل قازلىق آتى مىندىم.
 آرقوبىلدىن، آلا داغدان گىنجە كىچىدىم.
 جوشغون آخان گۈزل سودان اۋتوب - كىچىدىم.
 آغ آلىنلى بايىندىرىن ديوانىنا چاپار يىتىدىم.
 آلا گۈزلو بى لرلە يىتىدىم - ايچىدىم.
 ھر كىسى اۋز قوھوم - قارداشىيلا مەھربان گۆردوم.
 يىزدىن تامام اوز دۇندىرىدىر خان، گۆردوم.
 ائلىمى - گونومو كۆچۈروب گلېن،
 دوققوز تومىنلىك گورجوستانا گىندك،
 اوغوز ائلىندىن اوز دۇندىردىم، قىمى يىلېن!

آروادى دئىر: "ايگىدىم، بى ايگىدىم! پادشاھلار آلاھىن كۆلگەسى دىر.
 پادشاھىنا آغ اولانېن ايشى دوز گىتىرمز. تىمىز اوركدە پاس اولسا، ايچكى
 آچار. سى گىندەلى، خانىم، چىلپاق قالان اوجا داغلارېن اوولانمايىبىدىر. اووا آتلان
 چىچ، كۆنلۈن آچىلسىن!"
 بىكىل گۆردو كى، آروادىن عاغلى - باشى ياخشىدىر. قازلىق آتىنى
 چىكىرىپ مىندى. اووا گىتتى.

اوو اوولايب گىزىكن قاباغىنا يىر يارالى كىيىك چىخدى. بىكىل اونون
 اوستونە آت سالىدى. بوغانېن آرخاسىندان يىتىشىدى. ياي كىرىشىنى بوينونا آتتى.

بوغا آجیقلا نيميشدی. اؤزونو اوجا بير يثردن آتدی. بکيل آتین جیلووؤنو ساخلایا بيلمه ییب، کئیکله برابر اوچوندو. ساغ او یلوغو قایایا توخونوب سیندی. بکيل آياغا دوروب آغلادی. دئدی: "بؤیوک اوغلو، بؤیوک قارداشیم دا یوخدور!.." "سونرا پالتارینین قولوندان بئز چيخاریب، آتینین ترکینده کی قاییشلاری دارتیب قیردی. قافتانین آلتیندان آياغینی آتا برک ساندی. وار قوه سی ایلله آتینین یالینا سریلدی. اووچولاردان آیری دوشموش بکيلین سینه باغیسی سوروشوب بوغازینا کئچدی. یاشادیغی ساحه یه یاخینلاشدی. اوغلو ایمران پهلوان آتاسینین قارشیسینا گلدی. گوردو بنیزی سارالمیشدیر، سینه باغی بوغازینا کئچمیشدیر. اوغلان بورادا بکيلین یولداشلارینی سوروشوب سو یلامیش، گورک، خانیم، نه سو یلامیشدیر:

قالخاراق یثریندن دوروب گلدین،
 قارا یاللی گوزل قازلیق آتینی میندین.
 یالچین اوجا داغلار اتگینه اووا گئتدین.
 قارا دونلو کافیر لرله راستلاشدینمی؟
 آلا گوزلو ایگیدلرینی قیردیردینمی؟
 اوز دیلینله بیر نئچه سوز سؤیله منه!
 قارا باشیم قوربان اولسون، آغام، سنه!

بکيل اوغلونا سو یلامیش، گورک، خانیم، نه سو یلامیش، دئمیشدیر:

اوغول، آی اوغول!
 قالخیب یثریمدن دوردوم، گلدیم.

اوجا داغلارین دۋشونه اووا چيخديم.
 قارا دوڼلو كافيرلره اوغراماديم.
 آلا گۈزلو ايگيدلریمی قيردير مادیم.
 ساغ - سالاماتدير، ايگيدلریم، غمله نمه!
 اوج گوندور کی، احوالیم یوخ، خسته یم!
 اوغول، آت اوزریندن گۈتور منی، ياتاغا سال! دئدی.

آسلان بالاسی یتنه آسلاندير. آتاسینی آتین اوستوندن قامارلايیب توتدو،
 ياتاغينا گتيردی؛ جبه سینی اوزرینه آتدی. قاپینی اۋرتدو.
 بو ياندان ايگيد بی لر گۈردولر کی، اوو پوزولموشدور؛ هر بیرى اۋز ائوینه
 گلدى.

بکيل بشش گون اۋز دیوانينا چيخمادی. آياغینین سیندیغینی کیمسه یه
 دئمه دی. بیر گئجه دۋشک اوستونده برک - برک اینله دی، آه - وای ائتدی.
 آروادی دئدی: "ايگيد بیسم، سورو ایله دوشمن گلسه یدی قورخمازدین. آتينا ایتی
 اوخ ديسه یدی، آیلمز دین. آدام اۋز قوجاغیندا ياتان آروادینا دا سیرینی دئتمی؟
 سنه نه اولوب؟ بکيل دئدی: "گۈزلیم، آتدان دوشدوم، آياغیم سیندی".

آرواد الینی الینه ووروب قاراواشا خبر وئردی. قاراواش دا چيخیب
 قاپیچی یا سؤیله دی. اوتوز ایکی دیشدن چيخان سۋز بوتون جاماعات آراسیندا
 يايلىدی: "بکيل آتدان ييخيلیب، آياغی سینيدیر ..."

دئیلنه گۈره، کافیرین جاسوسو واردی. بو خبری ائشیدیب گئتدی، تکوره
 خبر وئردی. تکور دئیر: "قالخیب یثرینیزدن دورون، ياتان یترده بکيل بی توتون!

آخ اللرینی قوللاریندان باغلایین. گنجیکمه دن گۆزل باشینی کسین. آل قانینی یئر اوزونه تۆکون. ائلینی - یوردونو چاپیب تالایین. قیز - گلینینی اسیر ائدین!".

بکیلین ده اورادا جاسوسو واردی. بکیله خبر گؤندریدی. دئدی: "باشینیزا چاره ائيله یین، اوستونوزه دوشمن گلیر". بکیل یوخاری باخدی؛ "گۆی اوزاق، یئر ده برک!" دئییه دوشوندو. اوغلونو یانینا چاغیریب سوئلامیش، گۆرک، خانیم، نه سوئلایب، دئمیشدیر:

اوغول، اوغول، آی اوغول!

قارانلیق چؤکموش گؤزومون ایشیغی اوغول!

گوجلو بئلمین قوه سی اوغول!

گۆر آخیردا نه لر اولدو،

منیم باشیما نه لر گلدی.

اوغول، قالدخاراق یثیمدن دوروب گئتدیم،

بوینو سینسین، او گۆزل آل آیغیری میندیم،

اوو اوولاییب قوش وورارکن یورولدو،

سوروشه رک منی یثره ووردو.

ساغ اوئلوغوم سیندی.

گۆر، بلالی باشیما نه لر گلدی.

اوجا داغلاردان خبر آشمیشدیر،

آشقین - داشقین سولاردان خبر کنچمیشدیر.

دمیر قاپی دربنددن خبر گئتمیشدیر.

آلتا آتلى شۇكلو مليك برک پوسقو قورموشدور.
 پوسدوغو واختدان اوجا داغلارا دومان دوشموشدور.
 "ياتديغي يترده بکيل بىي توتون!" - دئمشدير،
 "آغ اللرينى قوللاريندان باغلایين!" - دئمشدير.
 "قان تۆكوب يثرينى - يوردونو چاپين!" - دئمشدير.
 "آغ اوزلو قيز - گلینين اسير توتون!" - دئمشدير.
 اوغول، قالخارق يثرىندن دور گل!
 قاراياللى گؤزل قازلىق آتینی مين!
 يالچين قايالى آلا داغی گئجه يله آشيب،
 آغ آلینلى بايندير خانين ديوانينا گئت!
 ادب - ارکانلا بايندير خانا سلام وئر!
 بى لر بىي اولان قازانين الين اوپ!
 "آغ ساققاللى آتام خسته دير"، سؤيله،
 قازان بى مطلق منه يئتیشسين، سؤيله!
 گلمه سن، يوردوموز تالاندى، سؤيله!
 قيز - گلینيم اسير گئتتى اؤزگه ائله!

بو يترده اوغلان آتاسينا سويلاميش، گؤرک، خانيم، نه سويلاميش -
 دئمشدير:

آتا، نه سؤيله يير، نه دانیشير سان؟

اورگیمی، باغیریمی نه داغلاییرسان؟
 قالخاراق اؤز یثیرمدن چوخ دورموشام،
 قارایاللی قازلیق آتیما چوخ مینیمش.
 آرقو بئلی، آلا داغی اوو خطرینه آشمامیشام.
 آغ آلینلی بایندیرین دیوانینا گتتمه میشم.
 قازان کیمدیر؟ من اونون الینی اؤپمه میشم.
 آلتینداکی آل آیغیرینی منه وئر،
 ائله چاپیم، باسین اونو قوی قان - تر!
 آیننده کی دمیر دوئونو منه وئر،
 قولچاق، یاخا تیکدیریم من سنینچین!
 بؤیوک، ایتی پولاد قیلنجی منه وئر،
 بیرجه آندا باشلار کسیم سنینچین!
 قارغی بوداغیندان اولان سونگونو وئر منه،
 سانجیم اونو من سنینچین دوشمن کؤکسونه!
 آغ لکلی ایتی اوخونو وئر منه،
 آتیب سانجیم ایسته دیگین دوشمنه!
 آلا گؤزلو اوج یوز ایگید قوش منه،
 بو دؤیوشو حصر ائله ییم محمد(ص) ین دیننه!

بکیل دئیر: "اؤلوم آغزین اوچون، اوغول! بلکه ده منیم کچمیش
 گونلریمی خاطیرلاتما یا جاقسان ... آیا، گئیمیمی گتیرین، اوغلوم گئیسین! آل

آیغیریمی گتیرین، اوغلوم مینسین! ائی واهمه یه دوشمه میش اوغلوم گئدیب دؤیوش مئیدانینا گیرسین!"

اوغلانی گئیندیریب - کئیندیردیلر. گلیب آتا - آناسی ایله گؤروشدو. اللرینی اؤپدو. اوچ یوز ایگیدی یانینا سالیب، دؤیوش مئیدانینا گئتدی.

آل آیغیر دوشمن قوخوسو حسّ ائندنه آیاغینی یئرہ دؤیردی، توڑو گؤیه چیخاردی.

کافیرلر دئدی: "بو آت بکیلین دیر، بیز قاجیریق". تکور دئدی: "اده، یاخشی باخین. بو گلن بکیلسه، سیزدن اول من قاجیرام".

گؤزتچی گؤزلہدی. گوردو کی، آت بکیلین دیر، آنجاق بکیل اوزرینده دئیل. آتین بئلینده کی قوش کیمی بیر اوغلان دیر. گلیب تکورا خبر وئردی. دئیر: "آت، یارق و ایشیقلی زیرئه بکیلین دیر، بکیل ایچینده دئیل!". تکور دئیر: "یوز آدام سئچین، گورولتو قوپاریب های - کوی سالین، اوغلانی قورخودون. اوغلان قوش اورکلی اولار، مئیدانی قویوب قاجاجاق".

یوز کافیر سئچیلیب اوغلانین اوزرینه گلدی. کافیر اوغلانا سوئلامیش، گؤرک، خانیم، نه سوئلامیشدیر:

اوغلان، اوغلان، آی اوغلان،

حرامزادا اوغلان!

آلتیندا آل آیغیری آریق اوغلان.

بؤیوک، ایتی پولاد قیلینجی گؤدک اوغلان!

الینده کی سونگوسو سینیق اوغلان!

داستگی آغ توزلو یایی نازیک اوغلان!
 بیلگینه دوخسان اوخو سئیرک اوغلان!
 یانیندا کی یولداشلاری چیلپاق اوغلان!
 قارانیق چؤ کموش گؤزلری چؤ کوک اوغلان!
 شؤ کلو ملیک سنی محکم پوسموش،
 مئیداندا کی او اوغلانی توتون، دئمش،
 اللرینی - قوللارینی باغلایین، دئمش،
 بیرجه آندا گؤزل باشین کسین، دئمش.
 آل قانینی اوزونه آخیدین، دئمش ...
 آغ ساققاللی آتان وارسا، آغلتما!
 آغ بیرچکلی آنان وارسا، اینله تمه!
 یالقیز ایگید آلپ اولماز،
 یووشان دیبی برک اولماز.
 اجلی چاتمیش ابله اوغلو ابله،
 قایدیب، دؤن بوردان گئری!

اوغلان دا بورادا سوْیلامیش، گؤرک، نه سوْیلایب، دئمشدیر:

ائی ایتم کافیر، هرزه - هرزه دانیشما!
 آلتیمدا آل آیغیریمی نه یئیمیرسن؟
 سنی گؤروب اویناییر.

آينيمده كى دمير دوئونم چينىمى قيسير.
 بۇيوك ايتى پولاد قىلينجيم قينىنى دوغرايير.
 قارغى بوداغيندان سونگومو نه يئىميرسن؟
 كۆكسونو دلهر ك گۆيه فيرلادار.
 دستگى آغ تۆزلو بر ك يايىم زار - زار اينلهيير،
 اوخلاريم اؤز قابى نين كيشينى دلير.
 يانيمدا ايگيدلريم دؤيوش ايستهيير.
 ايگيد آداما هده - قورخو گل مك عيدير.
 آى كافير، برى گل، دؤيوشك!

كافير دئير: "اوغوزون عارسيزى توركمانين دلى سينه بنزهيير، بونا باخ آ!..."
 تكور دئير: "گئدين سوروشون، اوغلان بكيلين نه يى دير؟". كافير گليب اوغلانا
 سويلاميش، گؤرك، نئجه سويلاميشدير:

ييليريك كى، آلتينداكى آل آغير بكيلين دير،
 بكيل هانى؟
 بۇيوك، ايتى پولاد قىلينجين بكيلين دير،
 بكيل هانى؟
 آينينده كى دمير دونون بكيلين دير،
 بكيل هانى؟
 يانيندا كى ايگيدلرين بكيلين دير،

بکيل هانی؟

اگر بکيل بورداديرسا،

گئجه يه دک بيز ووروشاق،

دستگي آغ توزلو اولان

برک يابيلار دارتیشدیراق.

آغ لِّلکلی کسکین، ایتی

اوخلارلا بيز آتیشاق.

سن بکيلین، دئ، نه یی سن،

تتر اول، سؤيله بيزه، اوغلان!

بکيلین اوغلو بورادا سؤیلامیش، گؤرک، خانیم، نه سؤیلامیش، دئمیشدیر:
 "آی کافیر، سن منی تانیمیرسانمی؟ آغ آلینلی بایندیر خانین بی لر بیسی سی سالور
 قازان، اونون قارداشی قارا گونه چاپاراق یئتیشدی. دؤنه یيلمز تولک ووران، دؤزن
 اوغلو آلپ روستم، بوز آتلی بئرک بی بکيلین ائوينده یئیب - ایچیردیلر؛
 جاسوس سندن خبر گتیردی. آلتیندا کی آل آغیرا بکيل منی میندیردی. بؤیوک
 ایتی پولاد قیلینجینی قوت اوچون وئردی: قارغی بوداغیندان اولان سونگوسونو
 غیرت اوچون وئردی؛ اوچ یوز ایگیدینی منه یولداش کیمی قوشدو. من بکيلین
 اوغلو یام، آی کافیر! بری گل، دؤیوشوک!"

کافیر تکور دئیر: "هله بیر دؤز، ابله اوغلو، من سنه گلیم چاتیم!" آلتی پرلی
 گورزونو اله آلیب، آتینی اوغلانین اوزرینه سوردو. اوغلان قالخانینی گورزون
 قاباغینا توتدو. کافیر یوخاریدان آشاغی یا دوغرو اوغلانی برک ووردو: قالخانینی

اۋدو، دېلىقەسىنى ازدى، اوز - گۈزۈنو سىيردى، آنجاق اوغلانى مغلوب ائده
 بىلمەدى. گۈرزلە دۇيوشدولر، ايتى پولاد قىلىنچلا ووروشدولار، آتىلا - آتىلا
 مئىداندا قىلىنچلاشدىلار؛ چىسىنلرى دوغراندى، قىلىنچلارى اۋوۋلوب تۇكولدو، بىر
 - بىرىنە اوستون گله بىلمەدىلر. قارغى بوداغىندان اولان سونگولرله چارپىشدىلار،
 مئىداندا بۇيۇزلارنى بىر - بىرىنە سانجماق اىستەين بوغالار كىمى دۇش - دۇشە
 گلدىلر؛ سونگولورى سىندى، بىر - بىرىنى تسلىم ائده بىلمەدىلر. آت اوزرىندىن بىر
 - بىرىلە قاپشىب - دارتىشدىلار. كافىرىن گوجو چوخ ايدى، اوغلان الدن دوشدو.
 آللاه تعالى يا يالوارىب سۇيلايمىش، گۇرك، نئجه سۇيلايمىشدىر:

اوجالاردان اوجاسان، اوجا تانرى!

كىمىسە بىلمز نئجهسن، گۇزل تانرى!

سن آدمە تاج وئردىن،

شىطانا لعنت ائتدىن.

بىر گوناھدان اۋترو قاپىندان قوودون.

ابراھىمى توتدوردون.

خام گئنه بورودون.

گۇتوروب اودا آتدىردىن.

اودو گولشانا دۇندردىن

بىرلىگىنە سىغىندىم، عزيز آللاه،

منە كۇمك ائت!

کافیر دئدی: "اوغلان، مغلوب اولاندا آلاهینامی یالواریسان؟ سنین بیر آلاهیمن وارسا، منیم یتیمیش ایکی بوتخانام وار!" اوغلان دئیر: "ائی لعنته گلمیش آزغین، سن بوتلرینه یالواریسان، من وارلیقلاری یوخدان وار ائدن آلاهیما سیغینیرام".

آلاه تعالی جبرایلا امر ائتدی کی: "ائی جبرائیل، گشت، او قولوما قیرخ کیشی قوه سی وئردیم".

اوغلان کافیری گؤتوروب یثره ووردو. بورنوندان قانی دودوک کیمی شورولدادی. ایمران سیجریایب کافیرین بوغازینی شاهین کیمی اله کئچیردی.

کافیر دئیر: "ایگید، آمان وئر، سیزین دینینیز هانسی دیر؟ قبول ائدیرم". بارماق قالدیریپ شهادتینی سؤیله دی، مسلمان اولدو. قالان کافیرلر بونو بیلدیلر، مثیدانی قویوب قاچدیلار.

ایمرانین یولداشلاری کافیرین یورد - یوواسینی داغیتدیلار، قیزی - گلینینی اسیر ائتدیلر.

اوغلان اؤز آتاسینا موشتولوقچو گؤندر دی کی، دؤیوشده غالب چیخدیم. آغ ساققاللی آتاسی اونو قارشیلایب، بونونو قوجاقلادی. دؤنوب ائولرینه گلدیلر. آتاسی اوجا داغدا اوغلان اوچون یایلاق آیردی. ایتی گئدن قاراجیق آتار اوچون طؤوله آیردی. آغ اوزلو اوغلونا شولن لیک اوچون آغجا قویونلار آیردی. آلا گؤزلو اوغلونا آل اؤرتو کلو گلین آلدی. آغ آیلنی بایندیر خان اوچون پای آیردی؛ اوغلونو گؤتوروب، اونون دیوانینا گتندی. الینی اؤبدو.

پادشاه قازان اوغلو اوروزون ساغ يانيندا اونا يئر گؤستردى. گؤزل ناخيشلى
جبه - چوخا گئىنىدىرىدى.

ددهم قورقود گليب شادلىق هاواسى چالدى. بو اوغوزنامهنى دوزدو -
قوشدو. "بكيل اوغلو ايمرانين اولسون!" - دئدى. ايگيدلرين باشينا نه گلدیگینی
سؤیلهدى. خئير - دوعا وئرك، خانيم!

يئرلى اوجا داغلارين ييخيلماسين!
كۆلگه ليك ايرى آغاجين كسيلمه سين!
آلاه وئرن اوميدىن اوزولمه سين!
كوناهينىزى آدى گؤزل محمد (ص)ه
باغيشلا سين آلاه، خانيم، هئى!

اوشون قوجا اوغلو سیرک بوئو

اوغوزلارین زامانیندا اوشون قوجا دئیلن بیر کیشی واردی. اؤولاددان ایکی اوغلو واردی. بؤیوک اوغلونون آدی ایرک ایدی. پهلوان، جسور یاخشى بیر ایگید ایدی. هاچان ایستهسه، بایندیر خانین دیوانینا گئیدب - گلیردی. بی لر - بیى اولان قازانین دیوانیندا اونون اوچون قاپی - باجا یوخ ایدی. بی لری آشایى باشدا قویوب، قازانین لاپ اؤوننده اوتوروردو. هئچ کیمه قاینایب - قاریشمیردی. خانیم، یننه بیر گون ایرک بی لری قویوب یوخاری باشا کئچنده ترسوزامیش دئیلن بیر اوغوز ایگیدی دئدی: "آی اوشون قوجانین اوغلو، بو اوتوران بی لر هر بیرى اوتوردوغو یرى قیلینجى ایله، چؤرگى ایله آلیبدیر. ایه، سن باشمی کسیدین، قانمی تۆکدون، آجمی دیوزدوردون، یالین آداممی گئیندیردین؟".

ایرک دئیر: "آی ترسوزامیش، باش کسیب - قان تۆکمک هئردیرمی؟". دئدی: "بلی، البته، هئردیر!". ترسوزامیشین سؤزو ایرکگه تأثیر ائلهدی. دوردو قازان بی دن یوروش اوچون اجازه ایستهدی. اذن وئریلدى. چاغیر دیلار، دؤیوشچولر ییغیلدى. اوچ یوز نیزه لی سئچمه ایگید ایرگین یانیندا جمع له شدی. میخانادا بش گون یمک - ایچمک اولدو. اوندان سونرا شیر و کۆز کناریندان گؤیجه دنیزه دک ساحه نی چالیب - تالادیلار. بؤیوک غنیمت الده ائتدیلر. ایرگین یولو الینجه قالاسینا دوشدو. قارا تکور اورادا بیر قوروق دوزلتدیرمیشدی. قوشلاردان بو دایره به قاز، تویوق؛ حیوانلاردان کئیک، دؤوشان دولدوروب، بورانی اوغوز ایگیدلری اوچون تله ائتمیشدی.

اوشون قوجا اوغلونون دا يولو بو قوروغا دوشدو. قوروغون قايسيني سيندیردیلار. سیغین - کئیک، قاز - تویوق قیردیلار؛ یثدیلر - ایچدیلر. آتلارینین یهرلرینی گۆتوردولر، اؤز گئیملرینی چیخاردیلار.

قارا تکورون جاسوسو واردی، بونلاری گۆردو. گلیب دئیر: "آیا، اوغوزلاردان بیر بؤلوك آتلی گلدی. قوروغون قاپی سینی سیندیردیلار، آتلارینین یهرینی گۆتوروب، گئیملرینی چیخارتدیلار. اده، نه دورورسوز؟"

آلتی یوز قارا دوتلو کافیر بونلارین اوزرینه هجوم ائتدی. ایگیدلری قیردیلار، آیرگی توتدولار. الینجه قالاسیندا زندانا سالدیلار.

اوجا - اوجا داغلاردان، آشقین - داشقین سولاردان خبر کئچدی. قالین اوغوز ائلرینه خبر چاتدی. اوشون قوجانین هوندور ائوی اؤنونده شیون قوپدو. قازا بنز قیزی - گلینی آغ چیخاریب قارا گئیدی. اوشون قوجا آیرگین آعجا اوزلو آناسی ایله "اوغول، اوغول!" - دئییه هؤنکورتو ایله آغلاشدیلار.

بییه سی اولان بؤیوبور، قابیرغالی بوئی آتیر. دئیلنه گؤره، خانیم، اوشون قوجانین کیچیک اوغلو سیرک یاخشی، پهلوان جئهلی جسور بیر ایگید اولدو. بیر گون يولو بیر ییغینجاغا دوشدو، اوتوردولار. یثیب - ایچدیلر. سیرک سرخوش اولدو. بایرا - آیاق يولونا چیخدی. گۆردو کی، یثیم بیر اوغلان بیر قیزلا دالاشیر. "ایه، سیزه نه اولوب؟" - دئییه بیر شیلله بیرینه، بیر شیلله ده او بیرینه ووردو. کؤهنه دوتون بیتي، یثیم اوغلانین دلی آجی اولار. یثیم دئدی: "آ، ییزیم یثیم لیگیمیز بس دئیل؟ ییزی نییه وورورسان؟ هنرین وارسا، قارداشین الینجه قالاسیندا اسیردیر، گئت اونو خلاص ائله!"

سیرک دئدی: "اده، قارداشیمین آدی ندیر؟". دئدی: "آیرکدیر".

سیرک اۆز - اۆزونه دئدی: "آیرگه سیرک یاراشیر؛ قارداشیم ساغمیش،
 داها فیکیر ائله مرم. قارداشسیز اوغوز ائلینده دورمارام. قارانیق چؤکموش
 گۆزلریمین ایشیغی قارداش!" - دئییب آغلادی. ایچری یه - مجلسه گلدی.
 اوتورانلاردان اجازه ایسته دی. "بی لر، سالامات قالین!" - دئدی. آتینی گتیردی،
 میندی؛ چاپیپ آتاسینین ائوینه گلدی. آتیندان دوشدو. آتاسینین دیلینی آراییب،
 بیر سۆز ائشیتمک ایسته دی. سیرک بورادا گۆرک نه سۆیلا میش، نه سۆیلا ییب
 دئمیشدیر:

قالخارق، آی آنا، یریمدن دوروب
 قاراباللی گۆزل قازلیق آتیمی میندیم.
 چارپاز یاتان آلا داغین
 اتگینه گتدیم.
 قالین اوغوز ائلینده بیر مجلس وارمیش،
 اورا دوشدوم.
 یشمک - ایچمک واختی آغ - بوز آتلی
 بیر چاپار گلدی.
 دئدی، "آیرک" آدلی بیر ایگید چوخدان اسیر ایدی،
 آلاهیین کۆمگیله دوستاقلیقدان چیخیب گلیب.
 بۆیوک - کیچیک قالما ییب؛
 هامی گتندی او ایگیدین قارشیسینا.
 آنا، من ده گتدیممی، نه دئیرسن؟

آناسى بورادا سۇيلايمىش، گۆرك، خانىم، نە سۇيلايمىشىدۇر:

آغزىن اوچون اۆلوم، اوغول!

دىلىن اوچون اۆلوم، اوغول!

قارشىدا كى اوجا داغىن يىخىلمىشىدى،

اوجالدى آخىر!

جوشغون آخان گۆزل سۇيون قوروموشدۇ،

چاغلادى آخىر!

ايرى آغاج دا قول - بوداغىن قوروموشدۇ،

جوجرىب گۆيىردى آخىر!

قالىن اوغوز بى لرى ايله سن دە گىت، اوغول!

او اىگىدە چاتان كىمى آغ آتىندان ائىن، اوغول!

ال لە گۆرۈش، او اىگىدە سلام وئىر،

الىنى اۆپۈپ، بوينونو دا قوجاقلا!

اوجا داغىمىن باشىسان، سۇيله!

نە دورموسان، اوغول، آتىنى چاپ، گىت!

اوغلان آناسىنا سۇيلايمىش، گۆرك، نە سۇيلايىپ دئىمىشىدۇر:

آنا، آغزىن قوروسون!

آنا، دىلىن چوروسون!

منیم اؤز قارداشیم وارمیش،
 یولومدان قایتمارام!
 اوغوز ائلینده قارداشسیز دورمارام!
 آنا حاققی تانری حاققی اولماسایدی،
 بؤیوک ایتمی پولاد قیلینجیمی گؤتورردیم،
 بیرجه آندا گؤزل باشینی کسریم،
 آغ قانینی یئر اوزونه تۆکردیم،
 آنا، ظالیم آنا!

آتاسی دئیر: "یانلیش خبردیر، اوغول. قاچیب گلن سنین بؤیوک قارداشین
 دئیل، آیریمی دیر. منیم کیمی آغ ساققاللی آتانی آغلانما! قوجالمیش آتانی
 اینله تمه!" اوغلان بورادا سؤیلایب دئیشدیر:

اوج یوز آلتیمیش آلتی ایگید اووا چیخسا،
 کئیک سوروسو اوستونده های - کوی قالخسا،
 قارداشلی ایگیدلر ایناملا قالخیب وورور.
 قارداشسیزین آنسه سینه یومروق وورسالار،
 آغلادیقجا دؤرد یانینا باخیب دورور،
 گؤزلریندن دایانمادان آجی یاشلار آخیدیر.
 آلا گؤزلو اوغلونوزلا گؤروشنه دک
 بی بابا، خانیم آنا، سالامات قالین!

آتا - آنا "يانلىش خبر دىر، گىتمە، اوغول!" - دىدىلار. اوغلان: "منى يولومدان ائلەمەين. قارداشىم توتولان قالاي گىتمەينچە، اونون اۇلو يا دىرى اولدوغونو بىلمەينچە، اۇلۇبىسە، قانىنى آلمايىنجا قالين اوغوز ائلىنە قايىتمارام!" - دىدى.

آتا - آنا آغلاشىپ قازان اوچون آدم سالدیلار. "اوغلان قارداشىنى يادا سالىب گىدىر. بىزە نە مصلحت وئىرسن؟" - دىدىلار. قازان دىيىر: "آياغىنا ات تۇشاغى وورون!"

نىشانلى سى باردى، تىزىر - يىغىش ائىدىب، سىرگى ائولندىردىلار. آتدان آيغىر، دۈەدن بوغرا، قويوندان قوچ كىسىردىلار. اوغلانى گلېن اوتاغىنا سالدیلار. قىزلا بورغان - دۈشگە گىرىندە اوغلان قىلىنجىنى چىخاردى، قىزلا اۋزو آراسىندا قويدۇ. قىز دىدى: "قىلىنجىنى قىنىنا قۇي، اىگىد، مۇراد وئر، مۇراد آل، بىر - بىرىمىزە سارىلاق!" اوغلان دىدى: "آي ياراماز قىزى، قارداشىمىن اوزونو گۇرمەينچە، اۇلموشسە، قانىنى آلمايىنجا مۇرادىما چاتسام، قۇي قىلىنجىمىلا دوغرانىم، اوخوما سانجىلىم، اوغلىم دوغولماسىن، دوغولارسا اون ياشىنا چاتماسىن!" دىدى و آياغا دوردو، طۇولەدن بىر شاھانە آت چىخاردى، يەرلەدى، دۇيوش پالتارىنى كىيىندى. دىزلىرىنە، قوللارىنا زىرئە قاپاقلار باغلادى. دىدى: "قىز، سىن منىم اوچون بىر ايل يولا باخ! بىر ايلدە گلەسم، ايكى ايل باخ! ايكى ايلدە گلەسم، اوچ ايل باخ! گلەسم، او واخت بىل كى، اۇلموشم. آيغىر آتىمى كىسىرىپ، احسانىمى وئر! گۇزون كىمى توتارسا، كۇنلون كىمى سئورسە، اونا گىت!" قىز بورادا سۇيلايمىش، گۇرك، خانىم، نە سۇيلايمىشىدۇر:

ايگيديم، من سنى بىر ايل گۆزلرم،
 بىر ايله گلەسن، ايكى ايل گۆزلرم.
 ايكى ايله گلەسن، اوچ - دۇرد ايل گۆزلرم.
 دۇرد ايل بوخ، بئش - آلتى ايل گۆزلرم.
 آلتى يولون آيرىجىندا چادىر قورارام،
 گئەندەن - گئەندەن خبر سوروشارام.
 خئىير خبر گئىرەنە آت، دون وئىرم،
 قافتانلار گئىدىرىم.
 شر خبر گئىرەنەن باشىنى كسىم.
 ئىركىك بىر مىلچىك دە سىنەمە قوندورمارام.
 موراد وئىرىپ، موراد آل، سونرا گئە، ايگيديم!

اوغلان دئىير: "آي ياراماز قىزى، قارداشىمىن باشىنا آند ايچمىشم،
 دئىيگىمدەن دۇنەرم!"

قىز اۆز - اۆزۈنە دئىير: "منە قەدىمى اوغورسوز گلەن دئىيىجە، اوتانماز -
 عارسىز گلەن دئىيىلەر. قاينانام، قاينانام خبر وئىرم گىرك". سويلامىش، گىرك
 نە دئىيىدەر:

آتامدان ياخشى قاينانا!

آتامدان ياخشى قاينانا!

قايتابانين بوغراسی اورکوب گئدير،
 ساروان اؤنونو آلدی، دؤندرہ بيلمير،
 قاراجیق آيغيرين اورکوب گئدير،
 ايلخيچی اؤنونو آلدی، دؤندرہ بيلمير.
 يايلاغين قوچلاری اورکوب گئدير،
 چوبان اؤنونو آلدی، دؤندرہ بيلمير.
 آلا گؤزلو اوغلون قارداشینی آنيب گئدير،
 آغجا اوزلو گلينين دؤندرہ بيلمير،
 سيزه معلوم اولسون!

آتا - آنا آه ائتديلر، يئرلريندن قالخديلار. "اوغول، گئتمه!" - دئديلر.
 گؤردولر، چاره اولمادی. اوغلان "قارداشيم توتولان او قالایا گئتمه يه بيلميرم!" -
 دئدی. آتا - آناسی: "گئت، اوغول. يولون اوغورلو اولسون! گئديب - قايتماق
 قسمتینده وارسا، ساغ سالامات گئديب گله سن!" - دئديلر.

سيرك آتا - آناسينين اليني اؤپدو. سيچرايب قاراجیق آتينا ميندی.
 گئجه نی گوندوزو قاتیب آتینی چاپدی. اوچ گون گئجه لی - گوندوزلو آت
 چاپدی. دره شام سرحدیندن کئچیب، او قارداشینين توتولدوغو قوروغا گلدی.
 گؤردو کی، ايلخيچی کافيرلر دای گودورلر. قيلينچ چکيب آلتی کافیری يثره
 سردی. آتلا فيرلانیب داييلاری اورکوتدو؛ قوؤوب همين قوزوغا سالدی. اوچ
 گون گئجه - گوندوز آت چاپمیش يورغون ايگيدین گؤزلرينی يوخو باسدى.
 سيرك آتینين يويه نینی ييلگينه باغلادی، ياتیب يوخويا گئتدی.

کافیرین جاسوسو واردی. گلیب تکورا دئدی: "اوغوزدان بیر دلی ایگید گلدی. ایلخیچی لاری اؤلدوردو، دایلاری اور کوتدو - قوودو، گتیریب قوروغا سالدی".

تکور دئیر: "آلتمیش یاراقلی آدام سئچین؛ گتسینلر، توتوب گتیرسینلر". آلتمیش یاراقلی آدام سئچیب گتدیلر. گؤزله نیلمه دن آلتمیش دمیر دوتلو کافیر اوغلانین اوزرینه گلدی. سیرگین میندیگی آغیر یاخشی آتلارداندی؛ آت قولاغی تئز ائشیدر. آتلارین کیشرتیسینی، گئییم - کنجیملرین قیجلیتیسینی ائشیدن آغیر چکیب اوغلانی اویاتدی. اوغلان گوردو کی، بیر آلائی آتلی گلیر، یئریندن سیچرادی. آدی گؤزل محمد (ص)ه صلوات چکدی. آتینا میندی. قارا دونلو کافیرلری قیلینجلایب، قالایا سالدی. یئنه یوخوسوندان ال چکه بیلمه ییب یئرینه گتدی، یاتدی. یئنه آتینین یویه نینی بیلگینه کنچیرتدی.

کافیرلرین ساغ فالانلاری قاچاراق تکورون یانینا گلدیلر. تکور دئیر: "تفو، اوزونوزه! آلتمیش آدام بیر اوغلانی توتا بیلمه دینیز!". بو دفعه اوغلانین اوزرینه یوز کافیر گلدی. آغیر یئنه اوغلانی اویاتدی. سیرک گوردو کی، بیر آلائی آتلی گلیر. دوردو، آتینا میندی. آدی گؤزل محمد (ص)ه صلوات چکدی. کافیرلری قیلینجبدان کنچیریب قالایا باسدی؛ آتینی دؤندریب، یئنه اؤز یئرینه گلدی. یوخوسو گلدی، یئنه یاتدی. آتینین یویه نینی بیلگینه کنچیردی. بو دفعه آت اوغلانین قولوندان آچیلیب قاچدی...

کافیرلر یئنه تکورون یانینا گلدیلر. تکور دئیر: "بو دفعه اوج یوز آداملا گتدین!".

کافیرلر دئدی: "گتیمریک، کؤکوموزو کسپ، هامیمیزی قیرا!".

تکور دئیر: "بس نجه ائله یک؟ گئدین او دوستاق ایگیدی چیخاریب گتیرین. "تپه نه نین کۆپونو سوسه نین یاتیرار". آت وئرن، گئیندیرین!".

گلدیلر، آیرگه دئدیله: "ایگید، تکور سننن گوجونه - غیرتینه سیغیندی. بورادا بیر دلی ایگید یولچونون - دینچی نین، چوبان - چولوغون چۆرگینی الیندن آلیر. توت او ایگیدی اۆلدور، سنی آزاد ائله یک، چیخ گئت!". آیرک "یاخشى، اولسون!" - دئدی.

آیرگی زنداندان چیخاردیلار. ساچ - ساققالینی اولگوجله دیله. بیر آت، بیر قیلنج وئردیلر. اوچ یوز کافیری ده اونا یولداش کیمی قوشدولار. سیرگین اوزرینه گلدیلر. اوچ یوز کافیر کناردا دوردو.

آیرک دئیر: "هانى او دلی ایگید؟". اوزاقدان گۆستردیلر. آیرک دئیر: "گلین گئدک، توتاق!". کافیرلر دئیر: "تکور سنه امر ائله ییب، سن گئت!". آیرک دئیر: "اودور، یاتیر، گلین گئدک!". کافیرلر دئیر:

"های - های، نه یاتماق، قولتوغونون آلتیندان باخیر. قالخار، گئن دنیانی باشیمیزا دارالدار". آیرک دئدی: "ایندی من گئدیم، ال - آیاغینی باغلایم، اوندان سونرا سیز گلر سیز". سیجریایب کافیرلرین آراسیندان چیخدی. آتینی سوروب، سیرگین اوزرینه گلدی. آتیندان دوشوب، یوبه نی بیر بوداغا ایلیشیدردی. باخدی کۆردو کی، بو جاوان اون دۆرد گئجه لیک آیا بنزه ییر. بو گۆزل، آلا گۆزلو گنج ایگید پۇچور - پۇچور ترله ییب یاتیر. گلندن - گئندن خبری یوخدور. آیرک دولانیب، جاوانین باشی اوجونا گلدی. کۆردو کی، بئلینده قوپوزو وار. چیخاریب ایله آلدی. سۆیلا میش، گۆرک، خانیم، نه سۆیلا میش - دئمیشدیر:

قالخاراق يثريندن دوران ايگيد،
 قاراياللى گوزل قازليق آتى مينن،
 آرقوبىلى، آلا داغى گنجه آشان،
 جوشقون آخان گوزل سويو اوزوب كئچن،
 غريبليگه گلن بئله ياتارمى؟
 منيم كيمى قوللاريني، اللرينى
 باغلاداراق دوتوز داميندا ياتارمى؟
 آغ ساققاللى آتاسيني، آغ بيرچكلى آتاسيني
 اينله درمى، آغلادارمى؟
 نيه ياتيرسان، ايگيد؟
 غافل اولما، گوزل باشيني قالدير، ايگيد!
 آلا گوزلرينى آج، ايگيد!
 آلا وئرن شيرين جانيني يوخو آلميش،
 ايگيد، اللرينى قوللاريندان باغلتما!
 آغ ساققاللى آتانى، قارى آتانى آغلتما!
 قالين اوغوزدان گلن ايگيد، نجه ايگيدسن؟
 سنى يارادان حاققى اوچون دوروب گل!
 دورد يانيني كافير توتوبدور بيل!

اوغلان گرنه شيب آياغا دوردو. قيلنجى نين دستگيندن ياپيشدى كى، اونسو
 وورا، گوردو كى، انون اينده قوپوز واردير. دئدى: "آى كافير، ددهم قورقودون

قوپوزونا خۇرمەت ئاندىب وورمادىم. اگر اليندە قوپوز اولماسايدى، قارداشىمىن باشىنا آند اولسون، سنى ايكي پارا اندردىم. سىرك بورادا چكيپ قوپوزو اونون اليندن آلدى، سويلادى، گۇرك، خانىم، نە سويلادى:

صبح تىزدن يىرىمدن دورماغىم قارداش اوچوندور،
 آغ - بۇز آتلارى يورماغىم قارداش اوچوندور.
 قالانيزدا دوستاق وارمى، كافىر، دىئ مە؟!
 دردلى باشىم قورىان اولسون، كافىر سە!

بۇيوك قارداشى آىرك بورادا سويلامىش، گۇرك، خانىم، نە
 سويلامىشىر:

آغزىن اوچون اۇلوم، قارداش!
 دىلىن اوچون اۇلوم، قارداش!
 يىرىنى - يوردونو سوروشسام، نە يىردىر؟
 قارائلىقدا آزىب، يول آراسان،
 اومىدىن نە يەدىر؟
 بۇيوك بايراق گۇتورن خانىنيز كىمدىر؟
 دۇيوش گونو اۋندە دوران ايگىدىنيز كىمدىر؟
 ايگىد، سنىن آتان كىمدىر؟
 ايگىد آدامىن ايگىدەن آد گىزلەتمەسى عىدىر،
 ايگىد، سۇيلە، آدىن ندىر؟

بیر داها سوْیلایب دئیشدیر:

قایتابانیمی گودن ساروانیم سانمی؟
 قاراجیق آتیمی گودن ایلخیجیم سانمی؟
 یایلاغیمی گودن چوبانیم سانمی؟
 قوللو غومدا دایانان نائیم سنمی؟
 بئشیکده قویوب گئتدیگیم قارداشیم سانمی؟
 ایگید، سؤیله منه!
 دردلی باشیم قوربان اولسون بو گون سنه!

سیرک بورادا بؤیوک قارداشینا سوْیلایب دئدی:

قارا دؤوراندا یول آرسام، اومیدیم آلاهدیر،
 بؤیوک بایراق گؤتورن خانیمیز بایندیر خاندیر!
 دؤیوش گونو اؤنده دوران ایگیدیمیز سالور قازاندیر!
 آتامین آدینی سوروشورسان، اوْشون قوجادیر!
 منیم آدیمی ییلمک ایسته سن، سیرکدیر!
 قارداشیم وارمیش، دئیرلر، آدی ایرکدیر!

بیر داها سوْیلایب دئیشدیر:

قایتابانینی گودن ساروانیم،
 قاراجیق آتینی گودن ایلخیچینام.

بۇشىكىدە قويوب گىلدىگىن قارداشىنام.

بۇيوك قارداش آيرىك بورادا سۇيلايمىش، گۇرك، خانىم، نىجە سۇيلايىپ
دەيمىشىدەر:

آغزىن اوچون اۇلوم، قارداش!
دىلىن اوچون اۇلوم، قارداش!
ارمى، اىگىدمى اولدون، قارداش!
غرىبلىگە قارداشىن اوچون سنىمى گىلدىن، قارداش؟

ايكى قارداش قالخىپ قوجاقلاشىپ گۇرۇشودولر. آيرىك كىچىك
قارداشىنىن بوينونو اۋىدو. سىرك ايسە بۇيوك قارداشىنىن الينى اۋىدو.
قاباق طرفدن كافىرلر باخىشىپ دىيىرلر: "دئەسن، گولەشدىلر؟
كاش كى، يىزىمكى باسسىن!". گۇردولر كى، قوجاقلاشىپ گۇرۇشودولر،
قازلىق آتلارىنى مىندىلر.

ايكى قارداش قارا دۇتلو كافىرلرىن اوستونه آت سورۇپ قىلىنچ چالدى؛
اونلارى قىرىپ چاتدىلار، قۇوب قالايا سالدىلار. سونرا گلىپ ھىمىن قوروغا
گىردىلر. آتلارى بايىرا چىخاردىلار. ھىلەدىب - فىرلادىب آتلارى قاباقلارىنا
قاتدىلار. دەرە شام سۇيۇنو اوزوب كىچىدىلر. گىجەنى گوندوزە قاتىپ، اوغوز
يوردونون سرحدئە يىتىشىدىلر.

سیرك قانلى كافیرلرین الیندن قارداشینى خلاص ائتدی. آغ ساققاللى آتاسینا موشتولوقچو گۆندردى. "آتام قاباغیما گلکین!" - دئدى.

اوشون قوجانین قاپسینا چاپار گلدی: "موشتولوق! گۆزون آیدین!

اوغوللارینین ایکسی ده بیرلیکده ساغ - سالامات گلدی"، - دئدی.

قوجا ائشیدیب شاد اولدو. گومبور - گومبور طیللر چالیندی. قیزیل - تونج

بوزولار گۆیه اوچالیدی. او گون بؤیوک، گئیش اوتاقلار تیکیلدی. آتدان

آغیر، دوهدن بوغرا، قویوندان قوچ کسدریلدی.

قوجا بى اوغوللارینین قارشیسینا گلدی. آتیدان ائتدی، اوغلانلاری ایله

قوجا قلاشیپ گۆروشدو: "ساغ - سالامات سیزی، یاخشى سیزی، اوغوللار؟" -

دئدی. گونلوگو قیزیل طاغلی ائولرینه گلدیلر. شادلیق، یتمک - ایچمک اولدو.

اوشون قوجا بؤیوک اوغلو اوچون ده گۆزل گلین گتیردی. ایکی قارداش

بیر - بیرینه ساغدیش اولدو؛ آتالارینی چاپیب گلین اوتاقلارینا گئتدیلر. اۆز

مورادلارینا یئتیشدیلر.

ددهم قۇرقۇد گلیب بوى بویلادى، سۇى سۇیلادی:

اۆل - آخیر اوزون عۆمرون سونو اۆلومدور!

اۆلوم گلدیکده آلااه سیزی تمیز ایماندان آیرماسین!

گوناهینیزی محمد(ص)ین اوزو سۇیونا باغیشلا سین!

"آمین" دئیلرین اوزونو گۆره سن،

خانیم، هئی!

سالور قازانين دوستاق اولدوغو و اوغلو اوروزون اوتو خلاص ائديكى بوي

دئيلنه گوره، خانيم، ترابزون تكورو بي لر بي اولان قازان خانان بير شاهين گوندرمىشىدى. بير گئجه يئيب - ايچيب اوتورار كن شاهينچي باشي يا دئير: "ايه، صاباح شاهينلري گؤتور، خلوتجه اووا چيخاق!"

سحر ائركن آتالار مينيپ، اوو يئرینه گئتديلر. بير سورو قاز گوردولر. قازان شاهيني بوراخدى، قازلاري اوولاي بيلمهدى. شاهين اوچوب گويه قالخدى. گؤزلهديلر، شاهين تومنين قالاسينا ائندى. قازان چوخ پرت اولدو. شاهينين آردينجا دوشدو، دره - تپه آشىدى. كافير ائلينه گلدى. گئدر كن قازانين گوزونو يوخو توتدو. بي لر دئديلر: "آي خان، قايداق!". قازان دئدى: "بير آز دا ايره لي گئدك!". باخدى، بير قالا گوردو. دئدى: "بي لر، گلين ياتاق!".

قازاني "كيچيك اؤلوم" توتدو، اويودو. اوغوز بي لري يئددى گون ياتاردى، اونا گوره ده يوخيا "كيچيك اؤلوم" دئيرديلر.

سن دئمه، او گون تومنين قالاسينين تكورو اووا چيخييميش. جاسوس گليب دئير: "بير بؤلوك آتلي گلدى، بي لري ياتدى، يوخيا گئتى". تكور آدام گؤندردى كي، كيم اولدوغونو بيلين!

گلنلر بيلدى كي، بونلار اوغوزلاردان دير. گليب تكوره خبر وئرديلر. تكور دا درحال قوشونو ييغدى، بونلارين اوزرينه گلدى. قازانين بي لري باخيب گوردولر كي، دشمن گلير، دئديلر: "قازاني قويوب گئتسك، ائوينده ييزي قيرارلار. ياخشيسي بودور كي، بورادا قيريلاق!". كافيري قارشيلاديلار، دويوشدولر. قازانين ايگيرمي بش بييني هلاك ائتديلر. قازانين اوستونه دوشدولر.

ياتديغي يشرده توتدولار. ال - آياغيني برک باغلاديلار، بير آرابايا قويوب،
اؤرکنله محکم ساريديلار. آراباني چکيب، يولا دوشدولر.

گئدرکن آرابا قيجير تيسيندان قازان اوياندى، گرئشدى، قوللاريندا کي
اؤرکهنى تامام قيردى. آرابانين اوستونده اوتوردو. اليني الينه چاليب، قاه - قاهلا
گولودو. کافيرلر دئديلر: "نه گولورسون؟" قازان دئدى: "آي کافيرلر، بو آراباني
بئشيگيم ساندیم. سيزي يامري - يومرو دايهم ساندیم".

قازاني بو جور گئيرديلر. تومانين قالاسيندا بير قوبويا آتدیلار.
قويونون آغزينا بير ديرمان داشي قويدولار. يئمک - ايچمگيني ديرمان
داشينين دئشيگيندن وئيردیلر.

بير گون تکورون آروادي دئير: "گئديم، قازاني گؤروم، نجه کيشي دير
کي، بو قدر آداملارا ضربه وورورموش؟". آرواد گليب زندانچي ياقاينى
آچدirdى. چاغيريب دئير: "قازان بى، حالين نجه دير؟ گوذرانين يئر آلتيندا
خوشدور، يوخسا يئر اوزونده؟ ايندى نه يئيرسن، نه ايچيرسن و نه يه مينيرسن؟".
قازان دئير: "اؤلورلرينه خورك وئرديگين واخت اللريندن آليرام. هم ده
اؤلورلرينيزين يورغاسيني مينيرم، تنبل لريني يئدکله ييرم".

تکورون آروادي دئير: "قازان بى، سنى دينيه آند وئيرم، يئددى ياشيندا
بير قيز جيغازيم اؤلوموشدور، رحم ائيله، اونا مينمه!".

قازان دئير: "اؤلورلرينيزين آراسيندا اوندان يورغاسي يوخدور، ائله اونا
مينيرم!". آرواد دئير: "واي، سنين اليندن نه يئر اوزونده ديريميز، نه ده يئر آلتيندا
اؤلوموز خلاص اولورموش!". گلدى، تکوره دئدى: "رحم ائيله، او ياد اوغلونو
قويودان چيخار. يئر آلتيندا قيز جيغازيمي مينيرميش؛ قيز جيغازين بئليني اوزر. قالان

اؤلورلریمیزی بیر یئرہ ییغیب، اونلار اوچون وئردیگیمیز خؤرگی-یئمگی اللریندن چکیب آلیر، یییرمیش. اونون الیندن نه اؤلوموز، نه دیریمیز خلاص اولورموش! دینین عشقینه، او کیشینی قویودان چیخار."

تکور بی لرینی توپلادی. دئییر: "گلین قازانی قویودان چیخارین، ییزی تعریفله سین، اوغوز ائلینی پیسله سین. بوندان سونرا شرط قویسون کی، ییزیم ائلیمیزه دوشمن چیلیگه گلمه یه جک."

گتدی لر، قازانی قویودان چیخاریب گتیردی لر. دئدی لر: "آند ایچ کی، ییزیم ائلیمیزه دوشمن چیلیگه گلمه یه جکسن. هم ده ییزی تعریفله، اوغوز ائلینی خجیل ائله، او جوز توت؛ سنی بوراخاق، چیخ گت!" قازان دئییر: "واللاه، بیلاه، دوغرو یولو گؤرورکن آیری یولدان گلرم!" دئدی لر: "واللاه، قازان یاخشى آند ایچدی." "ایندی، قازان بی، دی، ییزی تعریفله!" - دئدی لر. قازان دئییر: "من یئر اوستونده آدم تعریفله مرم. بیر آدم گتیرین، مینیم، سیزی تعریفله ییم." گتدی لر، کافیرلردن بیر کیشینی گتیردی لر. "بیر یهر، بیر یوین" - دئدی، گتیردی لر. قازان، کافیرین بئلینه یهر سالدی، آغزینا یوین ووردو. "قولانی" چکدی، سیچرایب بئلینه میندی. دیزلرینی اونون دیزلرینه ووردو. قابیرغاسینی قارینا یاپیشدیردی. یویه نینی چکدی، آغزینی آیردی، کافیری اؤلدوردو. آیلیب اوزرینده اوتوردو. دئییر: "آی کافیرلر، قوپوزمو گتیرین، سیزی تعریفله ییم!"

گتدی لر، قوپوزو گتیردی لر. قازان قوپوزو الینه آلیب بورادا سوپلامیش، گؤرک، خانیم، نه سوپلایب دئمیشدیر:

اون مین دوشمن گؤردومسه، "اویونوم" دئدیم.

ايگيرمى مين دوشمن گوردومسه، قاچمايدىم.
 اوتوز مين دوشمن گوردومسه، اوت سايدىم.
 قيرخ مين دوشمن گوردومسه، قيا باخدىم.
 اللى مين دوشمن گوردومسه، ال وئرمەيدىم.
 آلتىمىش مين دوشمن گوردومسه، دىندىرمەيدىم.
 سىكسن مين دوشمن گوردومسه، سىكسنمەيدىم.
 دوخسان مين دوشمن گوردومسه، سىلاح لانمايدىم.
 يوز مين دوشمن گوردومسه، اوز دۇندىرمەيدىم.
 اوزو دۇنمز، كوتلەشمەين قىلىنجىمى الە آلدىم.
 محمد(ص)ين دىنى عشقىنە قىلىنج چالدىم.
 ھوندور يئردە يومرو باشى توپ تىك كىلدىم.
 اوندائىلە "آرم، يىم" دئىيە اۋيونمەيدىم.
 چوخ اۋيونن كىشىلردە بىر كىشىلىك گۆرمەيدىم!
 الينە دوشموش ايكن ائى كافىر، اۋلدور منى،
 بۇيوك قىلىنجىنى سال بوينوما، كىس باشىمى،
 قىلىنجىندان قورخان دئىيلم!
 اۋز اصلىمە، اۋز كۆكۈمە خايىن چىخان دئىيلم!

بىر سۆيى دا سۆيلايىپ دئىمىشدير:

يوكسىك - يوكسىك بۇيوك داغدان داش يووارلانس،
 اۋز دىزىنى - اۋىلوغونو قارشىسىنا توتان منم.

فیر عونون سوتونو تک یئردہ یوکلر قالانسا،
 او تایلاری دیزی ایله توتوب دوران قازان منم.
 بؤیوک - بؤیوک بی لرین اوغلانلاری دالاشاندا
 قامچی آلتینا سالیب دؤین - ووران قازان منم.
 اوجا داغدا دولو یاغسا، قارا - قاتی دومان دورسا،
 قاراجیق آتین قولقلاری چوغونلوқта گؤرونمه سه،
 بلدچی سیز قورخو چکن ایگیدلر ده یول یانلسا،
 بلدچی سیز یول تانیان، یول باجاران قازان منم.
 یئددی باشلی اژداها یا راست گلیب یئتیشدیم.
 هییتیندن، قورخوسوندان بو سول گؤزوم یاشاردی.
 "هئی گؤزوم؟ بیر ایلاندا نه وار بئله، قورخدون!" - دئدیم.
 من اوندا دا "آرم، بَیم" دئییه اویونمه دیم،
 چوخ اویونن کیشی لرده بیر کیشی لیک گؤرمه دیم.
 الینه دوشموش ایکن، آی کافیر، اؤلدور منی،
 چک قیلینجی، کس باشیمی، من کی قورخان دئیيلم!
 اوز اصلیمه، اوز کؤکومه خایین چیخان دئیيلم!
 اوغوزون ایگیدلری دورا - دورا من سنین
 شرفینه، شأنینه تعریف یاخان دئیيلم!
 قازان بورادا بیر داها سوئلامیشدیر:
 قایالقداسالینمیشدیر کافیرین بیر شهرى،
 آممانین سولاریندا یویونور ساحیللری.

ساغا - سولا چيرپينيب باش وورور اوز گوجلر،

سو ديينده فيرلانيب دؤنوردو دنيزچيلر.

"تاتري منم!" دئيرلر سو ديينده آزغينلار.

دوزو قويوب، ترسيني سؤيله يير قيز - گلنلر.

قيزيل آشيقي اوينادير سانجيدانين بي لري؛

آلتى دفعه اوغوزلار گئتدى، آلا بيلمه دى.

آلتى نفر ايگيدله اورا من قازان گئتديم.

آلتى گوندا قالانى من آلدیم، مغلوب ائتديم.

كيلسه سيني ييخاراق، يئرینده مسجيد تيكديم،

دوعا - ناماز اوخوتدوم.

قيزيني - گلينيني آغ كؤكسومده اويناتديم،

بي لريني قول ائتديم.

من اوندا دا "آرم، ييم" دئيه اؤيونه ديم!

چوخ اؤيونن كيشي لرده بير كيشي ليك گؤرمه ديم!

الينه كئچميش ايكن، ائى كافير، اؤلدور منى،

چال قيلينجى، كس باشيمي، من كى، قورخان دئيلم!

اؤز اصليمه، اؤز كؤكومه خايين چيخان دئيلم!

قازان يئنه سويلاييب دئميشدير:

داغدا - داشدا قاباغيمدان چوخ قاجيدير،

ائى كافير، آتان سنين.

اوینا تیشام قاباغیمدا، چوخ فیrlانلب
 قیز - گلینین ...
 آغجا قالا سورمه لی ده آت اوینا تیدیم.
 آتلا هارون ائلینه چا پدیدیم، چا تیدیم.
 آغ حاصارین قالا سینین بور جونو ییخدیم.
 آغ گوموش گتیر دیلر، "هئچدیر، بوچدور" سؤیله دیم.
 قیزیل - آلتون گتیر دیلر، عادیجه "میس دیر" دئدیم.
 آلا گؤزلو قیز - گلینی گتیر دیلر، آلدانما دیم.
 کیلسه سینی ییخیب اوردا مسجد تیکدیم،
 قیزیلینی - گوموشونو تالان ائتدیم.
 اوندا دا من "آرم، یم" دئییه اویونمه دیم.
 چوخ اویونن کیشی لرده بیر کیشی لیک گؤرمه دیم!
 الینه دوشموش ایکن، ائی کافیر، اؤلدور منی،
 اؤز اصلیمه، کؤکومه خایین چیخان دئییلیم!
 شرفینه، شأنینه تعریف یاخان دئییلیم!
 قازان بی بورادا بیر داها سؤیلا ییب دئیشدیر:

آغ قایانین قاپلانی نین اثر کگینه بیر کؤکوم وار،
 اورتاج قیردا سیزین کئشیک سورونوزو راحت قویماز.
 آغ سازین آسلا نیدان بیر کؤکوم وار،

آلا قاز تەك اوتلاماغا دوزلرینده بیر آت قویماز.
 قورخو بیلمز قورد بالاسی اثر کگیندن بیر کۆکوم وار.
 قورخوسوندان چوبانلارین قویونلاری اوتارامماز.
 آغ سوتقور قوشونون اثر کگی تەك بیر کۆکوم وار،
 قورخوسوندان آلا اوردەك، قارا قازین سویا قونماز.
 اووروز آدلی اوغول وئردیم قالین اوغوز ائلینه،
 بیر قارداشیم وار کی منیم، آدی ایگید قارا گونه،
 خبر توتوب، قولونداکی شاهیننی ساغ قویمازلار!
 الینه دوشموش ایکن، ائی کافیر، اۆلدور منی!
 من کی، سنین قیلینجیندن قورخان دئیلم!
 اوز اصلیمه، اوز کۆکومه خاین چیخان دئیلم!

بیر داها سویلایب دئمیشدیر:

ایت کیمی میریلدايان
 چرکز دوتوزلوسان سن.
 کیچیک دوتوز شوله نین،
 تۇربا سامان دۇشگین،
 یاریم کرپیچ یاسدیغین،
 یوتما آغاچ تانریندیر،
 منیم کۆپگیم کافیر!

اوغۇزلار دورا - دورا،
 سنى تعريفله مرم!
 سونرا اۆلدوره جكسن،
 اينديجه اۆلدور منى.
 اوتسوز دا من اۆلومدن،
 قانداق قورخان دئيلم!
 آلاله قويسا، ساغ قالسام،
 من سنى اۆلدوررم!

كافيرلر دئدى: "بو يىزى تعريفله مەدى. گلېن، بونو اۆلدورك!". كافير
 بىلر يىغىشىپ گلدىلر. يئنە دئدىلر: "بونون اوغلو وار، قارداشى وار، بونو
 اۆلدورمك اولماز". گتيريب دوتوز دامينا سالدیلار.
 آت آياغى ايتى، اوزان دىلى چئويك اولور. قازانين اۆلدوگونو - قالدیغىنى
 هئچ كيم بيلمەدى ...

سن دئمە، خانيم، قازانين كيچىك بير اوغلو وارميش؛ بۇيويوب بير ايگيد
 اولدو. بير گون آتامينيب ديوانا گليركن بير كيشى دئير: "مگر سن قازان خانين
 اوغلو دئيلسن؟". اؤروز حيرصله نيب دئير: "آى ياراماز، منيم آتام بايندير خان
 دئيلدیرمى؟". دئير: "يوخ، او، آنانين آتاسى دير، سنين بابان دير". اؤروز: "ايه،
 بس منيم آتام اۆلودور، يا ديرى؟" - دئيه سوروشور. دئير: "ديرى دير، تومانين
 قالاسيندا دوستاقدير". بئله دئنده اوغلان اوتانميش حالدا آتيني قايتاريب گئرى

دۇندۇ، آناسىنىن يانىغا گەلدى. بورادا آناسىنا سۇيلايمىش، گۇرەك، خانىم، نە سۇيلايمىشىدۇر:

آى آنا، من خان اوغلو دىيىلمىش،
قازان خانىن اوغلو يامىش ...
بونو مە نىيە اوڭ دىمىردىن؟
آنا حاقتى - تانرى حاقتى اولماسايدى،
قارا پولاد ايتى قىلىنجى چىكىردىم،
غەيلىجەدن گۇزىل باشىنى كىسىردىم،
آل قانىنى يىر اوزونە تۇكىردىم!

آناسى آغلايىپ دىيىر: "اوغول، آتان ساغدىر، آما سۇيەلەمگە قورخوردۇم،
كافىر ائلىنە گەندەسن، اوزونو ووردورۇپ ھەلاك اولاسان. جانىم اوغول، اونا گۇرە
سەنە دىمىردىم؛ آنچاق عەمىن اوچون آدام سال، گەلسىن، گۇرەك، نە دىيىر".
آدام گۇندەردى، عەمىنى چاغىرتىدى؛ او دا گەلدى. اوروز دىيىر: "من
آتامىن دوستاق اولدوغو قالاي گەندىرم". بىرلىككە دانىشىدىلار. بوتون بىلەن خەبەر
چاتىدى: "اوروز آناسى اوچون گەندىر، ياراقلايىپ گەلىن!".
قوشون توپلايىپ گەلدى. اىگىد اوروز قوردوغو چادىرلارنى آچىدىرى،
سەيلاخ يوكلىرىنى حاضىرلايدىرى. قارا گەنە قوشونون باشچىسى اولدۇ. بۇرۇلارنى
گۇيە اوچالدىب كۇچدۇلر. يولا دوشدۇلر.

يول اوزرينده كافيرين آيا سوڤيا آدلي كيلسه سي وادي. كشيشلر قورويور، نظارت انديرديلر. چوخ كئچيلمز - آليتماز كيلسه ايدى. آتدان دوشوب تاجير دوڤو گئينديلر. تاجير قيافه سينده قاطير - دوه لرينى چكيپ گلدلر.

كافيرلر گوردولر كي، گلنلر تاجيره بنزمير، قاجيب قالايا گيرديلر، قاپيلاريني باغلاديلار. بورجه چيخيب "كيلرسيز؟" - دئديلر. بونلار:

"تاجيرلريك" - دئديلر. كافيرلر "يالان سؤيله ييرسيز" - دئيه داشا توتدولار. اوروز آتدان دوشوب دئير: "آتامين قيزيل قدچيندن ايچكي ايچن، مني سئون كيمديرسه، آتدان دوشسون! بونلارين قاپي سينا يير - يير گورز ووراق!". اون آلتى ايگيد سيجرايب آتدان دوشدو. قالخان توتدولار. گورزلرينى چيپنلرينه سالدولار. قاپي يا گلديلر، يير - يير گورز ووروب قاپيني سينديرديلار، ايچرى گيرديلر. كافيرلرين هاميسيني قيرديلار، يير نفرى ساغ قويماديلار كي، گئديب اوزونونكولره خبر وئرسين. ماليني تالان ائتديلر. اوز قوشونلارنين اوزرينه قايتديلار.

كافيرلرين يير مال اوتارانى وادي. گوردو كي، قالانى آلدولار. قاجيب تكورون يانينا گئدى، آيا سويفانين آلينديغيني خبر وئردى: "نه اوتورورسوز، اوزرينيزه دوشمن گليب، باشينيزا چاره ائله يين!" - دئدى.

تكور، بي لري يير يئره ييغدى. "بونلارلا نئيله يك؟" - دئدى. بي لر دئديلر: "بونون يولو اودور كي، قازانى اونلارين قاباغينا چيخارق". بو فيكرى بينديلر. گئديب قازانى چيخارتديلار، تكورون قاباغينا گتيرديلر. تكور دئدى: "قازان بي، اوستوموزه دوشمن گليب. بيزى بو دوشمندن قوروسان، سنى بوراخارق. هم ده خراج وئرمگه راضى اولاريق. آنجاق سن ده آند ايچ كي، بيزيم بو ائليميزه

دوشمن چیلیک له گلهمه جکسن". قازان دئیر: "واللاه، بیللاه دوغرو یولو گوره - گوره آیری یوللا گلهرم!". کافیرلر "قازان یاخشی آند ایچدی"، - دئییه سئویندیلر. تکور قوشونون سئچمه دسته لرینی ییغیب مئیدانا گلدی. چادیر قوردوردو. کافیرین قوشونو قازانین اطرافینا ییغیلدی. قازانا گئیم - کنجی گتیردیلر؛ قیلینج، سونگو و سایر دئیوش سیلاحلاری ایله اونو یاراقلانديرديلار. بو زامان اوغوز ایگیدلری آلاي - آلاي گلدی، گومبور - گومبور طیبللر، ناغارالار چالیندی.

قازان گوردو کی، بیر آغ - بوز آتلی، آغ بایراقلی، دمیر دوتلو بی اوغوز قوشونونون اؤنونده گلدی. چادیرینی قوردوردو. آلاي باغلايیب دوردو. اونون آردینجا قاراگونو گلدی، او دا اؤز دسته سینی دوزوب دوردو. ائله بو زامان قازان آتینی مئیدانا سوروب، اؤزونه تای دئیوشچو ایسته دی. بوز آتلی بئیرک آت چاپیب مئیدانا گیردی. قازان بورادا سوئلامیش، گورک، خانیم، نه سوئلامیش، دئمیشدیر:

یئریندن قالخاراق دوران ایگید، نه ایگیدسن؟
 اینینه بی دمیر دونو گئین ایگید، نه ایگیدسن؟
 آدین ندیر، ایگید، سؤیله منه!

بئیرک بورادا سوئلامیش دئمیشدیر:

آیا، کافیر، سن منی تانیمیر سانمی؟
 پاراسارین بایبورد حاصاریندان سیچراییب اوچان،

آداخلی سینی آیرسی آلیرکن توتوب آلان
 بایبوره خان اوغلو بامسی بشیرک دئیرلر منه،
 بری گل، آی کافیر، دؤیوشک!

قازان بورادا بیر داها سؤیلایب دئیر:

ایگید، قوشونون اؤنونده آغ بایراقلی آلائی دوردو،
 باشچی دوزوب دسته سینی، چادیرینی اؤنده قوردو.
 آغ - بۆز آتامین ایگید نه ایگیددیر، کیملردن دیر؟
 آند وئریرم اؤز باشینا، ایگید بونو سؤیله منه!

بشیرک دئیر: "آی کافیر، کیملردن اولاجاق، بئیمیز قازانین اوغلودور!"
 قازان اورگینده دئدی: "آللاها شوکور، منیم اوغلانجیغیم بؤیوک ایگید اولوب".
 بشیرک: "آی کافیر، نه اونو - بونو سوروشورسان مندن؟" - دئدی. قازانین
 اوزرینه آت سوردو. قانادلی گورزونو قالدیریب قازانی ووردو. قازان اؤزونو
 تانیتدیرمادی، قارمالاییب بشیرگین بیلگیندن توتدو، دارتیب دینگینی الیندن آلدی.
 بشیرگین آنسه سینه بیر دینگ ضربه سی ووردو. بشیرک آتین بونونو قوجاقلاییب،
 گثری قایتیدی. قازان دئدی: "ائی بشیرک، گئت، بئینه دئی گلسین!"
 بونو گوردو، ایلک قوجا اوغلو دؤنه بیلمز تولک ووران میثدانا گیردی.
 قازان بورادا سؤیلایب دئیر:

صبح تتردن اۆز يثريندن دوران ايگيد، نه ايگيدسن؟
 بدوى آتيني اويناداراق گلن ايگيد، نه ايگيدسن؟
 ايگيدين ايگيددن آد گيزله تمهسى عييدير،
 آدين ندير، ايگيد، سؤيله منه!

تولك ووران دئير:

آي كافير، منيم آديمي بيلميرسنمي؟
 اۆز آدينا خور باخيپ ائلدن چيخان،
 اللى يئددى قالانين كيليديني آلان
 ايلك قوجا اوغلو دؤنه بيلمز تولك
 ووران منه دئيرلر!

او، سونگوسونو اليه آليب، آتيني ايرهلى سوردو. "قازانا سانجيم"، - دئيه
 فيكيرله شدى، آنجاق سانجا بيلمهدى، يان كئچدى. قازان آدا ايرهلى جومدو.
 سونگوسونو چكيپ اليندن آلدى، تپه سينه ووردو. سونگو پارا - پارا اولوب
 اووولدى. دئدى: "آيه، ابله اوغلو، يينه دئ گلسين!". او دا قايتدى. قازان يئنه ايگيد
 ايستهدى. دؤزن اوغلو آلب روستم آت سوروب مئيدانا گيردى. قازان بورادا يئنه
 دئدى:

قالخاراق يثريندن دوروب گلن،

گۈزل قازلىق آتینی مینن،
نه ایگیدسن، آدین ندیر، دئ منه!

آلپ روستم دئیر:

قالخیب یثریندن دوران - گلن،
ایکی قارداش اوشاغینی
اۆلدوروب ذلیل گزن،
دۆزن اوغلو آلپ روستم منه دئیرلر!

او دا قازانا هجوم ائتدی. "مغلوب ائدیم" دئدی، ائده بیللمه‌دی. قازان بی بونا
دا بیر ضربه ووردو. دئدی: "آی یاراماز، گئت، بیینه دئ، گل سین!".
او دا دؤندو. قازان یثنی دن ایگید ایسته‌دی. اوروون آتینین یویه‌نینی عمیسی
قارا گونه توتمودو. اوروز یویه‌نی چکیب بیر آندا الیندن آلدی، قیلینچ چکیب،
آتاسینین اوزرینه آت سالدی. دورماییب چینییه قیلینچ ائندیردی. قیلینچ قازانین
گشیمینی کسیب، چینییه دؤرد بارماغادک یارا ووردو. آل قانی شورولدا ییب
قوینونا آخدی.

اوروز یثنه دؤندو کی، بیر ده وورسون، قازان بورادا چاغیریب اوغلونا
سویلا دی، گۆرک، خانیم، نه سویلا دی:

اوجا داغیمین ذیره‌ه‌سی، غرورو اوغول!
قارانلیق چؤکموش گۆز لریمین

ایشیغی، نورو اوغول!
ایگیدیم اوروز، آسلانیم اوروز،
آغ ساققاللی آتانا قییم، اوغول!

اوروزون دامارلارینداکی قان شفقتله قاینادی. قارا قییم گۆزلری قان -
یاشلا دولدو. آتدان یثره دوشوب، آتاسنین الینی اۋیدو. قازان آتدان ائندیریلدی.
او، اوغلونون بوینونو اۋیدو. بی لر قازانلا اوغلونون یانینا آت سوروب، اونلاری
چئوره یه آلدیلار. هامی آتدان دوشوب، قازانین الینی اۋیدو. هجوم ائدیپ
کافیرلرین اوستونه آت سالدیلار، قیلینچ چالدیلار. دره لرده - تپه لرده کافیرلر
قیرغین دوشدو. قالانی آلدیلار. کیلسه نی ییخیب، مسجد تیکدیلر. اوروز قانلی
کافیر الیندن آتاسینی خلاص ائتدی.

قالین اوغوز ائلینه گلیب چیخدیلار. اوروز آغجا اوزلو آناسینا موشتولوقچو
گۆندریدی. قازا بنزر قیز - گلین قازانین قارشیسینا گلیب، الینی اۋیدولر، آیاغینا
دوشدولر.

قازان گۆزل چمنلیکده چادیرلار - اوتاقلار قوردوردو. یئددی گون یئددی
گنجه توی - دیون ائتدیلر، یشمک - ایچمک اولدو.
ددهم قورقود گلدی، قوپوز چالیدی. ایگید دؤیوشچولرین باشینا نه
گلدیگینی سؤیله دی:

هانی او تعریفلی بی ایگیدلر،
دوینا منیمدیر دئیلر؟

اجل گلدى، يثر گيزلتدى،
 فانى دونيا كيমে قالدى؟
 گليملى - گنديملى دونيا!
 سون اوجو اولوملو دونيا!
 اولوم گلديكده سنى تميز ايمانندان آيرماسين!
 آلاھ سنى نامرده محتاج ائتمه سين!
 بئش كلمه دوعا ائتديك، قبول اولونسون!
 "آمين! آمين!" دئيلىرىن اوزونو گوره سن!
 گوناھينيزى آدى گوزل محمد(ص) مصطفى يا
 باغيشلا سين، خانيم، هئى!

ایچ اوغوزا داش اوغوزون دۈنۈک چیخماسی و بیرگین اولدوگو بوی

اوچ اوخ و بوژ اوخ طایفالاری بیر یثره توپلاشاندا قازان عادت اوزره ائوینی تالان ائله تدیرر، شئی - شویونو بؤلوشدورردی. آما بو دفعه قازانین شئیلری تالان ائدیلدیکده داش اوغوز اورادا دئییلدی. تالاندا آنجاق ایچ اوغوز اشتراک ائتدی. قازان اؤز شئیلرینی تالان ائله تدیررکن آروادینین الیندن توتوب کنارا چیخار، اوندان سونرا ائو - ائشیگینی اوغوز اهلینین اختیارینا وئردی.

داش اوغوز بی لریندن آروز، آمن و قالان بی لر بونو ائشیدیب دئیلر: "باخ، باخ! ایندی یه دك قازانین ائوینی بیرلیکده تالان ائدردیک. ایندی نه اوچون بیرلیکده اولمایاق؟" داش اوغوز بی لری متفیق اولوب، قازانین یانینا گلمه دیلر، عداوت ساخلا دیلار.

قیلباش دئیلن بیر کیشی واردی. قازان دئدی: "آی قیلباش، بو داش اوغوز بی لری همیشه بیرلیکده گلیر دیلر. ایندی نه اوچون گلمه دیلر؟" قیلباش دئیر: "بیلیرسنمی نییه گلمه دیلر؟ ائوینی تالان ائدیردیگین واخت داش اوغوز بورادا یوخ ایدی، سببی بودور". قازان دئیر: "هه، دئمه لی، عداوت ساخلا بیرلار؟". قیلباش دئیر: "خانیم، من گئدیم، اونلارین دوستلارینو - دشمن لیگینی بیلیم". قازان دئیر: "سن یاخشی بیلیرسن، گئت!".

قیلباش بیر نئچه آداملا آتلایب، قازانین دایسی ائوینه گلدی. آروز دا قیزیلی گونلوگونو قوردوروب اوغلانلاری ایله اوتورموشدو.

قیلباش گلیب آروزا سلام وئردی، دئدی: "قازانین باشی بلالی دیر. دئدی کی، مطلق داییم آروز یانینا گلسمین، اوستومه دشمن گلیب؛ دوه لریمی

نریلدتدیلر، قاراجیق قازلیق آتلازیمی کیشنه تدیلر. قازا بنزر قیزیمیز - گلینیمیز درده دوشدو. منیم دردلی باشیما گور نه لر گلدی. داییم آروز گلین، - دئدی".

آروز دئیر: "آی قیلباش، قازان اوز ائوینی همیشه اوچ اوخ و بوژ اوخ طایفالاری بیر یثره ییغلاندا تالان ائله تدیرردی. بیزیم گوناھیمیز نه ایدی کی، بو ایشده اشتراک ائتمه دیک؟ قازانین باشینا قوی همیشه بلا گلین. دایسی آروز دایم اونا قارشى اولاجاق. بیز قازانین دوشمنی بیک، قطعی ییلسین!". قیلباش بورادا سوئلامیش، گورک، خانیم، نه سوئلا ییب دئمیشدیر:

آی ابله،

قازان خان یثریندن دوروب گلدی،

آلا داغدا چادیری - اوتاغی دیکلدی.

اوچ یوز آلتیمیش آلتی ایگید

صحبتینه ییغیلدی.

یشمک - ایچمک آراسیندا بی لر سنی آندی.

اوستوموزه هنج بیر دوشمن - زاد گلمه دی.

من سنین دوستلوغونو - دوشمن لیگینی

سیناماق اوچون گلدیم.

قازانا دوشمن اولدوغونو ییلدیم!

قیلباش قالخیب "سالامات قالین!" - دئییب گئتدی.

آروزون قانی چوخ قارالدی. داش اوغوز بی لری اوچون آدم سالدی:

"امن گلکسین، آلپ روستم گلکسین، دږنه بیلمز تولک ووران گلکسین ... قالان بی لر ده هامی گلکسین!"

داش اوغوزون بوتون بی لری ییغیلدی. آروز بؤوک و گنیش اوتاقلارینی دوزده تیکدیردی. آتدان آیغیر، دوه دن بوغرا، قویوندان قوچ کسدیردی. داش اوغوز بی لرینی عزیزله ییب قوناق ائتدی. دئدی: "بی لر، بیلیر سیز می، من سیزی نییه چاغیر تدیردیم؟". دئدی: "بیلیریک". آروز دئیر: "قازان ییزه قیلباشی گؤندریم، ائلیم - گونوم چاپیلدی، باشیما بلا گلدی، داییم آروز یانیم گلکسین، دئیشدیر. قیلباشا دئدیم کی، قازان همیشه مالینی داش اوغوز بی لرینین اشتراکی ایله تالان ائله تدیردی. بی لر گلر، قازانی سلاملا ییب گئردی".

امن دئدی: "بس سن آخیر اونا نه جاواب وئردین؟" آروز: "آی ابله، ییز قازانا دوشمنیک"، دئدیم. امن دئیر: "یاخشی دئیمسن". آروز دئیر: "بی لر، بس سیز نه دئیر سیز؟". بی لر دئدی: "نه دئیجه ییک؟ سن قازانا دوشمن اولدونسا، ییز ده دوشمنیک"، - دئدی. آروز آریا مقدس کتابی گئیردی. بوتون بی لر ال باسیب آند ایچدی لر، "سنین دوستونا دوست، دوشمنینه دوشمنیک!" - دئدی. آروز بوتون بی لرله خلعت وئردی، دؤنوب دئدی: "بی لر، بیرک ییزدن قیز آلمیشدیر، یئزنه میزدیر، اما قازانین دا دوستودور. گلکسین، ییزی قازانلا باریشدیر سین. چاغیر تدیراق، گئیردک؛ ییزه تابع اولار سا، چوخ یاخشی! اولما زسا، من ساققالینی توتوم، سیز قیلینچ چکیب وورون! بیرگی آرادان گؤتورک. اوندان سونرا قازانلا ایشیمیز یاخشی اولار!"

بیرگه کاغیز گؤندر دیلر. بیرک اؤز اوتاغیندا ایگیدلرله یئیب - ایچیردی. آروزدان آدام گلدی، سلام وئردی. بیرک ده سلام وئردی. گلن آدام دئدی:

"آروز خان سیزه سلام گوندیریر. دئیر، بئیرک گلکین، لطف ائدی، بیزی قازانلا باریش دیرسین!"

بئیرک: "یاخش، اولسون!" - دئدی. آتینی چکدیلر، میندی. قیرخ ایگیدله آروزون ائوینه گلدی. داش اوغوز بی لری اوتورورکن گیریپ سلام وئردی. آروز بئیرک دئدی: "بیلیرسنمی، سنی نیه چاغیرمیشیق؟". بئیرک دئدی: "نییه چاغیرمیسیز؟". آروز دئدی: "یز، بوتون بو اوتوران بی لر قازاندان اوز دؤندریشیک، آند ایچمیشیک". کتاب گتیردیلر کی، سن ده آند ایچ! بئیرک "من قازانا دؤنو ک چیخمارام!" - دئی آند ایچدی. سؤیلایب دئیر:

من قازانین نعمتینی چوخ یئمیشم،
 بیلمزسم، گؤزومو توتسون!
 قاراجیقدا قازلیق آتینا چوخ مینمیشم،
 بیلمزسم، تابوتوم اولسون!
 یاشخی قافتانلارینی چوخ گئیمیشم،
 بیلمزسم، کفنیم اولسون!
 بؤیوک، گئیش اوتاغینا چوخ گیرمیشم،
 بیلمزسم، زندانیم اولسون!
 من قازانا دؤنو ک چیخمارام، قطعی ییلین!

آروز بئیرگین ساققالیندان توتدو. بی لر بئیرک قیا بیلمه دیلر.
 بئیرک بورادا بیلدی کی، آروز چوخ غضبله نمیشدیر. سؤیلایب دئدی:

آروز، من بیلسه ییدیم بو نیتینی،
 قاراجیقدا قازلیق آتا مینردیم!
 اینیمه برک دمیر دوتو گئیردیم!
 بؤیوک ایتی پولاد قیلینج باغلاردیم!
 اوز آلنیمه پارلاق زیرئه ووراردیم!
 آلتیمیش توتام سونگومو گؤتورردیم!
 آلاگؤزلو بی لری گتیرردیم!
 آی یاراماز، من بو ایشی دويسایدیم،
 سنین گؤروشونه بئله گلردیم؟!
 ایگیدی آلداتماق آرواد ایشی دیر،
 بو ایشی آرواددان اؤیرندینمی سن؟

آروز دئیر: "اده، هرزه - هرزه دانیشما. قانینا سوساما، گل آند ایچ!".
 بئیرک دئیر: "واللاه، من قازانین و ایچ اوغوزون یولوندا باشیمی قویموشام.
 ایسته بیر سینیز، یوز پارا ائله یین، من قازانا خایین چیخمارام!". آروز یشی دن
 حیرصله ندی، بئیر گین ساققالیندان برک توتوب، بی لره باخدی. گؤردو کیمسه
 گل میر، قارا پولاد ایتی قیلینجی چکیب، بئیر گین ساغ او یلوغونو چاپدی. بئیرک
 قارا قانینا بویاندی، باشی دومانلاندى. بوتون بی لر داغیلیشدی. هر کس اوز آتینا
 میندی. بئیرگی ده میندیردیلر. بیر نفر ترکینه مینیب، اونو قوجاقلادی. بئیرگی

گتيرنلر آتلارينى چاپاراق، اونو اوز ائوينه چاتديرديلار. جبه سيني اوزرينه
اؤرتدولر. بئيرك بورادا سويلاييب دئدى:

ايگيدلريم، يثرينيزدن قالخين، دورون!
بوژ آتيمين قويروغونو توتون، كسين!
آلا داغدان آرقوبلى گنجه آشين.
ايتى آخان گؤزل سويو اوزوب كنچين.
قازان خانين ديوانينا چاپيب گئدين.
سيز هامينيز آغ چيخاريب، قارا گئين.
"قازان، تك سن ساغ اول، بئيرك اؤلدو!" دئين ...

دانشين كى، نامرد آروز داين آدام گؤندريب، بئيركى ايست ميشدير، او دا
گئتميشدير. داش اوغوزون بوتون بى لرى بير يثره ييغلييميش. بيلمه ديك، يشمك -
ايچمك آراسيندا مقدس كتاب گتيرديلر، بئيركه "ييز آند ايچيب، قازاندان اوز
دؤندرميشيك. گل، سن ده آند ايچ!" - دئديلر. آند ايچمه دى. "من قازاندان
دؤنرم!" - دئدى. نامرد داين غضبله نيب، بئيركى قيلينجلادى. بئيرك هوشونو
ايتيريب، قارا قانينا بوياندى. سونرا دئدى كى، منيم قانيمي قازان آروزدا قويارسا،
صباح قيامت گونونده اليم اونون ياخاسيندا اولاجاقدير!
بئيرك بير داها سويلاييب دئتميشدير:

ايگيدلريم، آروز اوغلو باسات گلمه دن،

ائليم - گونوم چاپيلمادان،
 قايتاباندا دوه لړمى باغير تماردان،
 قاراجيقدا قازلىق آتيمى كيشتمه دن،
 آغجا قويونلاريم مله شمه دن،
 آغجا اوزلو قيز - گلينه ساتاشمادان،
 آغجا اوزلو سئو گيليمى باسات گليب آلمادان،
 ائليمى - گونومو چاپمادان، قازان منه يئتيشسين،
 منيم قانيمى آروزدا قويماسين،
 آغ بنيزلى سئو گيليمى اوغلونا آليب وئرسين،
 آخىرتين حاققيني منه حلال ائتسين،
 بيلسين كى، بى اوغلو بى زاده بشيرك
 عؤمرونو باغيشلايب، آلاهيئا قووشدو!

بشيرگين آتا - آناسينا خبر چاتدى. اوجا ائو - ائشيكلىرينده شيون قويدو.
 قازا بنزر قيز - گلين آغ چيخاريب، قارا گئيدى. آغ - بوز آتئين قويروغونو
 كسديلر. قيرخ - اللى ايگيد قارا گئيب گوى ساريندى. قازان يين يانينا گليب،
 چالمالاريني يشره ووردولار. "بشيرك!" دئيه چوخ آغلاشديلار. قازانين اليني
 اوڭدولر. "سن ساغ اول، بشيرك اوڭدو!" دئيديلر. دئيديلر كى، نامرد داين حيله
 ايشله تدى. چاغيرتديريب بيزى آلداتديلار. گئتديك، بيلمه ديك كى، داش اوغوز
 بى لرى سيزدن اوز دؤندريبلر. مقدس كتاب گتيرديلر. "بيز قازانا دوشمنيك، سن
 ده بيز دئيه نه بويون آي!" دئيديلر. آند ايچديلر. بشيرك سنين چؤرگيني باسمادى.

اونلار بويون آيمه دي. داين نامرد آروز غصبه نيب، بئيرگي اوتوردوغو يئرده قيلينجلادی، بير اويلوغونو سالدی. سن ساغ اول، خانيم، بئيرك آلاها قووشدو؛ دئدی كي، منيم قانيمي آروزدا قويماسين.

قازان بو خبری ائشيتدی، دسمالینی اليه آليب، هؤنکور - هؤنکور آغلادی. ديواندا اوتوروب زاريلدادی. اورادا اولان بوتون بي لر آغلاشديلار! قازان گئتدی، اؤز ائوينه گيردی. يئددی گون ديوانا چيخمادی، اوتوروب آغلادی. بي لر ييغيشيب، ديوانا گلديلر. قازانين قارداشی قاراگونو دئير:

"قيلباش، گئت دئ، آغام قازان گليب چيخسين. دئ كي، سنین اوجوندان بير ايگيد آراميزدان اكسيلدی. هم ده وصيت ائله ييب كي، قانینی دوشمنده قويمايب آلاسان. دی، گئدك، دوشمنی حاقلاياق!". قيلباش دئير: "سن قارداشيسان، سن گئت!".

نهايت، ايکيسي بيرليکده گئتديلر. قازانين ائوينه گيرديلر. سلام وئريب دئديلر: "سن ساغ اول، آي خان، بير ايگيد آراميزدان اكسيلدی، سنین يولوندا باش وئردی. دئيرم، قانینی آلاق؛ هم ده سيزه تاپشيرميشدير كي، قانینی آلاسيز. آغلاماقلا بير شئيمي اولور؟ دور گل يوخاری".

قازان دئير: "دوغرو مصلحتدير. تئز سيلاحلاری حاضير لاسينلار. بوتون بي لر آتلاسنيلار!".

بي لرین هاميسي آتلارا ميندی. قازانين قونور آتینی چکيب گتيرديلر، ميندی. بوؤرو چاليندی، ناغارالار دؤيولدو. گئجه - گوندوز ييلمه دن آتلارینی چاپديلار. آروزا و داش اوغوزون بي لرینه خبر چاتدی. "بودور، قازان گلدی!" - دئديلر. اونلار دا قوشون ييغيب، بوؤرو اوجالدان قازانا قارشی گلديلر.

اۈچ اۈخ و بۇز اۈخون قوشونلارى قارشىلاشدى. آروز دئير: "ايچ اوغوزدا منيم دۇيوشچو رقييم قازان اولسون!". امن دئير: "منيم رقييم ترسوزاميش اولسون!". آلپ روستم دئير: "منيم رقييم آنسه قوجا اوغلو اۈخچو اولسون!". هر كس اۈز رقييني گۈزلەدى. آلايلار باغلاندى، قوشونلار دوزولدو. بوزولار چاليندى. طيللر دۇيولدو. آروز قوجا اۈز آتيني مئيدانا سوردو. قازاني چاغيريب دئدى: "ائى ياراماز، سن منيم رقييمسن، سن برى گل!". قازان قالخاني چكدى، سونگوسونو اليه آليب باشى اوزرينده فيرلاتدى. دئدى: "آى آبلە، نامردليكلە ايگيد اۈلدورمگين نه دئمك اولدوغونو ايندى من سنە گۈستررم!". آروز قازانين اوزرينە آت سوروب، اونو قيلينجلادى؛ ضربهسى دَره قدر دە قازاني كسمەدى، يان كئچدى. نۆوبە قازانا يئتيشدى. آلتميش توتاملىق ايرى نيزەسینی قولتوغونا قيسان قازان، آروزا بير نيزە ووردو. نيزە آلوو تەك آروزون كۈكسوندن او طرفە كئچدى، اونو آت اوستوندن يترە سالدی. قازان اۈز قارداشى قاراگونەيە اشاره ائتدى: "باشيني كس!". قاراگونە آتدان دوشوب آروزون باشيني كسدى.

داش اوغوزبىلرى بونو گۇروب، هامى آتدان دوشدو. قازانين آياغينا ييخيلدىلار، گوناھلاريندان كئچمگى خواھش ائتديلر، ينى اۈپدولر. قازان اونلارين گوناھيني باغيشلادى. بشيرگين قانيني دايسيندان آلدی. سونرا آروزون ائوينى چاليب - چاپدیردى. ائلىنى - گونونو تالان ائله تديردى. ايگيدبىلر بۈيۈك غنيمت قازاندیلار.

قازان هوندور گۈي چمنلرە چاديرلار قوردوردو.
دەم قورقۇد گليب شادلىق ماھنيسى چالدى. ايگيد دۇيوشچولرين باشينا نه گلديگيني دانيشدى. دئدى:

ھانى دىدىگىم بى ارىلر،
 دونيا مىنىمدىر دىنىلر؟
 اجل گلدى، يىر گىزلتىدى،
 فانى دونيا كىمە قالدى؟
 گللىملى - گىندىملى دونيا،
 سۇن اۇجو اۇلوملو دونيا!
 ان نھايت، اوزون ياشىن
 سونو اۇلوم، آخىرى آيرىلىق.

خىيىر - دوعا وئرك، خانىم:

اۇلوم گىلدىكده سنى
 پاك ايماندىن آيرماسىن!
 آغ ساققاللى آتان يىرى،
 آغ بىرچكىلى آنان يىرى
 جىنت اولسون!
 آلاھ سنى نامرده محتاج ائتمەسىن!
 آغ آلتىن اۇنۇندە بىش كلمە دوعا ائتىدىك
 قبول اولونسون!
 "آمین! آمین!" دىنىلرین اوزونو گۆرەسن!
 يىغىشىدىرسىن، ساخلاسىن آلاھ گوناھىنىزى،
 محمد (ص) مصطفى يا باغىشلاسىن، خانىم، ھى!

از انتشارات اختر منتشر شده:

- تاریخ دیرین ترکان ایران (چاپ ششم - پروفیسور محمد تقی زهتابی، احمدیان)
- دیوان کامل اشعار ترکی نباتی (تصحیح و مقدمه: دکتر محمدزاده صدیق)
- بهمن وطن اوغلو (سنجیلمیش شعرلر - محمدعبادی)
- عاشیق شمشیر (سنجیلمیش شعرلر - محمدعبادی)
- کلیات علی آقا واحد (دکتر محمد تقی زهتابی)
- دیوان اشعار ترکی فضولی (تصحیح: دکتر حسین محمدزاده)
- کور اوغلو (کامل - محمد حسن طهماسب)
- موهامات آذربایجان (رامیز زهرا ب اوف - ترجمه م. تیموری فر)
- خسته قاسیم (محمد عبادی)
- زلیم خان یعقوب (کوچوره ن: عزتی - گل محمدی)
- ضرب المثللر (ترکی - فارسی) (اصغر شیبی)
- آذربایجان در جنگ جهانی اول یا فجایع جیلولوق (دکتر توحید ملک زاده)
- قایتار آنا بورجونو (علی کریم)
- چیخیش آندیر خلیل رضا (خلیل رضا)
- دیوان اشعار ترکی نسیمی (دکتر حسین محمدزاده صدیق)
- تاریخ دیرین موسیقی آذربایجان (پروفیسور رافیق ایمرانی - ترجمه م. تیموری فر)
- عاشیق علئسگر (محمدعبادی)
- آذربایجان ناغیللاری (جلد ۴)
- یئر اوزونده بیر شجاعت وار (شجاعت)
-

تیریز - اول خیابان طالقانی، جنب داروخانه رازی، نشر اختر

تلفن: ۵۵۵۵۳۹۳ و یا ۰۹۱۴۱۱۶۶۸۹۷

E-mail: akhtar_pub@yahoo.com